

DE ONDERWIJSVISITATIE **Journalistiek**

Een evaluatie van de kwaliteit van de bacheloropleidingen in de Journalistiek

www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Brussel - januari 2014

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE
JOURNALISTIEK**

Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
F +32(0)2 211 41 99
kwaliteitszorg@vluhr.be

Het rapport is elektronisch beschikbaar op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Wettelijk depot: D/2014/12.784/12

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN HET BESTUURSCOMITÉ KWALITEITSZORG

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissies Journalistiek. Deze visitatiecommissies brengen met dit rapport verslag uit over hun evaluatie van de bacheloropleidingen Journalistiek aan de Vlaamse hogescholen. Daarbij geven zij toelichting bij de oordelen en aanbevelingen die resulteren uit het kwaliteitsonderzoek dat zij hebben verricht bij de bezochte opleidingen. Dit initiatief kadert in de opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) betreffende de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs.

Het visitatierapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleidingen. Daarnaast wil het rapport aan de maatschappij objectieve informatie verschaffen over de kwaliteit van de geëvalueerde opleidingen. Daarom is het visitatierapport ook op de webstek van de VLUHR publiek gemaakt.

Dit visitatierapport geeft een momentopname weer van de betrokken opleidingen en vertegenwoordigt daarmee slechts één fase in het proces van blijvende zorg voor onderwijskwaliteit. Immers, al na korte tijd kunnen de opleidingen gewijzigd zijn, al dan niet als reactie op de oordelen en aanbevelingen van de visitatiecommissie.

Graag dank ik namens het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR de voorzitters en de leden van de visitatiecommissies voor de bestede tijd alsook voor de deskundigheid waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd. De visitatie was ook enkel mogelijk dankzij de inzet van velen die binnen de opleidingen betrokken waren. Ook hen willen wij daarvoor onze erkentelijkheid betuigen.

Hopelijk ervaart elk van de opleidingen dit rapport als een kritische weerspiegeling van haar inspanningen en als een bijkomende stimulans om de kwaliteit van het onderwijs in haar opleiding te verbeteren.

Nik Heerens

Voorzitter Bestuurscomité Kwaliteitszorg

VOORWOORD VAN DE VOorzITTERS VAN DE VISITATIECOMMISSIES

De veranderingen waarmee de journalistiek in al zijn betekenissen en uitingen te maken krijgt, zijn groot, groter dan ooit wellicht.

De digitale tijd brengt eerder revolutie dan evolutie. De journalistieke instellingen en instituties staan onder druk. Geld verdienen in de nieuwssector wordt er niet eenvoudiger op nu nieuws in de digitale wereld als gratis wordt beschouwd. Journalisten worden ontslagen, de collectieve journalistieke capaciteit om verhalen te maken erodeert, net als het gezamenlijke journalistieke 'geheugen'.

Nieuwe, grensoverschrijdende spelers schudden de nationale markt op. Nieuws is ook niet langer het exclusieve eigendom van een journalist; niet langer het eindproduct van de traditionele journalistiek. De nieuwsconsument wacht niet meer tot de krant in de bus ligt, of het avondjournaal wordt uitgezonden, maar weet meer, participeert, becommentarieert.

En 'doet' soms zelf in nieuws en nieuwtjes, met de smartphone of de tablet als instrument.

In de afgelopen jaren heeft de journalistiek zijn monopolies verloren. Het monopolie op 'breaking news' (bijna altijd wordt nieuws eerder gebracht door een toevallige twitteraar); het monopolie op de productie van nieuws (de smartphone en Facebook brengen ons de Arabische Lente net als de kleine verhalen van dichtbij); het monopolie op de definitie van nieuws (want overal groeien nieuwssites met andere normen en waarden en selectiecriteria dan de traditionele journalistieke).

Het klinkt als een verlies en soms is dat het ook. Soms moeten kranten sluiten of programma's stoppen. Soms verliezen journalisten hun baan, soms beheerst ongecontroleerd nieuws het debat. Maar dat is maar een deel van het verhaal.

Want de digitale wereld biedt vooral ook mogelijkheden. Journalisten komen in contact met steeds meer mensen die over informatie beschikken. Nieuwsorganisaties bouwen nieuwe netwerken op, naast de formele, officiële. Er komen mogelijkheden om de 'black box of journalism' te openen en veel meer te discussiëren over keuzes, selectie en gedragingen. Mogelijkheden voor ad-hocgroepen om informatiestromen te ontrafelen (WikiLeaks cs). Mogelijkheden voor individuen om digitaal mee te doen in relevante debatten. Mogelijkheden om de onzin van de zinvolle verhalen te scheiden.

Het vergt een groot veranderingsvermogen van individuele journalisten en de journalistieke organisaties. Hun oude werkwijzen staan onder druk, ze kunnen hun relevantie verliezen als ze de eisen en de mogelijkheden van

de nieuwe tijd niet omarmen.

Tegelijkertijd is het belangrijk dat juist zij de onveranderlijke waarden van het vak belichamen: de check en de doublecheck bijvoorbeeld, verstandig omgaan met privacy, informatie ordenen en verhalen op relevantie selecteren, tijd nemen voor research en op plekken komen waar anderen niet meer gaan. Aan journalisten en hun organisaties worden (veel) hogere eisen gesteld dan aan andere spelers in de digitale wereld die zich met informatie bezighouden.

En zo hoort het ook, zouden we willen zeggen.

De journalist moet het verschil blijven maken.

Dat is lastig, maar nodig, juist in een tijd die veel onzekerheid kent, en die over drie of vijf jaar wellicht spelers ziet domineren die nu nog niet eens bestaan.

Dat vergt veel denkkraft, veranderingsgezindheid, maar ook zelfbewustzijn en het vermogen de altijd geldende waarden van het vak mee te nemen in de digitale tijd.

Tegen deze achtergrond hebben wij, als voorzitters van parallelle visitatiecommissies Journalistiek in de voorbije maanden van dit jaar de zes opleidingen journalistiek in Vlaanderen bezocht.

De opleidingen hebben zeer veel tijd en energie gestoken in de zelfevaluatierapporten die zij hebben gemaakt en die hen ook de gelegenheid hebben geboden nader te reflecteren op onderwijs en organisatie. Zij hebben de commissies met aandacht en zorg ontvangen, en daarna maar moeten afwachten welke vragen en opmerkingen de commissieleden voor hen hadden en tot welk (eind)oordeel dat zou leiden.

De commissieleden hebben in volle oprechtheid hun werk gedaan, en daar waar hun opmerkingen en oordelen kritisch waren, dienen zij slechts één doel: de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs, in het belang van de journalistiek. Daarover kunnen vanzelfsprekend verschillende opvattingen bestaan. Doel echter van discussie, debat en oordeelvorming is per definitie dat tegenspraak ons verder brengt, en brandstof is voor herbezinning en het nader formuleren van ambities.

Veel aandacht hebben wij besteed aan de visitatiebezoeken zelf, maar we zijn ook op zoek geweest naar de ideeën binnen het 'vak' en hebben ons laten inspireren door gezaghebbende hoofdredacteurs.

Dat alles leidt ons tot de opmerkingen die wij hier nog maken.

Veranderingen zoals hier beschreven – en wij pretenderen niet compleet te zijn maar vooral te illustreren hoe zeer er sprake is van (r)evolutionaire ontwikkelingen in deze digitale eeuw – vormden voor ons de achtergrond waartegen wij de opleidingen hebben bezocht. Belangrijk in onze ogen was de vraag of de opleidingen, de docenten en de studenten oog hebben voor wat er aan de hand is, en een flexibele geest hebben in het aanpassen van les, curriculum en omgeving. In hoeverre de digitale tijd ook het onderwijs wordt binnengehaald.

Opleidingen kunnen vanzelfsprekend verschillende wijzen ontwikkelen om met verandering om te gaan, maar bewustzijn van wat de digitale tijd betekent, vermogen om daar invulling aan te geven en de wetenschap dat het volgende jaar weer andere eisen stelt dan het huidige, zijn voor ons belangrijk. Wij achten het nodig dat de opleidingen een heldere blik hebben op de rol en de functie van de journalistiek vandaag, maar ook een werk- en denkwijze hanteren die de huidige mediaplatforms overstijgt.

De opleidingen hebben verschillende ambities en streven eigen profielen na. Dat lijkt ons verstandig. Aanscherping daarvan is vaak noodzakelijk en uitdagend ('wat is mijn unieke idee?'). Zij vinden zichzelf in gezamenlijk ontwikkelde kerncompetenties, een algemeen kader voor het geheel van het journalistieke opleidingsveld in Vlaanderen. Dat is helder. Ons bekruipt als commissies wel soms het gevoel dat de kerncompetenties zo ambitieus geformuleerd zijn, dat de gemiddelde student ze haast niet kan halen voor hij aan het eind van zijn opleiding komt. Een belangrijke factor daarbij is de instroom van de studenten. Meermaals hebben wij moeten horen dat het niveau van veel eerstejaarsstudenten, met name degenen die geen aso hebben genoten, onvoldoende is als het gaat om taalvaardigheid en (actualiteits)kennis. Het werkveld verwacht dat de opleidingen journalisten af te leveren die kant-en-klare verhalen kunnen produceren in print, audiovisueel en digitaal. Over het algemeen geven ze op een behoorlijke manier invulling aan die taak, maar het is een moeilijke opgave.

En hoewel het buiten de formele competentie van de commissies valt: wij vragen ons af of het nu en op termijn realistisch is om zes journalistieke opleidingen, hoewel in grootte verschillend, te laten bestaan. Zo veel absorptievermogen heeft het werkveld niet, zoveel stageplaatsen zijn er niet, zo veel toekomst is er (in kwantitatieve zin) niet. Ook vanuit de journalistieke organisaties worden deze vragen gesteld.

Het is in onze ogen verstandig om na te denken of de vraag of hier 'less is more' niet beter en realistischer zou zijn. Dat vergt durf en overtuiging, maar die is altijd beter dan met het schip op de wal af varen en daar plots

gekeerd te worden.

Wat ons tijdens de visitatie opviel is dat de budgettaire ruimte om het onderwijs vorm te geven beperkt is. De gewenste kwaliteit bieden met de financiering die door de overheid wordt toegekend, is bijzonder moeilijk. Wij begrijpen dat de financiering per student aanzienlijk minder is dan wat bijvoorbeeld lerarenopleidingen ontvangen. Wij pleiten voor herziening. Juist een vak dat zo onderhevig is aan verandering als de journalistiek, heeft ruimte nodig om die verandering te kunnen mee- en waarmaken. Natuurlijk, het is ook een kwestie van mind-set, maar financiële ruimte is belangrijk en voorwaarden-scheppend. De opleidingen verdienen meer ruimte dan zij nu hebben.

De opleidingen journalistiek proberen elke dag een evenwicht te vinden tussen twee belangrijke eisen van het werkveld. Dat vraagt journalisten die direct inzetbaar zijn voor dagelijkse taken, maar ook journalisten die inzicht hebben en een vermogen tot assimilatie en reflectie. Meermaals hebben wij uit het werkveld de bede gehoord de lat vooral hoog te leggen. Van een journalist verwacht de maatschappij dat hij onafhankelijk nadenkt over 'de waan van de dag', dat hij in zekere mate eigenzinnige keuzes maakt die gebaseerd zijn op een grote kennis van de maatschappij. Dat hij zich bewust is van de deontologie van zijn vak en zich verantwoordelijk opstelt, ook onder grote druk. Journalistiek is een moeilijk beroep – het mag niemand verwonderen dat het ook een moeilijke studie is.

Tot hier onze inleidende opmerkingen. Het was ons een eer betrokken te zijn bij de visitatie. We hebben het gedaan uit liefde en betrokkenheid bij het belangrijke werk dat journalisten overal en altijd doen.

Hans Laroes en Ludo Permentier
Voorzitters van de visitatiecommissies

Voorwoord van de voorzitter van het Bestuurscomité Kwaliteitszorg	3
--	---

Voorwoord van de voorzitters van de visitatiecommissie	4
---	---

DEEL 1 ALGEMEEN DEEL

Hoofdstuk I De onderwijsvisitatie Journalistiek	13
Hoofdstuk II Vergelijkend deel	21
Hoofdstuk III Tabel met scores	53

DEEL 2 SAMENVATTINGEN EN OPLEIDINGSRAPPORTEN PARALLELE COMMISSIE 1

Arteveldehogeschool	59
Thomas More Mechelen	93
Hogeschool West-Vlaanderen	123

DEEL 3 SAMENVATTINGEN EN OPLEIDINGSRAPPORTEN PARALLELE COMMISSIE 2

Erasmushogeschool Brussel	157
Hogeschool PXL (vanaf 2013-2014 PXL Hogeschool Limburg)	187
Plantijn Hogeschool (vanaf 2013-2014 AP Hogeschool, Antwerpen)	217

BIJLAGE

Bijlage 1 Personalialia van de leden van de visitatiecommissie	249
---	-----

VERIFIEERBARE FEITEN¹

Algemeen

Bezoekschema's

Per instelling

- Hoofdstuk I** Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- Hoofdstuk II** Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Hoofdstuk III** Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
- Hoofdstuk IV** Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
- Hoofdstuk V** De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Hoofdstuk VI** Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

---

¹ De verifieerbare feiten voor de visitatie Journalistiek zijn terug te vinden op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK I

De onderwijsvisitatie Journalistiek

1 INLEIDING

In dit rapport brengen de parallele visitatiecommissies Journalistiek verslag uit van hun bevindingen over de professionele bacheloropleidingen Journalistiek die zij in het voorjaar 2013, in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR), hebben bezocht.

Dit initiatief kadert, conform de decretale opdracht, in de werkzaamheden van de VLUHR met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de externe beoordelingen van het onderwijs aan de Vlaamse universiteiten, hogescholen en andere ambtshalve geregistreerde instellingen.

2 DE BETROKKEN OPLEIDINGEN

Parallele commissie 1

Ingevolge haar opdracht heeft de commissie de volgende instellingen bezocht:

- van 28 t.e.m. 29 maart 2013: Arteveldehogeschool
  - Bachelor in de Journalistiek
- van 18 t.e.m. 19 april 2013: Thomas More Mechelen
  - Bachelor in de Journalistiek
- van 23 t.e.m. 24 mei 2013: Hogeschool West-Vlaanderen
  - Bachelor in de Journalistiek

Parallele commissie 2

Ingevolge haar opdracht heeft de commissie de volgende instellingen bezocht:

- van 19 t.e.m. 20 februari 2013: Erasmushogeschool Brussel
  - Bachelor in de Journalistiek
- van 19 t.e.m. 20 maart 2013: XIOS Hogeschool Limburg (vanaf 2013-2014 PXL Hogeschool Limburg)
  - Bachelor in de Journalistiek
- van 14 t.e.m. 15 mei 2013: Plantijn Hogeschool (vanaf 2013-2014 AP Hogeschool, Antwerpen)
  - Bachelor in de Journalistiek

3 DE VISITATIECOMMISSIE

3.1 Samenstelling

De samenstelling van de visitatiecommissies Journalistiek werd bekrachtigd door de het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van 23 november 2012, 18 januari en 28 februari 2013. De samenstelling van de visitatiecommissies kreeg op 19 februari 2013 een positief advies van de NVAO. De aanvulling met een extra student-lid werd op 20 maart 2013 aan de NVAO gemeld. De commissies werden door het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR ingesteld bij besluit van 21 februari 2013. De bijlage bij het instellingsbesluit werd op 6 mei 2013 goedgekeurd.

Parallele commissie 1 heeft de volgende samenstelling:

- Voorzitter
  - Dhr. **Hans Laroes**, Internationaal mediaconsulent, Laroes BV
- Domeindeskundige leden
  - Dhr. **Jan Jagers**, zelfstandig journalist (Knack), docent aan de masteropleiding Journalistiek van de Erasmushogeschool Brussel
  - Dhr. **Pieter Knapen**, directeur van KlasCement, voormalig algemeen hoofdredacteur VRT en directeur communicatie van de KU Leuven
- Onderwijskundig lid
  - Prof. dr. **Tammy Schellens**, vakgroep Onderwijskunde, UGent
- Student-lid
  - Mevr. **Margo Ombelets**, studente Journalistiek, XIOS Hogeschool Limburg

Parallele commissie 2 heeft de volgende samenstelling:

- Voorzitter
  - Dhr. **Ludo Permentier**, projectleider communicatie Nederlandse Taalunie, voormalig redacteur en taaladviseur De Standaard

- Domeindeskundige leden
  - Dhr. **Jean Philip De Tender**, Mediamanager Television bij Eén, gast-docent Instituut voor Journalistiek
  - Mevr. **Margo Smit**, Directeur Vereniging voor Onderzoeksjournalistiek (VVOJ)

- Onderwijskundig lid
  - Prof. dr. **Antonia Aelterman**, hoofddocent, vakgroep Onderwijskunde, UGent

- Student-lid
  - Dhr. **Alexander Vandebek**, student Journalistiek, Thomas More Mechelen
  - Dhr. **Zico Saerens**, student Journalistiek, Arteveldehogeschool

Alexander Vandebek nam deel aan het bezoek aan de Erasmushogeschool Brussel. Zico Saerens nam deel aan de bezoeken aan de XIOS Hogeschool Limburg en de Plantijn Hogeschool.

Pieter Knapen trok zich op 1 oktober 2013 terug uit de visitatiecommissie.

Ken Lambeets (tot januari 2013) en Pieter-Jan Van de Velde (vanaf januari 2013), stafmedewerkers kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad, traden op als projectbegeleider en secretaris van de beide parallelle commissies bij deze visitatie.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

3.2 Taakomschrijving

Van de visitatiecommissie wordt verwacht dat zij

- gemotiveerde en onderbouwde oordelen geeft over de opleiding aan de hand van het beoordelingskader.
- aanbevelingen formuleert om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.
- haar bevindingen over de verschillende opleidingen binnen eenzelfde cluster vergelijkenderwijs weergeeft.
- de bredere samenleving informeert over haar bevindingen.

3.3 Werkwijze

3.3.1 Voorbereiding

Ter voorbereiding van de visitatie werd aan de instellingen gevraagd een zelfevaluatie rapport op te stellen. De Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR heeft hiervoor een visitatieprotocol ter beschikking gesteld, waarin de verwachtingen ten aanzien van de inhoud van het zelfevaluatie rapport uitgebreid zijn beschreven. Het zelfevaluatie rapport volgt de opbouw van het accreditatiekader.

De commissies ontvingen de zelfevaluatie rapporten enkele weken voor de eigenlijke bezoeken, waardoor zij de gelegenheid kregen deze documenten vooraf zorgvuldig te bestuderen en de bezoeken grondig voor te bereiden. De commissieleden werd bovendien verzocht om elk een tweetal afstudeerstukken grondig te bestuderen vooraleer het bezoek plaatsvond.

De parallelle commissie 1 hield haar installatievergadering op 17 januari 2013, de parallelle commissie 2 hield haar installatievergadering op 22 januari 2013. Tijdens deze vergadering werden de commissieleden verder ingelicht over het visitatieproces en hebben zij zich concreet voorbereid op de af te leggen bezoeken. Bijzondere aandacht is besteed aan een eenduidige toepassing van het beoordelingskader en het visitatieprotocol. Verder werden de bezoekschema's opgesteld (zie bijlage 2) en er werd een eerste bespreking gewijd aan de zelfevaluatie rapporten.

3.3.2 Bezoek aan de instelling

Tijdens de in situ bezoeken aan de instellingen hebben de commissies gesprekken gevoerd met de verschillende betrokkenen bij de opleidingen. Het bezoekschema voorzag gesprekken met de opleidingsverantwoordelij-

ken, de studenten, de docenten, de alumni, het werkveld en de opleidingsgebonden ondersteuners. De gesprekken die de commissie heeft gevoerd, vormden een goede aanvulling bij de lectuur van het zelfevaluatie-rapport.

Daarnaast werd steeds een bezoek aan de faciliteiten (inclusief bibliotheek, leslokalen en computerfaciliteiten) ingepland. Ten slotte was er een spreekuur waarop de commissies bijkomend leden van de opleiding konden uitnodigen of waarop personen op een vertrouwelijke wijze door de commissie konden worden gehoord.

Ook werd aan de instellingen gevraagd – als een derde bron van informatie – om een aantal documenten ter inzage te leggen ten behoeve van de commissies. Tijdens de bezoeken is voldoende tijd uitgetrokken om de commissies de gelegenheid te geven om deze documenten te bestuderen. De documenten die ter inzage van de commissies werden gelegd, waren: verslagen van overleg in relevante commissies/organen, een representatieve selectie van handboeken/studiemateriaal, indicaties van de competenties van het personeel, de toets- en evaluatieopgaven waarvan de commissie heeft aangegeven dat zij die tijdens het bezoek wenst in te kijken en een bijkomend aantal afstudeerwerken. Daar waar de commissies het noodzakelijk achtten hebben zij bijkomende informatie opgevraagd tijdens het bezoek om haar oordeel goed te kunnen onderbouwen.

Aan het einde van ieder bezoek werden, na intern beraad van de commissie, de voorlopige bevindingen mondeling aan de gevisiteerde opleiding meegedeeld.

3.3.3 Rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces hebben de visitatiecommissies per generieke kwaliteitswaarborg hun bevindingen, overwegingen, de oordelen en verbeter-suggesties geformuleerd. Een overzicht van de verbeter-suggesties die de commissies doen ten aanzien van de opleiding is achteraan bij het rapport opgenomen.

De opleidingsverantwoordelijken van de betrokken opleidingen werden in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren alvorens de tekst ervan definitief werd vastgelegd.

3.3.4 Overleg tussen de parallele commissies

In alle fasen van de samenstelling en de uitvoering van hun opdracht hebben de voorzitters van de parallele commissies overleg gepleegd over de aard en wijze van uitvoering van de evaluaties. Daarbij zijn besprekingen gevoerd ten einde voor elke parallele commissie onafhankelijke deskundige experts samen te brengen in de twee parallele commissies. Tijdens de fase van de voorbereiding van de bezoeken, alsook tijdens de bezoeken en redactiefase is op ankermomenten in het proces overleg gepleegd tussen de twee voorzitters en de projectbegeleider, teneinde de consistentie en gelijkaardige beoordeling van de opleidingen binnen de twee parallele commissies te bespreken en op elkaar af te stemmen. Tijdens de redactiefase zijn met het oog op deze afstemming deelrapporten van de onderscheiden commissies door de andere voorzitter gelezen, met het oog op de gelijkaardige normzetting binnen de verschillende parallele commissies. Tijdens de eerste en de tweede redactievergadering, werd bovendien een moment voorzien waarop de volledige commissies overlegden met het oog op consistente beoordelingen. Ook werd een gemeenschappelijk vergelijkend deel geschreven over de twee parallele commissies heen. Dit neemt niet weg dat finaal, de parallele commissies, onder aansturing van hun respectievelijke voorzitter een eigenstandig oordeel hebben uitgesproken over de kwaliteit van de door hen beoordeelde opleidingen, omdat ook slechts de betreffende parallele commissie zich een volledig beeld heeft gevormd over alle aspecten die meegenomen worden bij de beoordeling van de individuele opleiding.

HOOFDSTUK II

De opleidingen Journalistiek in vergelijkend perspectief

In dit hoofdstuk geeft de commissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de professionele bacheloropleidingen Journalistiek in Vlaanderen. Zij besteedt hierbij voornamelijk aandacht aan elementen die haar het meest in het oog zijn gesprongen of die zij belangrijk acht, en aan opvallende overeenkomsten dan wel verschillen tussen de instellingen. Per generieke kwaliteitswaarborg geeft de visitatiecommissie haar bevindingen weer en verwijst hierbij naar de toestanden binnen de verschillende opleidingen. De wijze van voorstellen geeft de opleidingen de mogelijkheid zich, althans voor wat betreft de aangehaalde punten, ten opzichte van elkaar te positioneren. Het is geenszins de bedoeling van de commissie om de individuele deelrapporten van de opleidingen aan de verschillende instellingen in detail te herhalen, al zullen bepaalde delen uit dit rapport wel terugkomen in de deelrapporten. Voor een volledige onderbouwing van de oordelen en de scores, verwijst de commissie naar de deelrapporten.

De professionele bacheloropleiding Journalistiek wordt aangeboden door zes hogescholen: de Arteveldehogeschool, de Erasmushogeschool Brussel, de Hogeschool West-Vlaanderen, de Plantijn Hogeschool (vanaf 2013-2014 AP Hogeschool, Antwerpen), Thomas More Mechelen en de XIOS Hogeschool Limburg (vanaf 2013-2014 Hogeschool PXL). De masteropleidingen Journalistiek werden eerder beoordeeld door een andere visitatiecommissie. Deze opleidingen worden dan ook niet behandeld in dit rapport.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 1 - BEOOGD EINDNIVEAU

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau als voldoende voor de opleidingen Journalistiek van de Arteveldehogeschool, de Erasmushogeschool Brussel, de Hogeschool West-Vlaanderen en de XIOS Hogeschool Limburg. De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau als goed voor de Plantijn Hogeschool en voor Thomas More Mechelen.

Leerresultaten

De bacheloropleidingen Journalistiek hebben gedurende drie jaar aan een domeinspecifiek leerresultatenkader gewerkt. Dit kader werd tevens vergeleken met het Nederlandse model. Ook journalistenvereniging VVJ en Fonds Pascal Decroos werden betrokken. Ten slotte werd het leerresultatenkader internationaal afgetoetst aan de Tartu-declaration van de European Journalism Training Association. Het domeinspecifiek leerresultatenkader biedt een behoorlijke basis om de opleidingsdoelstellingen vorm te geven. Dit kader sluit aan bij de eisen die het Vlaamse kwalificatieraamwerk wat betreft niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bacheloropleiding. Bij deze oefening werd geen samenwerking gezocht met de drie masteropleidingen Journalistiek die aan de Vlaamse hogescholen aangeboden worden.

Voorafgaand aan het opstellen van het domeinspecifiek leerresultatenkader voerde de Plantijn Hogeschool het onderzoeksproject “Competentiecartografie”. Met een combinatie van kwalitatieve technieken (analyse stageverslagen en diepte-interviews stakeholders) en kwantitatieve technieken (inhoudsanalyse vacatureberichten en grootschalige webenquête bij alumni) werden taken, beroepsrollen en competentieprofielen van journalisten en communicatieprofessionals in kaart gebracht. De resultaten van dit onderzoek werden gebruikt bij het opstellen van het domeinspecifiek leerresultatenkader.

Het domeinspecifiek leerresultatenkader sluit aan bij de hoge verwachtingen van het werkveld. Er wordt verwacht dat de opleidingen direct inzetbare journalisten afleveren die beschikken over een solide uitgangspositie om in een redactionele omgeving door te groeien. Er wordt van hen ook verwacht dat zij naast een ruim pakket van journalistieke vaardigheden, ook over een brede achtergrondkennis, een goede taalbeheersing en de juiste attitude beschikken.

De opleidingen hebben de vertaling van het domeinspecifiek referentiekader in het opleidingsspecifiek referentiekader op een verschillende manier aangepakt. Aan de Erasmushogeschool werd het domeinspecifiek leerresultatenkader vertaald in een eigen opleidingsspecifiek leerresultatenkader. Dit kader sluit aan bij de domeinspecifieke leerresultaten en werd verder vertaald in gedragsindicatoren. De overige opleidingen kozen ervoor om dichter bij het domeinspecifiek leerresultatenkader te blijven. De XIOS Hogeschool Limburg voegt enkel Duits toe, rekening houdend met het Europees kader waarin de opleiding zich situeert. Hogeschool West-Vlaanderen heeft een aantal leerresultaten vertaald in deelcompetenties om de leerresultaten te verduidelijken. De Plantijn Hogeschool legt een aantal eigen accenten in haar opleidingsspecifieke leerresultaten. Zo splitst ze bepaalde leerresultaten op in deelleerresultaten en voegt ze formuleringen toe. Hierdoor zijn de leerresultaten concreter gemaakt, waardoor ze bruikbaar en meetbaar worden en sluiten ze beter aan bij de verwachtingen van het werkveld. Ook wordt de essentie van het leerresultaat telkens samengevat in een kernwoord. Thomas More Mechelen heeft de leerresultaten verder uitgewerkt in drie niveaus (basis, medium en verdiepend) en vertaald naar het niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur voor kennis en vaardigheden, context, autonomie en verantwoordelijkheid.

Enkel de Arteveldehogeschool was er op het moment van de visitatie nog niet in geslaagd de eigen opleidingscompetenties volledig af te stemmen op het domeinspecifiek leerresultatenkader. Met betrekking tot de publiceerbaarheid/uitzendbaarheid van journalistieke producten, geeft de Arteveldehogeschool een beperktere interpretatie aan de gevalideerde leerresultaten dan de andere Vlaamse opleidingen. Zij streeft enkel naar 'inhoudelijk publiceerbare' producten.

Profilering

Thomas More Mechelen profileert zich door het uitbouwen van de opleiding tot een practice enterprise (zie verder) en door de nauwe contacten met het werkveld. Publiceerbaarheid is een belangrijke norm in de opleiding. De Plantijn Hogeschool presenteert zich als praktijkgericht, gericht op samenwerking met bedrijven en organisaties, op het opleiden van persoonlijkheden en op talentontwikkeling. Inhoudelijk ligt de nadruk op breed opgeleide journalisten die een redactioneel sterk stuk kunnen maken voor verschillende media en in verschillende contexten. De Erasmushogeschool Brussel presenteert zich als professioneel, Brussels-Europees en ambitieus. De kern van de opleiding is gebouwd rond geschreven (kwa-

liteits)kranten. Aan de Arteveldehogeschool ligt de nadruk op het opleiden van generalisten met een goede basis in nieuwsgaring en journalistieke schrijfvaardigheden. Studenten kunnen kiezen voor een profiel print, radio of tv. De Hogeschool West-Vlaanderen wil vooral multi-inzetbare generalisten opleiden via een praktijkgericht programma, onder het motto 'journalist worden door journalist te zijn'. De XIOS Hogeschool Limburg wil zich niet inhoudelijk profileren, maar wel door een eigen aanpak in het onderwijsproces. Deze aanpak blijkt evenwel niet sterk differentiërend. Wel opvallend is de sterke regionale gerichtheid van de opleiding.

De meeste opleidingen kunnen hun profilering nog verscherpen en expliciteren. Opleidingen noemen wel een aantal profilerings-elementen, maar benoemen vaak onvoldoende (1) welk type journalist ze willen afleveren en de functies die hij moet kunnen vervullen in de media, (2) welke rol deze journalist in de maatschappij moet spelen en (3) op welke manier deze journalist zijn carrière kan uitbouwen. Bij het beantwoorden van deze vragen is het van belang om te expliciteren of de opleiding zich bewust beperkt tot traditionele nieuwsmedia, dan wel ook wil voorbereiden op nichemediën (zoals bedrijfsbladen) en infotainment. Duidelijkheid rond deze thema's, zou studenten kunnen helpen bij de keuze voor een opleiding.

Overleg met werkveld

De opleidingen overleggen geregeld met het werkveld en trachten rekening te houden met de evoluties in de journalistiek bij het invullen van het curriculum. Aangezien het werkveld zelf geen gedeeld beeld blijkt te hebben van hoe het takenpakket van de journalist zich zal ontwikkelen en hoe zijn rol in de maatschappij zal veranderen, is het belangrijk dat de opleidingen zelf een proactieve rol spelen in deze debatten en constant reflecteren over hoe zij studenten het best kunnen voorbereiden op de snel wijzigende omstandigheden waarin de journalist zal moeten werken. Thomas More Mechelen kenmerkt zich door een bijzonder open houding ten opzichte van het werkveld. Deze opleiding is de enige die systematisch vooruitkijkt en de opleiding aanpast aan de noden van de toekomst. De Plantijn Hogeschool beschikt over een sterk regionaal netwerk, maar zou dit nog meer moeten benutten als kritisch klankbord. De overige opleidingen zouden meer systematisch in overleg moeten gaan met het werkveld. Hierbij is het van belang zowel eigen alumni als andere experts uit het werkveld te bevragen.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 2 - ONDERWIJSPROCES

De commissie beoordeelt het onderwijsproces als onvoldoende voor de Arteveldehogeschool, als voldoende voor de Erasmushogeschool Brussel, de Hogeschool West-Vlaanderen en de XIOS Hogeschool Limburg, als goed voor de Plantijn Hogeschool en als excellent voor Thomas More Mechelen.

Alle opleidingen streven naar een praktijkgericht curriculum. De concrete invulling van het onderwijs verschilt evenwel sterk. Ook de naamgeving van de opleidingsfases in modeltrajecten worden verschillend benoemd. In dit hoofdstuk wordt het begrip opleidingsjaren gebruikt, abstractie makende van de nuances die daarbij gelden sinds de flexibilisering van het hoger onderwijs.

Opbouw media

Aan de Arteveldehogeschool en de Erasmushogeschool wordt in het eerste jaar vooral gewerkt aan het ontwikkelen van schrijfvaardigheid. Aan de Arteveldehogeschool kiezen studenten vanaf het tweede jaar voor print, radio of tv. De opleiding voor geschreven journalistiek is het best uitgebouwd. Voor tv en vooral radio moet het programma inhoudelijk versterkt worden. Het niveau van het radio-onderwijs is te weinig afgestemd op de vereisten van het werkveld. Hoewel de kwaliteit van het aangeboden tv-onderwijs beter is dan dat voor radio, moet er ook voor tv meer ruimte vrijgemaakt worden in het programma en dient dit onderwijs beter ingebed te worden in het geheel van de opleiding. Ook aan de Erasmushogeschool is print het sterkst uitgebouwd. Alle studenten maken daarnaast in voldoende mate kennis met radio-, tv- en onlinejournalistiek. Studenten kunnen een medium kiezen, zonder evenwel de andere te laten vallen.

De Hogeschool West-Vlaanderen wil studenten breed opleiden voor een crossmediale journalistiek, met een goede basis in tv-, radio- en geschreven journalistiek. De opleiding start met een 'bootcamp' waar studenten elkaar en de lectoren leren kennen en onmiddellijk geconfronteerd worden met de journalistieke praktijk. Daarna wordt in het eerste opleidingsjaar vooral een brede basis aangeboden. In het tweede opleidingsjaar bekwaamen studenten zich in radio-, tv-, geschreven en onlinejournalistiek. In het derde opleidingsjaar kunnen studenten zich verdiepen in een medium. Door de uitbouw van Quindo, neemt radio een zeer zichtbare plaats in het programma in. Ook de XIOS Hogeschool Limburg kiest voor een aanpak waarbij studenten tot aan het einde van de opleiding zowel geschreven, radio-, tv- als onlineproducten moeten maken. Ook de Plantijn Hogeschool

leidt generalistische journalisten op, maar biedt de studenten wel de kans zich doorheen de opleiding te specialiseren en te verdiepen volgens hun interesses en talenten. Een mediumkeuze dient pas in het laatste opleidingsjaar gemaakt te worden.

Aan Thomas More Mechelen krijgen de studenten in het eerste jaar een inleiding in radio, tv en print. In het tweede jaar kiezen ze een major- en een minor-medium en in het laatste jaar specialiseren ze in één medium.

Nieuwe media

In geen enkele opleiding wordt een apart verdiepingstraject nieuwe media aangeboden. Wel wordt overal aandacht besteed aan het online publiceren van content. Van een hedendaags journalist mag evenwel verwacht worden dat hij in een crossmediale wereld kan werken. Daarvoor moet hij niet alleen een journalistiek product kunnen publiceren op een digitaal platform, maar moet hij zich ook bewust zijn van de impact van de technologische ontwikkelingen op het denken en werken van de journalist. Hierbij is het bijvoorbeeld belangrijk om te weten hoe een nieuwsdag zich ontrolt en welke rol ieder platform kan spelen in een wereld waar nieuws vaak via Twitter de wereld wordt ingestuurd. Minstens even belangrijk is het om in te gaan op de veranderende verhouding tussen de journalist en zijn doelpubliek. Online krijgt het publiek immers meer mogelijkheden om een actieve rol op te nemen. Dit biedt nieuwe kansen en uitdagingen voor de journalist waar iedere student, onafhankelijk van het gekozen medium op voorbereid moet worden. Thomas More Mechelen slaagt er goed in om de diverse elementen van nieuwe media een plek te geven in de opleiding. De Hogeschool West-Vlaanderen vraagt nieuwe studenten om een Twitter-account aan te maken en besteedt ook verder in de opleiding de nodige aandacht aan nieuwe media. Bij de andere vier opleidingen zou de aandacht voor nieuwe media versterkt moeten worden.

Keuze/verdieping

De Plantijn Hogeschool biedt de meeste keuzemogelijkheden in het programma. Naast een mediumkeuze, worden keuzeblokken aangeboden voor actualiteit, themajournalistiek, communicatie en een minor (Mixed media; Mediafocus: fotografie of Mediafocus: online). Ook biedt de Arteveldehogeschool de student de kans om naast een mediumkeuze via twee keuzeopleidingsonderdelen diepgaander kennis te maken met een inhoudelijk domein en/of onderzoeksjournalistiek. Aan Thomas More Mechelen kunnen studenten een taalvak kiezen en een keuze maken tussen een

aantal Engelstalige opleidingsonderdelen. Ook aan de XIOS Hogeschool Limburg hebben de studenten keuze tussen twee internationaal gerichte Engelstalige opleidingsonderdelen. Aan de Erasmushogeschool krijgen de studenten de keuze zich te verdiepen in een medium of thema, dan wel te verbreden en van meerdere thema's en media te proeven. Aan de Hogeschool West-Vlaanderen worden geen keuzeopleidingsonderdelen aangeboden.

Praktijkopbouw

Alle opleidingen geven aan dat ze een sterk praktijkgericht programma aanbieden. Om studenten voor te bereiden op de praktijk moet de journalist – naast een brede algemene vorming – ook heel wat specifieke competenties verwerven die noodzakelijk zijn om een interessant nieuwsfeit te herkennen en te verwerken tot een publiceerbaar of uitzendbaar journalistiek product. De aanpak om dit te bereiken, verschilt sterk van opleiding tot opleiding.

Thomas More Mechelen zet volop in op het creëren van een leeromgeving waarin studenten leren wat de verwachtingen zijn die gesteld worden aan een publiceerbaar of uitzendbaar journalistiek product. Door constante confrontatie met authentieke opdrachten, opdrachtgevers uit het werkveld en een echt publiek ontwikkelen de studenten alle nodige competenties en wordt hun beheersingsniveau onmiddellijk getoetst aan de realiteit. Vanaf het eerste jaar worden studenten wekelijks geconfronteerd met gastsprekers uit de praktijk en moeten ze zelf heel wat opdrachten uitvoeren. Vanaf het tweede opleidingsjaar maken de studenten complexere opdrachten, vaak voor externe opdrachtgevers. Bovendien beschikt de opleiding met Supo over een eigen crossmediaal mediaplatform met webradio, webtelevisie en fora voor studenten. De eerste voorloper van dit platform is al ontstaan in 1999. Supo vormt een realistische oefenomgeving waarbinnen de studenten hun journalistieke vaardigheden kunnen ontwikkelen en geconfronteerd worden met een reëel publiek. De doelgroep bestaat uit 18- tot 24-jarigen. Dankzij het redactiesysteem kunnen de werkzaamheden van elke student op elk ogenblik opgevolgd, van feedback voorzien en geëvalueerd worden. Niet alleen docenten kunnen feedback geven, maar ook medestudenten en alumni kunnen dit doen op een beschermd deel van de website. Er wordt verder ook continu gezocht naar samenwerking met andere media om de journalistieke producten die ontwikkeld worden toegankelijk te maken voor een breder publiek. Zo heeft Supo een wekelijks jongerenmagazine op de regionale televisiezender RTV, wordt er gepu-

bliceerd op Het Nieuwsblad Online, wordt een radioprogramma gemaakt voor Radio Randstad en wordt content uitgewisseld met het jongerenpersagentschap Stampmedia.

Ook aan de Plantijn Hogeschool krijgen studenten heel wat praktijkgerichte oefenmogelijkheden. Een deel van deze oefenmogelijkheden wordt geboden binnen de opleidingsmedia Den Triangel (een buurtkrant), Flash-tv en Campusradio CRAP. Per semester wordt bovendien gedurende twee lesvrije weken gewerkt aan projecten. In Project 1 Mediabad dompelen ze zich onder in de media: ze analyseren en vergelijken de berichtgeving in kranten, magazines, radio- en tv-nieuwsuitzendingen. Ze maken ook een tv-voixpop. In Project 2 Onderzoeksjournalistiek verdiepen de studenten zich in een actueel onderwerp. Vanaf het tweede jaar wordt de complexiteit van de opdrachten verhoogd. Studenten lichten in groepjes een Antwerpse wijk door aan de hand van een tv- en een radioreportage voor een specifieke doelgroep. Ze maken ook een magazine voor studenten over de aanwezigheid van een land in Antwerpen. Voor beide opdrachten doen de studenten alles zelf. Ze werken intensief samen in redacties om hun opdrachten te plannen, te organiseren en tegen de strikte deadlines klaar te hebben. In het derde jaar wordt een redactieperiode voorzien waarin studenten binnen hun major in redactieteams aan meerdere interne en externe opdrachten werken. Intern werken de studenten aan CRAP, Flash en Den Triangel. Zo maken studenten bijvoorbeeld tweemaal per week een live-uitzending. De ene uitzending richt zich op een Radio 1-publiek, de andere op een studentikoos publiek. De externe opdrachten die studenten moeten uitvoeren, worden door de opleiding geselecteerd in functie van het maatschappijbewustzijn en de actualiteitszin van de studenten. Zo wordt bijvoorbeeld het jaarverslag gemaakt voor de sociale onderneming Levanto. Ook wordt jaarlijks een videoverslag gemaakt van het festival Mano Mundo.

In de XIOS Hogeschool Limburg wordt vooral vanaf de tweede helft van het tweede jaar gewerkt aan de hand van projecten waarin een redactie gesimuleerd wordt. In tweewekelijkse projecten leveren de studenten aan het einde van elke periode een zelfgemaakte krant, zelfgemaakte audio- en beeldreportages en online stukken af. Daarnaast worden er ook redactionele weken georganiseerd. Tijdens zo een week werken de studenten elke dag aan een ander medium. De dag start met een redatievergadering waar onderwerpen en invalshoeken besproken worden. Daarna gaan de studenten aan de slag om hun journalistiek eindproduct te maken. Aan het einde van de dag wordt een afgewerkt product verwacht: een radio-

actualiteitenprogramma, een krant, een online nieuwssite of een televisie-reportageprogramma. In de loop van de dag kunnen extra deadlines afgesproken worden voor specifieke onderdelen, zodat de student ook ervaring kan opdoen in stresserende situaties. De studenten krijgen tijdens deze projecten de rol van journalist of van chef. De lectoren zijn op de redactievergaderingen wel aanwezig, maar beperken zich tot bijsturen. De opleiding beschikt met de website XIOSkrant.be over een eigen medium dat studenten toelaat de journalistieke producten die ze tijdens hun opleiding maken te publiceren.

Aan de Hogeschool West-Vlaanderen werd in 2012 het crossmediaal mediablab Quindo opgericht. Quindo richt zich qua doelpubliek en onderwerpen op Jong Kortrijk. Studenten kunnen zowel binnen als buiten de schoolcontext content aanleveren voor de radiozender en de website van Quindo. In het kader van de opleiding werkt iedere student vijf of zes keer mee aan een radioprogramma. Binnen het Europees samenwerkingsproject SeaMedia maken studenten enkele video's voor het video-on-demand platform SeaMe.tv. Voor print ontbreekt voorsnog een eigen medium waarbinnen de studenten kunnen oefenen en experimenteren. Er wordt occasioneel samengewerkt met bestaande media. Zo maken de studenten nu en dan een opdracht voor Focus-WTV of voor de Krant van West-Vlaanderen, het regionaal reclameblad Atlas of de Streekkrant. Door verder in te zetten op samenwerking met reële media, zou de opleiding studenten nog meer oefenkansen kunnen bieden.

Aan de Erasmushogeschool Brussel bouwt de praktijkleerlijn gradueel op van praktijksimulatie over praktijkoefening tot praktijk in het werkveld. In het eerste opleidingsjaar ligt de nadruk op het vergaren en verwerken van kennis en worden journalistieke vaardigheden toegepast binnen een printcontext. In het tweede opleidingsjaar maken studenten een krant en online-producten. Studenten trekken in groepjes een Brusselse wijk in, analyseren die en maken op basis hiervan ook journalistieke producten. Ook werken studenten aan het Erasmix-magazine (diepgaandere artikels) en de Erasmix-website (radio- & tv-producten). In het derde opleidingsjaar wordt er gewerkt aan geschreven, radio-, tv- en online-opdrachten en is de inhoud toegespitst op de internationale-Europese dimensie. Het Erasmix-magazine en de Erasmix-website laten studenten toe de journalistieke producten die ze tijdens hun opleiding maken te publiceren. Het profiel en de doelgroep voor zowel het magazine als de website moeten evenwel scherper afgebakend worden. Ook ontbreekt er een duidelijke redactionele lijn. Voorts wordt ook samengewerkt met de zogenoemde Flagey-media (Nederlandstalige Brusselse media).

Aan de Arteveldehogeschool wordt gekozen voor een aanpak waarbij de nadruk ligt op nieuwsgaring en schrijfvaardigheid. Ondanks een aantal praktijkopdrachten, slaagt de opleiding er enkel voor de studenten die kiezen voor de profilering print in om – naast een brede algemene vorming – hen ook concreet voor te bereiden op de journalistieke praktijk. Studenten print maken simulatieopdrachten voor dagbladen en voor magazines. Aan het eind van de opleiding maken ze in groepjes het gewaardeerde magazine 'Scoop' dat zich richt tot iedereen die met media bezig is. Dit magazine is een mooi voorbeeld van hoe het werken in een authentieke context studenten op een hoger niveau tilt. Voor studenten die kiezen voor de profilering radio en in mindere mate tv is de nieuwsgaring gebaseerd op authentieke bronnen, maar wordt deze input zelden vertaald in journalistieke producten die voor een reëel publiek bestemd zijn.

Voorts is een belangrijk element in de voorbereiding op de praktijk dat studenten kennis maken met het maken van journalistieke producten voor verschillende doelgroepen en binnen diverse contexten. Ieder journalistiek product moet immers aangepast zijn aan de concrete doelgroep en passen binnen een redactionele lijn van een medium. De mate waarin opleidingen hieraan aandacht besteden verschilt sterk van opleiding tot opleiding. Zo wordt bij Thomas More Mechelen bijna iedere opdracht uitgewerkt binnen een concrete context en voor een concreet doelpubliek. Ook aan de Plantijn Hogeschool wordt er goed gevarieerd in doelgroepen en formats. Aan de Hogeschool West-Vlaanderen wordt door de samenwerking met Quindo vaak voor een jong en Kortrijks publiek gewerkt. Bij de Erasmushogeschool Brussel ligt de focus bij een aantal oefeningen op formatanalyse en –imitatie. Bij de meeste oefeningen blijft de keuze voor een doelpubliek vaak impliciet en wordt vooral gewerkt voor de medestudenten. Ook bij de XIOS Hogeschool Limburg wordt te weinig gefocust op een redactionele lijn en een doelgroep in veel redactieoefeningen. Aan de Arteveldehogeschool wordt binnen print wel geoefend via journalistieke producten voor een reëel en duidelijk afgebakend publiek, maar is dat voor radio en tv te weinig het geval.

Extra-curriculaire opdrachten

De Erasmushogeschool Brussel, de Plantijn Hogeschool en de XIOS Hogeschool Limburg voorzien studiepunten voor het uitvoeren van opdrachten buiten de schoolcontext. Aan de XIOS Hogeschool Limburg gaan de studenten binnen de JouBox zelf op zoek naar opdrachten voor het werkveld. De JouBox vormt een portfolio. Studenten moeten gedurende 84 uur

voor minstens 4 opdrachtgevers een opdracht uitwerken. De journalistieke producten die hieruit komen, worden door de opdrachtgever beoordeeld. De opleiding gaat enkel na of de student voldoende tijd besteed heeft aan deze opdrachten. Aan de Plantijn Hogeschool werken de studenten in het tweede en derde opleidingsjaar aan het Zelfstandig Aangemaakt Profiel. Studenten verdienen drie studiepunten met een of enkele externe opdrachten naar keuze die ze buiten de schooluren uitvoeren. Ze krijgen slechts minimale begeleiding vanuit de opleiding en moeten de opdrachten zelfstandig uitvoeren. Aan de Erasmushogeschool Brussel worden studenten binnen het opleidingsonderdeel 'Journalistiek Actief Buiten de School' aangemoedigd eigen journalistiek initiatief te tonen, te investeren in ervaring en netwerking en zich te manifesteren als speler op het journalistieke veld. Publicaties en (aantoonbare) prestaties worden opgenomen in een portfolio dat door een jury beoordeeld wordt, na toelichting door de student. Er moet wel bewaakt worden dat de opdrachten voldoende journalistiek zijn.

Aan de Hogeschool West-Vlaanderen worden buitenschoolse journalistieke activiteiten niet beloond met studiepunten, maar worden studenten wel gestimuleerd om als vrijwilliger mee te werken bij Quindo of SeaMedia. De lijn tussen vrijwillige extra leerkansen en opdrachten die deel uitmaken van de opleiding en meetellen voor de score van een opleidingsonderdeel moet evenwel nog duidelijker getrokken worden.

Stage

In alle opleidingen moeten de studenten stage lopen. De Erasmushogeschool Brussel kiest voor twee stages. Studenten lopen zowel in het tweede (een inloopstage van 6 weken – 7 studiepunten) als in het derde opleidingsjaar (een meewerkstage van 12 weken – 15 studiepunten) stage. Door deze stages krijgen de studenten de kans om kennis te maken met twee verschillende werkcontexten, al dan niet binnen het zelfde medium. Zo krijgen zij een realistisch beeld van de tewerkstellingsmogelijkheden na de opleiding en leren zij de verworven competenties toepassen binnen een reële context.

Thomas More Mechelen kiest voor een combinatie van een interne mediastage van vier weken (6 studiepunten) en een externe stage van minstens acht weken (12 studiepunten), beide in het derde opleidingsjaar. Tijdens de interne mediastage zijn de studenten verantwoordelijk voor Supo (zie hoger). De interne stage laat toe in een veilige omgeving journalistieke

competenties te oefenen en studenten intensief te begeleiden. De externe mediastage vindt plaats tussen midden januari en midden mei. Studenten kunnen hun stage binnen deze periode relatief vrij inplannen en stemmen de timing van de interne stage hierop af. Als de toevertrouwde taken onvoldoende journalistiek relevant zijn, wordt de stageplaats geweigerd.

Aan de Arteveldehogeschool lopen de studenten 10 weken stage (15 studiepunten). De student kiest in welke volgorde hij de stage en bachelorproef aflegt. De opleiding beschikt over een uitgebreide lijst van relevante stageplaatsen. De stageverantwoordelijke waakt over de kwaliteit van het aanbod aan stageplaatsen. De verantwoordelijke begeleidt studenten in hun zoektocht naar een geschikte stageplaats en organiseert de stagevoorbereiding, begeleiding en evaluatie. Studenten worden goed geïnformeerd over wat van hen verwacht wordt.

Aan de Hogeschool West-Vlaanderen lopen de studenten 12 weken stage (24 studiepunten). Deze langere stage biedt studenten de mogelijkheid om de stage op te splitsen en dus bij twee verschillende werkgevers stage te lopen. De student moet zelf een stageplaats voorstellen. Stagebegeleiders waken over de kwaliteit van de stageplaats en de stage-inhoud.

Aan de Plantijn Hogeschool kunnen studenten kiezen voor een stage van 8 (standaard – 12 studiepunten), 13 (19 studiepunten) of 16 weken (27 studiepunten). De langste stage is voorbehouden voor studenten die stage lopen in het buitenland. Met deze variatie speelt de opleiding in op de vraag van stageplaatsen. De opleiding kiest zelf stageplaatsen voor de studenten om de kwaliteit van stageplaatsen en de match tussen de student en zijn stageplaats maximaal te bewaken. Studenten kunnen ook zelf een stageplaats voorstellen. De stagecoördinator evalueert de stageplaats en het voorgestelde programma dan vooraf. Na afloop van de stage verwerkt de student zijn ervaringen in een stageportfolio (3 studiepunten). Daarin situeert hij de stageplaats binnen de mediacontext en licht hij zijn taken toe. De student analyseert daarvoor zijn taken- en productenlijsten en de zelfevaluaties. Ook moet de student een analyse en zelfreflectie over twee concrete cases uit de stage maken: een minder succesvolle ervaring en een succesrijke ervaring.

Alle opleidingen zijn op zoek naar goede manieren om stages op te volgen en studenten aan te zetten tot zelfreflectie. De aanpak van de XIOS Hogeschool waarbij studenten wekelijks moeten rapporteren in functie van de nagestreefde doelstellingen helpt om studenten op te volgen en te bewa-

ken dat ze relevante stageactiviteiten uitvoeren. Ook aan de Hogeschool West-Vlaanderen moeten studenten binnen de wekelijkse briefing aan de stagebegeleider reflecteren over hun eigen functioneren. In het algemeen zouden studenten sterker kunnen begeleid worden om diepgaand te reflecteren over hun eigen ontwikkeling tijdens de stage en om stage-ervaringen terug te koppelen naar de inhoud van de opleiding.

Technische vaardigheden

Alle opleidingen besteden ook aandacht aan het ontwikkelen van technische vaardigheden. Bij de XIOS Hogeschool Limburg werd in het verleden de nadruk hier zelfs zo sterk op gelegd dat dit ten koste ging van het leren brengen van een journalistiek verhaal. De opleiding had dit ten tijde van de visitatie zelf al vastgesteld en was bezig met een aanpassing van het programma. Ook aan de Hogeschool West-Vlaanderen, Thomas More Mechelen en de Plantijn Hogeschool worden de nodige vaardigheden bijgebracht zodat studenten met de diverse media aan de slag kunnen. Zo leren ze goed lay-outen, filmen en monteren. Aan de Arteveldehogeschool en de Erasmushogeschool Brussel wordt in eerste instantie gefocust op schrijfvaardigheid. Pas later in de opleiding kunnen studenten, afhankelijk van hun keuzes, ook radio- en tv-vaardigheden ontwikkelen.

Instream

De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingen uitgedaagd worden door de combinatie van de hoge verwachtingen aan de ene kant en het instroomniveau aan de andere kant. Een aantal opleidingen wordt geconfronteerd met een groeiende TSO-instream. Zowel de brede achtergrondkennis als de Nederlandse taalbeheersing blijkt bij deze studenten lacunes te vertonen. Deze opleidingen doen inspanningen om voorkennis en attitudes bij te spijkeren die eigenlijk verondersteld zouden mogen worden. Waar dit deel uitmaakt van het opleidingsprogramma, gaat dit ten koste van verdieping. De extra begeleiding zou beter extra-curriculair aangeboden worden om voldoende ruimte in het programma te behouden om aan de nagestreefde leerresultaten te werken.

Taal

Taal is een essentieel werkinstrument voor iedere journalist. Alle opleidingen besteden hier de nodige aandacht aan. Bij de Erasmushogeschool Brussel ligt bij Nederlands de nadruk sterk op correcte spelling en grammatica. Dit heeft mede te maken met de instroom van een relatief groot

aantal studenten die het Nederlands niet als moedertaal hebben. Hoewel deze ondersteuning zeker nodig is, zou deze beter buiten het curriculum aangeboden worden, zodat binnen het curriculum de nodige aandacht kan besteed worden aan het verder ontwikkelen van het journalistiek taalgevoel van de studenten. Ook de XIOS Hogeschool Limburg werkt in de eerste plaats aan correcte spelling en grammatica. Positief is dat er een instap-toets georganiseerd wordt om het beginniveau van de studenten te meten. De Arteveldehogeschool en de Hogeschool West-Vlaanderen bieden studenten zelfstudiepakketten aan om spelling en grammatica te oefenen.

De Hogeschool West-Vlaanderen heeft een taalbeleid uitgewerkt. Het taalbeleid wil taal verankeren in alle domeinen van de opleiding. Op basis van het projectmatig wetenschappelijk onderzoek 'Op naar een breed en integraal taalbeleid op maat' werden een visie op taalbeleid, een handleiding en instrumenten voor de implementatie van een taalbeleid in het hoger onderwijs ontwikkeld. Dit onderzoek werd vertaald in een taalleerlijn doorheen de opleiding waardoor de student werkt aan de verbetering van het eigen, actief taalgebruik. Daarnaast wil het taalbeleid lectoren aanzetten tot taalontwikkend lesgeven. Beide doelstellingen zijn terug te vinden in checklists met gedragsindicatoren en evaluatiecriteria die studenten zicht geven op beoordelingscriteria en lectoren helpen om feedback te geven en om opdrachten te evalueren. Daarnaast heeft de opleiding binnen het taalbeleid een e-mailcharter uitgewerkt, biedt zij een woordtrainer en teksttrainer aan en wordt gewerkt met leesbuddy's. Positief is ook dat de opleiding met voorbeeldteksten werkt om de theorie te duiden.

Stem en presentatietechnieken

Het ontwikkelen van stemgebruik en presentatievaardigheden vormt een aandachtspunt in alle opleidingen. Hoewel een goed stemgebruik cruciaal is voor de tewerkstellingskansen in tv- en radiojournalistiek, besteden opleidingen hier relatief weinig aandacht aan. Een tijdige screening, groepsgerichte begeleiding, individuele feedback bij de journalistieke opdrachten, doorverwijzing naar logopedie indien nodig en toetsing van stemgebruik en presentatievaardigheden zijn elementen die hiertoe kunnen bijdragen. Naast technische aspecten zoals een correcte uitspraak, moet ook de ontwikkeling van presentatievaardigheden geïntensiveerd worden. Zo moeten studenten leren hoe ze hun boodschap op een aangepaste manier brengen, waarbij ze leren om onder meer gebruik te maken van versnellingen en pauzes, hardheid en zachtheid van de uitspraak en nadruk. Sommige opleidingen schakelen een logopedist in, wat hoge

kosten met zich meebrengt, terwijl heel wat van deze vaardigheden ook door een journalist of een docent dictie kunnen aangeleerd worden. Aan de Hogeschool West-Vlaanderen wordt in het eerste opleidingsjaar een module 'Stem en uitspraak' aangeboden aan alle studenten. Nadien krijgen zij binnen de opleidingsonderdelen radio en tv nog feedback op hun stemgebruik, maar worden hier geen aparte lessen aan besteed. Bij hun bachelorproef kunnen studenten medestudenten of anderen vragen om teksten in te lezen. Ook aan de Erasmushogeschool Brussel, de Plantijn Hogeschool en Thomas More Mechelen wordt er een specifiek opleidingsonderdeel gewijd aan stemtraining. Aan de Plantijn Hogeschool gaat het om een keuzeopleidingsonderdeel met een beperkt aantal plaatsen. Hierdoor kunnen niet alle studenten met een major radio of tv dit opleidingsonderdeel volgen. Aan Thomas More Mechelen is 'Stem- en presentatietechnieken' verplicht voor studenten radio, maar optioneel voor studenten tv. Aan de Arteveldehogeschool krijgen studenten pas aan het eind van het tweede jaar een eerste keer feedback hierover en worden ze ook verder in de opleiding niet beoordeeld op hun stemgebruik.

Vreemde talen

De opleidingen hechten terecht ook belang aan het beheersen van vreemde talen. Overal is Engels en Frans opgenomen in het opleidingsprogramma. De XIOS Hogeschool Limburg biedt, rekening houdende met de geografische context, ook Duits verplicht aan. De Arteveldehogeschool, de Plantijn Hogeschool en Thomas More Mechelen bieden Duits aan als keuzeopleidingsonderdeel. Aan de Arteveldehogeschool, Thomas More Mechelen, en de Plantijn Hogeschool kunnen studenten ook Spaans volgen als keuzeopleidingsonderdeel.

Actualiteit en context

Het gedreven en op de voet volgen van de actualiteit is een andere belangrijke basisattitude voor een journalist. Alle opleidingen doen inspanningen om studenten hiervan te doordringen. Aan de Arteveldehogeschool, de Plantijn Hogeschool, de Hogeschool West-Vlaanderen en de Erasmushogeschool Brussel worden geregeld actualiteitstoetsen afgenomen.

Om de actualiteit goed te kunnen begrijpen, is het ook belangrijk dat studenten nieuwsfeiten in een brede maatschappelijke en historische context kunnen plaatsen en duiden, en hun nieuwswaarde correct inschatten. Om dit te bereiken, bieden alle opleidingen een aantal verbredende opleidingsonderdelen aan. Aan de Arteveldehogeschool wordt een ruim pakket van algemeen vormende opleidingsonderdelen aangeboden en is dit goed van

kwaliteit. Een aandachtspunt hierbij is om de opleidingsonderdelen die context bieden voldoende journalistiek in te vullen. Door duidelijke lijnen te leggen, zoals bijvoorbeeld aan de Erasmushogeschool Brussel en de Plantijn Hogeschool gebeurt, verhoogt de interesse van studenten immers en beklijft de leerstof beter.

Deontologie

De deontologische code voor journalisten kennen, begrijpen en kritisch toepassen, is één van de leerresultaten die de opleidingen nastreven. Alle opleidingen besteden hier aandacht aan. Over het algemeen krijgen de studenten een aantal lessen of workshops over deontologie en wordt er vervolgens bij redactieopdrachten op gelet dat studenten zich aan de deontologische regels houden. Wel dient zorg besteed te worden aan correcte bronvermelding in cursusmateriaal. Het is immers belangrijk dat studenten zorgvuldig leren omgaan met bronvermelding.

De Arteveldehogeschool was ten tijde van de visitatie bezig met het uitbouwen van een leerlijn 'professionele ontwikkeling'. Deze leerlijn brengt een aantal transversale competenties, zoals (zelf)reflectie, creativiteit en levenslang leren, samen.

Bachelorproef

Aan de Arteveldehogeschool, de Erasmushogeschool Brussel, de Hogeschool West-Vlaanderen en Thomas More Mechelen vormt een bachelorproef het sluitstuk van de bacheloropleiding. De XIOS Hogeschool Limburg en de Plantijn Hogeschool nemen geen bachelorproef op in het programma.

Bij Thomas More Mechelen moeten de studenten met de bachelorproef (12 studiepunten) aantonen dat ze een opdracht eigen aan het werkveld op een persoonlijke wijze kunnen benaderen en dat ze de verworven kennis en vaardigheden beheersen en integreren in hun deskundig handelen als professional. De doelstelling is te komen tot een reële publicatie. De opleiding heeft hiervoor samenwerkingsakkoorden afgesloten met verschillende partners. Voor radio en televisie wordt een tussentijds evaluatiemoment voorzien in maart. Hierbij verschijnen de studenten voor een externe jury die de studenten feedback geeft. Dit is een sterk punt van de opzet van de bachelorproef. Omdat 'productieplanning' minder een rol speelt bij print is er hierbij geen tussentijds evaluatiemoment voorzien. Er wordt een lesvrije periode van drie weken (in mei) voorzien waarin de studenten

hun bachelorproef kunnen afwerken onder begeleiding van docenten. Ook worden vier masterclasses aangeboden in functie van de bachelorproeven. Ook aan de Erasmushogeschool Brussel wordt de opleiding afgesloten met een afstudeerproject (6 studiepunten) waarin de studenten individueel moeten bewijzen dat ze een publiceerbaar of uitzendbaar journalistiek product kunnen maken. Ze kunnen het hele jaar aan deze opdracht werken en via helpdesks feedback vragen aan hun docenten. Voor de deadline worden er drie weken vrijgemaakt om het afstudeerproject af te werken.

Aan de Hogeschool West-Vlaanderen telt de bachelorproef 9 studiepunten en moet de student zelfstandig een relevante onderzoeksvraag uitschrijven, een methodiek uitstippelen en het onderzoek ook effectief uitvoeren. Het onderzoek resulteert in een researchdossier dat als basis dient voor een journalistiek product waarin de beoogde leerresultaten geïntegreerd moeten worden toegepast. De combinatie tussen researchdossier en journalistiek stuk is interessant. Ook aan de Arteveldehogeschool telt de bachelorproef 9 studiepunten. Deze bestaat uit een voorstel, een plan van aanpak en de journalistieke uitwerking. Doel is dat de student bewijst dat hij de competenties die hij verworven heeft tijdens de opleiding op zelfstandige en adequate wijze kan toepassen. Er zijn zeven weken voorzien in het lessenrooster om de bachelorproef uit te werken.

Didactisch concept

Thomas More Mechelen bouwt zijn opleiding op in functie van de 'practice enterprise'. Een practice enterprise wordt door Thomas More Mechelen omschreven als "een bedrijf (organisatie) in de schoot van een onderwijsinstelling (opleiding) dat gerund wordt door studenten en docenten en fungeert als leeromgeving. De practice enterprise blijft continu bestaan, onafhankelijk van studenten die in- en uitstromen. De studenten voeren in de practice enterprise alle voor de beroepsoefening typerende werkprocessen uit. Het werkveld is actief betrokken bij het leren. De onderwijsinstelling is eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van het werk en voor de kwaliteit van het onderwijs." De opleiding wordt vormgegeven in functie van het opbouwen naar deze practice enterprise. Daartoe wordt vanaf het begin van de opleiding gestreefd naar een zo authentiek mogelijke leeromgeving. Het didactisch concept geeft zo sturing aan de invulling van het opleidingsprogramma.

Ook de andere opleidingen benoemen waardevolle elementen die kunnen bijdragen tot een didactisch concept. Een geëxpliciteerd en gedeeld didac-

tisch concept ontbreekt evenwel meestal, waardoor de keuzes voor werkvormen vaak bij de individuele lesgevers gelegd worden.

De opbouw van opdrachten door Hogeschool West-Vlaanderen is goed. De opleiding streeft naar een opbouw waarbij opdrachten evolueren van studietaken over oefentaken en praktijktaken tot werkveldtaken. Studietaken en oefentaken worden ingezet om kennis, inzichten en vaardigheden te oefenen. Hierop wordt verder gebouwd in praktijkmodules waarbij in complexere praktijk- en werkveldtaken verschillende leerresultaten geïntegreerd worden. Op die manier kan een duidelijke groei doorheen de opleiding gewaarborgd worden.

Een sterk punt van de Erasmushogeschool Brussel is het probleemgestuurd onderwijs in de opleidingsonderdelen 'Journalistieke Praktijk'. Studenten formuleren in kleine groepjes vanaf het eerste jaar oplossingen voor problemen in een context van media en/of journalistiek. Zij worden hierbij begeleid door een docent-coach. Deze aanpak laat toe om in toenemende mate een beroep te doen op eigen initiatief en creativiteit, zelfwerkzaamheid, professionele maturiteit en leiderschap van de studenten. Deze werkvorm dient als opstap naar het projectwerk en het afstudeerproject tijdens het afstudeerjaar.

Het cursusmateriaal voldoet bij alle opleidingen. Aan de Erasmushogeschool wordt elke cursus gevalideerd door een inhoudelijke peer review en (voor de niet-taaldocenten) een taalreview. Alle opleidingen maken ook gebruik van een elektronische leeromgeving. Dit is steeds een belangrijk communicatiemiddel, maar het didactisch gebruik kan vaak nog versterkt worden.

Internationalisering

Alle opleidingen hechten belang aan internationalisering. De meeste opleidingen organiseren voor alle studenten een internationaal project. Aan de XIOS Hogeschool Limburg, de Arteveldehogeschool en de Hogeschool West-Vlaanderen is dit het best uitgebouwd. Aan de XIOS Hogeschool Limburg nemen alle studenten in het tweede opleidingsjaar deel aan een tweedaags bezoek aan Aken of Keulen en vooral het project buitenland-journalistiek in het derde opleidingsjaar laat studenten intensief kennismaken met journalistiek in een internationale context. De studenten

moeten gedurende een week een groot aantal journalistieke opdrachten uitvoeren, waarbij ze zowel informatie moeten vergaren in de lokale taal als journalistieke stukken moeten maken. Aan de hogeschool West-Vlaanderen nemen de eerstejaars deel aan de International Days op de campus. In het tweede opleidingsjaar nemen alle studenten deel aan het project Eurojournalistiek, gekoppeld aan een studiereis naar Straatsburg waar de studenten als eurojournalisten aan de slag gaan. Dit project wordt voorbereid samen met Europe Direct en Centrum Ryckvelde en omvat een simulatieoefening EU Parlement of Raad en lezingen door EU-specialisten. Ook aan de Arteveldehogeschool nemen alle studenten deel aan het 'Over de grenzen' project. Binnen dit project moet de student een week grotendeels zelfstandig functioneren in een anderstalige context (Frans, Engels, Duits of Spaans). Iedere ochtend wordt een redactievergadering gehouden waarop de taken verdeeld worden. Daarna gaan de studenten aan de slag om journalistieke producten te maken. Ook Thomas More organiseert jaarlijks een studiereis naar Berlijn, maar vult deze minder journalistiek in. Daarnaast nemen alle studenten in het eerste opleidingsjaar deel aan een driedaagse studie-uitwisseling met de Christelijke Hogeschool Ede in het kader van het opleidingsonderdeel Project Europa. Aan de Erasmushogeschool Brussel wordt jaarlijks een Europa-project georganiseerd waarbij de studenten in Brussel een magazine en website uitwerken rond de Europese Unie (EUrasmix).

Daarnaast bieden alle opleidingen de studenten mogelijkheden om op individuele basis of in kleine groepjes internationale ervaring op te doen. Alle opleidingen hebben bilaterale akkoorden met buitenlandse partnerinstellingen voor Erasmus-mobiliteit. De deelname verschilt. De Plantijn Hogeschool haalt 30%, terwijl dit voor de Arteveldehogeschool en Erasmushogeschool ongeveer 15% is en bij de Hogeschool West-Vlaanderen varieert tussen 10 en 30%. Aan de XIOS Hogeschool Limburg is Erasmus-mobiliteit minder populair (minder dan 10%). Dit geldt ook voor Thomas More Mechelen, waar wel vaak stage wordt gelopen in andere Europese landen en daarbuiten. De instelling zet in op deelname aan internationale projecten om zoveel mogelijk studenten een kwaliteitsvolle internationale stage aan te kunnen bieden. Ook de Hogeschool West-Vlaanderen biedt studenten via het Europese project Sea Media heel wat mogelijkheden om deel te nemen aan internationale activiteiten. Voor inkomende Erasmusstudenten bieden de meeste opleidingen Engelstalige modules aan. Ook worden door de meeste opleidingen Engelstalige (keuze)opleidingsonderdelen aangeboden waarbij lokale en inkomende buitenlandse studenten met elkaar in contact komen. Thomas More Mechelen betreft inkomende

uitwisselingsstudenten in de eerste plaats bij de Engelstalige versie van Supo, waar zij ook in contact komen met lokale studenten.

Ten slotte zijn alle opleidingen lid van de EJTA (European Journalism Training Association) en VNOJ (Vlaamse en Nederlandse Opleidingen Journalistiek).

Personeel

De docenten beschikken over het algemeen over de nodige didactische kwaliteiten en krijgen voldoende mogelijkheden om zich bij te scholen. Alle opleidingen beschikken over een docententeam dat een grote betrokkenheid bij de opleiding toont. Docenten zijn heel aanspreekbaar voor de studenten ondanks de hoge werkdruk waarmee zij binnen alle opleidingen kampen. Rekening houdend met de ambitie van alle opleidingen om de studenten intensief te begeleiden zijn de onderwijsteams relatief klein in verhouding tot de studentenaantallen. De docent-student-ratio varieert tussen 1 op 13 en 1 op 30. Thomas More Mechelen en de Hogeschool West-Vlaanderen slagen er door het aantrekken van extra middelen via allereerste projecten in om hun personeelsteam uit te breiden en extra begeleiding te bieden. Aan de Arteveldehogeschool dringt een uitbreiding van het team zich op. Ook aan de Plantijn Hogeschool is waakzaamheid geboden. De huidige omkadering vormt er het strikte minimum dat noodzakelijk is om de opleiding met de gewenste kwaliteit aan te bieden.

Om een opleiding kwaliteitsvol aan te bieden, is een breed spectrum aan deskundigheden noodzakelijk binnen het docententeam en dit zowel met betrekking tot de theoretische kaders als op het vlak van de journalistieke praktijk. Aangezien alle opleidingen de ambitie hebben op te leiden voor radio-, tv-, geschreven en onlinejournalistiek, is het bovendien van belang dat zij over actuele expertise beschikken rond de diverse media en over de interacties tussen deze media. Thomas More Mechelen beschikt over een team met een adequaat spectrum aan deskundigheden. Een groot deel van de lectoren beschikt over journalistieke ervaring in diverse functies bij radio, tv of print. Via gereputeerde gastprofessoren en gastsprekers wordt deze expertise aangevuld. Aan de Plantijn Hogeschool beschikt het team over voldoende expertise met betrekking tot radio, tv en geschreven pers, maar zou de expertise op het vlak van nieuwe media uitgebreid kunnen worden. Ook de Hogeschool West-Vlaanderen beschikt over een docententeam met voldoende expertise, hoewel het team zou kunnen versterkt worden met een docent met uitgebreide praktijkervaring in de geschreven

pers. Ook bij de Erasmushogeschool is een versterking van het team op het vlak van radio en nieuwe media wenselijk. Aan de XIOS Hogeschool Limburg zouden meer docenten moeten betrokken worden bij de opleiding die met twee voeten in de praktijk staan en vanuit die ervaring studenten kunnen begeleiden en inspireren. De Arteveldehogeschool beschikt voor de opleidingsonderdelen audiovisuele en nieuwe media over een te klein team met te weinig mensen die uitgebreide en actuele praktijkervaring kunnen inbrengen in de opleiding.

Opleidingen nodigen geregeld gastsprekers uit het werkveld uit. Thomas More Mechelen doet dit het vaakst. Studenten stellen dit op prijs. Bij de andere opleidingen vinden ze dat nog vaker gastsprekers zouden mogen uitgenodigd worden. Daarbij kan gedacht worden aan succesvolle alumni. Zij zijn vaak makkelijk aanspreekbaar en bereid om hun ervaringen te delen met de studenten in de opleiding.

Studentenbegeleiding

Alle opleidingen bieden de nodige studiebegeleiding. De vakinhoudelijke begeleiding gebeurt in het algemeen door de docenten, terwijl voor bijkomende begeleiding specifieke medewerkers of diensten verantwoordelijk zijn. De opleidingen peilen naar de studiehouding en motivatie van hun nieuwe studenten om zo een goede begeleiding te kunnen bieden. De XIOS Hogeschool Limburg werkt daarbij op basis van een kerntalentenanalyse; bij de Arteveldehogeschool en Thomas More Mechelen wordt gebruik gemaakt van een LASSI-test; de Erasmushogeschool gebruikt de LEMO-test. Aan de Plantijn Hogeschool wordt studenten de mogelijkheid geboden de LEMO-test na het eerste semester af te leggen. Andere initiatieven die genomen worden in het kader van de studiebegeleiding, verschillen van opleiding tot opleiding. Een sterk punt van de Arteveldehogeschool is dat de studentenbegeleiding deels geïntegreerd wordt in het programma. Alle studenten krijgen binnen het opleidingsonderdeel 'Professionele ontwikkeling' leercoaching waarin de focus ligt op 'leren leren en werken'. Ook bestaan plannen om afstudeerbegeleiding binnen zo'n opleidingsonderdeel te integreren. De Hogeschool West-Vlaanderen organiseert aan het begin van het eerste opleidingsjaar een bootcamp van een week waarin nieuwe studenten hun medestudenten en lectoren leren kennen en kennis maken met diverse aspecten van de journalistiek. Iedere student krijgt er ook een mentor toegewezen. De Plantijn Hogeschool heeft een systeem van peerteaching opgezet waarbij laatstejaarsstudenten onder begeleiding bijles geven aan eerstejaarsstudenten voor een aantal struikelvakken.

De Hogeschool West-Vlaanderen, de Erasmushogeschool Brussel en de XIOS Hogeschool Limburg hechten in het bijzonder belang aan taalbegeleiding. De Erasmushogeschool Brussel en de XIOS Hogeschool Limburg testen hun nieuwe studenten op de Nederlandse taalbeheersing. De XIOS Hogeschool Limburg doet dit ook voor vreemde talen. Aan de Erasmushogeschool Brussel wordt een opleidingstaalbewaker voor taalbegeleiding. Voor extra taalremediëring op maat van de vaak meertalige instroom wordt structureel samengewerkt met het Huis van het Nederlands. De student vindt er individuele ondersteuning en taalsessies georganiseerd op campusniveau. Het taalbeleid van de Hogeschool West-Vlaanderen werd hoger reeds beschreven.

Voorzieningen

Alle opleidingen beschikken over de nodige les- en pc-lokalen. De mate waarin de opleidingen beschikken over specifieke infrastructuur die noodzakelijk is voor een journalistieke opleiding, varieert evenwel. Dit geldt ook voor de mate waarin de opleidingen erin slagen om een journalistieke atmosfeer te creëren op de campus. Thomas More Mechelen investeert systematisch in het verbeteren van de infrastructuur om studenten een zo authentiek mogelijke oefenomgeving te bieden. Er leven ideeën om een apart mediahuis te creëren waar derdejaars aan interne en externe opdrachten kunnen werken in een professionele omgeving. Ook aan de Plantijn Hogeschool zijn goed uitgeruste radio- en tv-studio's beschikbaar. Voor geschreven pers is evenwel slechts één redactieruimte beschikbaar die een journalistieke sfeer uitademt. Voor het overige moeten studenten een beroep doen op gewone computer- of leslokalen als redactieruimte. Aan de XIOS Hogeschool Limburg beschikken de studenten over een ruim redactielokaal en de nodige voorzieningen om journalistieke producten af te werken. Ook de Erasmushogeschool Brussel en de Hogeschool West-Vlaanderen beschikken over de nodige studio's en montagecellen. De Erasmushogeschool beschikt over een multimediale redactieruimte waar enigszins een redactiesfeer opgeroepen wordt. Bij de Hogeschool West-Vlaanderen wordt een redactiesfeer voornamelijk opgeroepen bij het medialab Quindo dat in het stadscentrum gehuisvest is en waar studenten een aantal radio- en online-opdrachten uitvoeren. Aan de Arteveldehogeschool krijgen studenten les in mooie en nieuwe onderwijsinfrastructuur, maar zijn de opleidingsspecifieke voorzieningen beperkt, zeker in verhouding tot de grote studentenaantallen. De studenten beschikken er niet over specifieke redactieruimtes en moeten dan ook een beroep doen op doorsnee compu-

ter- of leslokalen om hun opdrachten uit te voeren.

De Arteveldehogeschool beschikt over een moderne campusbibliotheek met een uitgebreide journalistieke collectie. Ook aan Thomas More Mechelen, de Plantijn Hogeschool en de Erasmushogeschool Brussel voldoet de bibliotheek. Aan de XIOS Hogeschool Limburg en de Hogeschool West-Vlaanderen beschikt de bibliotheek over een beperkte journalistiekcollectie.

Aan Thomas More Mechelen wordt het opgenomen materiaal bij terugkomst ook steeds in een digitaal archief opgeslagen, zodat studenten het rechtstreeks verder kunnen bewerken. De XIOS Hogeschool Limburg beschikt over een goed uitleensysteem van audiovisueel materiaal. Ook aan de Plantijn Hogeschool kunnen studenten vlot materiaal uitlenen. Aan de andere opleidingen is het audiovisueel materiaal dat studenten kunnen uitlenen beperkt.

Curriculumontwikkeling

Alle opleidingen werken voortdurend aan het ontwikkelen van het curriculum. Waar dit gebeurt vanuit een duidelijke visie en op basis van actief overleg met alle betrokkenen, wordt de beste kwaliteit bereikt. Een mooi voorbeeld op dit vlak is Thomas More Mechelen, waar de opleiding in continu contact staat met het werkveld en evoluties in de journalistiek snel opgepikt worden. De opleidingscoördinator speelt er een centrale rol in het verzamelen van deze signalen, zowel uit de buitenwereld als van eigen personeel en studenten. Ook de suggesties van de vorige visitatie werden goed opgevolgd. In overleg met zijn team bepaalt de opleidingscoördinator prioriteiten en zorgt hij ervoor dat het curriculum waar nodig aangepast wordt. Er is een veilige omgeving gecreëerd waarin alle betrokkenen open hun ideeën kunnen formuleren. Kleine aanpassingen worden haast onmiddellijk doorgevoerd. Voor meer fundamentele aanpassingen wordt via vierjarenplannen gewerkt waarin de lijnen voor de komende jaren worden uitgezet. Naast het vertalen van ontwikkelingen die al geïntegreerd worden in het werkveld, wordt ook constant vooruit gekeken. Via frequente internationale contacten wordt geleerd van het buitenland. Ook wordt het concept 'practice enterprise' steeds verder ontwikkeld en vertaald in de opleiding. Zoals eerder aangegeven plant de opleiding onder meer de oprichting van een eigen mediahuis, dat de derdejaarsstudenten een nog authentiekere leeromgeving moet bieden dan de huidige.

Ook aan de Erasmushogeschool Brussel en de XIOS Hogeschool Limburg

wordt continu gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit. Dit zou evenwel meer vanuit de opleidingsvisie gestuurd kunnen worden. Ook aan de Arteveldehogeschool is dit het geval, en lijdt de curriculumontwikkeling bovendien onder continue besparingen. Aan de Hogeschool West-Vlaanderen is een tweetal jaar voor de visitatie een nieuwe dynamiek ontstaan. De opleiding kent sindsdien een snelle curriculumontwikkeling en er zijn heel wat verbetermaatregelen geïmplementeerd. Ook aan de Plantijn Hogeschool wordt continu aan kwaliteitsverbetering gewerkt. Op het moment van de visitatie ontbrak echter een duidelijke aansturing van de curriculumontwikkeling op opleidingsniveau.

Docenten en studenten worden over het algemeen geregeld bevestigd en betrokken bij de curriculumontwikkeling. Alumni worden meestal bevestigd, maar niet structureel betrokken bij overleg over curriculumontwikkeling. De Plantijn Hogeschool beschikt wel over een alumnivereniging. Alle opleidingen beschikken over een werkveldcommissie, waaraan curriculumaanpassingen worden voorgelegd. Dergelijke overlegorganen zouden nog meer kunnen en moeten gebruikt worden om toekomstgerichte evoluties binnen de journalistiek te bespreken en na te gaan op welke manier deze evoluties kunnen vertaald worden in het curriculum. Bij Thomas More Mechelen organiseert de opleiding geregeld denkdagen waarop alle docenten, met inbegrip van de deeltijdse docenten, verwacht worden. Ook werkveld, alumni en studenten worden op deze denkdagen uitgenodigd. De grote lijnen van het beleid worden uitgezet tijdens deze bijeenkomsten.

Leeromgeving

Concluderend, biedt Thomas More Mechelen een leeromgeving waar de doelstellingen vertaald zijn in een hoogstaand praktijkgericht programma met het juiste personeel en met geschikte voorzieningen. Ook aan de Plantijn Hogeschool wordt een goede leeromgeving geboden waar studenten veel kansen krijgen. Aan de Hogeschool West-Vlaanderen, de Erasmus-hogeschool Brussel en de XIOS Hogeschool Limburg wordt een leeromgeving geboden waar aan de domeinspecifieke leerresultaten gewerkt wordt en studenten de nodige oefenmogelijkheden krijgen. Aan de Hogeschool West-Vlaanderen zijn Quindo en SeaMedia sterke punten, aan de XIOS Hogeschool Limburg steken de buitenlandse opdrachten en de redactieweken er bovenuit. Aan de Arteveldehogeschool vertonen het programma, het personeel en de voorzieningen een aantal belangrijke gebreken met betrekking tot de vorming tot radio-, tv- en onlinejournalist. Studenten worden ook te weinig verplicht om in authentieke contexten buiten de

schoolmuren aan de slag te gaan, waardoor zij pas tijdens de stage geconfronteerd worden met de reële verwachtingen van het werkveld. Voor het medium print beschikt de opleiding wel over een samenhangende leeromgeving met voldoende oefenmogelijkheden.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 3 - GEREALISEERDE EINDNIVEAU

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau als onvoldoende voor de bacheloropleidingen Journalistiek van de Arteveldehogeschool en de XIOS Hogeschool Limburg, als voldoende voor de Erasmushogeschool Brussel en de Hogeschool West-Vlaanderen en als goed voor de Plantijn Hogeschool en Thomas More Mechelen.

Alle opleidingen onderschrijven het domeinspecifiek leerresultatenkader. Een belangrijk element hierin is dat de opleidingen ernaar streven studenten voor te bereiden op het maken van “een publiceerbaar/uitzendbaar eindproduct, rekening houdend met de wetmatigheden en beperkingen van het medium, zoals tijd, volume, doel, journalistiek genre, format, doelgroep,...”. De mate waarin de opleidingen erin slagen deze doelstelling bij alle studenten te verwezenlijken, verschilt sterk.

Aan de Arteveldehogeschool zijn studenten die het zwaartepunt print kiezen over het algemeen in staat een publiceerbaar stuk te schrijven. Voor radio en in mindere mate tv-journalistiek voldoen de afstudeerprojecten over het algemeen niet aan het predicaat ‘uitzendbaar’. De opbouw, het (zelden eigentijdse) format en het gebrek aan creatieve invalshoeken maken dat niet voldaan wordt aan de verwachtingen die aan een journalistiek product gesteld worden door het werkveld. Aan de XIOS Hogeschool Limburg worden studenten intensief begeleid doorheen de opleiding ter ondersteuning van hun leerproces. Het streefdoel ‘publiceerbaarheid’ wordt evenwel onvoldoende geconcretiseerd in de beoordeling en toetsing. In de praktijk blijkt dat de meeste opdrachten onvoldoende journalistieke kwaliteit vertonen om publiceerbaar te zijn. Vooral het kiezen en opbouwen van journalistieke verhalen moet verbeterd worden.

Aan de Erasmushogeschool beschikken de studenten bij het afstuderen over een goede basis in de geschreven pers, en hebben zij afhankelijk van de keuzes tijdens de opleiding in meer of mindere mate kennis gemaakt met tv-, radio- en onlinejournalistiek. Aan de Hogeschool West-Vlaande-

ren beschikken de studenten bij afstuderen over de nodige vaardigheden om een publiceerbaar journalistiek product te maken, zowel voor radio en tv als voor online en print. Wel zou in journalistieke stukken een sterkere nadruk kunnen gelegd worden op de rol van de journalist als kritische waakhond, eerder dan op die van neutrale waarnemer.

Aan de Plantijn Hogeschool en nog meer aan Thomas More Mechelen leiden de uitgebreide oefenmogelijkheden, vaak in authentieke contexten, ertoe dat studenten goed voorbereid zijn op het maken van publiceerbare journalistieke stukken voor de diverse media.

Voor functies bij radio of tv worden meestal een getrainde stem en het beheersen van de nodige presentatietechnieken gevraagd. Op dit vlak is bij alle opleidingen verbetering mogelijk. Bij Thomas More Mechelen wordt hier wel aandacht aan besteed, maar zou dit nog systematischer kunnen. Bij de Plantijn Hogeschool kan door beperkte capaciteit niet iedereen die dit wil stemtraining volgen. Bij de XIOS Hogeschool Limburg is in de opleiding wel aandacht voor stemtechnieken, maar wordt de journalistieke toepassing ervan niet specifiek beoordeeld aan het einde van de opleiding. Bij de Hogeschool West-Vlaanderen kunnen studenten externen vragen om teksten in te spreken bij hun afstudeerwerk. Ook bij de Erasmushogeschool Brussel kunnen studenten toetsing op stemtechnieken ontlopen. Bij de Arteveldehogeschool wordt niet getoetst op stemtechnieken omdat er onvoldoende middelen zijn om de nodige vorming aan te bieden.

Bij alle opleidingen wordt aandacht besteed aan een behoorlijke algemene kennis en de nodige technische vaardigheden. De mate waarin dit voor zowel de geschreven pers als voor tv-, radio- en onlinejournalistiek het geval is, hangt af van de opleiding en het gekozen zwaartepunt binnen de opleiding.

Toetsbeleid

Thomas More Mechelen heeft een zeer goed uitgewerkt toetsbeleid. Centraal in dit toetsbeleid staan generieke beoordelingsniveaus. Voor elk opleidingsonderdeel in het curriculum, ongeacht de toetsvorm, krijgt de student een cijfer volgens het raamwerk van de generieke beoordelingsniveaus. Dit raamwerk is voor elk opleidingsonderdeel geconcretiseerd volgens de leerresultaten die moeten worden behaald. Voor elk opleidingsonderdeel bestaat een evaluatiefiche waarin concreet beschreven staat welke leerresultaten de student moet halen om te slagen en om een oordeel van

voldoende tot excellent te verdienen. Er wordt ook expliciet aangegeven welke deeltkortten eventueel kunnen gecompenseerd worden. De opleiding hanteert hiermee een consistente evaluatiemethode en uniforme en transparante evaluatiecriteria. Voor het opstellen van de generieke beoordelingsniveaus krijgen de docenten ook steun van een didactische coach. Die ondersteunt de docenten bij het helder formuleren van evaluatiecriteria en waakt erover dat de evaluatie in functie staat van de leerresultaten. Deze aanpak maakt transparant aan welke werkpunten studenten aandacht moeten besteden en leidt tot een consistente beoordeling.

Ook de andere opleidingen maken werk van een toetsbeleid. De Erasmus-hogeschool Brussel heeft een toetsplan uitgewerkt dat de relaties tussen leerresultaten/gedragsindicatoren, opleidingsonderdelen en leerdoelen visualiseert en een concrete houvast wil bieden aan de docent om te komen tot valide en transparante toetsing. Sinds kort lichten de docenten elkaars toetsing kritisch door. Het streefdoel is om te komen tot een gestandaardiseerde verantwoording voor elk individueel examen. De Hogeschool West-Vlaanderen ontwikkelde een competentie assessment programma (CAP) dat een overzicht biedt van de toetsomgeving per leerresultaat. Voor het toetsen van gedragsleerdoelen worden meerdere beoordelaars ingezet en worden op voorhand de te beoordelen indicatoren besproken en opgenomen in een checklist. De opbouw van de toetsing aan de hand van studietaken, oefentaken, praktijktaken en werkveldtaken is een sterk punt van de opleiding. Aan de Plantijn Hogeschool gaat het evaluatiebeleid ervan uit dat het onderwijs gericht is op het bevorderen van competenties. Evaluaties zijn belangrijk om te meten of de student de beoogde competenties behaalt. Evaluaties worden ook maximaal ingezet als aanleiding voor leerprocessen. Hoewel de opleiding niet met een bachelorproef werkt, wordt wel gewaarborgd dat alle leerresultaten bereikt worden. Toch zou een afsluitende geïntegreerde toetsing van de studenten een meerwaarde kunnen bieden. De Arteveldehogeschool heeft recent een toetscommissie opgestart. Er werd reeds overlegd tussen docenten om een rechtvaardig gezamenlijk correctiemodel te gebruiken, maar de toetscommissie moet het toetsbeleid verder formaliseren en in een transparant kader gieten.

De XIOS Hogeschool Limburg kiest voor een stapsgewijze overgang van examens naar permanente evaluatie en van productevaluatie naar een combinatie van product- en procesevaluatie. Bij opleidingsonderdelen die gericht zijn op het verwerven van competenties, wordt vooral procesevaluatie toegepast. De procesevaluatie gaat hierbij evenwel ten koste van productevaluatie. Het is niet alleen belangrijk om het proces te beoordelen

maar ook systematisch na te gaan of de competenties aan het eind van de opleiding door alle studenten verworven zijn. Zoals eerder aangegeven, gebeurt dit te weinig.

Er wordt over het algemeen gebruik gemaakt van een gevarieerd palet aan evaluatiemethodes. Het aantal klassieke mondelinge en schriftelijke examens neemt af naarmate de studenten vorderen in de opleiding. In de plaats komen allerlei opdrachten. Meerdere opleidingen gebruiken af en toe peer-evaluatie. De mate waarin er gebruik gemaakt wordt van authentieke opdrachten binnen reële journalistieke contexten verschilt sterk van opleiding tot opleiding. In de opleiding van Thomas More Mechelen wordt een groot deel van de opdrachten binnen een reële context uitgevoerd en wordt het werkveld vaak bij de beoordeling betrokken. Ook aan de Erasmushogeschool Brussel worden vertegenwoordigers van het werkveld betrokken bij het beoordelen van een aantal werkstukken. Het sterk regionaal netwerk van de Plantijn Hogeschool laat studenten toe heel wat authentieke opdrachten uit te voeren, maar de beoordeling gebeurt vooral door docenten van de opleiding. Ook bij de XIOS Hogeschool Limburg, de Hogeschool West-Vlaanderen en de Arteveldehogeschool gebeurt de beoordeling voornamelijk door docenten van de opleiding.

Alle opleidingen maken gebruik van een portfolio. Bij de Erasmushogeschool Brussel, de Plantijn Hogeschool en de XIOS Hogeschool Limburg moeten studenten voor hun portfolio zelf een aantal opdrachten uitvoeren buiten de schoolcontext. Het portfolio is een goed middel om studenten te laten reflecteren over hun eigen ontwikkeling en kan bij uitstek een hulpmiddel zijn voor studenten om na afstuderen hun competenties aan te tonen aan potentiële werkgevers. Om dit doel te bereiken dient de aansturing van het portfolio nog wel te worden versterkt. Het verdient voorts overweging om aan het portfolio een afsluitend gesprek te koppelen met vertegenwoordigers van het werkveld waarin studenten feedback kunnen krijgen op het geleverde werk en advies voor hun verdere loopbaan.

In alle opleidingen is minstens één stage voorzien. De stage biedt studenten de gelegenheid na te gaan of ze klaar zijn voor het werkveld. De stage wordt beoordeeld in overleg tussen een begeleider van de opleiding en de begeleider op de stageplaats.

De bachelorproeven van Thomas More Mechelen getuigen van een goed niveau. Studenten moeten individueel en/of in groep een aantal journalis-

tieke producten maken die beoordeeld worden door een jury van docenten en vertegenwoordigers van het werkveld. De meeste producten voldoen aan de norm qua publiceerbaarheid of uitzendbaarheid. De Hogeschool West-Vlaanderen kiest bij de bachelorproef voor een combinatie van een researchdossier en een journalistiek product, waarbij beide onderdelen een belangrijk gewicht krijgen in de totale beoordeling. Op die manier wordt niet enkel het resultaat (het journalistieke product), maar ook het onderliggende onderzoekswerk beoordeeld. Aan de Erasmushogeschool Brussel wordt gewerkt met een afstudeerproject dat beoordeeld wordt door een jury van werkveldvertegenwoordigers. De kwaliteit van de werkstukken voldoet over het algemeen. Bij de Arteveldehogeschool wordt voor de bachelorproeven print naast een vakdocent ook een taaldocent betrokken bij de beoordeling. Voor radio en tv is dat niet het geval. Zoals eerder aangegeven, wordt er geen rekening gehouden met het stemgebruik van de student. Ook de opbouw en het journalistieke verhaal voldoen vaak niet aan de eisen voor uitzendbaarheid.

De XIOS Hogeschool Limburg en de Plantijn Hogeschool kiezen ervoor om geen bachelorproef op te nemen in het programma. Bij de XIOS Hogeschool Limburg wordt deze keuze niet gecompenseerd door een andere vorm van afsluitende toets die toelaat te bewaken dat alle studenten de nagestreefde leerresultaten ook hebben bereikt. Dit is een belangrijk pijnpunt in het toetsbeleid van deze opleiding. De Plantijn Hogeschool neemt wel de nodige maatregelen om het eindniveau van iedere student te bewaken. Via de stage, waarvan de kwaliteit goed bewaakt wordt, en de redactieweken, waarbij elk resultaat van groepswerk individueel geëvalueerd wordt, krijgt de opleiding zicht op de competenties die de studenten doorheen de opleiding hebben verworven.

Ten slotte worden het werkveld en de alumni geregeld bevroegd door de verschillende opleidingen. Toch zou dit over het algemeen meer systematisch en gericht kunnen gebeuren om meer feedback te vergaren over waar alumni terecht komen en welke competenties ze daarbij nodig hebben. Ook zou een meer systematische opvolging van waar alumni terechtkomen bij de meeste opleidingen kunnen helpen om deze alumni actief te betrekken bij het onderwijs en zo de link met het beroepenveld te versterken.

HOOFDSTUK III

Tabel met scores

In de hierna volgende tabel worden de oordelen van de commissies op de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het accreditatiekader weergegeven.

Per generieke kwaliteitswaarborg wordt in de tabel aangegeven of de opleidingen hier volgens de commissies onvoldoende, voldoende, goed of excellent scores. In ieder opleidingsrapport is inzichtelijk gemaakt hoe de commissies op basis van de beoordelingscriteria tot een beoordeling per generieke kwaliteitswaarborg en vervolgens tot een eindoordeel zijn gekomen. De oordelen zijn zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. Het is dan ook duidelijk dat de scores in onderstaande tabel gelezen en geïnterpreteerd moeten worden in samenhang met de oordelen die in de tekst worden gemaakt.

Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs.

Volgende definities worden gehanteerd bij het geven van de oordelen over **generieke kwaliteitswaarborgen**.

Voldoende (V)	De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit want zij vertoont een acceptabel niveau voor de generieke kwaliteitswaarborg.
Goed (G)	De opleiding overstijgt systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg.
Excellent (E)	De opleiding steekt ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld.
Onvoldoende (O)	De generieke kwaliteitswaarborg is onvoldoende aanwezig.

Regels voor het bepalen van de scores voor het **eindoordeel**:

Voldoende (V)	het eindoordeel over een opleiding is 'voldoende' indien de opleiding aan alle generieke kwaliteitswaarborgen voldoet.
Goed (G)	het eindoordeel over een opleiding is 'goed' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'goed' worden beoordeeld, waaronder in elk geval de derde: gerealiseerd eindniveau.
Excellent (E)	het eindoordeel over een opleiding is 'excellent' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'excellent' worden beoordeeld, waaronder in elk geval de derde: gerealiseerd eindniveau.
Onvoldoende (O)	het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'onvoldoende' indien alle generieke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld.
Voldoende met beperkte geldigheidsduur (V*)	het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'voldoende met beperkte geldigheidsduur', d.w.z. beperkter dan de accreditatietermijn, indien bij een eerste visitatie één of twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld.

	GKW 1 Beoogd eindniveau	GKW 2 Onderwijs- proces	GKW 3 Gerealiseerd eindniveau	Eindoordeel
Arteveldehogeschool Bachelor Journalistiek	V	O	O	V*
Erasmushogeschool Brussel Bachelor Journalistiek	V	V	V	V
Hogeschool West- Vlaanderen Bachelor Journalistiek	V	V	V	V
Plantijn Hogeschool Bachelor Journalistiek	G	G	G	G
Thomas More Mechelen Bachelor Journalistiek	G	E	G	G
XIOS Hogeschool Limburg Bachelor Journalistiek	V	V	O	V*

DEEL 2

Opleidingsrapporten
Parallele commissie 1

ARTEVELDEHOGESCHOOL

Bachelor Journalistiek

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Bachelor Journalistiek

Op 28 en 29 maart 2013 werd de bacheloropleiding Journalistiek van de Arteveldehogeschool, in het kader van een onderwijsvisiteatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. Dit rapport geeft een momentopname van de situatie, zoals vastgesteld tijdens het bezoek aan de opleiding.

Profilering

De professionele Bachelor Journalistiek wordt aangeboden in Gent. De opleiding telt in 2012-2013 140 eerste inschrijvingen en in totaal 649 studenten. De opleiding realiseert daarmee een marktaandeel van bijna 42 procent.

De opleiding streeft ernaar om breed georiënteerde en multi-inzetbare journalisten op te leiden met een persoonlijk profiel, dat vertrekt vanuit interesses of specifieke niches. Dit persoonlijk profiel heeft betrekking op verdieping in een gekozen inhoudelijk domein, een taal en een medium. De opleiding hecht verder belang aan de historische kadering van maatschappelijke ontwikkelingen. Ook tracht ze te werken aan talentontwikkeling, creativiteit, nieuwsgierigheid, nauwgezetheid, betrouwbaarheid, ondernemendheid, en beoogt ze een kritische ingesteldheid aan bod te

laten komen in de opleiding. Om tegemoet te komen aan de eisen van het domeinspecifieke leerresultaten en aan de verwachtingen van het werkveld moet het ambitieniveau van de opleiding evenwel verhoogd worden, voornamelijk voor radio en in mindere mate voor tv. Het streven naar publiceerbare en uitzendbare eindproducten moet breder ingevuld worden dan enkel 'inhoudelijk publiceerbare' eindproducten. Gezien de eisen van het werkveld, is het immers van belang dat studenten alle aspecten van publiceerbaarheid onder de knie hebben bij het afstuderen. Het gaat dan niet alleen om de inhoud, maar ook om de vorm.

Programma

Het programma bestaat uit drie opleidingsfasen van telkens 60 studiepunten. In de eerste 60 studiepunten van de opleiding ligt de nadruk op algemene vorming en het aanleren van schrijfvaardigheden en nieuwsgaring. Vanaf de tweede schijf kunnen studenten kiezen voor print, radio of tv (differentiatie van 18 studiepunten opleidingsonderdelen, de stage van 15 studiepunten en de bachelorproef van 9 studiepunten). In de derde schijf wordt onder andere gewerkt binnen een gesimuleerde redactie. Tijdens het laatste semester van de opleiding loopt de student stage, legt hij een bachelorproef af en neemt hij deel aan het 'Over de grenzen' project. Vanaf het begin van de opleiding is er voldoende aandacht voor schrijfvaardigheid. Tv, en meer nog radio, komen echter te weinig diepgaand en te weinig alomvattend aan bod om studenten toe te laten de beoogde competenties doorheen het programma te verwerven. In de brede basis die studenten krijgen met betrekking tot schrijfvaardigheid en nieuwsgaring, wordt te weinig gewerkt aan de mediums specifieke vertaling van deze vaardigheden en aan het ontwikkelen van andere noodzakelijke vaardigheden zoals het opbouwen van een audiovisueel journalistiek stuk of stemgebruik. Ook de aandacht voor een crossmediale benadering van de journalistiek moet versterkt worden.

De opleiding biedt een brede algemene vorming aan, die door de studenten gewaardeerd wordt. Via de leerlijn 'professionele ontwikkeling' wordt gewerkt aan transversale competenties zoals reflectie, creativiteit en levenslang leren. Ook wordt gewerkt aan Nederlandse taalbeheersing en vreemdetaalverwerving. Via een keuzetraject kunnen studenten diepgaander kennismaken met een inhoudelijk domein of onderzoeksjournalistiek. De kwaliteit van de mediums specifieke journalistieke vorming varieert evenwel sterk. De geschreven journalistiek kent de langste geschiedenis in de opleiding en is het sterkst uitgebouwd. De opbouw van het traject voor geschre-

ven journalistiek is behoorlijk en laat studenten toe de nodige competenties te ontwikkelen zodat zij aan het eind van de opleiding een publiceerbaar stuk kunnen maken. Docenten dragen zowel de nodige theoretische als praktijkkennis aan. Studenten maken simulatieopdrachten voor dagbladen en voor magazines. Aan het eind van de opleiding maken ze in groepjes het gewaardeerde magazine 'Scoop' dat zich richt tot iedereen die met media bezig is. Studenten die kiezen voor de profilering radio of televisie worden evenwel minder goed voorbereid op de praktijk. De aandacht voor schrijfvaardigheid wordt onvoldoende aangevuld met de andere competenties waarover een tv- of radiojournalist moet beschikken. Studenten moeten wel een aantal relevante opdrachten maken waarmee ze de praktijk simuleren en ze krijgen enkele redactie-oefeningen waarbij ze samen tegen een deadline journalistieke stukken moeten maken, maar de frequentie van dit soort opdrachten moet verhoogd worden. Er moet ook meer aandacht besteed worden aan het stemgebruik van de toekomstige journalist. Het belangrijkste gemis is bij radio en tv het gebrek aan confrontatie met een reëel publiek en opdrachtgevers die journalistieke producten ook effectief uitzenden als de kwaliteit voldoet. De docententeams voor radio en (in mindere mate) tv zijn te beperkt en beschikken over te weinig praktijkervaring om studenten optimaal voor te bereiden op de praktijk.

De opleiding wordt afgesloten met een stage en bachelorproef. De student kiest in welke volgorde hij deze opleidingsonderdelen opneemt. De studenten lopen 10 weken stage (15 studiepunten). De opleiding beschikt over een uitgebreide lijst van relevante stageplaatsen. Studenten worden goed geïnformeerd over wat van hen verwacht wordt. De bachelorproef bestaat uit een voorstel, een plan van aanpak en de journalistieke uitwerking. Doel is dat de student bewijst dat hij de competenties die hij verworven heeft tijdens de opleiding op zelfstandige en adequate wijze kan toepassen. Uit de getuigenissen van alumni blijkt dat ook bij de bachelorproef het ambitieniveau verhoogd kan worden. Door studenten te stimuleren de bachelorproef uit te werken met het oog op publicatie of uitzending, zouden studenten meer gemotiveerd zijn om van deze opdracht werkelijk hun visitekaartje te maken dat als pronkstuk kan dienen in hun portfolio.

In de opleiding komen diverse werkvormen aan bod. Mede omwille van de beperkte beschikbare middelen, wordt er in het begin van de opleiding vaak gekozen voor hoorcolleges aan grote groepen. Hierdoor kunnen middelen vrijgemaakt worden om talenonderwijs, werkcolleges en practica in kleinere groepen aan te bieden. De opleiding maakt ook gebruik van teamteaching. Een rode draad doorheen de gesprekken met studenten en

alumni vormt het tekort aan oefenmogelijkheden binnen een reële journalistieke omgeving. Deze wens wordt het sterkst geformuleerd door studenten radio en ook door studenten tv, maar geldt mits die nuance volgens de commissie voor de hele opleiding. Het cursusmateriaal is over het algemeen behoorlijk van kwaliteit.

Alle studenten nemen bovendien deel aan het 'Over de grenzen' project, waarbij ze gedurende een week journalistieke opdrachten uitvoeren in het buitenland. In 2010-2011 waren er zestien uitgaande Erasmusstudenten en elf uitgaande studenten met een studieverblijf of stage buiten Europa (op 104 afstuderenden).

Beoordeling en toetsing

De opleiding beschikt over een gevarieerd palet aan evaluatiemethodes met een combinatie van formatieve en summatieve evaluatie. De beoordeling en toetsing is over het algemeen valide, betrouwbaar en transparant. Bij examens ligt de lat over het algemeen hoog genoeg. Toetsing binnen authentieke contexten gebeurt evenwel veel te weinig en bij simulatieoefeningen worden niet alle relevante aspecten beoordeeld.

De opleiding streeft ernaar dat iedere toets rechtvaardig en herhaalbaar is en dat docenten de antwoorden op eenzelfde manier interpreteren en corrigeren. Een gezamenlijk correctiemodel, teamteaching en overleg over lesinhouden en evaluaties moeten docenten op dezelfde golfengete brengen. Ten tijde van de visitatie was de opleiding bezig met het uitwerken van een toetsbeleidsplan. Daartoe werd een toetscommissie opgestart in december 2012. Deze commissie heeft als doel de kwaliteit van toetsing te verhogen, zowel op het vlak van inhoud als van organisatie.

Begeleiding en ondersteuning

De opleiding wordt aangeboden op de Campus Kantienberg in Gent. Deze recent gebouwde campus beschikt over goed uitgeruste auditoria, leslokalen en computerklassen. Ook de moderne mediatheek is goed uitgerust. De campus biedt een aangename studieomgeving. De opleiding beschikt er over een aantal specifieke praktijklokalen, maar de inrichting daarvan zet niet aan tot overleg en ademt geen journalistieke sfeer uit. Zo zou er minstens één echte redactieruimte moeten komen waar studenten redactievergaderingen kunnen houden en samen of individueel kunnen werken aan journalistieke opdrachten. Een dergelijke ruimte kan een belangrijke rol spelen in het creëren van een sterkere journalistieke sfeer in de opleiding.

Voor de studentenbegeleiding wordt door de opleiding een begeleidingspakket aangeboden dat deels geïntegreerd wordt in het programma. Alle studenten krijgen binnen het opleidingsonderdeel 'Professionele ontwikkeling' leercoaching waarin de focus ligt op 'leren leren en werken'. Ook wordt er gewerkt aan een vroege detectie van studieproblemen. Bij studieproblemen gerelateerd aan persoonlijke, financiële of psychosociale problemen wordt de student doorverwezen naar de dienst studentenvoorzieningen. Ook staan een zorgcoach, een trajectcoach, een trajectbeheerder en een ombudspersoon ter beschikking van de studenten.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

De opleiding levert generalisten af die een goede basis hebben in de schrijfvaardigheid en nieuwsgaring. Afhankelijk van hun keuze verdiepen ze hun schrijfvaardigheid in functie van geschreven journalistiek of maken ze kennis met tv-, radio- en onlinejournalistiek. De opleiding realiseert haar doelstellingen in voldoende mate bij studenten die de profilering print kiezen. Voor studenten die kiezen voor de profilering radio en in mindere mate tv-journalistiek biedt het programma evenwel onvoldoende garanties dat de domeinspecifieke leerresultaten bereikt worden. De afstudeerprojecten en andere journalistieke producten voldoen niet aan het predicaat 'uitzendbaar'. De opbouw, het (zelden eigentijdse) format en het gebrek aan creatieve invalshoeken maken dat niet voldaan wordt aan de verwachtingen die aan een journalistiek product gesteld worden door het werkveld. Ook het stemgebruik en de presentatietechnieken van de studenten voldoen niet.

De opleiding bevaart haar alumni geregeld. Bijna een derde van de respondenten zou de opleiding niet opnieuw volgen. 60% is tevreden over de verworven startcompetenties. Uit een bevraging van alumni die afstudeerden tussen 2005-2006 en 2010-2011, blijkt dat iets minder dan een derde van de respondenten als journalist of redacteur tewerkgesteld is. Nog ongeveer een vijfde van de respondenten is tewerkgesteld in de brede communicatiesector.

OPLEIDINGSRAPPORT JOURNALISTIEK

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Bachelor in de Journalistiek aan de Arteveldehogeschool in Gent. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 28 en 29 maart 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, lesgevers, studenten, alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen ingekeken. Tevens

is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De opleiding maakt deel uit van de Arteveldehogeschool. De voormalige afstudeerrichting van Communicatiebeheer evolueerde naar aanleiding van de bachelor-masterhervorming naar een zelfstandige professionele bacheloropleiding Journalistiek. De opleiding telt in 2012-2013 140 eerste inschrijvingen en in totaal 649 studenten. De opleiding realiseert een marktaandeel van bijna 42 procent.

De professionele bachelor telt 180 studiepunten. De opleiding bestaat uit drie pakketten van 60 studiepunten, schijven genoemd.

Het opleidingsmanagementteam voert het opleidingsbeleid. De opleidingsdirecteur is voorzitter van het opleidingsmanagementteam en vertegenwoordiger in de Artevelde raad. Het opleidingsmanagementteam krijgt advies van een groot aantal overlegorganen, waarin personeel, studenten en werkveldvertegenwoordigers vertegenwoordigd zijn.

Het zelfevaluatie rapport vormde een behoorlijke basis voor de visitatie. Het geeft zowel een inhoudelijke beschrijving als een analyse van sterke en zwakke punten. De commissie stelde wel vast dat een aantal uitspraken weinig onderbouwd werden in het zelfevaluatie rapport. De goede organisatie van het visitatiebezoek en de uitgebreide bijkomende informatie die ter plekke kon ingekeken worden, droegen bij tot de kwaliteit van de visitatie. Ook de gesprekken met alle betrokkenen vormden een waardevolle aanvulling op het zelfevaluatie rapport.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau als voldoende.

De opleiding heeft samen met de andere bacheloropleidingen Journalistiek gedurende drie jaar gewerkt aan een **domeinspecifiek leerresultatenkader**. Dit kader is tevens vergeleken met het Nederlandse model. Ook journalistenvereniging VVJ en Fonds Pascal Decroos werden betrokken. Ten slotte werd het leerresultatenkader internationaal afgetoetst aan de Tartu-declaration van de European Journalism Training Association. De commissie meent dat het domeinspecifiek leerresultatenkader een behoorlijke basis vormt om de opleidingsdoelstellingen vorm te geven. Dit kader sluit aan bij de eisen die het **Vlaamse kwalificatieraamwerk** wat betreft niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bacheloropleiding.

Gezien de validatiedatum van het domeinspecifiek leerresultatenkader (oktober 2012), was het voor de opleiding ten tijde van de visitatie nog niet mogelijk om de twaalf **competenties** die de opleiding nastreeft volledig af te stemmen op de domeinspecifieke leerresultaten. De competenties die de opleiding nastreeft werden wel vergeleken met het gevalideerde domeinspecifiek leerresultatenkader. Bij een aantal competenties heeft de commissie vastgesteld dat in de door de opleiding gekozen formulering een aantal relevante specificaties uit het domeinspecifiek leerresultatenkader niet expliciet overgenomen worden. Zo spreekt de opleiding over 'adequate journalistieke vorm' (leerresultaat 6) en niet over een 'publiceerbaar/uitzendbaar eindproduct'. Ook 'crossmediaal werken' wordt niet expliciet benoemd. Op basis van de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken heeft de commissie evenwel vastgesteld dat de opleiding niet intentioneel bepaalde elementen uit de domeinspecifieke leerresultaten heeft weggelaten of afgezwakt. De commissie waardeert het dat de opleiding plant de nagestreefde competenties af te stemmen op het domeinspecifiek leerresultatenkader. De commissie beveelt daarbij aan dat de opleidings-specifieke doelstellingen waar nodig aangepast worden zodat alle betrokkenen goed geïnformeerd worden over de doelstellingen van de opleiding. Daarbij vindt de commissie dat zeker het streven naar publiceerbare en uitzendbare eindproducten breder moet ingevuld worden dan enkel 'inhoudelijk publiceerbare' eindproducten. Gezien de eisen van het werkveld, is het immers van belang dat studenten alle aspecten van publiceerbaarheid onder de knie hebben bij het afstuderen. Het gaat dan niet alleen om de inhoud, maar ook om de vorm.

Noch uit het zelfevaluatie-rapport, noch uit de gesprekken blijkt **een geëxpliciteerde en gedeelde visie** te bestaan over hoe het beroep van journalist ontwikkelt. Dit is nochtans een competentie die wel bij de studenten nagestreefd wordt (competentie 8). Om het programma adequaat te kunnen invullen, vindt de commissie het van belang dat de opleiding minstens een goed zicht heeft op de actuele evoluties in het journalistiek beroep en bij voorkeur een **proactieve rol** speelt in de debatten rond de toekomstige evoluties in de journalistiek. De commissie verwacht dat de opleiding constant reflecteert over hoe zij studenten het best kan voorbereiden op de snel wijzigende omstandigheden waarin de journalist zal moeten werken, ook al heeft het werkveld hier geen helder en gedeeld beeld over.

Ook de rol die net **afgestudeerden** in het journalistieke veld moeten kunnen spelen, wordt niet expliciet benoemd. De reflectie hierover in het zelfevaluatie-rapport beperkt zich tot 'het is moeilijk om te voldoen aan de heterogene verwachtingen van het werkveld.' De commissie beveelt aan helder te benoemen (1) welk type journalist de opleiding wil afleveren en de functies die hij moet kunnen vervullen in de media, (2) welke rol deze journalist in de maatschappij moet spelen en (3) op welke manier deze journalist zijn carrière kan uitbouwen. Bij het beantwoorden van deze vragen vindt de commissie het ook belangrijk om te expliciteren of de opleiding zich bewust beperkt tot traditionele nieuwsmedia, dan wel ook wil voorbereiden op nichemedië (zoals bedrijfsbladen).

Kortom, de commissie vindt dat de opleiding haar **visie en profilering** scherper dient te definiëren. De commissie onderschrijft de keuze van de opleiding om breed georiënteerde en multi-inzetbare journalisten op te leiden met een persoonlijk profiel, dat vertrekt vanuit interesses of specifieke niches. Dit persoonlijk profiel heeft betrekking op verdieping in een gekozen inhoudelijk domein, een taal en een medium. De opleiding hecht verder belang aan de historische kadering van maatschappelijke ontwikkelingen. Ook tracht de opleiding te werken aan talentontwikkeling, creativiteit, nieuwsgierigheid, nauwgezetheid, betrouwbaarheid, ondernemendheid en kritische ingesteldheid. Deze elementen zijn op zich waardevol, maar bieden volgens de commissie te weinig houvast om de opleiding inhoudelijk aan te sturen.

De commissie heeft uitgebreid met alle betrokkenen van gedachten gewisseld over de **verwachtingen** ten aanzien van de afgestudeerden. De commissie stelt vast dat het werkveld veeleisend is en van de opleiding verwacht dat zij direct inzetbare journalisten aflevert die beschikken over een

solide uitgangspositie om in een redactionele omgeving door te groeien. Er wordt van hen verwacht dat zij naast een ruim pakket van journalistieke vaardigheden, ook over een brede achtergrondkennis, een goede taalbeheersing en de juiste attitude beschikken. De commissie heeft vastgesteld dat de nagestreefde competenties zoals die in het zelfevaluatie-rapport zijn opgenomen, aansluiten bij deze eisen die vanuit het werkveld worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. De ambitie zoals die bleek uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken en docenten blijkt evenwel minder groot voor audiovisuele media en dan vooral voor radio. Studenten en alumni bevestigden dat het ambitieniveau in de opleiding mag verhoogd worden om zo dichterbij de verwachtingen van het werkveld te komen. Voor print sluit de ambitie beter aan bij de verwachtingen van het werkveld.

De commissie waardeert dat de opleiding geregeld overleg voert met het **werkveld** in het kader van de opleidingsadviesraad en via contacten met stageplaatsen, alumni en vakverenigingen. Toch meent de commissie dat deze contacten kunnen versterkt worden. Zo kan meer aandacht besteed worden aan een actieve dialoog over de veranderingen in het werkveld en hoe een opleiding daar best op kan inspelen. Naast topmensen uit het domein, zijn eigen alumni ook aangewezen als gesprekspartners in een dergelijke dialoog. Zij zeggen uitdrukkelijk daarvoor open te staan.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces als onvoldoende.

De commissie heeft de inhoud en de vormgeving van het programma grondig bestudeerd. In de eerste 60 studiepunten van de opleiding ligt de nadruk op algemene vorming en het aanleren van schrijfvaardigheden en nieuwsgaring. Vanaf de tweede schijf kunnen studenten kiezen voor print, radio of tv (differentiatie van 18 studiepunten opleidingsonderdelen, de stage van 15 studiepunten en de bachelorproef van 9 studiepunten). In de derde schijf wordt onder andere gewerkt binnen een gesimuleerde redactie. Tijdens het laatste semester van de opleiding loopt de student stage, legt hij een bachelorproef af en neemt hij deel aan het 'Over de grenzen' project. Vanaf het begin van de opleiding is er voldoende aandacht voor schrijfvaardigheid. Tv, en meer nog radio, komen echter te weinig diepgaand en te weinig alomvattend aan bod om studenten toe te laten de beoogde competenties doorheen het programma te verwerven. De bre-

de basis die studenten krijgen met betrekking tot schrijfvaardigheid en nieuwsgaring, wordt namelijk te weinig gewerkt aan de mediums specifieke vertaling van deze vaardigheden en het ontwikkelen van andere noodzakelijke vaardigheden zoals het opbouwen van een audiovisueel journalistiek stuk of stemgebruik. Ook de aandacht voor een crossmediale benadering van de journalistiek moet versterkt worden.

Op het moment van de visitatie werd een aantal opleidingsonderdelen geclusterd en opnieuw ingevuld en werden plannen gepresenteerd om de opleidingspraktijk bij te sturen. De commissie meent dat deze hervormingen bijdragen tot een betere samenhang van het programma. Het is positief dat de opleiding plant om de competentiekaart en de bijhorende systematiek verder te integreren in het onderwijsproces en hiervoor de nodige instrumenten te ontwikkelen. De commissie moedigt de opleiding aan de geplande stappen verder te implementeren. Wel heeft de commissie van studenten vernomen dat zij de invulling van parallel aangeboden opleidingsonderdelen vaak sterk docentafhankelijk vinden. Hoewel deze opmerking niet bevestigd wordt door kwantitatieve analyses van de opleiding, vraagt de commissie om hier blijvend waakzaam voor te zijn.

De opleiding hecht veel belang aan **een brede algemene vorming**. In de eerste schijf wordt hier bijna de helft van de studiepunten aan besteed. Studenten en alumni spreken lovend over de manier waarop een groot deel van de algemeen vormende opleidingsonderdelen onderwezen worden. Zo vinden zij de historische kadering zeer inspirerend.

De journalistieke vorming varieert sterk per medium. De **geschreven journalistiek** kent de langste geschiedenis in de opleiding en is het sterkst uitgebouwd. De opbouw van het traject voor geschreven journalistiek is behoorlijk en laat studenten toe de nodige competenties te ontwikkelen zodat zij aan het eind van de opleiding een publiceerbaar stuk kunnen maken. Docenten dragen zowel de nodige theoretische als praktijkkennis aan. Studenten maken simulatieopdrachten voor dagbladen en voor magazines. Aan het eind van de opleiding maken ze in groepjes het gewaardeerde magazine 'Scoop' dat zich richt tot iedereen die met media bezig is. Dit magazine is een mooi voorbeeld van hoe het werken in een authentieke context studenten op een hoger niveau tilt. Bij de werkstukken die de commissie heeft kunnen inkijken, vindt zij de foto's bij artikels vaak van minder goede kwaliteit. De opleiding besteedt wel aandacht aan het ontwikkelen van basistechnieken fotografie. Voorts mag het spectrum aan genres volgens de studenten vergroot worden, waarbij onder andere

kan gedacht worden aan meer stukken waarin de studenten hun mening moeten onderbouwen, zoals opiniestukken.

Het traject voor **tv- en radiojournalistiek** moet versterkt worden. Zoals hoger aangegeven, besteedt de opleiding in dit traject veel aandacht aan het ontwikkelen van schrijfvaardigheid. De commissie vindt het goed dat ook de studenten audiovisuele media op een journalistieke manier leren schrijven. Toch meent zij dat een snellere en meer diepgaande integratie noodzakelijk is met de andere competenties waarover een tv- of radio-journalist moet beschikken. Hoewel het opnemen van een eerste kennismaking met tv en radio in 2012-2013 in het eerste opleidingsjaar een stap in de goede richting is, vindt de commissie het zinvol om het hele eerste opleidingsjaar te herbekijken zodat studenten vanaf het begin crossmediaal leren denken en met print, radio, tv en online journalistiek geconfronteerd worden. Vanaf de tweede schijf krijgen studenten wel de kans om zich enigszins te verdiepen in radio of tv, maar mist het onderwijs voor deze media diepgang. Het niveau van het radio-onderwijs is te weinig afgestemd op de vereisten van het werkveld. Hoewel de kwaliteit van het aangeboden tv-onderwijs beter is dan dat voor radio, moet er ook voor tv meer ruimte vrijgemaakt worden in het programma en dient dit onderwijs beter ingebed te worden in het geheel van de opleiding. Studenten worden te weinig uitgedaagd en geïnspireerd doorheen het radio- of tv-traject. De commissie vindt het positief dat studenten wel een aantal relevante opdrachten moeten maken waarmee ze de praktijk simuleren en dat ze enkele redactie-oefeningen krijgen waarbij ze samen tegen een deadline journalistieke stukken moeten maken, hoewel de frequentie van dit soort opdrachten zou moeten verhoogd worden. De commissie mist evenwel de confrontatie met een reëel publiek en opdrachtgevers die journalistieke producten ook effectief uitzenden als de kwaliteit voldoet. Deze confrontatie zou studenten motiveren en hen bewust maken van alle aspecten die noodzakelijk zijn om een inhoudelijk en vormelijk uitzendbaar product te maken. Hoewel studenten aangaven dat in de opleiding veel aandacht besteed wordt aan het vinden van een pakkend openingsbeeld, blijkt uit de stukken die studenten maken dat zij dit niet noodzakelijk in de praktijk kunnen omzetten. Ook het gebruiken van eigentijdse formats, het correct opbouwen van een reportage en het creëren van een goede spanningsboog, zijn elementen waar de opleiding meer aandacht aan zou moeten besteden. De perscafés zijn wel een goed voorbeeld van hoe de opleiding studenten kan blootstellen aan een reëel publiek.

Voorts wordt binnen de opleiding weinig aandacht besteed aan **stemgebruik**. Hoewel een goed stemgebruik cruciaal is om tewerkstellingskansen te krijgen in tv- of radiojournalistiek, krijgen studenten pas aan het eind van het tweede jaar een eerste keer feedback hierover en worden ze ook verder in de opleiding niet beoordeeld op hun stemgebruik. Docenten geven als reden hiervoor dat er 'onvoldoende middelen zijn om iedereen logopedie aan te bieden'. De commissie heeft begrip voor het feit dat de opleiding niet kan instaan voor logopedielessen voor alle studenten, maar vindt dat de opleiding wel aandacht moet besteden aan goed stemgebruik. Naast technische aspecten zoals een correcte uitspraak, is ook het ontwikkelen van presentatievaardigheden van belang. Zo moeten studenten leren hoe ze hun boodschap op een aangepaste manier brengen, waarbij ze leren om onder meer gebruik te maken van versnellingen en pauzes, hardheid en zachtheid van de uitspraak en nadruk. De opleiding biedt een aantal eerste aanzetten tot het ontwikkelen van presentatievaardigheden. Er zou evenwel nog consequenter bij iedere opdracht naast inhoudelijke feedback ook feedback gegeven kunnen worden over de presentatievaardigheden van de student.

Online journalistiek wordt in de opleiding niet als apart verdiepingstraject aangeboden. De commissie vindt dit een gerechtvaardigde keuze. De studenten verkennen doorheen de opleiding de mogelijkheden van digitale media en leren werken met InDesign en InCopy. Er wordt ook aandacht besteed aan het publiceren van journalistieke producten via digitale media. Toch is de commissie van mening dat studenten sterker moeten uitgedaagd worden rond nieuwe media. Het onderwijs wordt immers te eng technisch en grafisch ingevuld. Een hedendaagse journalist moet in een crossmediale wereld kunnen werken. Daarvoor moet hij niet alleen een journalistiek product kunnen publiceren op een digitaal platform, maar moet hij zich ook bewust zijn van de impact van de technologische ontwikkelingen op het denken en werken van de journalist. Hierbij is het bijvoorbeeld belangrijk om te weten hoe een nieuwsdag zich ontrolt en welke rol ieder platform kan spelen in een wereld waar nieuws vaak via Twitter de wereld wordt ingestuurd. Minstens even belangrijk is het om in te gaan op de veranderende verhouding tussen de journalist en zijn doelpubliek. Online krijgt het publiek immers meer mogelijkheden om een actieve rol op te nemen. Dit biedt nieuwe kansen en uitdagingen voor de journalist waar iedere student, onafhankelijk van het gekozen medium op voorbereid moet worden.

De leerlijn '**professionele ontwikkeling**' die de opleiding aan het opbouwen is, kan volgens de commissie een profileringspunt worden. In deze leerlijn wordt aandacht besteed aan het ontwikkelen van een aantal transversale competenties, zoals (zelf)reflectie, creativiteit en levenslang leren. Op het moment van het visitatiebezoek was deze leerlijn geïmplementeerd in de eerste en tweede schijf van de opleiding en werd de inhoud voor de derde schijf uitgewerkt. De commissie vindt het uitgewerkte cursusmateriaal geschikt, maar stelt wel vast dat de studenten weinig enthousiasme tonen voor de concrete implementatie van de leerlijn. Mogelijk kan dit verholpen worden door de competentie-ontwikkeling in deze leerlijn meer te koppelen aan de journalistieke opdrachten die de studenten moeten uitvoeren. De commissie waardeert het voorts dat in de opleiding de nodige aandacht besteed wordt aan de deontologische aspecten van het journalistieke metier.

De opleiding besteedt voldoende aandacht aan de **Nederlandse** taalbeheersing van de studenten. Via het digitaal zelfstudiepakket SNS-Nederlands kunnen de studenten hun taalvaardigheid oefenen. Het is ook positief dat de opleiding veel aandacht besteedt aan **vreemdetaalverwerving**. Er is een duidelijke leerlijn uitgebouwd vanaf het begin van de opleiding tot het 'Over de grenzen' project in het laatste semester van de opleiding. Binnen dit project moet de student een week grotendeels zelfstandig functioneren in een anderstalige context (Frans, Engels, Duits of Spaans), zij het dat de journalistieke producten wel in het Nederlands gemaakt worden. De commissie vindt dit initiatief een sterk punt van de opleiding. Aangezien de opleiding 'uitgebreide talenkennis' als profileringselement verwoordt, zou het ambitieniveau op het vlak van vreemde talen wel hoger gelegd kunnen worden. Ook zou de opleiding zich kunnen profileren door het verplicht maken van de derde landstaal Duits.

Het gedreven en op de voet volgen van de **actualiteit** is een belangrijke basisattitude voor een journalist. In de opleidingsonderdelen 'Maatschappij en actualiteit' wordt context en achtergrond geboden bij actuele topics. Om te bewaken dat studenten de actualiteit volgen, worden geregeld actualiteitstesten gehouden. De commissie stelt het op prijs dat de opleiding investeert in een goede kennis en begrip van de actualiteit.

Via het keuzetraject **domeinverkenning** en **domeinuitdieping** krijgt de student de kans om diepgaander kennis te maken met een inhoudelijk domein en/of onderzoeksjournalistiek. Naast de keuze voor een medium en vierde taal (Duits of Spaans), bieden deze opleidingsonderdelen de studen-

ten de kans om hun eigen profiel uit te bouwen doorheen de opleiding. De commissie vindt dit positief. Ze pleit er wel voor om de doelstellingen van deze opleidingsonderdelen scherper te definiëren en te bewaken dat ze de nodige diepgang bieden. Uit de getuigenissen van studenten en alumni blijkt immers dat het niveau en de mate van focus van deze opleidingsonderdelen sterk verschilt. De domeinverkenning en -uitdieping Cultuur werd als positief voorbeeld genoemd. De koppeling met de praktijk door een docent met uitgebreide en actuele praktijkervaring is hierbij ongetwijfeld een succesfactor. Voorts gaat de opleiding in op het omgaan met cijfers en statistieken. Journalisten worden immers overspoeld met informatie en moeten de waarde van onderzoeksresultaten kunnen inschatten.

De opleiding wordt afgesloten met een **stage** en bachelorproef. De student kiest in welke volgorde hij deze opleidingsonderdelen opneemt. De studenten lopen 10 weken stage (15 studiepunten). De commissie waardeert het dat de opleiding over een uitgebreide lijst van relevante stageplaatsen beschikt. Studenten worden goed geïnformeerd over wat van hen verwacht wordt. Voorts stelde de commissie vast dat de kritische reflectie door de studenten over het eigen leerproces binnen de stage sterk verschilt in kwaliteit en diepgang. De opleiding heeft in het verleden gewerkt met een terugkomdag halfweg de stage om de reflectie op het leerproces en de terugkoppeling van het geleerde naar de rest van de opleiding te versterken, maar was ontevreden over de leereffecten hiervan. De commissie waardeert het dat sinds kort een reflectiekader aangeboden wordt, zodat diepgaandere zelfreflectie gestimuleerd wordt. Ze hoopt dat dit studenten zal helpen om voldoende diepgaand te reflecteren over hun leerervaring en deze te koppelen aan de theoretische kaders die ze tijdens de opleiding hebben geleerd.

De **bachelorproef** bestaat uit een voorstel, een plan van aanpak en de journalistieke uitwerking. Doel is dat de student bewijst dat hij de competenties die hij verworven heeft tijdens de opleiding op zelfstandige en adequate wijze kan toepassen. Uit de getuigenissen van alumni leidt de commissie af dat ook bij de bachelorproef het ambitieniveau verhoogd kan worden. Door studenten te stimuleren de bachelorproef uit te werken met het oog op publicatie of uitzending, zouden studenten er ook het pronkstuk binnen hun portfolio van kunnen maken. Sommige alumni gaven aan de journalistieke uitwerking van de bachelorproef op één of twee weken af te ronden, terwijl er zeven weken voorzien zijn in het lessenrooster. Ook uit studietijdmetingen van de opleiding blijkt dat de tijd die studenten besteden aan de bachelorproef, sterk varieert. Om de kwaliteit te verhogen,

lijkt het de commissie ook zinvol om de begeleiding en beoordeling beter te structureren. Een tussentijds feedbackmoment over een ontwerpversie van het journalistiek product is daarbij een te overwegen optie.

Een rode draad doorheen de gesprekken met studenten en alumni vormt het tekort aan **oefenmogelijkheden binnen een reële journalistieke omgeving**. Deze wens wordt het sterkst geformuleerd door studenten radio en ook door studenten tv, maar geldt mits die nuance volgens de commissie voor de hele opleiding. De commissie pleit ervoor om studenten veel meer dergelijke oefenmogelijkheden aan te bieden. Ze ziet heel wat mogelijkheden om dit pijnpunt van de opleiding te verhelpen. (1) Aan het begin van de opleiding kunnen de twee opdrachten om de straat op te trekken uitgebouwd worden tot een bootcamp of een vergelijkbaar initiatief studenten onmiddellijk confronteren met de journalistieke praktijk. Zo kunnen studenten enkele dagen de straat opgestuurd worden voor een pakket van deadline oefeningen (een interview met een medestudent, een recensie over een optreden tijdens de Student Kick-Off en/of een interessant verhaal in Gent maken met hun smartphone). Ook een stemtest of een bezoek aan een studentenradio kunnen hier een plaats krijgen. (2) Doorheen het eerste jaar zouden studenten vaker de straat op gestuurd moeten worden voor interviews, reportages en recensies, waarover dan kan gerapporteerd worden op een te ontwikkelen opleidingsnieuwssite of in bestaande media. Bij een opleidingsnieuwssite is het van belang dat, meer dan nu, een concrete doelgroep gedefinieerd en bereikt wordt. Zo kunnen de studenten ook nagaan of hun stukken gelezen, bekeken of beluisterd worden en kan het publiek reageren. (3) Daarnaast kunnen studenten verplicht worden om journalistieke ervaring op te doen. Het kan gaan om stages binnen professionele nieuwsmedia, een eigen blog of een bijdrage aan een jongeren- of studentenmedium. (4) Ten slotte valt een snuffelstage in het tweede jaar te overwegen om studenten te laten proeven van een professionele journalistieke werkplek. De commissie is ervan overtuigd dat een aantal van deze mogelijkheden vrij snel kunnen geïmplementeerd worden zonder grote kost voor de opleiding. Door het bundelen van alle authentieke opdrachten, bouwen de studenten bovendien een portfolio op waarmee ze zich ook na de opleiding kunnen presenteren aan potentiële werkgevers.

Niet alleen door studenten de straat op te sturen kan het programma beter aansluiten bij de journalistieke praktijk. Zo beveelt de commissie aan om (1) vaker gebruik te maken van authentieke cases. (2) Hoewel de opleiding een indrukwekkende lijst van gastsprekers kan voorleggen, geven de studenten aan dat zij graag nog vaker gastsprekers uit de journalistieke

praktijk zouden willen ontmoeten in de opleiding. De commissie pleit er ook voor, in lijn met het pleidooi van alumni en studenten, om meer inspirerende journalisten te betrekken bij het onderwijs en dit vaker in kleinere groepen te organiseren, zodat echte masterclasses ontstaan waarin studenten actief kunnen interageren met rolmodellen. (3) Voorts zou een echte redactieruimte de journalistieke sfeer in de opleiding kunnen versterken. (4) Ten slotte pleit de commissie vooral voor radio, tv en nieuwe media voor meer deeltijdse docenten die nog met één voet in de praktijk staan om studenten te enthousiasmeren (*zie verder*). Deze elementen kunnen er volgens de commissie toe bijdragen dat studenten meer geïnspireerd worden. Studenten en alumni geven immers aan dat dit laatste te weinig gebeurt.

De opleiding streeft ernaar in toenemende mate aandacht te besteden aan de zelfsturing en zelfstandigheid van de studenten. De onderwijsvormen moeten systematisch en gradueel leiden tot minder docentafhankelijk leren. Er wordt gestreefd naar een variatie aan werkvormen om de doelstellingen te verwezenlijken en tegemoet te komen aan de verschillende leerstijlen van studenten. De commissie ondersteunt deze visie op het onderwijs, maar meent dat de genoemde elementen nog sterker zouden kunnen geïntegreerd worden tot een **didactisch concept** dat de vormgeving van het programma nog sterker aanstuurt. Het Onderwijsmanagementteam zou op basis van een dergelijk didactisch concept sterker kunnen aansturen welke werkvormen het meest geschikt zijn in welke opleidingsonderdelen.

In de opleiding komen diverse werkvormen aan bod. Mede omwille van de beperkte beschikbare middelen, wordt er in het begin van de opleiding vaak gekozen voor hoorcolleges aan grote groepen. Hierdoor kunnen middelen vrijgemaakt worden om talenonderwijs, werkcolleges en practica in kleinere groepen aan te bieden. De opleiding maakt ook gebruik van teamteaching. De commissie waardeert dit, maar vraagt aandacht voor een betere afstemming tussen de docenten. Studenten getuigen immers dat docenten soms weinig zicht lijken te hebben op wat hun collega's aanbieden binnen de opleidingsonderdelen die via teamteaching aangeboden worden. De commissie moedigt de opleiding voorts aan om nog meer te investeren in alternatieve werkvormen die kunnen bijdragen tot de kwaliteit van het onderwijs zonder dat dit noodzakelijk extra werklast met zich meebrengt. Zo kan mogelijk nog meer gewerkt worden met digitale zelfstudiepakketten en toetsen voor studenten om hun eigen vooruitgang te evalueren. Ook kan gedacht worden aan het *flipped classroom* model waar-

bij klassikale 'kennisoverdracht' vervangen wordt door online instructie. Studenten kunnen de kennis hierdoor buiten de schoolmuren en de reguliere lessen tot zich nemen. Er is zo meer klassikale tijd beschikbaar voor het beantwoorden van vragen, individuele aandacht, verdieping en activerende didactiek. Een andere mogelijkheid ligt in het uitbreiden van initiatieven waarbij ouderejaarsstudenten feedback geven op het werk van medestudenten die nog minder ver in hun opleiding zitten. Zo oefenen de ouderejaars het geven van feedback en krijgen de jongere studenten waardevolle feedback van hun peers.

De commissie heeft tijdens het bezoek aan de opleiding het **cursusmateriaal** ingekeken. Er wordt vaak gebruik gemaakt van relevante boeken, die aangevuld worden met slides en werkmateriaal. De commissie vindt de kwaliteit van het studiemateriaal behoorlijk. Ze vindt het ook goed dat de opleiding gebruik maakt van het elektronisch leerplatform Chamilo. De commissie heeft wel van de studenten vernomen dat er zich heel wat technische problemen voordoen met het elektronisch leerplatform. Als gevolg hiervan geven studenten aan niet graag gebruik te maken van dit platform. De commissie betreurt dit aangezien het elektronisch leerplatform naast een belangrijk communicatiekanaal ook heel wat mogelijkheden kan bieden voor interactie tussen studenten onderling en tussen studenten en docenten. Ze beveelt aan om de technische problemen te verhelpen en het elektronisch leerplatform nog actiever te gebruiken, niet alleen als communicatietool, maar ook vaker als interactieve leeromgeving, via bijvoorbeeld discussiefora.

De voorbije jaren heeft de opleiding op diverse vlakken geïnvesteerd in **internationalisering**. De opleiding is lid van EJTA (European Journalism Training Association) en VNOJ (Vlaamse en Nederlandse Opleidingen Journalistiek). Daarnaast heeft de opleiding bilaterale akkoorden met zestien buitenlandse partnerinstellingen. Deze akkoorden vormen onder meer de basis voor Erasmus-mobiliteit. In 2010-2011 waren er zestien uitgaande Erasmusstudenten en elf uitgaande studenten met een studieverblijf of stage buiten Europa (op 104 afstuderenden). De commissie waardeert de vrij hoge participatiegraad. Alle studenten nemen bovendien deel aan het 'Over de grenzen' project. In het kader van 'Internationalisation at home' zijn er een aantal opleidingsonderdelen met internationale invalshoek en zijn er plannen om de samenwerking met de eigen internationale post-graduaatsmodule MoCoMa (module Communication Management) uit te diepen. Er worden vier journalistieke opleidingsonderdelen aangeboden in deze opleiding.

In 2012-2013 kan de opleiding rekenen op 21,94 VTE onderwijzend **personeel** voor het aanbieden van het curriculum (die samen 753 studiepunten verzorgen). 4,15 VTE onderwijzend personeel en 1,82 VTE administratief personeel gaat naar de invulling van onderwijsondersteunende en administratieve functies. Samen staat dit team in voor de begeleiding van 649 studenten. De student-docent-ratio is minder gunstig dan bij de andere Vlaamse professionele bacheloropleidingen Journalistiek. In de gesprekken die de commissie voerde tijdens het visitatiebezoek bleek meermaals dat de krappe personeelsomkadering als oorzaak wordt gezien om bepaalde kwaliteitsverbeterende maatregelen niet te nemen.

De commissie heeft veel inzet en betrokkenheid vastgesteld bij de docenten met wie ze sprak. Ondanks de grote werkdruk voor alle betrokkenen, tonen zij veel inzet voor de opleiding. Ze vormen een hecht team en overleggen vaak informeel over het curriculum. De commissie waardeert dit.

Om een opleiding kwaliteitsvol aan te bieden, is een breed **spectrum aan deskundigheden** noodzakelijk binnen het docententeam en dit zowel met betrekking tot de theoretische kaders als op het vlak van de journalistieke praktijk. Op basis van de CV's van de docenten, de informatie in het zelfevaluatie-rapport en uit de gesprekken tijdens het bezoek, besluit de commissie dat de opleiding over een voldoende uitgebreid en onderlegd team beschikt voor print. Voor de opleidingsonderdelen audiovisuele en nieuwe media, beschikt de opleiding evenwel over een te klein team met te weinig mensen die uitgebreide en actuele praktijkervaring kunnen inbrengen in de opleiding. Deze inschatting doet niets af van de waardering die de commissie heeft voor de inzet en de kwaliteiten van de individuele docenten. Het probleem stelt zich het sterkst voor radio en nieuwe media. De commissie is dan ook van mening dat er op korte termijn geïnvesteerd moet worden in het aantrekken van een aantal docenten die beschikken over uitgebreide en actuele ervaring in tv-journalistiek, en nog meer in radio, nieuwe media. Deze docenten worden best niet alleen ingezet in het onderwijs, maar denken ook mee na over de noden van toekomstige journalisten en hoe de opleiding daarop kan inspelen.

De commissie heeft vastgesteld dat een groot aantal gastdocenten uitgenodigd wordt, hoewel een aantal Arteveldebrede seminaries recent zijn weggevallen. Zoals eerder aangegeven, blijkt dat in de perceptie van studenten en alumni het aantal gastdocenten, en zeker actieve journalisten, te beperkt is. Naast het aantrekken van meer journalisten als gastdocent, beveelt de commissie ook aan om te onderzoeken of het aantrekken van

gastdocenten uit andere sectoren waar journalisten terechtkomen zinvol is om studenten bewuster te maken van de brede mogelijkheden die bestaan en hen hierop voor te bereiden. De commissie beveelt ten slotte aan om succesvolle alumni geregeld uit te nodigen als gastspreker. Zij zijn vaak makkelijk aanspreekbaar en bereid om hun ervaringen te delen met de studenten in de opleiding.

De opleiding werkt met een persoonlijke opdrachtenfiche per docent. Taakin-vulling, taakbelasting en een persoonlijk ontwikkelingsplan worden jaarlijks besproken tijdens een functioneringsgesprek. Tijdens deze gesprekken komen de individuele professionaliseringsbehoeften aan bod. Naast deze behoeften, vormen de noden van de opleiding de basis van het professionaliseringsbeleid. De opleiding organiseert jaarlijks een aantal teamgerichte vormingsinitiatieven. Daarnaast kunnen docenten deelnemen aan het hogeschoolbreed aanbod en aan externe initiatieven. Ook wordt er aandacht besteed aan het delen van de kennis die verworven wordt in bijscholingen. Sommige docenten lopen ook stage tijdens vakantietperiodes. Ook nemen jaarlijks vier à vijf docenten deel aan internationale docentenmobiliteit. Ten slotte worden ook de resultaten van het projectmatig wetenschappelijk onderzoek gebruikt als input voor de docenten om hun kennis te verdiepen. De commissie stelt deze initiatieven die het personeel toelaten om zich zowel vakinhoudelijk als didactisch bij te scholen op prijs.

Studentenbegeleiding

De introductiedagen voor de instromende studenten focussen op informatie verschaffen en het versterken van de sociale cohesie. Studenten krijgen informatie over de structuur en opbouw van het curriculum en over het digitale leerplatform. Ze vullen ook de LASSI-test in, die peilt naar de perceptie van de student over zijn studiehouding en motivatie.

Voor de studentenbegeleiding wordt door de opleiding een begeleidingspakket aangeboden dat deels geïntegreerd wordt in het programma. Alle studenten krijgen binnen het opleidingsonderdeel 'Professionele ontwikkeling' leercoaching waarin de focus ligt op 'leren leren en werken'. Dat heeft tot doel systematisch de nodige vaardigheden in kennisverwerving, studiemethode en studieplanning bij te brengen, met nadruk op attitudevorming. De instromende studenten komen vooral uit het algemeen secundair onderwijs (ongeveer 70%). Gezien het grote aantal niet-generatiestudenten in de opleiding wordt gewerkt aan een vroege detectie van

studieproblemen om demotivatie tegen te gaan. De docent professionele ontwikkeling is het eerste aanspreekpunt. Bij studieproblemen gerelateerd aan persoonlijke, financiële of psychosociale problemen wordt de student doorverwezen naar de dienst studentenvoorzieningen. De zorgcoach begeleidt studenten met een bijzonder statuut. De trajectcoach adviseert de student over inhoudelijke keuzes binnen zijn traject. De trajectbeheerder adviseert de student, bekijkt de mogelijkheid tot vrijstellingen via Elders Verworven Kwalificaties en Eerder Verworven Competenties en stelt samen met hem het traject op. Het advies is gericht op inschrijving voor haalbare trajecten en het verwerven van zoveel mogelijk credits. De trajectcoach voorziet in de mogelijkheid tot individuele opvolging via studievoortgangsgesprekken. De commissie waardeert het uitgebreide begeleidingsaanbod voor de studenten. Zij waardeert ook het grote engagement van alle betrokkenen. Ze beveelt wel aan erover te waken dat de begeleiding niet zo uitgebreid wordt dat dit de zelfstandigheid van de student ondermijnt. Een journalist moet immers de nodige zelfstandigheid hebben aangeleerd in zijn opleiding.

De ombudsdienst is gekend bij de studenten en lijkt de vastgestelde problemen professioneel aan te pakken. De commissie waardeert het dat de ombudsman geen rol speelt in het onderwijs van de opleiding om zo de onafhankelijkheid te waarborgen.

Bij ongekwalificeerde uitstroom wordt een individueel evaluatiegesprek gepland. Resultaten hiervan worden ook meegenomen bij curriculumaanpassingen. Ook werden ten tijde van de visitatie plannen gemaakt om de begeleiding van studenten die de opleiding succesvol afronden te verbeteren door bijvoorbeeld informatie over het toetreden tot de arbeidsmarkt en het werken als freelancer op te nemen in het opleidingsonderdeel 'Professionele Ontwikkeling 3'.

De opleiding streeft voorts naar een duurzame relatie met alumni via sociale media. Zo richtte de opleiding een Facebookgroep op die ondertussen 730 leden telt. Dat kanaal biedt de mogelijkheid om in contact te blijven met alumni en vacatures en opleidingsnieuws te verspreiden.

Voorzieningen

De opleiding wordt aangeboden op de Campus Kantienberg. Deze recent gebouwde campus beschikt over goed uitgeruste auditoria, leslokalen en computerklassen. Deze campus vormt een aangename studieomgeving.

Door het groeiende studentenaantal op campus Kantienberg vinden bepaalde onderwijsactiviteiten plaats in campus Leeuwstraat en in de Leopoldskazerne. Studenten kunnen op de hele campus gebruik maken van het draadloos netwerk van de hogeschool.

Naast de goede algemene infrastructuur, beschikt de opleiding over een aantal specifieke praktijklokalen: een radiostudio, een opnamestudio, tien montagecellen en een aantal computerlokalen die dienstdoen als redactielokalen. Daarnaast is er een callcenter. De commissie heeft vernomen dat de druk op de opleidings specifieke infrastructuur groot is. De pc-lokalen die gebruikt worden als redactieruimte zijn niet geschikt voor deze functie. De inrichting zet niet aan tot overleg en ademt geen journalistieke sfeer uit. De commissie vindt het cruciaal dat er op korte termijn geïnvesteerd wordt in het herinrichten van minstens één lokaal tot een echte redactieruimte, waar studenten redactievergaderingen kunnen houden en samen of individueel kunnen werken aan journalistieke opdrachten. Een dergelijke ruimte kan een belangrijke rol spelen in het creëren van een sterkere journalistieke sfeer in de opleiding.

De opleiding kiest voor semiprofessioneel materiaal. Naast camera's, foto-toestellen en digitale opnameapparatuur, beschikt de opleiding over een tiental laptops die kunnen ingezet worden als mobiele montage-units. Studenten met wie de commissie sprak, klagen over het uitleenbeleid. Zij kunnen het semiprofessioneel materiaal enkel uitleenen voor concrete opdrachten en niet om op eigen initiatief te oefenen. Daarvoor kunnen ze wel een beroep doen op de uitleendienst op campusniveau. Ook voor sommige buitenlandse projecten wordt om verzekeringstechnische redenen terughoudend gereageerd op uitleenverzoeken. De commissie heeft begrip voor het feit dat de opleiding voorzichtig omgaat met het beschikbare materiaal, maar vindt het wenselijk, om in lijn met andere aanbevelingen, ook in het uitleenbeleid eigen initiatief en enthousiasme van studenten te stimuleren, eerder dan dit af te remmen.

De moderne mediatheek op de campus Kantienberg beschikt over een selectie van actuele boeken en tijdschriften. Enkele Vlaamse kranten zijn fysiek beschikbaar. Buitenlandse kranten zijn enkel online beschikbaar. Studenten kunnen ook van thuis uit de volledige catalogus en de online-databanken raadplegen. Elke student krijgt een rondleiding en instructies over de (media)databanken. Positief is dat binnen het opleidingsonderdeel 'Professionele ontwikkeling 1' hieraan een opdracht gekoppeld wordt, zodat elke student verplicht is het systeem te leren gebruiken. De media-

theek beschikt ook over een aantal individuele studieplekken en groepsruimten.

Curriculumontwikkeling

Het proces van curriculumontwikkeling wordt in het zelfevaluatie-rapport omschreven als een combinatie van een top-down en een bottom-up dynamiek. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding de voorbije jaren hard gewerkt heeft om het programma te ontwikkelen. Uit de gesprekken met diverse betrokkenen en de aangeleverde informatie leidt ze af dat problemen gesignaleerd worden en dat deze over het algemeen ook aangepakt worden. Ondanks de dynamiek in de opleiding, heeft de commissie twee belangrijke struikelblokken vastgesteld die de effectiviteit van de vele inspanningen om te komen tot kwaliteitsverbetering beperken. Ten eerste heeft de opleiding, zoals eerder aangehaald, geen gedeeld beeld van de evolutie en de toekomst van de journalistiek. Hierdoor mist de opleiding een gezamenlijk toekomstbeeld waar systematisch naartoe kan gewerkt worden. Ten tweede lijdt de opleiding onder de besparingen die de voorbije jaren opgelegd werden. Deze besparingen leiden tot een vorm van crisismanagement waarbij er vooral naar gestreefd wordt om de kwaliteit van de opleiding in stand te houden, eerder dan toekomstgerichte keuzes te maken. Wanneer zij suggesties formuleerde, zoals het werken aan presentatietechnieken, stelde de commissie soms een gelaten houding vast. Er werd meermaals geantwoord “We weten dat dit belangrijk is, maar hebben niet de middelen om het aan te bieden. We kunnen studenten daar dan ook niet op beoordelen.” Hoewel de commissie bijkomende middelen noodzakelijk acht, meent zij toch dat ook zonder deze middelen dient gezocht te worden naar creatieve oplossingen om, vanuit een duidelijke visie op de toekomst, te blijven werken aan de kwaliteit van de opleiding.

Docenten worden via een getrappt systeem betrokken bij de interne kwaliteitszorg. Het overleg over pedagogische en organisatorische aspecten van de opleiding gebeurt binnen werk- en vkgroepen. Een vertegenwoordiging van de docenten maakt deel uit van de opleidingsraad, die advies geeft over het onderwijsbeleid aan het onderwijsmanagementteam. Tijdens personeelsvergaderingen kan over alle beleidsdomeinen gecommuniceerd en gediscussieerd worden.

De studenten kunnen participeren via de opleidingsstudentenraad, die ook een vertegenwoordiging afvaardigt in de opleidingsraad. Toch heeft de commissie in een aantal gevallen gemerkt dat de perceptie die bij studen-

ten leeft, en bij uitbreiding bij alumni en werkveld, niet voldoende gecapiteerd wordt door de docenten en opleidingsverantwoordelijken. Waar over bepaalde aspecten kritiek gegeven werd, leken docenten zich niet bewust van het probleem. De commissie waardeert dan ook dat er sinds kort een systematische bevraging over de opleidingsonderdelen bestaat. Zo kan de opleiding hopelijk de nodige input verzamelen om de kwaliteit van de opleidingsonderdelen waar nodig bij te sturen.

Het werkveld wordt betrokken via een opleidingsadviesraad. De commissie pleit ervoor deze adviesraad te versterken en aan te vullen met een aantal nieuwe werkveldvertegenwoordigers. Hierbij kan ook gedacht worden aan een aantal succesvolle alumni. De opleiding slaagt er nog te weinig in om het werkveld en de alumni effectief te betrekken bij de interne kwaliteitszorg van de opleiding.

De opleiding beschikt over een gedetailleerd overzicht van de maatregelen die genomen zijn als gevolg van de vorige visitatie. Op een aantal vlakken (materiële voorzieningen, internationalisering) zijn de aanbevelingen goed opgevolgd. Andere pijnpunten zijn evenwel nog steeds niet weggewerkt. Ondanks uitbreiding van het team voor audiovisuele media, is dit nog te beperkt. Ook het betrekken van externen en alumni biedt nog steeds veel ruimte voor verbetering.

Leeromgeving

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, het personeel en de voorzieningen een aantal belangrijke gebreken vertonen met betrekking tot de vorming tot radio-, tv- en online-journalist. Door de te beperkte investeringen in personeel met relevante en recente praktijkervaring, ontbreekt het de opleiding aan de nodige expertise en capaciteit om een programma uit te bouwen dat studenten voorbereidt op de journalistieke praktijk. Ook beschikt de opleiding niet over een echte redactieruimte. Dit alles leidt tot de onvoldoende aanwezigheid van een journalistieke sfeer in de opleiding. Studenten worden ook te weinig verplicht om in authentieke contexten buiten de schoolmuren aan de slag te gaan, waardoor zij pas tijdens de stage geconfronteerd worden met de reële verwachtingen van het werkveld.

Hoewel een aantal van de eerder geformuleerde aandachtspunten ook betrekking hebben op het medium print (bv. afwezigheid van een redactieruimte), beschikt de opleiding voor dit medium wel over genoeg en

voldoende tot goed gekwalificeerd personeel, wat zich ook vertaalt in het programma, waardoor studenten wel een geschikte leeromgeving geboden wordt.

De commissie heeft geen indicaties gekregen dat de studeerbaarheid van het programma een probleem vormt. Ze waardeert dat de opleiding inspanningen doet om de studeerbaarheid van het programma te bewaken.

Het doorstroomrendement wordt berekend op basis van de voltijdse studenten. Het gaat om bijna twee derde van de totale studentenpopulatie. De drop-out-ratio bij deze groep studenten bedraagt ongeveer 27% na een eerste academiejaar en ongeveer 12% na twee academiejaren, en ligt in de buurt van het Vlaams gemiddelde. Uit het doorstroomonderzoek van de Arteveldehogeschool, valt af te leiden dat het studierendement van ASO-studenten in de eerste schijf dubbel zo hoog ligt als dat van TSO-studenten. De instelling beschouwt een student als succesvol wanneer hij minimaal 75% van de opgenomen studiepunten verwerft. Het percentage succesvolle studenten, bij studenten die de eerste 60 studiepunten moeten verwerven, is iets meer dan de helft. In de volgende schijven neemt dat aandeel toe.

De opleiding wordt ten slotte geconfronteerd met een groot aantal studenten in flexibele trajecten. Er wordt veel geïnvesteerd in het goed organiseren van het onderwijs en deze flexibele trajecten. De commissie waardeert dat heel wat opleidingsonderdelen zowel in het eerste als het tweede semester aangeboden worden. Zo kunnen volgtijdelijkheidsregels toegepast worden zonder dat dit tot onnodige studievertraging bij studenten leidt. Over het algemeen zijn de studenten dan ook tevreden over hoe persoonlijke deeltrajecten georganiseerd worden. Uitzondering hierbij zijn momenten van curriculumhervorming, wanneer soms onduidelijkheid ontstaat over de equivalentie van oude en nieuwe opleidingsonderdelen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau als onvoldoende.

De opleiding levert generalisten af die een goede basis hebben in schrijfvaardigheid en nieuwsgaring. Afhankelijk van hun keuze verdiepen ze hun schrijfvaardigheid in functie van geschreven journalistiek of maken ze in meer of mindere mate ook kennis met tv-, radio- en online journalistiek.

Op basis van de gesprekken met alle betrokkenen, het cursusmateriaal, de toets- en evaluatieopgaven en de ingekeken afstudeerprojecten, meent de commissie dat de opleiding haar doelstellingen in voldoende mate realiseert bij studenten die de profilering print kiezen. Voor studenten die kiezen voor de profilering radio en in mindere mate tv-journalistiek biedt het programma evenwel onvoldoende garanties dat de domeinspecifieke leerresultaten bereikt worden. De afstudeerprojecten en andere journalistieke producten die de commissie heeft bekeken en beluisterd, voldoen niet aan het predicaat 'uitzendbaar'. De opbouw, het (zelden eigentijdse) format en het gebrek aan creatieve invalshoeken maken dat niet voldaan wordt aan de verwachtingen die aan een journalistiek product gesteld worden door het werkveld. Ook het stemgebruik en de presentatietechnieken van de studenten voldoen niet. Deze tekortkomingen maken dat het domeinspecifiek leerresultaat 5 'informatie verwerken in correct Nederlands tot een publiceerbaar/uitzendbaar eindproduct' niet gerealiseerd wordt door studenten die de profilering radio en tv kiezen.

Ten tijde van de visitatie was de opleiding bezig met het uitwerken van een **toetsbeleidsplan**. Daartoe werd een toetscommissie opgestart in december 2012. Deze commissie heeft als doel de kwaliteit van toetsing te verhogen, zowel op het vlak van inhoud als van organisatie. Ze moet het bestaande toetsbeleid formaliseren en in een transparant kader gieten en de validiteit en betrouwbaarheid van toetsing bewaken. Ook authenticiteit, methodenmix van toetsvormen en feedback zijn belangrijke aspecten waaraan de opleiding aandacht wil besteden. De commissie waardeert de inspanningen om een geïntegreerd toetsbeleid te ontwikkelen.

De opleiding streeft ernaar dat iedere toets rechtvaardig en herhaalbaar is en dat docenten de antwoorden op eenzelfde manier interpreteren en corrigeren. Een gezamenlijk correctiemodel, teamteaching en overleg over lesinhouden en evaluaties moeten docenten op dezelfde golfengete brengen. De commissie waardeert het dat de hogeschool een instrument ontwikkelde dat de docent bijstaat bij het selecteren van de meest geschikte evaluatievormen.

De opleiding beschikt over een gevarieerd palet aan evaluatiemethodes met een combinatie van formatieve en summatieve evaluatie. Naast traditionele schriftelijke en mondelinge examens, wordt gebruik gemaakt van een portfolio en simulaties. Peer- en co-assessment worden bij een aantal opdrachten gehanteerd. Op basis van de evaluatieopgaven en correctiesleutels die de commissie heeft ingekeken, meent zij dat de beoordeling,

de toetsing en de examinering van de studenten over het algemeen valide, betrouwbaar en transparant is. Bij examens ligt de lat over het algemeen hoog genoeg. De commissie heeft van de studenten wel vernomen dat de mate van feedback sterk verschilt tussen docenten.

De transparantie van de toetsing voldoet. Studenten hebben over het algemeen ook goed zicht op de aanpak van de toetsing. De evaluatievormen worden in de ECTS-fiche beschreven. Ook overloopt de docent tijdens de eerste les deze informatie. Elke student ontvangt de 'Competentiekaart' waarop de te behalen competenties beschreven staan.

Globaal vindt de commissie dat de beoordeling en toetsing van de **reguliere opleidingsonderdelen** voldoet. Hoewel de opleiding streeft naar authentieke opdrachten, vindt de commissie dat dit aspect, zeker voor radio en tv, te weinig wordt toegepast. Zoals eerder aangehaald, pleit zij om veel vroeger in de opleiding en vaker authentieke opdrachten op te nemen. Ook bij simulatieopdrachten worden niet alle relevante elementen beoordeeld. Voorts suggereert de commissie om voor het meten van attitudes te onderzoeken of instrumenten een bijdrage kunnen leveren tot het nog beter evalueren van de resultaten van de opleiding.

Het oordeel over de **stage** is voor negentig procent gebaseerd op het functioneren op de stageplaats en voor tien procent op het stageverslag. De beoordeling van de stage gebeurt aan de hand van een aantal criteria. De commissie is van mening dat deze criteria verder kunnen verfijnd worden. Voor de nagestreefde competenties kunnen gedragsindicatoren uitgewerkt worden op basis waarvan een score tot stand komt. De opleiding stelt immers vast dat begeleiders op de stageplaats over het algemeen geneigd zijn een vrij hoge score toe te kennen. Zoals eerder aangegeven, meent de commissie dat de kwaliteit van de stageverslagen, en vooral van de zelfreflectie sterk verschilt. De commissie beveelt aan een diepgaandere zelfreflectie te eisen van studenten.

De **bachelorproef** wordt door minstens twee lectoren beoordeeld: een voorzitter, een vakdocent en bij bachelorproeven van het medium print ook een taaldocent. Er zijn per medium checklists voorzien met beoordelingscriteria. De taaldocenten gebruiken een taalevaluatieformulier. De commissie pleit ervoor ook voor radio en tv een taaldocent te betrekken. Voor radio en tv vindt de commissie het noodzakelijk om alle aspecten die noodzakelijk zijn om van een uitzendbaar stuk te kunnen spreken, te beoordelen. Het stemgebruik en de presentatievaardigheden maken hier

integraal deel van uit. Ook alumni vinden het van belang dat studenten bij het afstuderen over voldoende presentatievaardigheden beschikken om terecht te kunnen bij radio of tv. De commissie waardeert het dat de opleiding plant om de bachelorproeven te laten beoordelen door een jury waarin ook werkveldvertegenwoordigers opgenomen zijn. Zij kunnen best beoordelen welke stukken publiceerbaar of uitzendbaar zijn. De commissie is het niet eens met de argumentatie van de opleiding dat dit niet haalbaar is. De praktijk bij andere opleidingen toont aan dat jury's met werkveldvertegenwoordigers wel haalbaar zijn.

De voorbije jaren bevroeg de opleiding haar **alumni**. Bijna een derde van de respondenten zou de opleiding niet opnieuw volgen. 60% is tevreden over de verworven startcompetenties. Uit een bevraging van alumni die afstudeerden tussen 2005-2006 en 2010-2011, blijkt dat iets minder dan een derde van de respondenten als journalist of redacteur tewerkgesteld is. Nog ongeveer een vijfde van de respondenten is tewerkgesteld in de brede communicatiesector. De commissie beveelt aan om alumni meer gedetailleerd te bevragen. De opleiding kan uit deze informatie immers relevante input verzamelen over de kwaliteit van de opleiding.

Zoals eerder vermeld, gaven de vertegenwoordigers van het **werkveld** met wie de commissie sprak aan tevreden te zijn over de algemene competenties van de afgestudeerden. Hoewel zij vinden dat de kwaliteit van de afgestudeerden de voorbije jaren stelselmatig is toegenomen, geven zij wel aan dat de specifieke vorming in radio en tv te weinig diepgaand is. De stage biedt voor werkgevers een gelegenheid om kennis, vaardigheden en attitude van een student te leren kennen. Een positieve stage resulteert geregeld in een eerste werkaanbieding.

Uit de cijfers van het Datawarehouse Hoger Onderwijs blijkt dat studenten een iets lager studierement hebben in vergelijking met andere opleidingen journalistiek. De helft van de instromende cohorte van het academiejaar 2006 blijkt een diploma te hebben behaald. Uit het doorstroomonderzoek blijkt dat de gemiddelde studieduur in het academiejaar 2010-2011 drie jaar en vijf maanden bedraagt. Twee derde van de studenten die het diploma behalen, studeert af in drie jaar. De commissie vindt deze cijfers redelijk gezien de context waarin de opleiding werkt.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	O
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	O

Vermits Generieke Kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, Generieke Kwaliteitswaarborg 2 als onvoldoende en Generieke Kwaliteitswaarborg 3 als onvoldoende, is het eindoordeel van de opleiding Journalistiek, conform de beslisregels, voldoende met beperkte geldigheidsduur.

Hoewel de opleiding niet over varianten of afstudeerrichtingen beschikt, heeft de commissie wel vastgesteld dat de mediumkeuze een voor de studenten belangrijke differentiatie blijkt, die ook voor het werkveld relevant is. De commissie heeft bij haar beschrijving het onderwijs voor de zwaartepunten print, radio en tv dan ook apart beschreven. Zij stelt significante kwaliteitsverschillen vast tussen deze zwaartepunten. Waar de opleiding voor studenten die het medium print kiezen over het algemeen voldoet aan de vereisten voor basiskwaliteit, is dit voor radio en tv niet het geval. Aangezien de commissie moet beoordelen of de opleiding voor alle studenten de kwaliteit waarborgt, leiden de kwaliteitsverschillen tussen de verschillende media globaal tot een beoordeling onvoldoende.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Analyseer nogmaals grondig de overeenstemming tussen het domein-specifiek leerresultatenkader en de opleidingsspecifieke doelstellingen en pas waar nodig de formulering aan zodat alle betrokkenen goed geïnformeerd worden over de doelstellingen van de opleiding. Benoem daarbij zeker het streven naar publiceerbare en uitzendbare eindproducten expliciet.
- Reflecteer constant over hoe de opleiding de studenten het best kan voorbereiden op de snel wijzigende omstandigheden waarin de journalist zal moeten werken.
- Benoem helder (1) welk type journalist de opleiding wil afleveren en de functies die hij moet kunnen vervullen in de media, (2) welke rol deze journalist in de maatschappij moet spelen en (3) op welke manier deze journalist zijn carrière kan uitbouwen.
- Expliciteer of de opleiding zich bewust beperkt tot traditionele nieuwsmedia, dan wel ook wil voorbereiden op nichemediën (zoals bedrijfsbladen).
- Verhoog het ambitieniveau in de opleiding om zo dichter aan te sluiten bij de verwachtingen van het werkveld. Dit geldt in de eerste plaats voor radio en tv.
- Versterk de contacten met het werkveld. Zowel topmensen uit het domein als eigen alumni zijn aangewezen als gesprekspartners in een dergelijke dialoog.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Bied studenten veel meer oefenmogelijkheden binnen een reële journalistieke context en laat het programma beter aansluiten bij de journalistieke praktijk.
- Maak vanaf de eerste schijf meer ruimte vrij voor tv in het programma en bed dit onderwijs beter in het geheel van de opleiding in. Dit geldt nog sterker voor radio.
- Versterk de aandacht voor een crossmediale benadering van de journalistiek.
- Bewaak dat de parallel aangeboden opleidingsonderdelen gelijkwaardig ingevuld worden.
- Besteed meer aandacht aan het ontwikkelen van oog voor kwaliteitsvolle foto's.

- Vergroot het spectrum aan genres, waarbij onder andere kan gedacht worden aan meer stukken waarin de studenten hun mening moeten onderbouwen, zoals opiniestukken.
- Besteed meer aandacht aan de transfermogelijkheden naar andere media, waar dit relevant is bij print oefeningen. Studenten worden te weinig uitgedaagd en geïnspireerd doorheen het radio- of tv-traject. Doordat ze zelden in authentieke contexten werken, kunnen ze de kwaliteit van hun werk niet toetsen aan reacties van het publiek. Hoewel studenten aangaven dat in de opleiding veel aandacht besteed wordt aan het vinden van een pakkend openingsbeeld, blijkt uit de stukken die studenten maken dat zij dit niet noodzakelijk in de praktijk kunnen omzetten. Ook het gebruiken van eigentijdse formats, het correct opbouwen van een reportage en het creëren van een goede spanningsboog, zijn elementen waar de opleiding meer aandacht aan zou moeten besteden.
- Besteed meer aandacht aan stemgebruik en presentatievaardigheden. Naast technische aspecten zoals een correcte uitspraak, moet ook de ontwikkeling van presentatievaardigheden geïntensiveerd worden.
- Stem het onderwijs in de opleidingsonderdelen professionele ontwikkeling nog beter af en koppel het sterker aan de journalistieke opdrachten die de studenten moeten uitvoeren.
- Definieer de doelstellingen van de opleidingsonderdelen domeinverkenning en –uitdieping scherper en bewaak dat ze de nodige diepgang bieden.
- Verplicht studenten tijdens de stage tussentijds te rapporteren over de voortgang op het vlak van de nagestreefde competenties.
- Verhoog het ambitieniveau bij de bachelorproef en structureer de begeleiding en beoordeling beter.
- Integreer de elementen van de visie op onderwijs tot een didactisch concept dat de vormgeving van het programma nog sterker aanstuurt.
- Investeer nog meer in alternatieve werkvormen die kunnen bijdragen tot de kwaliteit van het onderwijs zonder dat dit noodzakelijk extra werklast met zich meebrengt.
- Verhelp de technische problemen met Chamilo en gebruik het elektronisch leerplatform nog actiever, niet alleen als communicatietool, maar ook als interactieve leeromgeving, via bijvoorbeeld discussiefora.
- Breid het team voor audiovisuele en nieuwe media uit en versterk het met mensen die uitgebreide en actuele praktijkervaring kunnen inbrengen in de opleiding. Betrek deze docenten niet alleen bij het onderwijs, maar ook bij het denken over de noden van toekomstige journalisten en hoe de opleiding daarop kan inspelen.

- Trek meer gastdocenten aan uit de verschillende takken van de journalistiek. Denk hierbij onder andere aan alumni.
- Richt op korte termijn minstens één lokaal in als een echte redactieruimte, waar studenten redactievergaderingen kunnen houden en samen of individueel kunnen werken aan journalistieke opdrachten. Versterk onder andere op die manier de journalistieke sfeer in de opleiding.
- Stimuleer door het uitleenbeleid van audiovisueel materiaal eigen initiatief en enthousiasme van studenten, eerder dan dit af te remmen.
- Verwerf meer middelen voor de opleiding, maar zoek ook creatieve oplossingen om met de beschikbare middelen, vanuit een duidelijke visie op de toekomst, bij te dragen aan kwaliteitsverbetering van de opleiding.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Bewaak dat de studenten voor radio en tv uitzendbare journalistieke producten afleveren aan het eind dan de opleiding.
- Onderzoek of bestaande instrumenten om attitudes te meten een bijdrage kunnen leveren tot het beter evalueren van de resultaten van de opleiding.
- Verfijn de beoordelingscriteria van de stage, onder andere door het uitwerken van gedragsindicatoren voor de nagestreefde competenties.
- Eis diepgaandere zelfreflectie van studenten in hun stageverslag.
- Bevraag de alumni meer gedetailleerd.

De commissie heeft vernomen dat sinds haar bezoek een aantal plannen voor aanpassingen in lijn met de genoemde suggesties zijn opgesteld. De commissie meent dat dergelijke initiatieven een positieve bijdrage kunnen leveren aan de gesignaleerde aandachtspunten.

THOMAS MORE MECHELEN

Bachelor Journalistiek

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Bachelor Journalistiek

Op 18 en 19 april 2013 werd de bacheloropleiding Journalistiek van Thomas More Mechelen, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De professionele Bachelor Journalistiek maakt samen met de opleidingen Communicatiemanagement en Toerisme deel uit van het Domein Communicatie, Media en Toerisme. Dit domein maakt deel uit van de Groep 'Mens en Maatschappij', die samen met 'Gezondheid en Welzijn' en 'Technologie en Design' Thomas More vormt. De opleiding Journalistiek wordt aangeboden in Mechelen. De opleiding telt in 2012-2013 84 eerste inschrijvingen en in totaal 273 studenten. De opleiding realiseert daarmee een marktaandeel van 18 procent.

De opleiding leidt generalistische journalisten op, maar studenten kunnen zich doorheen de opleiding verdiepen in tv-, radio- of geschreven journalistiek. Studenten moeten bij het afstuderen onmiddellijk aan de slag kunnen in een journalistieke functie. Publiceerbaarheid van de journalistieke producten is dan ook de norm waarnaar de opleiding streeft. Vanaf het

begin van de opleiding wordt gestreefd naar een zo authentiek mogelijke leeromgeving. De opleiding wordt vormgegeven in functie van het opbouwen naar een practice enterprise. Dit is een organisatie in de schoot van een opleiding die gerund wordt door studenten en docenten en fungeert als leeromgeving. De practice enterprise blijft continu bestaan, onafhankelijk van studenten die in- en uitstromen. De studenten voeren in de practice enterprise alle voor de beroepsopleiding typerende werkprocessen uit. Het werkveld is actief betrokken bij het leren. De onderwijsinstelling is eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van het werk en voor de kwaliteit van het onderwijs.

Programma

Het programma bestaat uit vier pijlers: journalistieke vaardigheden, kennis over journalistiek en samenleving, internationale talen en interculturele competenties. Het programma bestaat uit drie opleidingsfasen van telkens 60 studiepunten. In de eerste opleidingsfase worden de studenten ingewijd in alle media (print, radio, tv). De benadering is zuiver 'monomediaal'. In de tweede opleidingsfase kiezen de studenten voor twee media, waarbij ze nog een onderscheid maken tussen een minor en major. De studenten werken in groepjes en maken complexe opdrachten: een magazine, een televisiereportage en/of radioreportage. Ze ontwikkelen het concept, voeren research uit, staan in voor redactie en voor het volledige realisatieproces en publiceren hun producten ook online. De studenten leren om een degelijk onderzoeksopzet te maken voor een groter artikel of langere reportage. Daarvoor wordt de story-based inquiry methode gebruikt, die studenten goed leert nadenken over het verhaal dat ze willen maken, vóórdat ze gaan interviewen en internetten. Naast de journalistieke vaardigheden, wordt in het programma ook gewerkt aan het ontwikkelen van heel wat technische vaardigheden. In de derde opleidingsfase specialiseren de studenten zich in één medium: Print, Televisie of Radio. Los van de mediumkeuze, maakt iedere student kennis met online publiceren. In de derde opleidingsfase leren de studenten vanuit hun keuzemedium ook expliciet crossmediaal samenwerken met de andere media. Publiceerbaarheid is dan de norm. Hierdoor worden studenten zich bewust van alle aspecten van een media-bedrijf, van het belang van deadlines en nauwkeurigheid, van specifieke eisen van elk mediaplatform en elke doelgroep. Ook de betrouwbaarheid van berichtgeving wordt gecontroleerd. De studenten leren hoe lezers omgaan met nieuwe media, welke rol sociale netwerken spelen in het gedrag van mensen en hoe sociale media het journalistiek werk veranderen. De opleiding wordt afgerond met een interne en externe stage en een bachelor-

proef. Doorheen het programma slaagt de opleiding er bijzonder goed in een beroepsrealistische leeromgeving te creëren.

De opleiding beschikt met Supo over een eigen crossmediaal mediaplatform met webradio, webtelevisie en fora voor studenten. Supo vormt een realistische oefenomgeving waarbinnen de derdejaarsstudenten hun journalistieke vaardigheden kunnen ontwikkelen en geconfronteerd worden met een reëel publiek. Er wordt ook continu gezocht naar samenwerking met andere media om de journalistieke producten die binnen Supo ontwikkeld worden toegankelijk te maken voor een breder publiek. Supo heeft onder andere een wekelijks jongerenmagazine op de regionale televisiezender RTV, er wordt gepubliceerd op Het Nieuwsblad Online, er wordt een radioprogramma gemaakt voor Radio Randstad en er wordt content uitgewisseld met het jongerenpersagentschap Stampmedia. Doordat studenten authentieke producten maken voor een reëel publiek, worden zij constant uitgedaagd om goede kwaliteit te leveren. Docenten, alumni en medestudenten kunnen feedback geven op de gepubliceerde stukken. Deze feedback wordt op het beschermde deel van de website gepubliceerd, zodat het brede publiek dit niet te zien krijgt. Ten tijde van de visitatie werd de overgang naar een nieuw platform 21bis voorbereid. Bij 21bis zal ook aan het brede publiek de kans geboden worden te reageren, onder andere via een Facebookaccount. De opleiding stimuleert verder de creativiteit van de studenten via een brede waaier aan projecten. Studenten worden aangezet om buiten hun vertrouwde kaders te denken en werken en andere contexten te leren zien. Zo heeft de opleiding een televisiekanaal voor gevangenen (*JailTV*) opgezet en een vernieuwend diversiteitsmagazine (*Living in Mechelen*).

De opleiding kiest voor een combinatie van een interne mediastage van vier weken en een externe stage van minstens acht weken. Tijdens de interne mediastage zijn de studenten verantwoordelijk voor Supo. Deze stage laat toe in een veilige omgeving journalistieke competenties te oefenen en studenten intensief te begeleiden. Voor de externe stage beschikt de opleiding over een uitgebreid stagebestand waaruit de student een keuze kan maken. De opleiding moedigt de studenten wel aan om zelf een voorstel te doen.

De bachelorproef is het sluitstuk van de bacheloropleiding. De studenten moeten aantonen dat ze een opdracht eigen aan het werkveld op een persoonlijke wijze kunnen benaderen en dat ze de verworven kennis en vaardigheden beheersen en integreren in hun deskundig handelen als profes-

sional. De doelstelling is te komen tot een reële publicatie. De opleiding heeft hiervoor samenwerkingsakkoorden afgesloten met verschillende partners. Voor radio wordt in kleine groepen een radio-uur samengesteld en live gepresenteerd. Voor televisie moeten studenten in kleine groep (drie studenten) een reportage draaien en in grotere groep (zes studenten) een studiprogramma maken. Studenten print moeten in groep (drie tot zes studenten) een magazine op de markt brengen voor een externe opdrachtgever, op individuele basis een reeks interviews of een onderzoeksverhaal publiceren, minimaal twee spreads uitwerken voor een krant of een nulnummer lanceren van een magazine. Studenten waarderen de begeleiding en feedback die ze bij de bachelorproef krijgen.

Doorheen de opleiding wordt gewerkt met een breed spectrum aan werkvormen die studenten vaak aanzetten tot zelfstandig en actief leren. Naast hoorcolleges wordt vooral gekozen voor werkvormen in kleine groep waarbij de studenten intensief begeleid worden. Via wekelijkse actualiteiten worden studenten verplicht de actualiteit te volgen. In een portfolio verzamelen de studenten hun journalistieke producten. Het cursusmateriaal is over het algemeen behoorlijk van kwaliteit.

In het kader van de toegenomen globalisering vindt de opleiding het belangrijk dat studenten worden uitgedaagd om buiten hun bestaande kaders te werken en te denken en andere contexten te leren zien. Alle studenten nemen in de eerste opleidingsfase deel aan een driedaagse studie-uitwisseling met de Christelijke Hogeschool Ede en in de tweede opleidingsfase aan een achtdaagse studiereis naar Berlijn. Vanaf de tweede opleidingsfase kunnen studenten een deel van hun opleiding in het buitenland volgen. In 2011-2012 namen twaalf studenten deel aan een kortlopend project en studeerden drie studenten via een Erasmusuitwisseling een periode in Zweden. Veertien studenten liepen stage in het buitenland (op 90 afstuderenden). Dankzij het project *Beyond (Y)our World* kunnen vanaf 2012-2013 bovendien twintig studenten drie weken aan de slag als buitenlands correspondent in een ontwikkelingsland. De keuzeopleidingsonderdelen Media & diversity, International communication en Media analysis worden gezamenlijk aangeboden aan de eigen en de inkomende Erasmusstudenten.

Beoordeling en toetsing

Er wordt gebruik gemaakt van een gevarieerd palet aan evaluatiemethodes. Naast traditionele examens in januari en juni wordt vaak gewerkt met op-

drachten. Doorheen de jaren neemt het aantal opdrachten toe en worden ze complexer en reëler en nemen de studenten meer verantwoordelijkheid op in een team. Een portfolio wordt toegepast doorheen de hele opleiding voor alle opleidingsonderdelen waarin de beroepspraktijk gesimuleerd wordt. In de derde opleidingsfase worden studenten sterk geëvalueerd op hun functioneren in de beroepspraktijk en worden vertegenwoordigers uit het werkveld geregeld betrokken bij de evaluatie.

Het toetsbeleid is sterk uitgewerkt. Centraal in het toetsbeleid staan generieke beoordelingsniveaus. Voor elk opleidingsonderdeel in het curriculum, ongeacht de toetsvorm, krijgt de student een cijfer volgens het raamwerk van de generieke beoordelingsniveaus. Dit raamwerk is voor elk opleidingsonderdeel geconcretiseerd volgens de leerresultaten die moeten worden behaald. Voor elk opleidingsonderdeel bestaat een evaluatiefiche waarin concreet beschreven staat welke leerresultaten de student moet halen om te slagen en om een oordeel van voldoende tot excellent te verdienen. Er wordt ook expliciet aangegeven welke deeltkortingen eventueel kunnen gecompenseerd worden. De opleiding hanteert hierdoor een consistente evaluatiemethode en uniforme en transparante evaluatiecriteria. Studenten zijn over het algemeen tevreden over de feedback die zij van hun docenten krijgen.

Begeleiding en ondersteuning

De opleiding wordt aangeboden in de gebouwen op Campus De Ham in Mechelen. De opleiding investeert systematisch in het verbeteren van de opleidingsspecifieke faciliteiten om de studenten een zo authentiek mogelijke mediaomgeving te bieden. Zo was ten tijde van de visitatie een nieuwe grote redactieruimte in aanbouw en leven er binnen de opleiding ideeën om op de campus een mediahuis te creëren waar de derdejaars aan interne en externe opdrachten kunnen werken in een professioneel kader. Naarmate de studenten vorderen in hun opleiding, krijgen zij de kans om met steeds professioneler materiaal te werken. Ook het digitaal archief en het volwaardig redactiesysteem voor Supo is een grote meerwaarde voor de opleiding. Zo kan alle crossmediale content in alle stadia gevolgd worden, met aparte rechten voor redacteurs, eindredacteurs en begeleidende docenten. De bibliotheek verschaft studenten toegang tot verschillende databanken en beschikt over relevante vakliteratuur. Doordat de postgraduaatopleiding 's avonds aangeboden wordt, zijn heel wat faciliteiten ook 's avonds toegankelijk voor studenten.

Veel van de studiebegeleiding wordt geïntegreerd in het onderwijsproces. Om dit te faciliteren wordt voor de eerste opleidingsfase voor kleine klassen gekozen. Ook daarna staan de docenten in voor een intensieve begeleiding van de studenten. Deze begeleiding is effectief en wordt door de studenten gewaardeerd. Daarnaast neemt de opleiding een aantal specifieke begeleidingsinitiatieven. De studietrajectbegeleider informeert en begeleidt de studenten bij hun studiekeuze en bij de uitbouw van hun traject. Studenten kunnen via de studietrajectbegeleider en de studentenbegeleider van het STIP studiefaciliteiten aanvragen. Het STIP geeft ook assertiviteitstrainingen en trainingen tegen faalangst. De opleiding beschikt tenslotte over een examenombuds.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

De opleiding realiseert haar doelstellingen goed. De opleiding levert generalisten af die bovendien, afhankelijk van hun keuzes, een specialisatie hebben in tv-, radio- of geschreven journalistiek. Bij het afstuderen hebben ze aangetoond goede journalistieke producten te kunnen maken met wel vaker spitante koppen, aantrekkelijke openingsbeelden, spitse inleidingen en de juiste spanningsboog. Studenten worden bijzonder goed voorbereid op de beroepspraktijk. Dankzij een zorgvuldige opbouw en een bijzonder open houding ten opzichte van het werkveld, hebben studenten bij afstuderen al een uitgebreide praktijkervaring opgebouwd. Via tal van initiatieven wordt het werkveld betrokken bij de opleiding.

Uit een onderzoek in oktober 2012 blijkt dat de grote meerderheid van afgestudeerden tevreden is over de opleiding. 92 % van de afgestudeerden die in de journalistiek of ruimere communicatiesector werkt, vindt dat de opleiding hen goed heeft voorbereid op het beroepsleven. 87 % zou de opleiding aan anderen aanraden.

In 2011 kregen de afgestudeerden van de voorbije tien jaar een enquête doorgestuurd. De meerderheid van de respondenten (68,6 %) is voltijds tewerkgesteld. Ongeveer 30 % van de respondenten werkt binnen de journalistieke sector en 63 % in 'communicatie en media'. Ongeveer 60% van de recent afgestudeerden volgt na afloop van de bachelor Journalistiek nog een bijkomende opleiding.

OPLEIDINGSRAPPORT JOURNALISTIEK

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Journalistiek aan Thomas More Mechelen. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 18 en 19 april 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst erop dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, lesgevers, studenten, alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen ingekeken. Tevens is

door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals o.a. de studio's, de redactielokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De Bachelor Journalistiek vormt samen met de opleidingen Communicatiemanagement en Toerisme het Domein Communicatie, Media en Toerisme. Dit domein maakt deel uit van de Groep 'Mens en Maatschappij', die samen met 'Gezondheid en Welzijn' en 'Technologie en Design' Thomas More vormt. De opleiding Journalistiek wordt aangeboden in Mechelen.

De voormalige afstudeerrichting van de opleiding Communicatiebeheer evolueerde naar aanleiding van de bachelor-masterhervorming naar een zelfstandige professionele bacheloropleiding Journalistiek (180 studiepunten). De opleiding telt in 2012-2013 84 eerste inschrijvingen en in totaal 273 studenten. De opleiding realiseert daarmee een marktaandeel van 18 procent.

De opleidingscoördinator stuurt zijn team aan en zet in overleg de krijtlijnen voor de opleiding uit. De opleidingscoördinator geeft samen met de opleidingsraad, waarin het docententeam vertegenwoordigd is, leiding aan de opleiding. De studenten hebben inspraak via het studentenplatform. Als derde overlegpartner wordt het werkveld geconsulteerd, onder meer via de Adviesraad.

Het zelfevaluatie rapport vormde een goede inkijk in de opleiding, met voldoende zelfkritische reflectie. De gesprekken tijdens het visitatiebezoek bevestigden het beeld dat in het zelfevaluatie rapport werd geschetst.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau als goed.

De opleiding heeft samen met de andere bacheloropleidingen Journalistiek gedurende drie jaar gewerkt aan het opstellen van een **domeinspecifiek leerresultatenkader**. Dit kader is tevens vergeleken met het Nederlandse model en werd inhoudelijk en structureel aangepast. Ook journalistenvereniging VVJ en Fonds Pascal Decroos werden betrokken. Ten slotte werd het leerresultatenkader internationaal afgetoetst aan de Tartu-declaration van de European Journalism Training Association. De commissie meent dat het domeinspecifiek leerresultatenkader een behoorlijke basis vormt om de opleidingsdoelstellingen vorm te geven.

De opleiding onderschrijft de 13 domeinspecifieke leerresultaten uit het domeinspecifiek leerresultatenkader en neemt deze over als **opleidings-specifieke leerresultaten**. De leerresultaten zijn verder uitgewerkt in drie niveaus (basis, medium en verdiepend) en vertaald naar het niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur voor kennis en vaardigheden, context, autonomie en verantwoordelijkheid. De beoogde opleidingsspecifieke leerresultaten sluiten dan ook aan bij de eisen die het **Vlaamse kwalificatieraamwerk** wat betreft niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bacheloropleiding. De commissie waardeert de inspanningen om het domeinspecifiek leerresultatenkader te vertalen naar hanteerbare instrumenten binnen de opleiding.

De opleiding **profileert** zich door het uitbouwen van de opleiding tot een **practice enterprise**. Een practice enterprise wordt in het zelfevaluatie-rapport omschreven als “een bedrijf (organisatie) in de schoot van een onderwijsinstelling (opleiding) dat gerund wordt door studenten en docenten en fungeert als leeromgeving. De practice enterprise blijft continu bestaan, onafhankelijk van studenten die in- en uitstromen. De studenten voeren in de practice enterprise alle voor de beroepsoefening typerende werkprocessen uit. Het werkveld is actief betrokken bij het leren. De onderwijsinstelling is eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van het werk en voor de kwaliteit van het onderwijs.” De opleiding wordt vormgegeven in functie van het opbouwen naar deze practice enterprise. Daartoe wordt vanaf het begin van de opleiding gestreefd naar een zo authentiek mogelijke leeromgeving. De commissie vindt deze aanpak uitermate geschikt voor een professionele bacheloropleiding.

Inhoudelijk kiest de opleiding voor een brede, algemene aanpak en leidt ze generalistische journalisten op, maar biedt ze studenten wel de mogelijkheid om zich doorheen de opleiding te verdiepen in tv-, radio- of geschreven journalistiek. Studenten moeten bij het afstuderen over de nodige kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes beschikken om onmiddellijk aan de slag te kunnen in een journalistieke functie. Publiceerbaarheid van de journalistieke producten is dan ook de norm waarnaar de opleiding streeft. De commissie stelt het op prijs dat de opleiding zich ambitieus toont in haar doelstellingen.

De opleiding werkt met vierjarenplannen waarin ze haar doelstellingen toekomstgericht formuleert. In 2009-2013 werd prioritair gewerkt rond groei naar een crossmediale opleiding, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening, een competentiegericht onderwijsmodel en competentiegericht onderwijs. In 2013-2017 wordt onder meer de oprichting van een eigen mediahuis gepland, waarbinnen studenten samen met het werkveld en alumni mediaproducten kunnen ontwikkelen.

De commissie heeft uitgebreid met alle betrokkenen van gedachten gewisseld over de verwachtingen van het werkveld. Ze stelt vast dat het **werkveld** veeleisend is en van de opleiding verwacht dat zij direct inzetbare journalisten aflevert die beschikken over een solide uitgangspositie om in een redactionele omgeving door te groeien tot de moeilijker genres, zoals de politieke of onderzoeksjournalistiek. Hoewel de afgestudeerden niet meteen aan de slag moeten kunnen als Wetstraat- of onderzoeksjournalist, wordt van hen wel verwacht dat zij naast een ruim pakket van journalistieke vaardigheden, ook over een brede achtergrondkennis, een goede taalbeheersing en de juiste attitude beschikken. De commissie heeft vastgesteld dat de opleidings specifieke leerresultaten aansluiten bij deze eisen die vanuit het werkveld worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

De opleiding wordt gekenmerkt door een **bijzonder open houding** ten opzichte van de journalistieke praktijk en het werkveld. Via tal van initiatieven wordt het werkveld formeel en informeel bevroegd en wordt de vinger aan de pols gehouden wat betreft de actuele evoluties in het werkveld. Deze houding resulteert in een goed zicht op de actuele journalistieke praktijk en de verwachtingen van het werkveld. Naast de adviesraad waarin alumni zetelen die in de diverse sectoren van het werkveld actief zijn, worden geregeld (hoofd)redacteuren geraadpleegd over hun verwachtingen tegenover de opleiding. Daarnaast wordt onderzoek uitgevoerd, onder andere naar crossmediale competenties die studenten journalistiek

moeten verwerven. Ook input uit informele contacten met het werkveld wordt systematisch samengebracht en vertaald naar de opleiding. Deze informele input wordt verzameld via de vele docenten en gastdocenten die journalistiek actief zijn op hoog niveau, frequente gastsprekers, externe jury's en stagebegeleiders. Ook via de vele projecten die samen met het werkveld uitgevoerd worden en internationale contacten via projecten, zelf georganiseerde congressen en andere vormen van uitwisseling verwerft de opleiding inzicht in haar omgeving.

Kortom, de commissie heeft een ambitieuze opleiding gezien die vanuit een duidelijke onderwijskundige en journalistieke visie vormgegeven wordt. Via intensieve interactie met het werkveld en vakgenoten wordt de vinger aan de pols gehouden en worden nieuwe ontwikkelingen in het journalistieke beroep snel opgepikt.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces als excellent.

De domeinspecifieke leerresultaten zijn **vertaald** in doelstellingen per opleidingsonderdeel. Via een matrix wordt aangegeven welke leerresultaten op welk niveau (basis, medium of verdiepend) nagestreefd worden in ieder opleidingsonderdeel. Op deze manier maakt de opleiding duidelijk hoe elk opleidingsonderdeel bijdraagt tot het realiseren van de leerresultaten. De studenten worden geïnformeerd via de ECTS-fiches per opleidingsonderdeel.

Het programma bestaat uit vier pijlers: journalistieke vaardigheden, kennis over journalistiek en samenleving, internationale talen en interculturele competenties. De samenhang van het programma wordt gewaarborgd doordat deze pijlers vertaald zijn in leerlijnen. De opleiding kiest voor een gemeenschappelijke basis voor alle studenten. In de eerste opleidingsfase worden de studenten ingewijd in alle media (print, radio, tv). De benadering is zuiver 'monomediaal'. In de tweede opleidingsfase kiezen de studenten voor twee media, waarbij ze nog een onderscheid maken tussen een minor en major. In deze fase werken de studenten multimedial: ze vertalen hun monomediale producten naar een digitale omgeving. In de derde opleidingsfase specialiseren de studenten zich in één medium: Print, Televisie of Radio. Los van de mediumkeuze, maakt iedere student kennis met online publiceren. In de derde opleidingsfase leren de studenten van-

uit hun keuzemedium ook expliciet crossmediaal samenwerken met de andere media. De commissie waardeert deze opbouw waarbij studenten in de eerste opleidingsfase kennis maken met de diverse media, waarna ze zich geleidelijk aan specialiseren in één medium. De commissie vindt het ook goed dat de opleiding aandacht besteedt aan onlinejournalistiek en crossmedialiteit, evenals de manier waarop dit gebeurt.

Centraal in de opleiding staat de **praktijkgerichtheid**. De opleiding slaagt er bijzonder goed in een beroepsrealistische leeromgeving te creëren, waarbij de praktijkgerichtheid stelselmatig toeneemt om in de derde opleidingsfase uit te monden in een interne stage, een externe stage en heel wat authentieke opdrachten.

In de eerste opleidingsfase worden een aantal basisvaardigheden aangeleerd. Studenten maken individueel monomediale opdrachten. De studenten leggen ook al een portfolio aan dat bestaat uit een nieuwsblog, een bundel met journalistieke artikelen die ze vormgeven en voorzien van eigen fotomateriaal, ruw beeldmateriaal en interviews voor een 'doorlezer' van anderhalve minuut en een eenvoudig radio-interview. Wekelijks wordt een gastspreker uitgenodigd om verhalen uit de praktijk binnen te brengen in de opleiding.

In de tweede opleidingsfase kiezen de studenten een medium als major en een medium als minor. De studenten werken in groepjes en maken complexe opdrachten: een magazine, een televisiereportage en/of radio-reportage. Ze ontwikkelen het concept, voeren research uit, staan in voor redactie en voor het volledige realisatieproces en publiceren hun producten ook online. De studenten leren om een degelijk onderzoeksopzet te maken voor een groter artikel of langere reportage. Daarvoor wordt de story-based inquiry methode gebruikt, die studenten goed leert nadenken over het verhaal dat ze willen maken, vóórdat ze gaan interviewen en internetten. Naast de journalistieke vaardigheden wordt in het programma ook gewerkt aan het ontwikkelen van heel wat technische vaardigheden. Zo leren studenten filmen, monteren en lay-outen, waardoor ze voorbereid worden op een breed spectrum aan functies. Hoewel er in het programma aandacht besteed wordt aan fotografie, blijkt de kwaliteit van de foto's die gebruikt worden wisselend. De commissie beveelt aan om aandacht voor het gebruikte beeldmateriaal en daarbij de gevoeligheid voor scherppte, licht en compositie sterker te verweven doorheen de opleiding. Studenten moeten ten slotte minimaal drie lezingen bijwonen van externe sprekers die georganiseerd worden in het kader van de postgraduaatsopleiding Internationale Onderzoeksjournalistiek.

In de derde opleidingsfase is publiceerbaarheid de norm. Hierdoor worden studenten zich bewust van alle aspecten van een mediabedrijf, van het belang van deadlines en nauwkeurigheid, van specifieke eisen van elk mediaplatform en elke doelgroep. Ook de betrouwbaarheid van berichtgeving wordt gecontroleerd en de motivatie van studenten hoog gehouden. De studenten leren hoe lezers omgaan met nieuwe media, welke rol sociale netwerken spelen in het gedrag van mensen en hoe sociale media het journalistieke werk veranderen. De opleiding wordt afgerond met een interne en externe stage en een bachelorproef (*zie verder*).

Doorheen de opleiding wordt veel aandacht besteed aan online journalistiek en **crossmedialiteit**. Hiervoor wordt een tweesporenbeleid toegepast. Enerzijds volgen alle studenten een aantal opleidingsonderdelen die specifiek gericht zijn op het verwerven van een goede basis in het domein van de online journalistiek. Anderzijds worden crossmediale elementen in heel wat opleidingsonderdelen geïntegreerd. Deze crossmediale aanpak is zichtbaar in meerdere opdrachten. De commissie waardeert deze aanpak. Ze vindt het ook positief dat de opleiding continu op zoek gaat naar nieuwe evoluties op het vlak van nieuwe media en crossmedialiteit en zowel de technologische evoluties als de impact ervan op de journalistieke praktijk bespreekbaar maakt.

De opleiding beschikt met Supo over een eigen crossmediaal mediaplatform met webradio, webtelevisie en fora voor studenten. De eerste voorloper van dit platform is ontstaan in 1999. Supo vormt een realistische oefenomgeving waarbinnen de derdejaarsstudenten hun journalistieke vaardigheden kunnen ontwikkelen en geconfronteerd worden met een reëel publiek. De doelgroep bestaat uit 18- tot 24-jarigen. Er wordt ook continu gezocht naar samenwerking met andere media om de journalistieke producten die binnen Supo ontwikkeld worden toegankelijk te maken voor een breder publiek. Supo heeft een wekelijks jongerenmagazine op de regionale televisiezender RTV, er wordt gepubliceerd op Het Nieuwsblad Online, er wordt een radioprogramma gemaakt voor Radio Randstad en content wordt uitgewisseld met het jongerenpersagentschap Stampmedia. Verder zijn er samenwerkingsverbanden met televisiezenders ATV, TvOost, ActuaTV en OP12, met radiozenders Radio Reflex, Urgent en FMBrussel en met ZAP magazine en CJP magazine. Supo is ook erkend als medialab van het REC Radiocentrum. Doordat studenten authentieke producten maken voor een reëel publiek, worden zij constant uitgedaagd om goede kwaliteit te leveren. De commissie vindt het ook positief dat docenten, alumni en medestudenten feedback kunnen geven op de gepubliceerde stukken.

Deze feedback wordt op het beschermde deel van de website gepubliceerd, zodat het brede publiek dit niet te zien krijgt. Ten tijde van de visitatie werd de overgang naar een nieuw platform 21bis voorbereid. Bij 21bis zal ook aan het brede publiek de kans geboden worden te reageren, onder andere via een Facebookaccount. De commissie waardeert het dat de opleiding continu innoveert. Op deze manier blijft zij vooroplopen.

De opleiding kiest voor een combinatie van een interne mediastage van vier weken en een externe stage van minstens acht weken. Tijdens de **interne mediastage** zijn de studenten verantwoordelijk voor Supo. Elke student moet minstens een vooraf bepaald aantal journalistieke stukken produceren. Ook wordt aangegeven welke leerresultaten de studenten moeten halen en hoe die leerresultaten bereikt kunnen worden. Dankzij het redactiesysteem kunnen de werkzaamheden van elke student op elk ogenblik opgevolgd, van feedback voorzien en geëvalueerd worden. De commissie vindt deze interne stage een sterkte van de opleiding. Ze laat immers toe in een veilige omgeving journalistieke competenties te oefenen en studenten intensief te begeleiden. De **externe mediastage** vindt plaats tussen midden januari en midden mei. Studenten kunnen hun stage binnen deze periode relatief vrij inplannen en stemmen de timing van de interne stage hierop af. De opleiding beschikt over een uitgebreid stagebestand waaruit de student een keuze kan maken. De opleiding moedigt de studenten ook aan om zelf een voorstel te doen. Studenten moeten zelf contact opnemen met de stageplaats. Nadien moet de stageplaats door de stagecoach goedgekeurd worden. Als de toevertrouwde taken onvoldoende journalistiek relevant zijn, wordt de stageplaats geweigerd. De commissie waardeert de strenge controle door de opleiding. Op basis van evaluaties door studenten bleek dat de tussentijdse feedback onvoldoende was. Daarom werd naast een terugkomdag ook een digitaal opvolgsysteem gecreëerd, waarbij studenten hun ervaringen en stageopdrachten regelmatig posten op Toledo en hierop feedback krijgen van de stagebegeleider en werd een stagecoach aangeduid als permanent aanspreekpunt voor de studenten. Ook de rapportage werd op basis van kritiek van studenten grondig aangepast en vereenvoudigd. De volgorde van interne en externe stage verschilt naargelang van het moment waarop de student extern stage loopt. Een deel van de studenten volgt de interne stage ter voorbereiding van de externe stage. Andere studenten lopen eerst extern stage en komen dan terug naar de opleiding. Deze volgorde laat toe gericht met studenten te werken aan hun zwakkere punten of hen meer verantwoordelijkheid te bieden dan op de stageplaats, al blijkt het niet altijd eenvoudig om deze studenten nog te motiveren voor een stage binnen de schoolcontext. De commissie vindt

het goed dat de opleiding de mogelijkheden voor externe stages zo ruim mogelijk probeert te houden door de flexibele planning en de opleiding pragmatisch omgaat met het feit dat studenten niet altijd eerst een interne stage kunnen afwerken, voordat ze een externe stage lopen.

Naast de praktijkgerichte vorming wil de opleiding de studenten een **brede algemene kennis** bijbrengen. Daartoe worden opleidingsonderdelen zoals 'Economie', 'Politieke structuren' en 'Sociologie' aangeboden. De commissie waardeert het dat deze opleidingsonderdelen geleidelijk aan meer journalistiek ingevuld worden, maar leidt uit de gesprekken met studenten en alumni af dat het aanbrengen van een theoretisch kader nog niet altijd journalistiek genoeg aangebracht wordt om echt te bekliven. Dit zou bijvoorbeeld kunnen verholpen worden door meer gebruik te maken van casussen en journalistieke producten ter illustratie van de theorie. Voorts stelt de commissie het op prijs dat de opleiding aandacht besteedt aan de context waarin media werken, zoals de samenstelling van mediagroepen, de werking van de raad voor journalistiek en businessmodellen van kranten, tijdschriften, ledenbladen, radio en tv.

Het gedreven en op de voet volgen van de **actualiteit** beschouwt de opleiding als een basisattitude van de student Journalistiek. De opleiding probeert studenten deze attitude bij te brengen door de actualiteit te integreren in meerdere opleidingsonderdelen. Deze aanpak bleek in het verleden niet voor alle studenten effectief. De opleiding neemt dan ook een aantal initiatieven om de actualiteitskennis van de studenten te versterken. Zo wordt een lijst met 300 kernwoorden opgesteld en worden mediabedrijven uitgenodigd om de studenten te testen op hun kennis van de actualiteit. Dit zal in de toekomst uitgebreid worden naar de eerste en tweede opleidingsfase. Dit initiatief illustreert de ambitie om zo veel als mogelijk samen te werken met het werkveld.

De opleiding hecht voorts belang aan een **goed stemgebruik en presentatietechnieken**. In de tweede opleidingsfase leggen studenten radio en tv een stemtest af en krijgen zij feedback. Alle studenten radio volgen het opleidingsonderdeel 'Stem- en presentatietechnieken'. Studenten krijgen ook feedback op hun stemgebruik bij de opdrachten die ze maken. Voor tv wordt 'Presentatietechnieken' als keuzeopleidingsonderdeel aangeboden. De commissie pleit ervoor om dit opleidingsonderdeel ook voor alle studenten tv verplicht te maken. Ook voor tv vindt zij het immers van belang dat alle studenten over de nodige presentatievaardigheden beschikken. Meer algemeen beveelt de commissie aan meer aandacht te besteden aan

stemgebruik en presentatietechnieken en een beter evenwicht tussen individuele en groepsbegeleiding te zoeken. Het gaat dan in de eerste plaats om het journalistieke gebruik van de stem. De commissie is het eens met de opleidingsverantwoordelijken dat het daarenboven aanbieden van logopedie geen taak is van de opleiding. Studenten die nood hebben aan logopedie moeten hier vroeg in de opleiding op gewezen worden, maar de verantwoordelijkheid voor het volgen van logopedie kan bij de student gelegd worden.

De opleiding investeert terecht in het beheersen van **vreemde talen**. De studenten leren communiceren in het Frans en Engels in journalistieke werksituaties. De doelstelling is dat studenten anderstalige bronnen kunnen aanboren voor hun journalistieke producten. Lezen, begrijpen en mondelinge communicatie, zoals interviewen, staan daarom centraal. Voor Frans heeft de opleiding een eigen oefenprogramma ontwikkeld. Via niveautesten aan het begin van de opleiding worden studenten gesensibiliseerd over hun beginniveau. Naast de specifieke opleidingsonderdelen 'Engels' worden ook een aantal opleidingsonderdelen in het Engels aangeboden en kunnen studenten meewerken aan de Engelstalige versie van Supo. Vanaf de tweede opleidingsfase kunnen de studenten ook Spaans of Duits volgen als keuzeopleidingsonderdeel. De studenten waarderen de aanpak van het talenonderwijs. Alumni geven aan dat de lat soms nog hoger gelegd zou mogen worden. De commissie vindt het positief dat de opleiding plannen heeft om het beoogde taalniveau te verduidelijken. Bij internationale uitwisselingen maken de studenten ook journalistieke stukken in een andere taal.

Aan de hand van een aantal cases worden de studenten gevoelig gemaakt voor de ethische aspecten van de rol die de journalist speelt in de maatschappij en maken ze kennis met de **deontologische regels** van het vak. Ze moeten ook zelf een casus bespreken. Het opleidingsonderdeel wordt ingevuld door de voorzitter van de Raad voor de Journalistiek die als gast-docent aan de opleiding verbonden is. Ook in de redactie-oefeningen wordt aandacht besteed aan deontologie. De commissie waardeert dit. Verder worden studenten door oefeningen en opdrachten bewust gemaakt van de verschillende soorten bronnen die journalisten tot hun beschikking hebben. Ze leren ook hoe ze de betrouwbaarheid van bronnen kunnen checken. Tot slot worden diverse methoden uitgelegd om notities te maken en deze te bewaren.

De opleiding stimuleert de **creativiteit** van de studenten via een brede waaier aan projecten. Studenten worden aangezet om buiten hun vertrouwde kaders te denken en werken en andere contexten te leren zien. Zo heeft de opleiding een televisiekanaal voor gevangenen (JailTV) opgezet en een vernieuwend diversiteitsmagazine (Living in Mechelen). Ook via allerhande internationale projecten (*zie verder*) worden studenten buiten hun vertrouwde kaders aan het werk gezet. De commissie waardeert het dat ook eigen initiatieven van studenten waar mogelijk gestimuleerd en ondersteund worden.

De **bachelorproef** is het sluitstuk van de bacheloropleiding. De studenten moeten aantonen dat ze een opdracht eigen aan het werkveld op een persoonlijke wijze kunnen benaderen en dat ze de verworven kennis en vaardigheden beheersen en integreren in hun deskundig handelen als professional. De doelstelling is te komen tot een reële publicatie. De opleiding heeft hiervoor samenwerkingsakkoorden afgesloten met verschillende partners. De studenten **radio** moeten op individuele basis een radioreportage maken en in kleine groepen binnen de context van een redactie een radio-uur samenstellen en live presenteren. De studenten **televisie** moeten in kleine groep (drie studenten) een reportage draaien en in grotere groep (zes studenten) een studioprogramma maken binnen de context van een redactie. Belangrijk hierbij zijn journalistieke relevantie, behoorlijke presentatie- en interviewtechnieken, een weldoordacht draaiboek, boeiende studiegasten, telefonische interviews en reportages. De studenten **print** moeten in groep (drie tot zes studenten) een magazine op de markt brengen voor een externe opdrachtgever, op individuele basis een reeks interviews of een onderzoeksverhaal publiceren, minimaal twee spreads uitwerken voor een krant of een nulnummer lanceren van een magazine. De commissie vindt deze opdrachten een goede invulling van de bachelorproef. In de stukken die ze heeft ingezien, bleek de variatie aan genres bij bachelorproeven print niet altijd even groot. De commissie beveelt aan om te blijven waken over deze variatie. Voor radio en televisie wordt een tussentijds evaluatiemoment voorzien in maart. Hierbij verschijnen de studenten voor een externe jury die studenten feedback geeft. De commissie vindt dit een zeer sterk punt van de opzet van de bachelorproef. Omdat 'productieplanning' minder een rol speelt bij print is er hierbij geen tussentijds evaluatiemoment voorzien. Er wordt een lesvrije periode van drie weken (in mei) voorzien waarin de studenten hun bachelorproef kunnen afwerken onder begeleiding van docenten. Ook worden vier masterclasses aangeboden in functie van de bachelorproeven. Studenten waarderen de begeleiding en feedback die ze bij de bachelorproef krijgen.

De opleiding werkt continu aan het ontwikkelen van de didactische aanpak van de opleiding. Zoals eerder aangegeven, waardeert de commissie de ontwikkeling van de 'practice enterprise' als centraal concept binnen de opleiding. Om studenten voor te bereiden op deze werkvorm, wordt gestreefd naar een evenwicht tussen theoretische benadering en praktische toepassing. Er wordt gewerkt met **een breed spectrum aan werkvormen** die studenten vaak aanzetten tot zelfstandig en actief leren. Naast hoorcolleges wordt vooral gekozen voor werkvormen in kleine groep waarbij de studenten intensief begeleid worden. Via wekelijkse actuatesten worden studenten verplicht de actualiteit te volgen. In een portfolio verzamelen de studenten hun journalistieke producten. De commissie heeft tijdens het bezoek aan de opleiding het cursusmateriaal ingekeken. Zij vindt dit over het algemeen behoorlijk van kwaliteit.

De commissie heeft van meerdere betrokkenen vernomen dat het **elektronisch leerplatform** Toledo niet optimaal is. Ze heeft de indruk dat de docenten meer begeleiding nodig hebben om de mogelijkheden van het platform te leren kennen. Docenten moeten enerzijds gestimuleerd worden het leerplatform als centraal communicatieplatform te gebruiken. Anderzijds kan het leerplatform ook als leermiddel ingezet worden. Zo kan gedacht worden aan het aanbieden van leerpaden en het benutten van discussiefora. Meer algemeen heeft de commissie vernomen dat meer aandacht zou moeten besteed worden aan tijdige en heldere communicatie tussen de opleiding en studenten.

In het kader van de toegenomen globalisering vindt de opleiding het belangrijk dat studenten worden uitgedaagd om buiten hun bestaande kaders te werken en te denken en andere contexten te leren zien. In dit kader is de voorbije jaren op diverse vlakken geïnvesteerd in **internationalsisering**. De opleiding is lid van EJTA (European Journalism Training Association) en VNOJ (Vlaamse en Nederlandse Opleidingen Journalistiek). Ze streeft er ook naar om tweejaarlijks een internationale conferentie te organiseren, zoals de EJTA-conferentie in 2013. Binnen het programma nemen alle studenten in de eerste opleidingsfase deel aan een driedaagse studie-uitwisseling met de Christelijke Hogeschool Ede in het kader van het opleidingsonderdeel Project Europa. Vanaf de tweede opleidingsfase kunnen studenten een deel van hun opleiding in het buitenland volgen. In 2011-2012 namen twaalf studenten deel aan een kortlopend project en studeerden drie studenten via een Erasmusuitwisseling een periode in Zweden. Alle studenten nemen deel aan een achtdaagse studiereis naar Berlijn. De commissie vindt dit een goed initiatief, maar beveelt aan om

deze studiereis meer journalistiek in te vullen. In de derde opleidingsfase kunnen studenten stage lopen in het buitenland, ook buiten Europa. Alle stageplaatsen worden zorgvuldig geselecteerd op hun journalistieke relevantie en hun professionaliteit. In 2011-2012 liepen veertien studenten stage in het buitenland (op 90 afstuderenden). Dankzij het project Beyond (Y)our World kunnen vanaf 2012-2013 bovendien twintig studenten drie weken aan de slag als buitenlands correspondent in een ontwikkelingsland. Inkomende uitwisselingsstudenten (20 in 2011-2012) zijn in de eerste plaats betrokken bij de Engelstalige versie van Supo, waar zij ook in contact komen met lokale studenten. De keuzeopleidingsonderdelen Media & diversity, International communication en Media analysis worden gezamenlijk aangeboden aan de eigen en de inkomende Erasmusstudenten. De commissie vindt het positief dat in de opleiding heel wat aandacht aan internationale uitwisseling wordt besteed en dat de opleiding veel investeert in de kwaliteitscontrole bij internationale stages. Ze vindt het ook tot voorbeeld strekkend hoe de opleiding (internationale) samenwerkingsverbanden opzet om nieuwe uitwisselingsmogelijkheden te creëren, zoals het geval is bij het project Beyond (Y)our World.

Personeel

In 2011-2012 telde het opleidingsteam 29 docenten (die samen 421,5 studiepunten verzorgen), 13 praktijklectoren (voor 133 studiepunten) en 10 gastprofessoren (voor 73 studiepunten). Samen vertegenwoordigen zij een omkadering van 13,4 VTE. De verhouding staf-student was in dat academiejaar 1 op 22,4. De commissie heeft vastgesteld dat het om een gedreven team gaat dat dicht bij de studenten staat.

De commissie heeft vastgesteld dat er veel gevraagd wordt van de docenten, maar dat zij met enthousiasme hun opdracht uitvoeren. De commissie waardeert het dat de opleiding er via het aantrekken van externe projecten en financiering, in slaagt het personeelsteam te versterken met mensen die ook deels voor het onderwijs kunnen ingezet worden. Dankzij deze bijkomende personeelsmiddelen is het haalbaar om intensieve begeleiding te bieden. De commissie ondersteunt de keuze om relatief weinig personeelsinzet te besteden aan het aansturen van de opleiding en de beschikbare personeelsmiddelen maximaal in te zetten op begeleiding van het onderwijs. Wil de opleiding haar kwaliteit hoog houden, dient de huidige omvang van het personeelsbestand in de toekomst minstens gewaarborgd te blijven.

De opleiding beschikt over een breed spectrum aan deskundigheden binnen het docententeam. Een groot deel van de lectoren beschikt over journalistieke ervaring in diverse functies bij radio, tv of print. Via gereputeerde gastprofessoren en gastsprekers wordt deze expertise aangevuld. Zo beschikt de opleiding over een competent team van lesgevers dat zowel over de nodige theoretische kennis als over praktijkervaring beschikt om de studenten te enthousiasmeren voor het journalistieke metier.

De lesgevers beschikken over een gedeelde didactische visie en over de nodige didactische capaciteiten. Tijdens denkdagen en andere overlegmomenten wordt de beschikbare expertise gedeeld met collega's en wordt geregeld gerapporteerd over nieuwe inhoudelijke of didactische ontwikkelingen. Om het delen van inhoudelijke en didactische expertise te stimuleren worden gastprofessoren vaak gekoppeld aan een ervaren docent uit de opleiding; zo versterken zij elkaar. Docenten worden gestimuleerd om deel te nemen aan onderwijsprofessionaliseringsinitiatieven en startende docenten volgen een specifiek leertraject. Ook via onderzoeksopdrachten en deelname aan allerhande nationale en internationale projecten met maatschappelijke meerwaarde kunnen docenten zich professionaliseren. De commissie waardeert de professionaliseringsmogelijkheden die geboden worden.

De commissie stelt vast dat de opleiding beschikt over een opleidingscoördinator die duidelijke sturing geeft aan het docententeam, maar ook veel ruimte biedt voor inspraak. Docenten geven aan dat hun suggesties opgevolgd worden en vaak snel vertaald worden in verbetermaatregelen. Waar nodig krijgen docenten ook geregeld feedback van de opleidingscoördinator en via de evaluaties van opleidingsonderdelen. Via functioneringsgesprekken worden deze elementen verzameld en wordt ook formeel bijgestuurd waar nodig. De commissie waardeert het dat de opleiding plant jaarlijkse functioneringsgesprekken te voeren in plaats van driejaarlijks zoals dat vroeger het geval was.

Studentenbegeleiding

Veel van de studiebegeleiding wordt geïntegreerd in het onderwijsproces. Om dit te faciliteren wordt voor de eerste opleidingsfase voor kleine klassen gekozen. Ook daarna staan de docenten in voor een intensieve begeleiding van de studenten. De commissie stelt vast dat deze begeleiding effectief is en door de studenten gewaardeerd wordt. Daarnaast neemt de opleiding een aantal specifieke begeleidingsinitiatieven. Zo worden

startende studenten uitgenodigd om een LASSI-vragenlijst (Learning and Study Strategies Inventory) in te vullen en kunnen zij het feedbackrapport met de studietrajectbegeleider bespreken. De studietrajectbegeleider informeert en begeleidt de studenten bij hun studiekeuze en bij de uitbouw van hun traject. Uit een bevraging van studenten blijkt dat 92 procent van de studenten tevreden is over de wijze waarop ze bij de keuze van hun programma worden begeleid en 94 procent tevreden is over de begeleiding bij hun studiemethode. Studenten kunnen via de studietrajectbegeleider en de studentenbegeleider van het STIP studiefaciliteiten aanvragen. De STIP-medewerker is verantwoordelijk voor het sociaal onderzoek; de studietrajectbegeleider zorgt voor onderwijskundig onderzoek. Het STIP geeft ook assertiviteitstrainingen en trainingen tegen faalangst. Ook kunnen studenten beroep doen op de examenombuds, maar deze functie blijkt weinig bekend bij studenten. Over het algemeen hebben de studenten het gevoel via het studentenplatform of de opleidingscoördinator in voldoende mate gehoord te worden, zodat zij geen nood aan een ombudspersoon ervaren. Toch lijkt het de commissie zinvol meer aandacht te besteden aan het bekendmaken van deze functie.

Voorzieningen

De opleiding wordt aangeboden in de gebouwen op Campus De Ham in Mechelen. De opleiding investeert systematisch in het verbeteren van de opleidingsspecifieke faciliteiten om de studenten een zo authentiek mogelijke mediaomgeving te bieden. Zo was ten tijde van de visitatie een nieuwe grote redactieruimte in aanbouw en leven er binnen de opleiding ideeën om op de campus een mediahuis te creëren waar de derdejaars aan interne en externe opdrachten kunnen werken in een professioneel kader. Ook op het moment van het visitatiebezoek beschikte de opleiding al over bijzonder goede oefenfaciliteiten. Naarmate de studenten vorderen in hun opleiding, krijgen zij de kans om met steeds professioneler materiaal te werken. De opleiding beschikt over een professionele hd-televisiestudio, een radiostudio op de campus en één in het centrum van de stad, montagecellen voor tv (avid) en radio (audition), een fotostudio en grafische lokalen en een multimediale redactieruimte. Studenten kunnen heel wat actuele audiovisuele apparatuur ontlenen. Ook het digitaal archief en het volwaardig redactiesysteem voor Supo vindt de commissie een grote meerwaarde voor de opleiding. Zo kan alle crossmediale content in alle stadia gevolgd worden, met aparte rechten voor redacteurs, eindredacteurs en begeleidende docenten. De bibliotheek verschaft studenten toegang tot verschillende databanken en beschikt over relevante vakliteratuur. Door-

dat de postgraduaatopleiding 's avonds aangeboden wordt, zijn heel wat faciliteiten ook 's avonds toegankelijk voor studenten.

Curriculumontwikkeling

Zoals eerder aangegeven, staat de opleiding in permanent contact met het werkveld en worden evoluties in de journalistiek snel opgepikt. De opleidingscoördinator speelt een centrale rol in het verzamelen van deze signalen, zowel uit de buitenwereld als van eigen personeel en studenten. Ook de suggesties van de vorige visitatie werden goed opgevolgd. In overleg met zijn team bepaalt de opleidingscoördinator prioriteiten en zorgt hij ervoor dat het curriculum waar nodig aangepast wordt. Kleine aanpassingen worden quasi onmiddellijk ingevoerd. Voor meer fundamentele aanpassingen wordt via vierjarenplannen gewerkt waarin de lijnen voor de komende jaren worden uitgezet.

Naast het vertalen van ontwikkelingen die al geïntegreerd worden in het werkveld, wordt ook constant vooruit gekeken. Via frequente internationale contacten wordt geleerd van het buitenland. Ook wordt het concept 'practice enterprise' steeds verder ontwikkeld en vertaald in de opleiding. Zoals eerder aangegeven plant de opleiding onder meer de oprichting van een eigen mediahuis, dat de derdejaarsstudenten een nog authentiekere leeromgeving moet bieden dan de huidige.

De commissie waardeert de inspanningen die de opleiding levert om de docenten, studenten en het werkveld te betrekken bij de evaluatie en verbetering van de kwaliteit van de opleiding. Zij heeft vastgesteld dat een veilige omgeving gecreëerd is waarin alle betrokkenen open hun ideeën kunnen formuleren. De docenten overleggen geregeld. De denkdagen waarop alle docenten verwacht worden, spelen een cruciale rol in de curriculumontwikkeling. Docenten worden sterk gestimuleerd om hierbij aanwezig te zijn en ook deeltijdse docenten zijn over het algemeen op het appel. Ook werkveld, alumni en studenten worden op deze denkdagen uitgenodigd. De grote lijnen worden uitgezet tijdens deze bijeenkomsten. Studenten richtten enkele jaren geleden een studentenplatform op. Elke klasgroep duidt een klasverantwoordelijke aan die zetelt in het studentenplatform. Het opleidingshoofd en de studietrajectbegeleider roepen het studentenplatform maandelijks samen. Tijdens de vergaderingen worden problemen, wensen en initiatieven van studenten en opleiding besproken. Het verslag van de vergadering wordt openbaar gemaakt. Studenten worden ook geregeld schriftelijk bevestigd. De adviesraad met alumni en werk-

veldvertegenwoordigers komt minimaal tweemaal per jaar samen om te overleggen over belangrijke keuzes in de opleiding. De alumni van de voorbije 10 jaar werden recent elektronisch bevraagd.

Leeromgeving

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, het personeel en de voorzieningen een excellente onderwijsleeromgeving vormen waarin studenten veel kansen krijgen. Via een zorgvuldige opbouw worden de studenten voorbereid op de journalistieke praktijk. Ze worden intensief begeleid en krijgen continu feedback. Vanaf het begin van de opleiding wordt de journalistieke praktijk in de opleiding gebracht. Geleidelijk aan worden studenten meer en meer verplicht om binnen authentieke contexten opdrachten uit te voeren.

Op basis van haar gesprekken met studenten en alumni besluit de commissie dat het programma veeleisend is. Door een goede planning is het wel haalbaar. Hoewel uit de studietijdmetingen van de hogeschool blijkt dat de gemiddelde studietijd hoger ligt dan die van andere professionele bacheloropleidingen binnen Thomas More, flirt deze volgens de resultaten van de studietijdmetingen wel met de decretale ondergrens ter zake (25 tot 30 uur studietijd per studiepunten). De commissie beveelt aan om de studietijd te blijven bewaken.

Het doorstroomrendement wordt berekend op basis van de voltijdse studenten. Het gaat om ongeveer 83 procent van de totale studentenpopulatie. De drop-out-ratio bij deze groep studenten bedraagt ongeveer 25 procent na een eerste academiejaar en nog eens zeven procent na twee academiejaren. De drop-out is wat lager dan die van de andere Vlaamse opleidingen Journalistiek.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau als goed.

Op basis van de gesprekken met alle betrokkenen, het cursusmateriaal, de toets- en evaluatieopgaven en de ingekeken afstudeerprojecten, meent de commissie dat de opleiding haar doelstellingen goed realiseert. Dit wordt bewaakt door het zorgvuldig uitgewerkt toetsbeleid. De opleiding levert generalisten af die bovendien, afhankelijk van hun keuzes, een specialisatie hebben in tv-, radio- of geschreven journalistiek. Bij het afstuderen hebben

ze aangetoond goede journalistieke producten te kunnen maken met vaak spitante koppen, aantrekkelijke openingsbeelden, spitse inleidingen en de juiste spanningsboog.

Toetsing

De commissie waardeert het goed uitgewerkte toetsbeleid. Centraal in het toetsbeleid staan de generieke beoordelingsniveaus. Voor elk opleidingsonderdeel in het curriculum, ongeacht de toetsvorm, krijgt de student een cijfer volgens het raamwerk van de generieke beoordelingsniveaus. Dit raamwerk is voor elk opleidingsonderdeel geconcretiseerd volgens de leerresultaten die moeten worden behaald. Voor elk opleidingsonderdeel bestaat een evaluatiefiche waarin concreet beschreven staat welke leerresultaten de student moet halen om te slagen en om een oordeel van voldoende tot excellent te verdienen. Er wordt ook expliciet aangegeven welke deeltkortingen eventueel kunnen gecompenseerd worden. De opleiding hanteert hiermee een consistente evaluatiemethode en uniforme en transparante evaluatiecriteria. Voor het opstellen van de generieke beoordelingsniveaus krijgen de docenten ook steun van een didactische coach. Die ondersteunt de docenten bij het helder formuleren van evaluatiecriteria en waakt erover dat de evaluatie in functie staat van de leerresultaten. De commissie heeft vastgesteld dat het invoeren van de generieke beoordelingsniveaus bijgedragen heeft tot de consistentie van de toetsing. Studenten getuigen dat de scores hierdoor soms lager liggen dan voorheen, maar dat wel duidelijker is waarom een bepaalde score wordt toegekend. Deze aanpak maakt transparant aan welke werkpunten ze aandacht moeten besteden. De commissie vindt de toetsing aan de hand van generieke beoordelingsniveaus tot voorbeeld strekkend. Wel stelde ze vast dat de invoering van deze aanpak nog niet voor alle vakken afgerond was ten tijde van het visitatiebezoek.

De opleiding ontwikkelde voorts een toetsmatrix. Die geeft een overzicht van de toetsen die worden gehanteerd in elke opleidingsfase, in elk opleidingsonderdeel en voor elk leerresultaat. De toetsmatrix is ook gekoppeld aan de leerresultaten en brengt zo het evaluatiepatroon in kaart. Voor elk opleidingsonderdeel is één docent eindverantwoordelijk. Die docent overlegt met de verschillende docenten over toetsvorm, evaluatiecriteria en slaagvoorwaarden. Docenten die samen verantwoordelijk zijn voor een opleidingsonderdeel overleggen over een uniforme beoordelingswijze en over de toetsvormen. Na de toetsing valideren de vakdocenten samen de toege-

kende cijfers. Uit de studententevredenheidsenquête blijkt dat 89 % van de studenten vindt dat de examens in overeenstemming zijn met de cursus.

Er wordt gebruik gemaakt van een gevarieerd palet aan evaluatiemethodes. Het aantal klassieke mondelinge en schriftelijke **examens** neemt af naarmate de studenten vorderen in de opleiding. Deze toetsvorm wordt gebruikt om algemene kennis, kennis van de actualiteit en van de journalistieke context te testen. Sinds academiejaar 2012-2013 doet de opleiding ook een beroep op mediabedrijven om de kennis van de studenten te testen om het belang van een brede algemene kennis te duiden. Er wordt ook veelvuldig gebruik gemaakt van casustoetsen. Journalistieke en taalvaardigheden worden vaak getoetst via 'permanente evaluatie'. De studenten passen hun vaardigheden toe bij het uitvoeren van opdrachten en krijgen hierop feedback, vaak via formatieve peer-evaluatie.

Doorheen de jaren neemt het aantal **opdrachten** toe en worden ze complexer en reëler en nemen de studenten meer verantwoordelijkheid op in een team. Een portfolio wordt toegepast doorheen de hele opleiding voor alle opleidingsonderdelen waarin de beroepspraktijk gesimuleerd wordt. Eerst gaat het om individuele journalistieke producten. Nadien voegen de studenten hun portfolio's samen tot een volwaardig mediaproduct (magazine, televisieprogramma, radioprogramma, website). Dan worden niet alleen de individuele producten beoordeeld, maar is er ook een integrale beoordeling en wordt geëvalueerd in welke mate studenten verantwoordelijkheid opnemen voor collectieve resultaten. De commissie stelt het op prijs dat reflectie inherent deel uitmaakt van de praktijktoetsen. Studenten moeten er zowel over het eigen werk als dat van anderen reflecteren en beoordelen ook elkaar door middel van peer-evaluatie.

In de derde opleidingsfase worden studenten sterk geëvalueerd op hun functioneren in de beroepspraktijk. Voor toetsen die eindkwalificaties beogen (stages, bachelorproef) wordt een 'vier-ogenbeleid' gehanteerd. Niet alleen de docent/begeleider maar ook anderen evalueren mee het eindresultaat. Studenten lopen minimaal acht weken extern **stage** bij een mediabedrijf en vier weken intern stage bij Supo. Bij de externe stage beoordelen zowel de stagebegeleider (opleiding) als stagementor (bedrijf) de student. De stagecoördinator (die de studenten niet begeleidt) brengt via swot-analyses de prestaties en evaluaties van elke afzonderlijke student in kaart. De resultaten worden vergeleken met die van hun medestudenten en met de zelfevaluatie van de student. In het verleden bleek de feedback tijdens de stage een verbeterpunt. Sinds enkele jaren wordt een terugkom-

dag georganiseerd en wordt een digitaal opvolgsysteem gebruikt, waarbij studenten hun ervaringen en stageopdrachten regelmatig posten op Toledo en hierop feedback krijgen van de stagebegeleider. Ook werd er een stagecoach aangeduid als permanent aanspreekpunt voor stagestudenten.

Ook de **bachelorproef** is een praktijktoets: een opdracht die peilt of de student inzetbaar is als beginnend journalist. De evaluatiecriteria voor de praktijktoetsen worden in een handleiding beschreven. Publiceerbaarheid is de norm. De meeste bachelorproeven worden gezien de omvang van de opdrachten in groep uitgevoerd, maar de beoordeling gebeurt op individuele basis. Zoals eerder aangegeven, krijgt elke student gedetailleerde 'minima' opgelegd: het aantal journalistieke stukken dat de student minimaal moet produceren. De studenten evalueren zichzelf en elkaar. Elke student geeft duidelijk aan wat zijn/haar rol is in de bachelorproef. De leerresultaten van de opleiding zijn de criteria waarop de student wordt beoordeeld. De jury kent een cijfer toe op basis van de generieke beoordelingsniveaus. De jury bestaat uit interne en externe promotoren die de student(en) hebben begeleid en docenten en journalisten die de studenten niet hebben begeleid.

De bachelorproeven en andere werkstukken die de commissie ingekeken heeft, getuigen van een goed niveau. De meeste producten voldoen aan de norm qua publiceerbaarheid of uitzendbaarheid. De commissie heeft van de studenten vernomen dat zij over het algemeen tevreden zijn over de feedback die zij van hun docenten krijgen. Ook de evaluatieopgaven en verbeterleutels die de commissie heeft ingekeken, bevestigen de kwaliteit van het toetsbeleid.

Om de kwaliteit van de toetsen te optimaliseren, werd in 2013 een toetscommissie geïnstalleerd. Die bestaat uit docenten met een opdracht onderwijsontwikkeling en docenten van verschillende opleidingen met expertise in een specifieke toetsvorm. De commissie krijgt vanaf academiejaar 2013-2014 de verantwoordelijkheid om de kwaliteit van de toetsen te bevorderen, te bewaken en te borgen.

Gerealiseerd niveau

In 2011 kregen de afgestudeerden van de voorbije tien jaar een enquête doorgestuurd. De meerderheid van de respondenten (68,6 procent) is voltijds tewerkgesteld. Ongeveer 30 procent van de respondenten werkt binnen de journalistieke sector en 63 procent in 'communicatie en media'.

Ongeveer 60 procent van de recent afgestudeerden volgt na afloop van de bachelor Journalistiek nog een bijkomende opleiding. Mogelijk kan het grote aantal studenten dat verder studeert deels verklaard worden door de grote instroom vanuit het TSO. Deze studenten merken tijdens hun opleiding dat ook een masterdiploma misschien binnen hun bereik ligt. De commissie pleit ervoor om afgestudeerden frequenter en gedetailleerder te bevragen om een gedetailleerder beeld te krijgen van waar afgestudeerden terecht komen en in welke mate deze functies journalistiek zijn.

Uit een onderzoek in oktober 2012 blijkt dat de grote meerderheid van afgestudeerden tevreden is over de opleiding. 92 procent van de afgestudeerden die in de journalistiek of ruimere communicatiesector werkt vindt dat de opleiding hen goed heeft voorbereid op het beroepsleven. 87 procent zou de opleiding aan anderen aanraden.

De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak gaven ook aan tevreden te zijn over de kwaliteit van de afgestudeerden. Zij vinden dat de kwaliteit van de afgestudeerden de voorbije jaren stelselmatig is toegenomen. Afgestudeerden met de juiste attitude beschikken over de nodige vaardigheden om vrij snel inzetbaar te zijn. De stage biedt voor werkgevers een gelegenheid om kennis, vaardigheden en attitude van een student te leren kennen. Een positieve stage resulteert geregeld in een eerste werkaanbieding. Ook uit een bevraging blijkt dat de stage mentoren erg tevreden zijn.

Diplomarendement

Het diplomarendement voor de opleiding is berekend aan de hand van het benchmarkrapport dat door de Datawarehouse Hoger Onderwijs is aangeleverd. De data hebben betrekking op de periode 2006-2012. Jaarlijks behalen gemiddeld 91 studenten het diploma. De opleiding haalt een hoog studierendement. Van de cohortes 2007-2008 en 2008-2009 behaalde ongeveer 45 procent van de instromende studenten het diploma na drie jaar. Dit ligt beduidend hoger dan hun medestudenten aan andere Vlaamse opleidingen, waar dit ongeveer 35 procent is. De opleiding meent dat dit het gevolg is van de duidelijke profilering van de opleiding waarbij aan potentiële studenten duidelijk gemaakt wordt dat ze geen brede algemeen vormende opleiding aangeboden krijgen, maar wel een specifieke opleiding die primair gericht is op de journalistiek.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	G
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	E
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	G

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als excellent en generieke kwaliteitswaarborg 3 als goed, is het eindoordeel van de opleiding Journalistiek, conform de beslisregels, goed.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Geen

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Besteed meer aandacht aan de gebruikte foto's en kweek bij studenten gevoeligheid voor scherpte, licht en compositie doorheen de hele opleiding.
- Werk verder aan het beklijvend aanbrengen van het theoretisch kader, bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van casussen en journalistieke producten ter illustratie van de theorie.
- Maak het opleidingsonderdeel 'Presentatietechnieken' verplicht voor alle studenten tv. Besteed ook meer aandacht aan stemgebruik en presentatietechnieken en zoek een beter evenwicht tussen individuele en groepsbegeleiding.
- Waak over een voldoende variatie aan genres bij bachelorproeven print.
- Versterk het gebruik van het elektronisch leerplatform Toledo. Ondersteun de docenten om de mogelijkheden van het platform te leren kennen en stimuleer hen om niet alleen het leerplatform als centraal communicatieplatform te gebruiken, maar ook als leermiddel in te zetten.
- Besteed meer aandacht aan tijdige en heldere communicatie tussen de opleiding en studenten.
- Vul de studiereis naar Berlijn meer journalistiek in.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Geen

HOGESCHOOL WEST-VLAANDEREN

Bachelor Journalistiek

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Bachelor Journalistiek

Een commissie van onafhankelijke experts heeft op 23 en 24 mei 2013 de Bachelor Journalistiek van de Hogeschool West-Vlaanderen op haar kwaliteit geëvalueerd. Hieronder vind je de belangrijkste bevindingen van de commissie. Dit rapport geeft een momentopname van de situatie, zoals vastgesteld tijdens het bezoek aan de opleiding.

Profilering

De professionele Bachelor Journalistiek maakt samen met vijf andere opleidingen deel uit van het Departement Professionele Bachelors Kortrijk van de Hogeschool West-Vlaanderen. De opleiding telt in 2012-2013 20 eerste inschrijvingen en in totaal 70 studenten. De opleiding is daarmee de kleinste van de zes Vlaamse bacheloropleidingen Journalistiek en heeft een marktaandeel van 5 procent.

Onder het motto 'journalist worden door journalist te zijn', wil de opleiding studenten breed opleiden voor een crossmediale journalistiek, met een goede basis in tv, radio en geschreven pers. Studenten kunnen een zwaartepunt kiezen binnen één medium, zonder evenwel de andere media te laten vallen.

Programma

Het programma bestaat uit vier luiken:

- Spreek (en schrijf) als een journalist (waaronder de talige opleidingsonderdelen als Frans en Engels maar ook stem en uitspraak, schrijftechniek en interviewen),
- Denk als een journalist (waaronder modules die duiding geven bij socio-economisch-politiek-culturele thema's en achtergronden),
- Werk als een journalist, met praktijk- en technische modules (Redacties en Acties) en
- Word journalist, met stage en bachelorproef.

Het programma bestaat uit drie opleidingsjaren van telkens 60 studiepunten. De opleiding is zwaar, maar haalbaar.

De opleiding start met een 'bootcamp' waar studenten elkaar en de lectoren leren kennen en onmiddellijk geconfronteerd worden met de journalistieke praktijk. Nadien biedt het eerste opleidingsjaar een brede basis aan in algemene vakken. Het is aan te bevelen die beter journalistiek in te vullen. Studenten moeten de actualiteit volgen en worden hierover geregeld getest. In het tweede opleidingsjaar verschuift de nadruk naar de praktijk. Studenten bekwamen zich onder andere via redactieopdrachten in radio-, tv-, geschreven en onlinejournalistiek. Studenten gaan ook op studiereis naar Straatsburg om als journalist enkele dagen in het Europees Parlement te werken. In het derde opleidingsjaar verdiepen studenten zich in een medium en bewijzen zij via de stage en de bachelorproef hun verworven competenties. De kleinschalige opleiding werkt vooral in kleine groepen waarbij de studenten intensieve begeleiding krijgen. De opleiding ontwikkelt eigen cursusmateriaal en gebruikt relevante boeken.

De opleiding wil de studenten praktijkgericht opleiden. Alle betrokkenen zijn enthousiast over de duur en de begeleiding van de stage (12 weken). De stage kan opgesplitst worden over twee verschillende werkgevers. De opleiding overweegt een interne stage in te bouwen in het vijfde semester van de opleiding. Sinds 2012 maken de studenten ook kennis met de praktijk in het crossmediaal medialab Quindo. Quindo richt zich qua doelpubliek en onderwerpen op Jong Kortrijk. Studenten kunnen zowel binnen als buiten de schoolcontext content aanleveren voor de radiozender en de website van Quindo. In het kader van de opleiding werkt iedere student vijf of zes keer mee aan een radioprogramma. Binnen het Europees samenwerkingsproject SeaMedia tussen partners uit West-Vlaanderen, Noord-Frankrijk en Zuid-Oost-Engeland, maken studenten enkele video's voor

het video-on-demand platform SeaMe.tv. Daarnaast werkt de opleiding af en toe samen met bestaande media. Zo maken studenten nu en dan een opdracht voor Focus-WTV of voor de Krant van West-Vlaanderen, het regionaal reclameblad Atlas of de Streekkrant.

De bachelorproef is het sluitstuk van de opleiding. De student schrijft zelfstandig een relevante onderzoeksvraag uit, stippelt een methodiek uit en voert het onderzoek ook effectief uit. Op basis daarvan schrijft de student een researchdossier en maakt een journalistiek product. Bij de beoordeling van de bachelorproef wordt een groot gewicht toegekend aan het researchdossier.

Ook internationalisering vindt de opleiding belangrijk. De eerstejaars nemen deel aan de International Days op de campus. Vanaf het derde semester kunnen de studenten deelnemen aan kortlopende initiatieven. In het vierde semester nemen alle studenten deel aan de eerder genoemde studiereis naar Straatsburg. Ter voorbereiding nemen studenten deel aan een simulatieoefening EU Parlement of Raad en aan lezingen door EU-specialisten. In het derde jaar kunnen studenten deelnemen aan internationale studie- of stagemobiliteit. Studenten kunnen opteren voor Europese, overzeese of zuidstage. De opleiding streeft naar de Bologna doelstelling van 20% uitgaande mobiliteit voor studie of stage.

Beoordeling en toetsing

De toetsvormen zijn gevarieerd. Naast traditionele examens in januari en juni wordt vaak gewerkt met opdrachten. Studietaken en oefentaken worden ingezet om kennis, inzichten en vaardigheden te oefenen. Hierop wordt verder gebouwd in praktijkmodules waarbij in complexere praktijk- en werkveldtaken verschillende leerresultaten geïntegreerd worden. Het werkveld wordt bij de evaluatie van de stage (stagementor) en de bachelorproef (deelname aan jury's) betrokken.

De opleiding geeft duidelijk aan welke competenties binnen welk opleidingsonderdeel beoordeeld worden. Informatie over de toetsing is opgenomen in de studiefiches die toegelicht worden bij de start van de opleidingsonderdelen en via voorbeeldexamens op het elektronisch leerplatform Leho. Studenten waarderen ook de inspanningen die de lectoren leveren om feedback te geven bij hun opdrachten. Alumni meldden wel dat de feedback vaak vrij zacht geformuleerd wordt, waardoor hardere feedback tijdens de stage vaak confronterend is.

Begeleiding en ondersteuning

De opleiding werd ten tijde van de visitatie georganiseerd op de campus Renaat de Rudderlaan. Op deze campus beschikt de opleiding naast les- en computerlokalen over een televisiestudio, een geluidsopnamestudio en twee montagelokalen. Een echt redactiegevoel wordt op de campus niet gerealiseerd. Quindo biedt dit redactiegevoel wel. Bij Quindo vinden de studenten goede infrastructuur om radio te maken en online opdrachten uit te voeren. Voor print mist de opleiding evenwel een specifieke redactieomgeving. De campusbibliotheek beschikt over een zeer beperkte collectie. Een verhuis naar de campus Graaf Karel de Goedelaan is gepland tegen 2015.

Vakinhoudelijke begeleiding wordt geboden door de lectoren. De voordelen van kleinschaligheid worden maximaal benut en het team staat dicht bij de studenten. Ondanks het kleine aantal lectoren beschikt de opleiding over een voldoende breed spectrum aan expertises. De meeste lectoren beschikken over journalistieke ervaring in diverse functies bij radio en tv. Voor print is deze praktijkervaring beperkter.

Naast de vakinhoudelijke begeleiding, krijgen studenten in kleine groepen een mentor die hen informeert en eerste problemen detecteert. Daarnaast kunnen studenten terecht bij een aantal ondersteunende diensten voor begeleiding bij instroom, doorstroom en uitstroom en bij een ombudspersoon. Verder hecht de opleiding belang aan taalbeleid. Voor Nederlands zijn een aantal instrumenten uitgewerkt zoals een e-mailcharter, een woordtrainer, een teksttrainer en wordt er gewerkt met leesbuddy's.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

De opleiding slaagt erin de beoogde leerresultaten te realiseren. Studenten beschikken aan het eind van de opleiding over een behoorlijke actualiteitskennis en kunnen aan de slag bij verschillende media. Ze beschikken over heel wat technische vaardigheden en over een behoorlijke talenkennis. Ze zijn in staat om zelfstandig een publiceerbaar journalistiek product af te leveren. Ze kunnen verslag uitbrengen over allerlei nieuwsfeiten. Een bredere algemene kennis en een sterkere nadruk op de rol van kritische waakhond – eerder dan neutrale verslaggever – in de journalistieke stukken die ze maken, zou hen tot nog betere journalisten kunnen maken. Ook heeft niet iedere student die afstudeert met een zwaartepunt in tv of radio een voldoende beheersing van de stem- en presentatietechnieken om bij deze media aan de slag te kunnen.

De opleiding heeft geen gedetailleerd zicht op waar afgestudeerden terecht komen. Uit een recente bevraging van de afgestudeerden 2011 blijkt dat 8 respondenten verder studeren (5 master, 2 professionele bachelor en 1 bachelor na bachelor) en 5 respondenten werken. Bijna een derde van de respondenten freelancet bovendien.

Uit de uitstroomenquête bij de afgestudeerden uit 2011 blijkt dat studenten tevreden zijn over de opleiding en die zouden aanbevelen aan nieuwe studenten. Afgestudeerden zijn in het bijzonder tevreden over de praktijkgerichtheid van de opleiding, het aandeel stage in de opleiding en de deskundigheid van de lectoren. Tijdens de visitatie gaven alumni aan dat een aantal jaargenoten in de media terechtkomen, maar dat dit vaak niet in echte journalistieke functies is. Ze worden onder andere gewaardeerd voor hun technische vaardigheden. Alumni hebben wel de indruk dat studenten stelselmatig beter voorbereid worden op journalistieke functies. Dit blijkt ook uit de uitstroomenquêtes waarbij de tevredenheid van de net-afgestudeerden stijgt.

OPLEIDINGSRAPPORT JOURNALISTIEK

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Journalistiek aan Hogeschool West-Vlaanderen. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 23 en 24 mei 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst erop dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, lesgevers, studenten, alumni, werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, opdrachten, bachelorproeven en de examenvragen ingekeken en beluisterd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faci-

teiten, zoals o.a. de studio's, de redactielokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De Bachelor Journalistiek maakt samen met zeven andere opleidingen deel uit van het Departement Professionele Bachelors Kortrijk. Samen met de departementen Professionele Bachelors Brugge en Academische opleidingen, maakt dit departement deel uit van de Hogeschool West-Vlaanderen. De opleiding werd ten tijde van de visitatie georganiseerd op de campus Renaat de Rudderlaan. Een verhuis naar de campus Graaf Karel de Goedelaan was gepland tegen 2015.

De voormalige afstudeerrichting van de opleiding Communicatiebeheer evolueerde naar aanleiding van de bachelor-masterhervorming naar een zelfstandige professionele bacheloropleiding Journalistiek (180 studiepunten). De opleiding telt in 2012-2013 20 eerste inschrijvingen en in totaal 70 studenten. De opleiding realiseert daarmee een marktaandeel van 5 procent.

Het opleidingsteam wordt gecoördineerd door de opleidingscoördinator die de eindverantwoordelijkheid voor de opleiding draagt. Het departementshoofd stuurt de opleidingscoördinator aan. De opleidingscoördinator stuurt de lectoren aan. De opleidingscoördinator wordt ondersteund voor kwaliteitszorg, internationalisering, de stagecoördinatie, onderzoek naar taalbeleid en trajectbegeleiding. Via een werkveldcommissie wordt het werkveld gehoord en via de participatiecommissie geven studenten feedback over de opleiding.

Het zelfevaluatie rapport voldeed niet aan het journalistieke principe 'show, don't tell'. Het was een weinig wervend document, gaf weinig inzicht in de opbouw van het programma en de eindredactie beantwoordt niet aan de punctualiteit die van een journalistieke tekst mag verwacht worden (schrijffouten, geen paginanummering in de bijlagenbundel). Ook de zelfreflectie was te beperkt. De gesprekken met alle betrokkenen heb-

ben het beeld van de commissie vervolledigd en gaven een positiever beeld van de opleiding.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau als voldoende.

De opleiding heeft samen met de andere bacheloropleidingen Journalistiek gedurende drie jaar gewerkt aan het **domeinspecifiek leerresultatenkader**. Dit kader is tevens vergeleken met het Nederlandse model en werd inhoudelijk en structureel aangepast. Ook journalistenvereniging VVJ en Fonds Pascal Decroos werden betrokken. Ten slotte werd het leerresultatenkader internationaal afgetoetst aan de Tartu-declaration van de European Journalism Training Association. De commissie meent dat het domeinspecifiek leerresultatenkader een behoorlijke basis vormt om de opleidingsdoelstellingen vorm te geven.

Het domeinspecifiek leerresultatenkader sluit aan bij de eisen die het **Vlaamse kwalificatieraamwerk** wat betreft niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bacheloropleiding. Aangezien de opleiding de dertien domeinspecifieke leerresultaten uit het domeinspecifiek leerresultatenkader onderschrijft en overneemt, sluiten ook de **opleidingsspecifieke leerresultaten** hierbij aan. De opleiding heeft een aantal van deze leerresultaten vertaald in deelcompetenties om de leerdoelen te verduidelijken.

De opleiding **profileert** zich niet inhoudelijk tegenover de andere Vlaamse bacheloropleidingen Journalistiek, maar wil wel uitblinken in de praktijkgerichte aanpak om de domeinspecifieke leerresultaten te bereiken. De visietekst 'journalist worden door journalist te zijn' kadert hoe de opleiding zichzelf ziet. Hieruit blijkt de keuze voor een aanpak waarbij studenten breed opgeleid worden voor een crossmediale journalistiek, met een goede basis in tv, radio en geschreven pers. Zij kunnen een zwaartepunt binnen één medium kiezen, zonder evenwel de andere media te laten vallen. Ook aandacht voor taal wordt expliciet benoemd.

Hoewel de commissie de elementen uit de visietekst van de opleiding onderschrijft, meent zij dat de opleiding haar profiel beter kan uitwerken. Noch de praktijkgerichtheid, noch de andere genoemde elementen zijn immers uniek voor een bacheloropleiding in de journalistiek. Uit de gesprekken met de docenten blijkt dat zij voldoende kennis hebben van de

evoluties in de journalistiek om hierop toekomstgericht te kunnen inspelen. Een scherper profiel kan bovendien bijdragen tot het aantrekken van meer studenten.

De commissie meent dat de opleiding bijvoorbeeld sterker zou kunnen aansluiten bij de profilering van de hogeschool die een atypische, creatieve, innovatieve en ondernemende hogeschool wil zijn. Deze profilering wordt immers nog maar beperkt geoperationaliseerd binnen de opleiding. Rekening houdend met de evoluties in het werkveld, de expertise van de hogeschool op het vlak van ICT en journalistiek en de traditie van **samenwerking** tussen opleidingen binnen de hogeschool, meent de commissie dat er veel potentieel ligt in een profilering rond het **raakvlak van journalistiek en ICT**. Hierbij denkt de commissie aan het verder uitbouwen van de initiatieven rond **datajournalistiek en sociale media**. Ook een focus op **infographics** en het ontwikkelen van apps in de journalistieke sfeer zouden kunnen bijdragen aan deze profilering. De ervaring binnen andere opleidingen bewijst immers dat de Hogeschool West-Vlaanderen een pioniersrol kan spelen in interdisciplinaire samenwerking rond de sociale dimensies van ICT.

De commissie heeft uitgebreid met alle betrokkenen van gedachten gewisseld over de verwachtingen van het **werkveld**. De commissie stelt vast dat het werkveld veeleisend is en van de opleiding verwacht dat zij direct inzetbare journalisten aflevert die beschikken over een solide uitgangspositie om in een redactionele omgeving door te groeien, bijvoorbeeld tot de moeilijker genres, zoals de politieke of onderzoeksjournalistiek. Van hen wordt verwacht dat zij naast een ruim pakket van journalistieke vaardigheden, ook over een brede achtergrondkennis, een goede taalbeheersing en de juiste attitude beschikken.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces als voldoende.

Voorafgaand aan de bespreking van het programma is het belangrijk om mee te geven dat de opleiding in volle **transitie** was op het moment van de visitatie. Via een grondige hervorming wil de opleiding het programma vanaf 2013-2014 verder afstemmen op het domeinspecifiek leerresultatenkader. De commissie is ervan overtuigd dat de implementatie van de plannen die tijdens de visitatie werden voorgesteld een duidelijke bijdrage tot het verbeteren van de kwaliteit van de opleiding kan leveren.

De opleiding gebruikt verschillende instrumenten om de relatie tussen doelstellingen en programma aan te tonen. Er werden competentietrajecten uitgewerkt waarbij aangeduid wordt welke aspecten van het leerresultaat aan bod komen in welke opleidingsonderdelen, op welke manier dit gebeurt en op welk niveau (inleidend, uitdiepend of professionele bachelor). In de competentiematrix en de ECTS-fiches wordt aangegeven welke leerresultaten nagestreefd worden per opleidingsonderdeel.

Het programma bestaat uit vier luiken:

- **Spreek (en schrijf)** als een journalist (waaronder de talige opleidingsonderdelen als Frans en Engels maar ook stem en uitspraak, schrijftechniek en interviews),
- **Denk** als een journalist (waaronder modules die duiding geven bij socio-economisch-politiek-culturele thema's en achtergronden),
- **Werk** als een journalist met praktijk- en technische modules (Redacties en Acties) en
- **Word** journalist met stage en bachelorproef.

De commissie waardeert deze indeling van het programma. Ze vormt een mooi kader om de opleidingsonderdelen een plaats te geven in het grotere geheel.

De opleiding start met een 'bootcamp' waar studenten elkaar en de lectoren leren kennen en onmiddellijk geconfronteerd worden met de journalistieke praktijk. Nadien biedt het eerste opleidingsjaar een brede basis aan. In het tweede opleidingsjaar verschuift de nadruk naar de praktijk, waarbij onder andere via redactieopdrachten studenten zich bekwamen in radio-, tv-, geschreven en online journalistiek. In het derde opleidingsjaar kunnen studenten zich verdiepen in een medium en moeten zij via de stage en de bachelorproef hun verworven competenties bewijzen. De commissie vindt de opbouw van het programma globaal in orde. Door de uitbouw van Quindo (zie verder), neemt radio een zeer zichtbare plaats in het programma in.

De opleiding stelt **praktijkgerichtheid** centraal in haar doelstellingen. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding op dit vlak recent grote stappen vooruit heeft gezet. Een belangrijk element dat nog meer aandacht zou mogen krijgen doorheen de hele opleiding is evenwel de rol van de journalist als kritische waakhond. Bij veel opdrachten ligt de nadruk immers eerder op verslaggeven dan op goede en kritische vragen stellen en manieren vinden om die beantwoord te zien.

Onder de naam 'Actie' worden een aantal geïntegreerde modules in het programma opgenomen. Actie 1 is een bootcamp, een eerste kennismaking met de journalistiek. Actie 2 concentreert zich op interviewen, een researchdossier opstellen en reportagefotografie. Voor Actie 3 trekken de studenten naar het tweetalige Brussel voor een geschreven reportage. In Actie 4 wordt een studiereis naar Straatsburg georganiseerd waarbij de studenten als geaccrediteerd journalist enkele dagen in het Europees Parlement werken. Na research en nieuwsgaring in de taalvakken moeten studenten binnen deze Actie journalistieke producten maken voor radio, tv en print. De commissie waardeert de visie achter deze praktijkgerichte acties, maar stelt wel vast dat hier en daar nog geschaafd moet worden aan de concrete implementatie. Ze beveelt aan om een aantal bedrijfsbezoeken aan redacties van nationale media toe te voegen aan deze leerlijn om studenten zo al vroeg in de opleiding voeling te laten krijgen met de realiteit van een nationale nieuwsredactie. De commissie vindt het zeer positief dat vanaf het academiejaar 2013-2014 Actie 5 toegevoegd wordt aan het programma, waarin de studenten hun eigen portfolio verder zullen opbouwen door middel van een aantal journalistieke opdrachten buiten de schoolmuren.

Zowel binnen de 'Acties' als binnen een aantal andere opleidingsonderdelen biedt de opleiding de studenten een goede **technische vorming** aan. Zo leren ze goed lay-outen, filmen en monteren. Op het vlak van fotografie stelde de commissie vast dat de opleiding eerder theoretisch was op het moment van het bezoek. De opleiding gaf wel aan vanaf 2013-2014 een meer praktijkgerichte en journalistieke invulling aan het opleidingsonderdeel te geven. De commissie stelt deze aanpassing op prijs. Voorts kan de volgorde van de technische vaardigheden soms verbeterd worden. Zo leren de studenten vroeg in de opleiding monteren, terwijl zelf filmen pas later komt. Dit leren de studenten pas nadat ze in de praktijk al moeten filmen tijdens het project in Straatsburg. De commissie beveelt aan blijvend te waken over de plaats en volgorde van technische vaardigheden in de opleiding. Technische vaardigheden kunnen immers de aandacht van studenten afleiden van het goede journalistieke verhaal.

In 2012 werd het crossmediaal medialab **Quindo** opgericht. Quindo richt zich qua doelpubliek en onderwerpen op Jong Kortrijk. Studenten kunnen zowel binnen als buiten de schoolcontext content aanleveren voor de radiozender en de website van Quindo. In het kader van de opleiding werkt iedere student vijf of zes keer mee aan een radioprogramma. Binnen het Europees samenwerkingsproject **SeaMedia** tussen partners uit West-Vlaanderen, Noord-Frankrijk en Zuid-Oost-Engeland, maken studenten

enkele video's voor het video-on-demand platform SeaMe.tv. Deze twee initiatieven bieden een grote meerwaarde voor de opleiding. Ze bieden immers mogelijkheden om studenten voor een reëel publiek te laten oefenen. SeaMedia wordt grotendeels via externe middelen gefinancierd. Het is dan ook van groot belang erover te waken dat ook wanneer dit project afloopt dezelfde oefenkansen geboden worden. Voor print ontbreekt vooralsnog een eigen medium waarbinnen de studenten kunnen oefenen en experimenteren. De commissie waardeert ook de maatschappelijke rol die Quindo speelt door jongeren met diverse achtergronden kennis te laten maken met media.

De commissie heeft vernomen dat de opleiding naast de website van Quindo een extra online platform wil creëren waarop studenten stukken kunnen publiceren die niet binnen het doelpubliek van Quindo passen. Hiervoor zal hetzelfde platform gebruikt worden als voor Quindo, maar de website zal anders geprofileerd worden. Hoewel de commissie het waardeert dat de opleiding nieuwe publicatiemogelijkheden zoekt, lijkt het haar niet vanzelfsprekend een reëel publiek te vinden voor een website die vooral gedefinieerd wordt door een focus die niet op Jong Kortrijk gericht is. Het risico bestaat dat de website voornamelijk een online portfolio wordt zonder specifieke doelgroep. Mogelijk is het zinvoller om samenwerking met bestaande media te intensifiëren om studenten extra publicatiekansen te bieden.

De commissie waardeert het dat occasioneel al samengewerkt wordt met **bestaande media**. Zo maken de studenten nu en dan een opdracht voor Focus-WTV of voor de Krant van West-Vlaanderen, het regionaal reclameblad Atlas of de Streekkrant. De commissie meent dat de opleiding haar focus op praktijkgerichtheid substantieel kan versterken door meer structureel samen te werken met reële media. Studenten en alumni gaven immers aan dat het verschil tussen de feedback en deadlinestress binnen de opleidingscontext nog sterk verschilt met die in het reële werkveld. Ook werkt dit stimulerend voor studenten en komt het variatie qua formats en doelpubliek ten goede. Nu worden radio-uitzendingen enkel gepubliceerd op Quindo wanneer zij op een jong en Kortrijks publiek gericht zijn, video's wanneer zij binnen het internationale SeaMe.tv-kader passen en geschreven stukken wanneer zij regionaal gericht zijn. Mogelijk wordt in de toekomst samengewerkt met Sub, maar ook deze oefenmogelijkheid richt zich op een jong Kortrijks publiek.

De student kiest zelf een **stageplaats**, bespreekt de stageactiviteiten en brengt de contracten in orde, alles in overleg met zijn stagebegeleider. De

stagehandleiding biedt de student heldere informatie over de stage. De stage sluit aan bij het medium waarin de student zich verdiept in semester 5. Studenten, alumni en werkveld zijn enthousiast over de duur van de stage (12 weken) en de mogelijkheid om de stage op te splitsen en dus bij twee verschillende werkgevers stage te lopen. De lange stageperiode laat studenten toe om heel wat competenties verder te ontwikkelen binnen een authentieke journalistieke omgeving. De commissie vindt het positief dat studenten gestimuleerd worden zelfstandig een stageplaats te zoeken. Toch beveelt ze de opleiding aan om het uitbouwen van een stagelijst met kwaliteitsvolle stageplaatsen te overwegen. Op die manier kan immers een structurele band met een aantal interessante stageplaatsen opgebouwd worden en kunnen studenten gestimuleerd worden om ambitieus te zijn bij het kiezen van de stageplaats.

Stagebegeleiders waken over de kwaliteit van de stageplaats en de stageinhoud. Tijdens de stage houden de studenten contact met de stagebegeleider door een wekelijkse briefing via e-mail. De begeleider bezoekt de stageplaats minstens één keer gedurende de stageperiode. De stagementor van de stageplaats beoordeelt de student tussentijds en op het einde van de stage via evaluatieformulieren en deelt in het gesprek zijn bemerkingen mee aan student en stagebegeleider. Alle betrokkenen zijn enthousiast over de stagebegeleiding vanuit de hogeschool. De student moet reflecteren over zijn eigen functioneren tijdens de wekelijkse briefing en in het stageverslag dat na het verloop van de stage moet worden ingediend.

De commissie waardeert het verder dat de opleiding overweegt een **interne stage** in te bouwen in het vijfde semester van de opleiding. Op die manier krijgen de studenten meer oefenmogelijkheden voordat ze hun externe stage starten en kan de opleiding meer een redactiegevoel creëren. Op Quindo na is dit immers te weinig aanwezig in de opleiding. Hoewel de studenten wel geregeld de kans krijgen feedback te geven op elkaars werk, is het immers meestal een lector of de coördinator van Quindo die bepaalt wat gepubliceerd wordt en wat niet. De commissie beveelt aan studenten vaker de rol van hoofd- of eindredacteur te laten opnemen. De vraag om meer eindredactieoefeningen werd ook aangehaald in het gesprek dat de commissie met studenten voerde.

Naast de verplichte praktijkopdrachten, worden studenten gestimuleerd om als **vrijwilliger** mee te werken bij Quindo of SeaMedia. Ook worden kansen geboden om deel te nemen aan projecten van de VRT of mee te werken aan de jaarlijkse studiewijzer van Knack. De commissie heeft

vastgesteld dat in het denken van studenten en lectoren een natuurlijke samenhang bestaat tussen verplichte opdrachten en vrijwillige deelname aan journalistieke projecten. In een aantal opleidingsonderdelen worden studenten beloofd voor de taken die ze als vrijwilliger hebben opgenomen. De commissie vindt het positief dat studenten extra kansen aangeboden krijgen om hun journalistieke competenties te oefenen, maar pleit er voor om hierbij scherper de lijn te trekken tussen wat deel uitmaakt van de opleiding en meetelt voor de score van een opleidingsonderdeel enerzijds, en vrijwillige oefenmogelijkheden anderzijds. De commissie heeft vernomen dat binnen Quindo al stappen in deze richting gezet zijn. Ze vindt het belangrijk dat ook de invoering van het portfolio in Actie 5 een bijdrage zal leveren tot een scherpere aflijning tussen opleiding en vrijwilligerswerk.

De opleiding geeft in haar visie aan volop te geloven in een **crossmediale journalistiek**. Ze wil journalisten opleiden die kunnen werken in een crossmediale omgeving, uitgaande van de vraag “Welk medium is het meest geschikt om mijn boodschap op de meest doeltreffende manier tot bij de doelgroep te brengen?” De student moet niet in staat zijn dit voor alle media zelf te doen, maar moet wel de basistechnieken onder de knie hebben om in een crossmediale nieuwsomgeving te functioneren. De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht besteedt aan crossmedialiteit, maar vindt dat dit nog verder kan versterkt worden. Een heldere definitie van crossmedialiteit ontbreekt en heel wat opdrachten worden in de eerste plaats monomediaal geconcipieerd. De commissie heeft wel vastgesteld dat de opleiding goed op de hoogte is van de evoluties in online journalistiek en werk maakt van integratie van deze ontwikkelingen in de opleiding. Een voorbeeld daarvan is dat eerstejaarsstudenten in 2012-2013 verplicht werden een Twitter-account aan te maken.

Met de pijler ‘Denk als een journalist’ wil de opleiding de studenten een **brede algemene kennis** bijbrengen. Daarvoor worden bijvoorbeeld ‘Economie’ en ‘Nationale instellingen’ aangeboden. De commissie waardeert het dat deze opleidingsonderdelen geleidelijk aan meer journalistiek ingevuld worden, maar leidt uit de gesprekken met studenten en alumni af dat het theoretisch kader nog niet altijd journalistiek genoeg aangebracht wordt om echt te beklijven. De commissie suggereert om vaker casussen te gebruiken waaraan het theoretisch kader kan opgehangen worden. Ook het volgen van de **actualiteit** maakt deel uit van de pijler ‘Denk als een journalist’. De opleiding test de studenten geregeld op hun actualiteitskennis. In het opleidingsprogramma 2013-2014 zal een extra actualiteitsvak worden opgenomen om de aandacht voor actualiteit verder te versterken.

De commissie waardeert voorts de specifieke aandacht voor 'cijfers in het nieuws'. Het is immers belangrijk dat journalisten kwantitatieve data correct kunnen interpreteren. In Actie 3 en Mediarecht en deontologie besteedt de opleiding voorts aandacht aan de **deontologische regels** van het vak. Daarnaast nemen studenten deel aan de SeaMedia Days, met lezingen over deontologie door nationale en internationale experts en aan het MultiMania-event met sprekers uit de multimediale sector en workshops entrepreneurship. De commissie steunt het streven van de opleiding om in de toekomst een meer structurele plaats aan ondernemerschap te geven in het programma.

In de pijler 'Spreek (en schrijf) als een journalist' worden de talige elementen van de opleiding verenigd. Het **taalbeleid** wil taal verankeren in alle domeinen van de opleiding. Op basis van het projectmatig wetenschappelijk onderzoek 'Op naar een breed en integraal taalbeleid op maat' werd een visie op taalbeleid, een handleiding en instrumenten voor de implementatie van een taalbeleid in het hoger onderwijs ontwikkeld. Dit onderzoek werd vertaald in een taalleerlijn doorheen de opleiding waardoor de student werkt aan de verbetering van het eigen, actief taalgebruik. Daarnaast wil het taalbeleid lectoren aanzetten tot taalontwikkeldend lesgeven. Beide doelstellingen zijn terug te vinden in checklisten met gedragsindicatoren en evaluatiecriteria die studenten zicht geven op beoordelingscriteria en lectoren helpen om feedback te geven en om opdrachten te scoren. Daarnaast heeft de opleiding binnen het taalbeleid een e-mailcharter uitgewerkt, biedt zij een woordtrainer en teksttrainer aan en wordt gewerkt met leesbuddy's. Positief is ook dat de opleiding met voorbeeldteksten werkt om de theorie te duiden. De commissie vindt het taalbeleid een sterk punt van de opleiding.

De commissie vindt het goed dat de opleiding werkt aan een goed **stemgebruik en presentatietechnieken**. In het eerste opleidingsjaar wordt binnen 'Journalistieke vaardigheden I' een partim 'Stem en uitspraak' aangeboden aan alle studenten. Nadien krijgen zij binnen de opleidingsonderdelen radio en tv nog feedback op hun stemgebruik, maar worden hier geen aparte lessen aan besteed. Op basis van haar gesprekken met studenten en alumni, beveelt de commissie aan om nog meer aandacht te besteden aan stemgebruik en presentatietechnieken. Het gaat dan in de eerste plaats om het journalistiek gebruik van de stem. Studenten kunnen bij hun radio- en tv-opdrachten medestudenten of anderen vragen om teksten in te lezen. Gezien studenten doorheen de hele opleiding de drie media moeten volgen, vindt de commissie deze keuze aanvaardbaar voor studenten met

als zwaartepunt print. Voor studenten die als zwaartepunt radio of tv kiezen, vindt de commissie dat iedere student over voldoende stem- en presentatietechnieken moet beschikken. Ze vindt het dan ook belangrijk dat voor journalistieke producten in het kader van de bachelorproef de teksten ingesproken worden door de student zelf. Dit is immers een belangrijk element om te kunnen nagaan of studenten zelfstandig een uitzendbaar product kunnen maken aan het eind van de opleiding.

De opleiding hecht terecht belang aan het beheersen van **vreemde talen**. De studenten zijn enthousiast over de journalistieke invulling van het onderwijs voor Engels. Voor Frans zou het onderwijs volgens hen nog wel meer toegepast kunnen worden op de journalistiek. Vroeger was er een apart opleidingsonderdeel Journalistieke teksten. Dit werd evenwel afgeschaft. Sommige studenten betreuren dat ook het opleidingsonderdeel Spaans in het eerste jaar geschrapt werd. Studenten kunnen wel nog als keuzeopleidingsonderdeel in het derde jaar een inleidende taalcursus volgen, maar die wordt niet journalistiek ingevuld. Wat de commissie wel goed vindt, is dat de mindere aandacht voor talen in aparte opleidingsonderdelen deels wordt opgevangen door opdrachten in Brussel en Straatsburg en door de samenwerking binnen SeaMedia, waardoor studenten geregeld in het Frans of Engels moeten werken.

De **bachelorproef** is het sluitstuk van de opleiding. De handleiding voor de bachelorproef biedt een transparant overzicht van wat de student moet doen. Hij moet zelfstandig een relevante onderzoeksvraag uitschrijven, een methodiek uitstippelen en het onderzoek ook effectief uitvoeren. Het onderzoek resulteert in een researchdossier dat als basis dient voor een journalistiek product waarin de beoogde leerresultaten geïntegreerd moeten worden toegepast. De commissie vindt de combinatie tussen researchdossier en journalistiek stuk een meerwaarde. Wel stelt ze vast dat heel wat studenten door de combinatie van stage, researchdossier en journalistiek(e) product(en) onder tijdsdruk komen te staan en er niet in slagen om hun bachelorproef tijdig af te werken of ontevreden zijn over het resultaat. De commissie beveelt aan de jaarplanning in het laatste jaar te evalueren. Mogelijk is de keuze om van de bachelorproef een jaarvak te maken een stap in de goede richting. Een tussentijdse deadline, eventueel met feedback van een externe jury om studenten te motiveren om kwaliteit te leveren, kan studenten misschien aanzetten tot het vroeger starten aan de bachelorproef en zo de tijdsdruk aan het eind verminderen. Voorts heeft de commissie vastgesteld dat studenten diverse thema's behandelen en een aantal onder hen creatieve invalshoeken kiezen. De studenten krij-

gen een grote vrijheid met betrekking tot de invulling van het journalistiek product dat ze maken. De commissie beveelt aan om hierbij, vooral voor print, iets meer sturend op te treden. Er zijn immers studenten die een aantal vergelijkbare stukken maken voor hun bachelorproef, terwijl het de commissie zinvol lijkt om voor een bachelorproef print te eisen dat de student varieert qua genre. De commissie beveelt voorts aan om voor alle bachelorproeven na te streven dat ze ook effectief gepubliceerd worden, ook buiten de eigen media Quindo en SeaMedia. Om dit te verwezenlijken lijkt een structurele samenwerking met regionale en eventueel ook nationale media de commissie zinvol.

De opleiding wil de studenten een krachtige leeromgeving aanbieden waarbij werkveldgerelateerde problemen zo veel mogelijk het startpunt zijn en toepassen het ultieme doel is. Door de confrontatie met praktijk-situaties wil ze de student stimuleren zijn voorkennis te activeren en om via journalistieke research nieuwe kennis en inzichten op te doen. Reflecteren op de kwaliteit van het eigen werk en op het werk van anderen, al dan niet via teamwork, wordt daarbij als essentieel benoemd. Om dit te realiseren streeft de opleiding naar een opbouw waarbij opdrachten evolueren van studietaken over oefentaken en praktijktaken tot werkveld-taken. Studietaken en oefentaken worden ingezet om kennis, inzichten en vaardigheden te oefenen. Hierop wordt verder gebouwd in praktijk-modules waarbij in complexere praktijk- en werkveldtaken verschillende leerresultaten geïntegreerd worden. De commissie vindt de opgesomde elementen waardevol, maar vindt dat het **didactisch concept** van de opleiding nog sterker kan geëxpliciteerd worden, zodat het de keuze voor concrete werkvormen en de opbouw van het programma didactisch nog sterker stuurt. Nu bepalen de docenten volgens eigen inzichten de werkvormen voor hun opleidingsonderdelen. Door de kleine schaal van de opleiding wordt vooral gewerkt in kleine groepen waarbij de studenten intensief begeleid worden. De commissie heeft tijdens het bezoek aan de opleiding het cursusmateriaal ingekeken. Er wordt gebruik gemaakt van relevante boeken en eigen cursusmateriaal. De commissie vindt het materiaal over het algemeen behoorlijk van kwaliteit. De opleiding maakt ook gebruik van het elektronisch leerplatform LeHo. Het hoe en waarom van inhoud, werkvormen en leermiddelen wordt regelmatig besproken in het team. De commissie waardeert dit. Ook gastlectoren worden door de opleidingscoördinator gecontacteerd om de leermiddelen en werkvormen te evalueren en waar nodig bij te sturen.

De opleiding beschrijft in haar opleidingsvisie het leren en werken in een **internationale** context als een evidentie voor zowel studenten als lectoren. De opleiding is lid van EJTA (European Journalism Training Association) en VNOJ (Vlaamse en Nederlandse Opleidingen Journalistiek). De eerstejaars nemen deel aan de International Days op de campus. Vanaf het derde semester kunnen de studenten intekenen voor kortlopende initiatieven. In het vierde semester nemen alle studenten deel aan het project Eurojournalistiek, gekoppeld aan een studiereis naar Straatsburg waar de studenten als geaccrediteerde eurojournalisten aan de slag gaan. Dit project wordt voorbereid samen met Europe Direct en Centrum Ryckvelde en omvat een simulatieoefening EU Parlement of Raad en lezingen door EU-specialisten. In het derde jaar kunnen studenten deelnemen aan internationale studie- of stagemobiliteit, binnen of buiten Europa. De opleiding streeft ernaar de Bologna doelstelling van 20% uitgaande mobiliteit voor studie of stage te halen. In 2011-2012 studeerde 1 student in het buitenland (op 11 afstuderenden). De jaren voordien lag de deelname aan internationale mobiliteit merkkelijk hoger (5 op 16 en 6 op 19 afstuderenden). De opleiding realiseert inkomende mobiliteit met de partners uit Franstalig België, via het internationaal semester "Multi-media and Communication Management" samen met Communicatiemanagement, en meer recent via het aanbieden van stageplaatsen binnen SeaMedia. De commissie waardeert in het bijzonder de mogelijkheden die het SeaMediaproject aan studenten en lectoren biedt om internationale contacten te leggen en samen te werken met collega's uit Engeland en Noord-Frankrijk. De commissie beveelt wel aan om de samenwerking met Nederlandse opleidingen te intensifiëren. Gezien het belang van taal in de journalistiek, kunnen uitwisselingsmogelijkheden in Nederland de drempel verlagen om een periode in het buitenland te studeren.

Personeel

In 2011-2012 telde het opleidingsteam 24 lectoren voor in totaal 5,93 VTE. Het zijn 7 teamleden, 9 lectoren uit andere opleidingen, 4 gastlectoren en 2 gastsprekers. Ook de verantwoordelijken van Quindo en SeaMedia spelen een actieve rol in de opleiding. De verhouding staf-student was in dat academiejaar 1 op 13. In vergelijking met andere opleidingen is dit een vrij gunstige verhouding. Toch stelt de commissie vast dat er door de kleine schaal van de opleiding veel werk terecht komt bij de trekkers van de opleiding. Ze beveelt aan om de taken zorgvuldig te verdelen en te waken over ieders taakbelasting, ook al nemen de enthousiaste lectoren graag veel verantwoordelijkheid op zich. De commissie stelt het op prijs dat de opleiding via

samenwerkingsverbanden en projectfinanciering extra personeel kan aantrekken om zo de opleiding beter te ondersteunen. Administratieve ondersteuning wordt georganiseerd op departementaal niveau en ook de centrale diensten van de hogeschool bieden ondersteuning aan de opleiding.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding beschikt over een dynamisch team dat door een aantal nieuwe aanwervingen sterk verjongd werd. De voordelen van kleinschaligheid worden maximaal benut door korte lijnen tussen collega's en een team dat dicht bij de studenten staat. Voor lectoren uit andere opleidingen wordt een ankerpersoon binnen de opleiding aangeduid, zodat de communicatie ook met deze lectoren vlot verloopt.

Ondanks het kleine aantal lectoren, vindt de commissie dat de opleiding over een voldoende breed spectrum aan expertises beschikt. Een groot deel van de lectoren beschikt over journalistieke ervaring in diverse functies bij radio en tv. Voor print is deze praktijkervaring wat beperkter. Via een aantal gastlectoren en gastsprekers wordt de expertise met betrekking tot de praktijk aangevuld. De commissie beveelt aan nog vaker gastsprekers en enkele deeltijdse gastdocenten te betrekken bij de opleiding om het aantal verschillende invalshoeken waarmee de studenten geconfronteerd worden verder te verhogen. De commissie denkt hierbij in eerste instantie aan mensen met jarenlange ervaring bij nationale nieuwsredacties. Het is immers zeer motiverend voor studenten om geregeld een blik achter de schermen van de journalistiek te kunnen werpen en ook beoordeeld te worden door mensen uit het werkveld.

De lesgevers beschikken over de nodige didactische capaciteiten. Via onderwijsstudiedagen en uitwisseling tussen docenten kunnen zij hun expertise verdiepen en verbreden. Er wordt ook naar gestreefd dat opgedane kennis gedeeld wordt met de collega's. Gevolgde opleidingen worden geïnventariseerd op het intranet van de opleiding. Hieruit blijkt dat de lectoren vooral vakinhoudelijke bijscholing volgen. Ook via een onderzoeksproject over taalbeleid en onderzoek gekoppeld aan Quindo en SeaMedia en via internationale mobiliteit kunnen lectoren zich professionaliseren. De commissie waardeert de professionaliseringsmogelijkheden die geboden worden.

Op geregelde tijdstippen krijgen lectoren van de opleidingscoördinator feedback over hun cursussen, didactische aanpak en worden ze op de hoogte gebracht van bemerkingen van studenten. Alle teamleden werden in de voorbije 5 jaar minstens 1 keer geëvalueerd. De lijst van voorbije en te plannen evaluaties wordt bijgehouden op de opleidingswerkruimte.

Studentenbegeleiding

De opleiding neemt heel wat initiatieven om toekomstige studenten te informeren over de opleiding. Aan het begin van het eerste opleidingsjaar worden nieuwe studenten uitgebreid geïnformeerd. Ook het eerder genoemde bootcamp speelt een belangrijke rol in het opvangen van nieuwe studenten. Zij leren er hun medestudenten en lectoren kennen en maken kennis met diverse aspecten van de journalistiek.

Vakinhoudelijke begeleiding wordt geboden door de lectoren. De kleine schaal van de opleiding stimuleert informele contacten tussen studenten en lectoren. In het eerste opleidingsjaar krijgen de studenten bovendien een mentor toegewezen die hen in kleine groepen informeert en eerste problemen detecteert. De trajectbegeleider waakt over de verworven competenties van instromers en de haalbaarheid van individuele trajecten. Twijfels hierover worden in team besproken. De opleiding heeft een aantal volgtijdelijkheidseisen opgesteld op basis van de competentietrajecten die voor de verschillende leerresultaten zijn opgesteld. Ondanks de inspanningen om studenten goed te begeleiden, blijkt dat in een aantal gevallen studenten met een afwijkend studietraject het moeilijk hebben om een haalbaar lessenrooster op te stellen zonder overlappingsen.

Tijdens teamvergaderingen en deliberaties wordt de doorstroom van de studenten besproken. De studiecoach ondersteunt studenten inzake studiemethode en –planning, de talentcoach bespreekt waar nodig mogelijke faciliteiten met de opleiding. Studenten vinden niet zo snel de weg naar de studiecoach. De opleiding onderzoekt of de open sfeer in de opleiding hiervoor de oorzaak is en peilt naar de noden onder de studenten. De studiecoach maakt werk van een betere bekendmaking van zijn diensten. Ook de ombudspersoon wordt nauwelijks tot niet aangesproken door studenten. Hoewel de laagdrempeligheid door de commissie gewaardeerd wordt, blijft het belangrijk dat er een onafhankelijke ombudspersoon aanwezig is om in geval van een conflict te kunnen bemiddelen.

De commissie heeft van studenten vernomen dat de communicatie niet altijd transparant overkomt. Zij hebben het gevoel dat soms verschillende lectoren over eenzelfde onderwerp – soms verschillende – informatie sturen via e-mail. Dit kan te maken hebben met de grote betrokkenheid en de informele atmosfeer binnen de opleiding, maar de commissie vraagt om goede afspraken te maken over wie wat communiceert aan de studenten.

De hogeschool organiseert jaarlijks een jobbeurs voor laatstejaarsstudenten. Studenten kunnen voorts inschrijven voor de door Stuvo aangeboden sollicitatietrainingen, hoewel hier zelden gebruik van gemaakt wordt. Vacatures worden aan laatstejaars bekendgemaakt. De opleiding stimuleert laatstejaars ook om deel te nemen aan wedstrijden voor journalistieke eindwerken en ander portfoliowerk. Ook Talent Factory, een jaarlijkse presentatie aan het werkveld van de beste eindwerken uit de creatief-technische Howest-opleidingen, biedt studenten de kans zich te laten opmerken.

Voorzieningen

De opleiding wordt aangeboden in de gebouwen op Campus Renaat de Rudderlaan in Kortrijk. Op deze campus beschikt de opleiding naast lessen computerlokalen over een televisiestudio, een geluidsonamestudie en twee montagelokalen. Studenten kunnen audiovisueel materiaal ontlenen om opdrachten te maken. Ze kunnen ook de studio's reserveren na de lessen voor opname en montage van audiovisuele stukken. Voor het leggen van contacten voor opdrachten (bijvoorbeeld afspraken voor interviews, telefonische interviews) kunnen de studenten gebruik maken van de telefoon in de radiostudio of het staflokaal. Deze opleidingsspecifieke faciliteiten voldoen voor de opleiding journalistiek. Een echt redactiegevoel wordt evenwel niet op de campus gerealiseerd. Het medialab Quindo dat in het stadscentrum gehuisvest is, biedt dit redactiegevoel wel. Bij Quindo vinden de studenten goede infrastructuur om radio te maken en online opdrachten uit te voeren. Voor print mist de opleiding evenwel een specifieke redactieomgeving.

De campusbibliotheek beschikt over een zeer beperkte journalistieke collectie en biedt evenmin een inspirerende studieomgeving. Studenten maken dan ook weinig gebruik van het fysieke aanbod. Wel tevreden zijn ze over het online aanbod van tijdschriften en kranten. Mediargus is na eenmalige aanmelding op school ook buiten de campus raadpleegbaar en wordt voor tal van opdrachten ingezet. Voor andere databanken is VPN vereist voor thuisraadpleging (bijvoorbeeld Science Direct). Sinds 2013 is ook LexisNexis en Communication en Mass Media Complete beschikbaar. De commissie betreurt dat de bibliotheek noch over een fysiek, noch over een digitaal abonnement van buitenlandse kranten beschikt. Hoewel studenten via zoektermen artikels kunnen raadplegen, vindt de commissie het noodzakelijk om studenten journalistiek actief te stimuleren om gebruik te maken van internationale media, bijvoorbeeld door het werken met opdrachten waarvoor ze deze bronnen moeten gebruiken.

Vanaf 2014-2015 zal de opleiding gehuisvest zijn op de campus Graaf Karel de Goedelaan. De commissie vindt dit positief. Studenten zullen dan dichterbij het stadscentrum en Quindo les volgen. Ook zullen de ICT-gerelateerde opleidingen van de hogeschool op dezelfde campus aangeboden worden. Dit biedt zowel schaalvoordelen qua materiële voorzieningen als inhoudelijke samenwerkingsmogelijkheden.

Curriculumontwikkeling

Een tweetal jaar voor de visitatie is binnen de opleiding een nieuwe dynamiek ontstaan. Een nieuwe opleidingscoördinator werd aangesteld, een aantal jonge docenten werd angeworven en de hogeschool investeerde onder meer in Quindo om studenten een eigen oefenomgeving te bieden. Heel wat initiatieven die bijdragen tot de kwaliteit van de opleiding werden opgestart. Tegen de geplande verhuis (2015) zijn hopelijk de meeste plannen geïmplementeerd en beschikt de opleiding over een duidelijk eigen profiel. Op basis van de gesprekken met de docenten is de commissie ervan overtuigd dat er voldoende voeling met de evoluties in het werkveld aanwezig is om een opleiding te ontwikkelen die aansluit bij de actuele evoluties en mogelijk op sommige vlakken zelfs een voorloper kan zijn. Om dit te verwezenlijken moet de opleiding haar netwerk en samenwerkingsverbanden nog wel verder uitbouwen. De commissie heeft een mogelijke piste geschetst qua samenwerking binnen de hogeschool, maar ook samenwerking met andere partners in binnen- en buitenland kan de opleiding helpen om verder te werken aan de ontwikkeling van haar eigen profiel.

De commissie waardeert de inspanningen die de opleiding levert om de docenten, studenten en het werkveld te betrekken bij de evaluatie van de opleiding. De opleiding heeft verschillende instrumenten waarmee ze peilt naar tevredenheid bij de stakeholders (instroomenquête, semestriële studenten-enquêtes, uitstroomenquête, alumnibevraging, enquêtes over internationalisering,...). Naast het verzamelen van kwantitatieve gegevens krijgt de opleiding ook via gesprekken met studenten, afgestudeerden en werkveld input over de kwaliteit van de opleiding. Het opleidingsteam komt tweewekelijks samen om de dagelijkse werking te verzekeren. De opleidingscoördinator waakt erover dat lectoren die een hoofdopdracht hebben binnen een andere opleiding en gastlectoren op de hoogte blijven van het reilen en zeilen in de opleiding. Waar relevant worden ze uitgenodigd op teamvergaderingen (bijvoorbeeld in de jaarlijkse sessie waarbij iedereen zijn cursusinhoud voorstelt). Tijdens teamvergaderingen worden ook soms betrokkenen uit algemene diensten uitgenodigd om teamleden te

informereren. Elk teamlid levert eigen contacten met het werkveld aan. Die contacten worden opgelijst en benut bij samenstellingen van jury's en de werkveldcommissie. De werkveldcommissie komt jaarlijks samen. Naast de jaarlijkse alumnibevraging hield de opleiding recent een alumnibijeenkomst waarop gevraagd werd naar tevredenheid over de opleiding. Van deze bijeenkomsten wil de opleiding een jaarlijkse traditie maken. Verder kunnen studenten feedback geven op de kwaliteit van de opleiding in het kader van participatiecommissies.

Mede op basis van de genoemde evaluaties werden de praktijkgerichte Acties (ter vervanging van de derde vreemde taal Duits of Spaans, respectievelijk Communicatieoefeningen Frans/Engels) ingevoerd en wordt vanaf 2013-2014, om tegemoet te komen aan de vraag van de studenten naar meer Nederlands, taalbeleid nog meer geïntegreerd in het programma. De opleiding zal dan nog meer aandacht besteden aan het crossmediale via opleidingsonderdelen over nieuwe media en CAR (computer assisted reporting). Grafische vormgeving krijgt een minder prominente plaats in het programma en er wordt vroeger en meer gefocust op actualiteit. Tot slot wordt ingezet op meer begeleiding van en betere voorbereiding op de bachelorproef. Communicatieleer en communicatiepsychologie worden uit het programma geschrapt omdat ze niet in lijn liggen met de beoogde leerresultaten en het competentieprofiel. De commissie waardeert de geleidelijke aanpak waarbij veranderingen stap voor stap geïmplementeerd worden. De commissie meent dat de opleiding er wel baat bij zou hebben als zij scherper zou definiëren hoe ze zich op middellange termijn wil aanpassen aan de veranderende journalistieke realiteit. Dit zou de opleiding toelaten om het programma meer vanuit een helikopterperspectief vorm te geven. Op basis van deze visie kan dan de hogeschoolbrede systematiek van beleids- en actieplanning toegepast worden en kan richting gegeven worden aan de opleiding.

Leeromgeving

De commissie heeft haar oordeel geformuleerd op basis van de situatie op het moment van het visitatiebezoek. Het onderwijsproces voldoet zonder twijfel aan de vereiste qua basiskwaliteit. De opleiding heeft de voorbije jaren grote stappen vooruit gezet en slaagt er steeds beter in de ambitie om een praktijkgerichte opleiding aan te bieden ook daadwerkelijk in de praktijk om te zetten. Een aantal deelaspecten zoals de initiatieven binnen Quindo en SeaMedia steken duidelijk boven de basiskwaliteit uit. Quindo biedt studenten een echte redactieomgeving en biedt hen oefenmogelijk-

heden voor radio en online journalistiek, en SeaMedia biedt kansen om videoreportages te maken voor een internationaal publiek. De kleinschaligheid zorgt ervoor dat de studenten van nabij kunnen opgevolgd worden en de nodige individuele feedback krijgen.

De commissie heeft er vertrouwen in dat als de opleiding met dezelfde dynamiek verder blijft ontwikkelen de kwaliteit van het onderwijsproces verder kan verbeteren. Zo kan de opleiding verder groeien door meer structureel authentieke oefenmogelijkheden aan te bieden en studenten nog vaker stukken te laten publiceren of uitzenden voor een echt publiek. Ook een redactieomgeving voor alle media en het verder versterken van het team van onderwijzend personeel kunnen daartoe bijdragen.

Op basis van haar gesprekken met studenten en alumni besluit de commissie dat het programma zwaar, maar haalbaar is. De hogeschool trachtte in het verleden via kwantitatieve metingen een zicht te krijgen op de studeerbaarheid van het programma. De respons bleek evenwel te beperkt om hieruit conclusies te kunnen trekken. Daarom werd ervoor gekozen de studenten kwalitatief te bevragen in de participatiecommissies. Op basis van deze input blijkt dat het programma als geheel studeerbaar is. Via een overzicht van alle opdrachten met timing en deadlines wordt ook bewaakt dat de spreiding van de werkdruk doorheen het jaar evenwichtig is.

Het doorstroomrendement wordt berekend op basis van de voltijdse studenten. Het gaat om ongeveer 73 procent van de totale studentenpopulatie. De drop-out-ratio bij deze groep studenten bedraagt ongeveer 31 procent na een eerste academiejaar en nog eens drie tot zes procent na twee academiejaren. De drop-out na één jaar is wat hoger dan die van de andere Vlaamse opleidingen Journalistiek, maar de drop-out nadien is lager dan die van andere opleidingen. Als studenten de studie stopzetten wordt bij uitschrijven gepeild naar de achterliggende redenen. Doorgaans is dat bij eerstejaars een verkeerde studiekeuze of verlangen om te werken.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau als voldoende.

De opleiding kiest ervoor generalisten op te leiden die zowel in radio-, tv- als printjournalistiek aan de slag kunnen en bovendien een vertaling naar online media kunnen maken vanuit een crossmediale benadering. Zij wil dit

bereiken door een praktijkgerichte opleiding. Op basis van haar gesprekken met alle betrokkenen en de examenvragen, verbeterleutels, stageverslagen, bachelorproeven en werkstukken die de commissie heeft ingekeken, beluisterd en bekeken, is ze ervan overtuigd dat de opleiding erin slaagt de beoogde leerresultaten te realiseren. Studenten beschikken aan het eind van de opleiding over een behoorlijke actualiteitskennis en kunnen aan de slag bij verschillende media. Ze beschikken over heel wat technische vaardigheden en over een behoorlijke talenkennis. Ze zijn in staat om zelfstandig een publiceerbaar journalistiek product te maken. Ze kunnen verslag uitbrengen over allerlei nieuwsfeiten. Een bredere algemene kennis en een sterkere nadruk op de rol van kritische waakhond – eerder dan neutrale verslaggever – in de journalistieke stukken die ze maken, zou hen tot nog betere journalisten kunnen maken, net als meer oefeningen binnen authentieke contexten. Ook heeft niet iedere student die afstudeert met een zwaartepunt in tv of radio een voldoende beheersing van de stem- en presentatietechnieken om bij deze media aan de slag te kunnen.

Toetsing

De opleiding streeft naar een competentiegerichte toetsing van de modules. De commissie waardeert dit, maar vindt dat de overkoepelende visie op toetsing nog kan verscherpt worden om zo nog meer sturing te geven voor de toetsing. De opleiding ontwikkelde een competentie assessment programma (CAP) dat een overzicht biedt van de toetsomgeving per leerresultaat. Het CAP maakt de toetsing voor lectoren transparant en bijgevolg bespreekbaar. Binnen de opleiding worden gevarieerde toetsvormen gebruikt. Elke competentie wordt meerdere keren beoordeeld. Voor het toetsen van gedragsleerdoelen worden meerdere beoordelaars ingezet en worden op voorhand de te beoordelen indicatoren besproken en opgenomen in een checklist. Zoals eerder aangegeven, vindt de commissie de opbouw van de toetsing aan de hand van studietaken, oefentaken, praktijktaken en werkveldtaken een sterk punt van de opleiding. Ze waardeert het ook dat toegewezen wordt welke competenties binnen welk opleidingsonderdeel beoordeeld worden, dat competenties meermaals beoordeeld worden en dat via checklists de transparantie en betrouwbaarheid van de toetsing verhoogd wordt. De commissie beveelt aan om de checklists te vertalen naar generieke beoordelingscriteria die aangeven welke competenties moeten verworven zijn om een bepaalde score te behalen, en deze generieke beoordelingscriteria toe te passen binnen alle individuele opleidingsonderdelen. Op die manier kan de transparantie van de toetsing verder verhoogd worden. De commissie heeft vastgesteld dat de toetsing van eerder kennisgerichte opleidingsonderdelen

vaak vooral gericht is op kennisreproductie, eerder dan competentiegericht en gebaseerd op toepassing van de verworven kennis.

De commissie vindt het positief dat het werkveld betrokken wordt bij de beoordeling van Actie 3, de stage (stagementor) en de bachelorproef (deelname aan jury's). De begeleiders uit het werkveld worden via gestandaardiseerde evaluatieformulieren geïnformeerd over het doel, de criteria en de procedure van de beoordeling. Zoals eerder aangegeven, vindt de commissie het zinvol om vertegenwoordigers van het werkveld ook te betrekken bij een tussentijdse evaluatie van de bachelorproef, bijvoorbeeld op het moment dat de student zijn researchplan heeft uitgewerkt. Op die manier kan tijdig bijgestuurd worden. Door op meer momenten tijdens de opleiding vertegenwoordigers van het werkveld feedback te laten geven aan studenten, worden zij bovendien geconfronteerd met diverse invalshoeken. Zo kan het feit dat de opleiding over een beperkt aantal kernlectoren beschikt en studenten dus vaak feedback krijgen van dezelfde lectoren, opgevangen worden.

De opleiding maakt gebruik van twee afsluitende toetsen: de beoordeling van Redactie 3 en de bachelorproef waarbij de student een journalistiek probleem uit het werkveld exploreert, analyseert en een oplossing bedenkt. Bij de beoordeling van de bachelorproef wordt een groot gewicht toegekend aan het researchdossier. De commissie vindt dit positief omdat de student zo moet aantonen dat hij niet alleen een journalistiek product kan maken, maar ook zijn voorbereidend onderzoek grondig doet. De commissie beveelt wel aan duidelijker te communiceren dat de beoordeling voor het researchdossier en het journalistiek product elkaar niet kunnen compenseren als een van beide onvoldoende beoordeeld wordt. Dit bleek immers niet voor alle betrokkenen even duidelijk, terwijl het wel cruciaal is dat studenten op beide onderdelen de nagestreefde competenties bereiken gezien het belang van de beoordeling van de bachelorproef in het kader van de globale eindbeoordeling van de student.

Zoals eerder aangegeven, wordt de stageperiode van 12 weken door alle betrokkenen gewaardeerd. De commissie waardeert de beoordelingsformulieren die voor de stage opgesteld zijn en die ervoor zorgen dat de nagestreefde competenties aan bod komen. Wel heeft ze vastgesteld dat beoordelaars zich vaak beperken tot het aanstippen van oordelen en dat in het beoordelingsformulier relatief weinig inhoudelijke onderbouwing wordt meegegeven. De commissie pleit ervoor om stagementoren sterker te stimuleren hun beoordeling ook inhoudelijk te onderbouwen en op papier feedback te formuleren voor de studenten.

Zoals eerder aangegeven, pleit de commissie ervoor een duidelijker onderscheid te maken tussen opdrachten die deel uitmaken van de opleiding en vrijwillige extra oefenmogelijkheden. Dit onderscheid is belangrijk om erover te waken dat alle leerresultaten verworven worden doorheen het verplichte opleidingsprogramma. De resultaten van vrijwillige oefenmogelijkheden zullen zonder twijfel te zien zijn in de kwaliteit van verplichte werkstukken, maar het is de verantwoordelijkheid van de opleiding om erover te waken dat ook een student die geen vrijwillige engagementen opneemt de beoogde leerresultaten bereikt heeft aan het eind van de opleiding. Voor zover de commissie heeft kunnen nagaan, is dit laatste het geval. Toch meent ze dat een scherpere aflijning van verplichte opdrachten en vrijwillige engagementen het makkelijker maakt om te bewaken dat iedere student doorheen het verplichte opleidingsprogramma alle beoogde leerresultaten verwerft.

Informatie over de toetsing is vastgelegd in de studiefiches die toegelicht worden bij de start van de opleidingsonderdelen en via voorbeeldexamens op Leho. De toetsing is over het algemeen transparant voor studenten, lectoren en begeleiders in het werkveld. Studenten waarderen ook de inspanningen die de lectoren leveren om feedback te geven bij hun opdrachten. Alumni gaven wel aan dat deze feedback vaak vrij zacht geformuleerd wordt, waardoor de hardere feedback tijdens de stage vaak confronterend is. De commissie beveelt aan om erover te waken dat de feedback ook binnen de school voldoende kritisch en scherp is. Dit helpt studenten immers om bij te sturen en zich voor te bereiden op de realiteit van het journalistieke werkveld.

De kwaliteit van de toetsing wordt bewaakt door de kwaliteitsmedewerker van de opleiding. Lectoren dienen daartoe hun examens en opdrachten in bij de kwaliteitsmedewerker en stellen samen checklists op. Ook in de semesteriële studentenenquêtes en participatiecommissies geven studenten feedback op de toetsing. De opleidingscoördinator bespreekt de feedback met de betrokken lectoren en waar nodig wordt geredigeerd.

Gerealiseerd niveau

De opleiding bevraagt geregeld haar alumni. Uit een recente bevraging van de afgestudeerden 2011 (70% respons) blijkt dat acht studenten verder studeren (5 master, 2 professionele bachelor en 1 bachelor na bachelor). De vijf andere studenten werken. Bijna een derde van de respondenten freelancet bovendien. Het verrast de commissie dat de opleiding wel een

alumnidatabase bijhoudt, maar daarbij de job/werkgever niet registreert. Wel beschikt de opleiding voor haar alumniwerking over een Facebookpagina en een LinkedIn-groep. Zo worden alumni bij de opleiding betrokken en wordt een beeld gevormd van de tewerkstelling en doorstroom naar vervolgopleidingen. De commissie beveelt aan om systematischer bij te houden waar alumni terechtkomen.

Uit de uitstroemenquête bij de afgestudeerden uit 2011 blijkt dat studenten tevreden zijn over de opleiding en die zouden aanbevelen aan nieuwe studenten. Afgestudeerden zijn in het bijzonder tevreden over de praktijkgerichtheid van de opleiding, het aandeel stage in de opleiding en de deskundigheid van de lectoren. Tijdens de visitatie gaven alumni aan dat een aantal jaargenoten in de media terechtkomen, maar dat dit vaak niet in echte journalistieke functies is. Ze worden onder andere gewaardeerd voor hun technische vaardigheden. Alumni hebben wel de indruk dat studenten stelselmatig beter voorbereid worden op journalistieke functies. Dit blijkt ook uit de uitstroemenquêtes waarbij de tevredenheid van de net-afgestudeerden stijgt.

De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, gaven aan vaak tevreden te zijn over de afgestudeerden met wie zij te maken krijgen, hoewel er verschillen zijn in de kwaliteit. Afgestudeerden met de juiste attitude beschikken over de nodige vaardigheden om vrij snel inzetbaar te zijn. De stage biedt voor werkgevers een gelegenheid om kennis, vaardigheden en attitude van een student te leren kennen. Een positieve stage resulteert geregeld in een eerste werkaanbieding.

Diplomarendement

Het diplomarendement binnen de opleiding is berekend aan de hand van het benchmarkrapport dat door de Datawarehouse Hoger Onderwijs is aangeleverd. De data hebben betrekking op de periode 2008-2012. Jaarlijks behalen gemiddeld 14 studenten het diploma. Gemiddeld 42% van de studenten behaalde binnen de 3 jaar een diploma. Dat ligt boven het Vlaams gemiddelde. Het aantal studenten dat afstudeert na vier of vijf jaar (zo'n 11%) is vergelijkbaar met het Vlaams gemiddelde. De commissie vindt deze cijfers redelijk gezien de context waarin de opleiding werkt.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Journalistiek, conform de beslisregels, voldoende.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Bepaal en formuleer het eigen profiel van de opleiding scherper en definieer hoe de opleiding zich op middellange termijn moet aanpassen aan de veranderende journalistieke realiteit.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Besteed meer aandacht aan de rol van de journalist als kritische waakhond en focus op het leren stellen van goede en kritische vragen en manieren om die beantwoord te krijgen.
- Bied studenten nog meer kansen om in een redactieomgeving te werken en laat hen vaker de rol van hoofd- of eindredacteur opnemen.
- Optimaliseer de implementatie van praktijkgerichte acties verder en overweeg om een aantal bedrijfsbezoeken aan redacties van nationale media toe te voegen aan deze leerlijn.
- Herevalueer de volgorde waarin de technische vaardigheden in het programma opgenomen zijn.
- Bewaak dat ook wanneer projecten zoals SeaMedia aflopen dezelfde oefenkansen kunnen geboden worden aan studenten.
- Intensifieer de samenwerking met bestaande media om studenten meer publicatiekansen te bieden in reguliere media en maak werk van het structureler inbedden van de ad hoc-samenwerkingsverbanden die er al zijn.
- Overweeg het uitbouwen van een stagelijst met kwaliteitsvolle stageplaatsen.
- Trek scherper de lijn tussen wat deel uitmaakt van de opleiding en meetelt voor de score van een opleidingsonderdeel enerzijds en vrijwillige oefenmogelijkheden anderzijds.
- Versterk de crossmediale benadering van de journalistiek verder doorheen de opleiding en zoek verder naar samenwerkingsmogelijkheden met andere opleidingen van de hogeschool om hierrond een differentiërend eigen profiel uit te bouwen.
- Blijf werken aan het beklijvend aanbrengen van een theoretisch kader, onder meer door vaker casussen te gebruiken waaraan het theoretisch kader kan opgehangen worden.
- Besteed nog meer aandacht aan stemgebruik en presentatietechnieken, in de eerste plaats het journalistiek gebruik van de stem.
- Bewaak dat in het laatste jaar voldoende ruimte is voor het afwerken van de bachelorproef. Voeg mogelijk een tussentijds feedbackmoment toe.

- Treed wat meer sturend op wat betreft de invulling van de bachelorproef, vooral voor print, zodat iedere student aantoont dat hij een breed register beheerst en kan variëren in genre.
- Streef ernaar dat alle bachelorproeven gepubliceerd worden en dit niet alleen binnen de eigen media Quindo en SeaMedia.
- Integreer de waardevolle elementen van een didactische visie tot een volwaardig didactisch concept, zodat het de keuze voor concrete werkvormen en de opbouw van het programma didactisch nog sterker stuurt.
- Verdeel het werk zorgvuldig onder de personeelsleden en waak over ieders taakbelasting.
- Betrek nog vaker gastsprekers en enkele deeltijdse gastdocenten bij de opleiding om het aantal verschillende invalshoeken waarmee de studenten geconfronteerd worden verder te verhogen. Denk hierbij in eerste instantie aan mensen met jarenlange ervaring bij nationale nieuwsredacties.
- Maak goede afspraken over wie wat communiceert aan de studenten.
- Overweeg de uitbouw van de campusbibliotheek tot een aangename studieomgeving met een relevante en uitgebreidere fysieke collectie.
- Stimuleer studenten actief om gebruik te maken van internationale media, bijvoorbeeld door het werken met opdrachten waarvoor ze deze bronnen moeten gebruiken.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Verscherp de overkoepelende visie op toetsing nog verder om zo nog meer sturing te geven voor de toetsing.
- Vertaal de checklists verder naar generieke beoordelingscriteria die duidelijk aangeven welke competenties moeten verworven zijn om een bepaalde score te behalen, en vertaal deze generieke beoordelingscriteria nadien naar alle individuele opleidingsonderdelen.
- Waak erover dat de feedback binnen de school voldoende kritisch is.
- Betrek vertegenwoordigers van het werkveld ook bij een tussentijdse evaluatie van de bachelorproef, bijvoorbeeld op het moment dat de student zijn researchplan heeft uitgewerkt.
- Communiceer duidelijk dat de beoordeling voor het researchdossier en het journalistiek product elkaar niet kunnen compenseren als een van beide als onvoldoende beoordeeld wordt.
- Stimuleer de stagementoren sterker om hun beoordeling inhoudelijk te onderbouwen en ook op papier feedback te formuleren voor de studenten.
- Houd beter bij waar alumni terechtkomen.

DEEL 3

Opleidingsrapporten
Parallele commissie 2

ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL

Bachelor Journalistiek

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Bachelor Journalistiek

Op 19 en 20 februari 2013 werd de bacheloropleiding Journalistiek van de Erasmushogeschool Brussel, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. Dit rapport geeft een momentopname van de situatie, zoals vastgesteld tijdens het bezoek aan de opleiding.

Profilering

De Bachelor Journalistiek is één van de zes basisopleidingen van het departement Campus Dansaert, dat samen met zes andere departementen de Erasmushogeschool Brussel vormt. De professionele Bachelor Journalistiek wordt aangeboden in Brussel. De opleiding telt in 2012-2013 48 eerste inschrijvingen en in totaal 139 studenten. De opleiding realiseert daarmee een marktaandeel van negen procent.

De opleiding profileert zich als professioneel, Brussels-Europees en ambitieus. Daarenboven wil de opleiding zich profileren door haar vernieuwende en dynamische werkvormen, door een tweede- én derdejaarsstage en een individueel, publiceerbaar-uitzendbaar afstudeerproject, beoordeeld door een externe jury. De opleiding kiest ervoor om geen specialisatie naar inhoud of medium op te leggen. Ook hecht ze veel belang aan het Neder-

lands als journalistieke grondstof. Dit alles moet leiden tot een 'competente journalist'.

Programma

In het curriculum wordt ernaar gestreefd om de student gradueel tot het beheersen van de leerresultaten te brengen. Het eerste jaar is vooral algemeen vormend en brengt een aantal journalistieke vaardigheden aan vanuit het medium print. Het tweede jaar krijgt een meer journalistieke invulling en laat de studenten kennismaken met de diverse media. In het afstudeerjaar ligt de nadruk op zelfstandigheid. De samenhang van het programma wordt bewaakt door verticale leerlijnen met opleidingsonderdelen die elkaar opvolgen en horizontale leerlijnen met opleidingsonderdelen die parallel lopen. De leerlijnen zijn geclusterd in vier thema's: omgevingsbewustzijn, talen, vaardigheden en attitude. Een vijfde geïntegreerd thema vormt de praktijk waar kennis, vaardigheid en attitude samenkomen tot het beoogde eindresultaat: de competente journalist. De leerlijnen worden visueel uitgewerkt in een leerlijnenroos.

De praktijkleerlijn bouwt gradueel op van praktijksimulatie over praktijk-oefening in een beperkt-complexe omgeving tot praktijk in het werkveld. In het eerste jaar ligt de nadruk op het vergaren en verwerken van kennis en worden journalistieke vaardigheden toegepast binnen een printcontext. In het tweede jaar maken studenten een krant en online-producten. Ook werken studenten aan de eigen opleidingsmedia: het Erasmix-magazine (diepgaandere artikels) en de Erasmix-website (radio- & tv-producten). In het derde jaar wordt er gewerkt aan geschreven, radio-, tv- en online-opdrachten en is de inhoud toegespitst op de internationale-Europese dimensie. De student loopt verder stage in een journalistieke omgeving buiten de school. Tot slot moet de student zijn professionele competentie bewijzen in een individueel afstudeerproject.

De studenten lopen zowel in de tweede opleidingsfase (een inloopstage van 6 weken) als in de derde opleidingsfase (een meewerkstage van 12 weken) stage. Dit is uniek in Vlaanderen. Door deze stages krijgen de studenten de kans om kennis te maken met twee verschillende werkcontexten, al dan niet binnen het zelfde medium. Zo krijgen zij een realistisch beeld van de tewerkstellingsmogelijkheden na de opleiding en leren zij de verworven competenties toepassen binnen een reële context. Studenten ontvangen een syllabus waarin verwachtingen en richtlijnen zijn uitgeschreven. De stageplaats wordt in de regel door de student zelf gekozen en

het takenpakket wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de stagecoördinator. Wel dienen de beoordelingscriteria scherper geformuleerd te worden om studenten en stagebegeleiders nog beter te informeren en te sturen in functie van de doelstellingen van de opleiding.

De opleiding wordt afgesloten met een afstudeerproject waarin de studenten individueel moeten bewijzen dat ze een publiceerbaar of uitzendbaar journalistiek product kunnen maken. Ze kunnen het hele jaar aan deze opdracht werken en via helpdesks feedback vragen aan hun docenten. Voor de deadline worden er drie weken vrijgemaakt om het afstudeerproject af te werken. De ambitie om een publiceerbaar of uitzendbaar product te maken zou nog actiever moeten nagestreefd worden. In de praktijk blijken immers relatief weinig afstudeerprojecten ook effectief tot een publicatie te leiden of uitgezonden te worden. Door hier nog meer nadruk op te leggen worden de studenten immers verplicht om rekening te houden met alle elementen die cruciaal zijn om een journalistiek product gepubliceerd of uitgezonden te krijgen, zoals onder andere relevantie, aansluiting bij het medium en de doelgroep en correct taalgebruik. Deze aspecten zouden ook al vroeger in de opleiding meer aandacht moeten krijgen.

Het didactisch concept van de opleiding is goed uitgewerkt. Er wordt gebruik gemaakt van een breed spectrum aan werkvormen. Het probleemgeestuurd onderwijs in het eerste opleidingsjaar confronteert studenten onmiddellijk met de journalistieke praktijk. In het tweede jaar wordt hierop verder gebouwd om de opleiding af te sluiten met een groepswerk rond Europa en een individueel afstudeerproject. Toch zou de opleiding nog sneller en vaker van kennis naar inzicht en van praktijksimulatie naar reële contexten moeten evolueren. Goed begeleide opdrachten binnen reële praktijksituaties bieden studenten immers de kans om hun competenties te ontwikkelen en om een netwerk uit te bouwen waarop ze na hun opleiding verder kunnen steunen.

De opleiding wordt geconfronteerd met de spanning tussen het instroomniveau van de studenten, die voor een steeds groter deel uit het technisch secundair onderwijs komen, en de hoge verwachtingen van het werkveld. Er worden heel wat inspanningen geleverd, zowel binnen de aangeboden opleidingsonderdelen als in het kader van studie- en trajectbegeleiding. De aandacht in het programma voor het bijschaven van voorkennis die tot de eindtermen van het secundair onderwijs behoort, gaat evenwel ten koste van inhoudelijke verdieping.

De voorbije jaren heeft de opleiding op diverse vlakken geïnvesteerd in internationalisering. In 2011-2012 waren er vier uitgaande Erasmusstudenten en één student die een stage liep in het buitenland (op 32 afstudeerende studenten). In het kader van 'Internationalisation at home' werd de samenwerking met de eigen internationale postgraduaatsmodule CLASS (Communication and Languages As Strategic Skills) uitgediept. Het is goed dat een aantal docenten inspanningen leveren om deze studenten actief te betrekken in het eigen onderwijs.

Beoordeling en toetsing

De opleiding heeft een goed uitgewerkt toetsbeleid met schriftelijke en mondelinge examens in januari en juni, permanente evaluatie, portfolio, peer en self-assessment, presentatie en verslag. Er wordt gebruik gemaakt van een gevarieerd palet aan evaluatiemethodes. De toetsing is over het algemeen valide en transparant. Sinds kort lichten de docenten ook elkaars toetsing kritisch door. Het streefdoel is te komen tot een gestandaardiseerde verantwoording van elk individueel examen. De beoordeling van de stages en het individueel afstudeerproject kunnen nog wel verbeterd worden.

Begeleiding en ondersteuning

De opleiding wordt aangeboden in de gebouwen aan de Zespenningstraat, Campus Dansaert. De campus beschikt over de nodige leslokalen. Deze campus beschikt ook over een multimediaal redactielandschap, semiprofessioneel audio- en videomateriaal, pc- en Mac-omgeving, radio- en tv-studio en acht montagecellen. In aanloop naar 2012-2013 is geïnvesteerd in de professionalisering van de studio's en de redactieruimte. Voor groeps- en projectwerk kunnen de studenten gebruik maken van 'bijkorflokaaltjes'. De computerlokalen zijn buiten de lesmomenten vrij toegankelijk. Voor studie, overleg en opzoekwerk kunnen de studenten terecht in het studielandschap met eigen cursusdienst en ontleenbalie voor audiovisueel materiaal. Naast een klassieke bibliotheek met handboeken en naslagwerken, zijn er kranten, magazines en vakbladen beschikbaar. Studenten hebben er ook vrije toegang tot diverse digitale bronnen.

De studie- en trajectbegeleiding is goed uitgebouwd. Via de LEMO-test en een instaptoets Nederlands wordt informatie verzameld over het studieprofiel van de individuele student. Er worden tevens campussessies rond studievaardigheden, examenplanning en examen voorbereiding aangeboden. Na de semesterexamens nodigt de studiebegeleider studenten met twee of meer onvoldoendes uit voor een gesprek om oorzaken te detecte-

ren en een remediëring uit te werken. De opleidingstaalbewaker zorgt voor taalbegeleiding. Voor extra taalremediëring op maat van de vaak meertaalige instroom wordt structureel samengewerkt met het Huis van het Nederlands. De student vindt er individuele ondersteuning én taalsessies georganiseerd op campusniveau. Sinds 2012-2013 voorziet de campus in een permanentie voor studie-, student- en trajectbegeleiding met extra aandacht voor eerstejaars, late instromers en studenten met een individueel traject. De trajectbegeleider begeleidt de student in zijn studieloopbaan en bij het samenstellen van een optimaal studietraject. Bij ongekwalificeerde uitstroom wordt een individueel evaluatiegesprek gepland. Studenten kunnen bij de studentenvoorzieningen terecht voor psychosociale begeleiding. De ombuds staat de studenten bij indien er geschillen zijn in verband met het studiecontract of het onderwijs- en examenreglement.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

In de opleiding wordt het ambacht van de journalist centraal gesteld. Studenten worden vanuit een sterke basis in print opgeleid tot generalisten die ook hebben kennisgemaakt met tv-, radio- en onlinejournalistiek. Bij het afstuderen beschikken ze over de nodige competenties om vlot een job te vinden of om verder te studeren. Wie over de juiste attitude beschikt, kan vaak aan de slag als beroepsjournalist, en beschikt over een solide uitgangspositie om in een redactionele omgeving door te groeien tot de moeilijker genres, zoals de politieke of onderzoeksjournalistiek. De verworven competenties zijn echter ook nuttig in een breder spectrum van functies in media en communicatie.

Vertegenwoordigers van het werkveld zijn tevreden over de kwaliteit van de afgestudeerden. Zij vinden dat de kwaliteit van de afgestudeerden de voorbije jaren stelselmatig is toegenomen. Afgestudeerden vinden relatief snel een job. De helft komt terecht in de journalistiek. Een op vijf afgestudeerden gaat als freelancer aan de slag. Ongeveer 40% van de afgestudeerden studeert verder. De alumni zijn over het algemeen tevreden over het niveau van hun job.

OPLEIDINGSRAPPORT JOURNALISTIEK

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Bachelor in de Journalistiek aan de Erasmushogeschool Brussel. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 19 en 20 februari 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bacheloropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst erop dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatierapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, lesgevers, studenten, alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, opdrachten, bachelorproeven en de examenvragen ingekeken en beluisterd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de

opleidings specifieke faciliteiten, zoals de studio's, de redactielokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De Bachelor Journalistiek is één van de zes basisopleidingen van het departement Campus Dansaert, dat samen met zes andere departementen de Erasmushogeschool Brussel vormt. De voormalige afstudeerrichting van Communicatiebeheer evolueerde naar aanleiding van de bachelor-masterhervorming naar een zelfstandige professionele bacheloropleiding Journalistiek. De opleiding telt in 2012-2013 48 eerste inschrijvingen en in totaal 139 studenten. Op acht jaar tijd realiseert de opleiding een stijging van de inschrijvingen met bijna een derde. De opleiding realiseert daarmee een marktaandeel van negen procent.

Op campusniveau ligt de beleidsverantwoordelijkheid bij de Departementsraad, voorgezeten door het departementshoofd. In dit beslissingsorgaan zijn (verkozen) personeelsleden, studenten en werkveld vertegenwoordigd. Het opleidingshoofd stuurt zijn team aan en zet in overleg de klijntlijnen voor de opleiding uit. Regelmatig vinden Opleidingsvergaderingen plaats met het docententeam. De studenten hebben inspraak via de Opleidingscommissie. Als derde overlegpartner wordt het werkveld geconsulteerd, onder andere in de Resonantiecommissie.

Het zelfevaluatierapport vormde een goede informatieve basis voor de gesprekken tijdens de visitatie. Het rapport beperkte zich evenwel grotendeels tot een feitelijke beschrijving van de opleiding. Daarnaast moet een zelfevaluatierapport ook de weerslag zijn van een grondige zelfevaluatie. Dit aspect was onvoldoende uitgewerkt. De gesprekken met alle betrokkenen vormden wel een waardevolle aanvulling op het zelfevaluatierapport dankzij de (zelf)kritische inbreng van vele gesprekspartners.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau als voldoende.

De opleiding heeft samen met de andere bacheloropleidingen Journalistiek gedurende drie jaar gewerkt aan het **domeinspecifiek leerresultatenkader**. Dit kader is tevens vergeleken met het Nederlandse model en werd inhoudelijk en structureel aangepast. Ook journalistenvereniging VVJ en Fonds Pascal Decroos werden betrokken. Ten slotte werd het leerresultatenkader internationaal afgetoetst aan de Tartu-declaration van de European Journalism Training Association. De commissie meent dat het domeinspecifiek leerresultatenkader een behoorlijke basis vormt om de opleidingsdoelstellingen vorm te geven.

Het domeinspecifiek leerresultatenkader werd door de opleiding vertaald in een eigen **opleidingsspecifiek leerresultatenkader**. Dit kader werd opgesteld in overleg met journalisten-hoofdredacteuren, de opleidingscommissie, de opleidingsvergadering, laatstejaarsstudenten en de resonantievergadering van de opleiding. De beoogde opleidings specifieke leerresultaten sluiten aan bij de eisen die het **Vlaamse kwalificatieraamwerk** wat betreft niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bacheloropleiding. De overeenstemming tussen het opleidings specifieke en het gevalideerde domeinspecifiek leerresultatenkader wordt tevens aangetoond via een matrix (*zie bijlage*).

Het opleidings specifieke leerresultatenkader werd verder **vertaald** in gedragsindicatoren. De implementatie van dit subcompetentieniveau heeft als doel om de geleidelijke verwerving van de doelstellingen te bewaken en te controleren. Een instrument daarvoor zijn de ECTS-fiches van de individuele opleidingsonderdelen, waarin naar leerresultaten en gedragsindicatoren verwezen wordt. Als ondersteuning bij de concrete realisatie en aftoetsing werd per gedragsindicator een niet-exhaustieve lijst van mogelijke succescriteria toegevoegd. Deze gedragsindicatoren worden evenwel niet altijd benut in de beoordeling en toetsing van individuele opleidingsonderdelen (*zie verder*). De commissie waardeert de inspanningen om het domeinspecifiek leerresultatenkader te vertalen naar hanteerbare instrumenten binnen de opleiding. Zij is tevens tevreden over de manier waarop deze vertaling gecommuniceerd wordt naar studenten en andere betrokkenen.

De opleiding heeft de voorbije jaren getracht haar **profilering** te versterken. De opleiding presenteert zich in het zelfevaluatie rapport als professioneel,

Brussels-Europees en ambitieus. Daarenboven kenmerkt de opleiding zich volgens het zelfevaluatierapport door haar vernieuwende en dynamische werkvormen, door een tweede- én derdejaarsstage en een individueel, publiceerbaar-uitzendbaar afstudeerproject, beoordeeld door een externe jury. De opleiding kiest ervoor om geen specialisatie naar inhoud of medium op te leggen. Ook hecht ze veel belang aan het Nederlands als journalistieke grondstof. Dit alles moet leiden tot een ‘competente journalist’. Deze elementen zijn uitgebreid beschreven in het ‘Opleidingsprofiel met leerresultatenkaders’. De commissie vindt de elementen in de profilering relevant. Toch meent de commissie dat de profilering van de opleiding nog verscherpt kan worden. Zo zou nog een duidelijker antwoord kunnen geboden worden op de vragen ‘Welk type journalist wil de opleiding afleveren?’, ‘Welke rol moet deze journalist in de maatschappij spelen?’ en ‘Op welke manier kan de journalist zijn/haar beroep of missie uitoefenen’. De commissie suggereert daarom het **type journalist** te specificeren dat de opleiding nastreeft, waarbij bijvoorbeeld de rollen kunnen benoemd worden die de pas afgestudeerden moeten kunnen vervullen in een redactie of daarbuiten. Bij de **rol van de journalist** in de maatschappij gaat het onder meer om de vraag hoe de journalist moet omgaan met zijn rol als kritische waakhond, dan wel neutrale verslaggever of brenger van infotainment. De plaats van de journalist in een al dan niet commerciële mediaomgeving kan worden geëxpliciteerd. Bij de **missie of loopbaan** denkt de commissie aan mogelijkheden in loondienst, maar ook als freelancer, als correspondent voor nationale of internationale media en dergelijke meer.

De commissie heeft vastgesteld dat het ‘Opleidingsprofiel met leerresultatenkaders’ nog te weinig uitgedragen wordt door alle betrokkenen en meer sturend zou kunnen zijn voor de vormgeving en de inhoud van het programma indien ook een expliciet antwoord op bovenstaande vragen zou geboden worden.

De commissie heeft uitgebreid met alle betrokkenen van gedachten gewisseld over de verwachtingen van het **werkveld** en het profiel van de journalist die de opleiding graag wil opleiden. De commissie stelt vast dat het werkveld veeleisend is en van de opleiding verwacht dat zij direct inzetbare journalisten aflevert. Hoewel de afgestudeerden niet meteen aan de slag moeten kunnen als Wetstraat- of onderzoeksjournalist, wordt van hen wel verwacht dat zij naast een ruim pakket van journalistieke vaardigheden, ook over een brede achtergrondkennis, een goede taalbeheersing en de juiste attitude beschikken. De commissie heeft vastgesteld dat de opleidings specifieke leerresultaten aansluiten bij deze eisen die vanuit het werkveld worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

De commissie waardeert dat de opleiding frequent overlegt met het werkveld en rekening houdt met de wensen van het werkveld bij het invullen van het curriculum. De commissie stelt evenwel vast dat ook het werkveld geen helder beeld heeft van hoe het takenpakket van de journalist zich zal ontwikkelen en hoe zijn rol in de maatschappij zal veranderen. De visitatiecommissie vindt het dan ook belangrijk dat de opleiding een **proactieve rol** speelt in deze debatten en constant reflecteert over hoe zij studenten het best kan voorbereiden op de snel wijzigende omstandigheden waarin de journalist zal moeten werken. Ze beveelt de opleiding aan om sterker in te zetten op een dergelijke proactieve houding.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces als voldoende

Een matrix geeft de **relatie** tussen de leerresultaten en de opleidingsonderdelen weer. Deze relatie is ook opgenomen in de ECTS-fiches van de opleidingsonderdelen. Op deze manier probeert de opleiding duidelijk te maken op welke manier elk opleidingsonderdeel bijdraagt tot het realiseren van de leerresultaten. Deze informatie wordt ook tijdens de opleidingsonderdelen toegelicht. De commissie pleit ervoor om naast het benoemen van de concrete leerresultaten ook aandacht te besteden aan een bredere toepassingsmogelijkheden van deze leerresultaten en de transfermogelijkheden om deze leerresultaten in andere contexten aan te wenden. Zo heeft zij vastgesteld dat in het begin van de opleiding heel wat journalistieke vaardigheden aangeleerd worden aan het hand van het medium print, terwijl deze vaardigheden eigenlijk mediumonafhankelijk zijn. Ook brengt de opleiding veel vaardigheden voornamelijk aan binnen de context van traditionele nieuwsredacties. Door de toepassingsmogelijkheden van deze vaardigheden in het brede journalistieke metier en zelfs in infotainment sterker te belichten, zouden studenten bewuster gemaakt kunnen worden van de bredere relevantie van wat ze tijdens de opleiding leren.

In het curriculum wordt ernaar gestreefd om de student gradueel tot het beheersen van de leerresultaten te brengen. Het eerste deeltraject (eerste 60 studiepunten) is vooral algemeen vormend en brengt een aantal journalistieke vaardigheden aan vanuit het medium print. Het tweede deeltraject krijgt een meer journalistieke invulling en laat de studenten kennismaken met de diverse media. In het afstudeerjaar ligt de nadruk op zelfstandigheid. De **samenhang** van het programma wordt bewaakt

door verticale leerlijnen met opleidingsonderdelen die elkaar opvolgen en horizontale leerlijnen met opleidingsonderdelen die parallel lopen. De leerlijnen zijn geclusterd in vier thema's: omgevingsbewustzijn, talen, vaardigheden en attitude. Een vijfde geïntegreerd thema vormt de praktijk waar kennis, vaardigheid en attitude samenkomen tot het beoogde eindresultaat: de competente journalist. De leerlijnen worden visueel uitgewerkt in een leerlijnenroos. De commissie vindt dat de leerlijnenaanpak duidelijk bijdraagt tot de transparantie en de kwaliteit van de opleiding. De geleidelijke opbouw van basiskennis naar duiding en kritische reflectie en van eenvoudige naar meer complexe opdrachten is zichtbaar in het opleidingsprogramma. De commissie vindt het ook positief dat de opleiding de ambitie heeft om deze leerlijnen nog verder te optimaliseren.

Binnen het thema **omgevingsbewustzijn**, wordt een algemene basis aangebracht in de opleidingsonderdelen Kaders en Roots, Brussel België en Buitenland, Economie, Recht en Gerecht. Studenten moeten ook minstens twee Engelstalige opleidingsonderdelen volgen over Europa of de wereld. Ook de beroepsomgeving komt uitgebreid aan bod in onder andere Inleiding tot de Journalistiek, Mediarecht en deontologie en Mediaontwikkelingen en Mediakritiek. Voorts beschouwt de opleiding het gedreven en op de voet volgen van de **actualiteit** als een basisattitude van de student Journalistiek. De studenten krijgen hiervoor een aantal studiepunten in het kader van de opleidingsonderdelen 'Actualiteit De Week'. Binnen dit opleidingsonderdeel moeten studenten wekelijks een actualiteitstest afleggen. In het begin gaat het vooral om feitenkennis, maar naarmate de opleiding vordert, verschuift de nadruk naar analyse en kadering. De commissie waardeert het dat de opleiding investeert in attitudevorming en een goede kennis van de actualiteit, maar betwijfelt of daar een groot aantal studiepunten aan moet worden besteed, aangezien men toch mag verwachten dat een toekomstige journalist ook zonder die verplichting of incentive interesse betoont voor de actualiteit. Zoals eerder aangehaald, vindt de commissie wel dat het zinvol zou zijn om sneller over te gaan van pure feitenkennis naar analyse van de actualiteit.

In het thema **talen** komen zowel het Nederlands als het Frans en Engels aan bod. Binnen het curriculum wordt binnen 'Nederlands 1' bijvoorbeeld veel aandacht besteed aan correcte spelling en grammatica. Via de LEMO-test, een taaltest en taalcoaching worden de studenten ook buiten het curriculum opgevolgd en ondersteund. In 'Nederlands 2' ligt de nadruk op tekstrevisie en er wordt ook een specifiek opleidingsonderdeel gewijd aan 'Stem en uitspraak'. Ook voor Frans en Engels wordt gestart met aandacht

voor grammatica, basisvocabularium en vakjargon. Later in de opleiding wordt de vreemdetaalverwerving meer gekoppeld aan journalistieke thema's.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding uitgedaagd wordt door de combinatie van de **hoge verwachtingen** aan de ene kant en het **instroomniveau** aan de andere kant. De voorbije jaren zette zich een trend door van een sterk groeiende TSO-instroom (tot 40%) en een dalende ASO-instroom (tot 55%). Zowel de brede achtergrondkennis als de Nederlandse taalbeheersing blijken, zeker bij de studenten met een TSO-achtergrond, lacunes te vertonen. Daarnaast stromen ook studenten in met een andere moedertaal dan het Nederlands en/of die buiten de opleiding weinig gebruik maken van het Nederlands. De commissie waardeert dat de opleiding openstaat voor een diverse instroom en heel wat inspanningen levert om deze studenten maximale slaagkansen te bieden, zowel binnen het curriculum als daarbuiten. De commissie stelt vast dat het bijspijkeren van voorkennis en attitudes die eigenlijk verondersteld zouden mogen worden, in het programma ten koste gaat van verdieping. Wanneer studiepunten bijvoorbeeld gebruikt worden voor het herhalen van spelling of grammatica, kunnen deze immers niet meer benut worden om de journalistieke taalvaardigheid van studenten te ontwikkelen. De commissie pleit er niet voor om studenten met minder voorkennis aan hun lot over te laten. Wel beveelt ze aan om leerstof die tot de eindtermen van het secundair onderwijs behoort, niet binnen het programma op te nemen, maar indien nodig **extra-curriculair** aan te bieden. Het is aan de opleiding om te bepalen hoe ver zij hierin gaat, maar de commissie ziet op dit vlak mogelijkheden voor Nederlands, Frans en Engels, maar ook voor de algemene vorming die binnen 'Kaders en roots' aangeboden wordt. Mogelijk kan vanuit deze invalshoek ook binnen 'Actua De Week' sneller de stap van feitenkennis naar analyse gelegd worden. Een dergelijke oefening kan volgens de commissie de nodige ruimte in het programma vrijmaken om meer verdieping en/of verbreding te bieden zodat de studenten aan het einde van de opleiding nog beter opgeleid zijn.

In het thema **vaardigheden** worden studenten voorbereid op de praktijkvakken. Algemene vaardigheden komen in de leerlijn onderzoeksmethoden aan bod, met name het verzamelen en analyseren van gegevens. Beroepsspecifieke vaardigheden komen aan bod in Redactie-opleidingsonderdelen en introducties voor tv, radio en online. Ook Audiovisuele Technieken en ICT krijgen een plek in deze leerlijn.

Professionele **attitude** vormt een belangrijk aandachtspunt voor de opleiding. Algemene beroepsattitudes omvatten gedrevenheid, verantwoordelijkheidszin, strategisch denken en handelen. Voor journalistieke beroepsattitudes focust de opleiding op het correct inschatten van nieuwswaarde, teamwerk in een multimediale omgeving, de vertrouwde relatie met de beroepsomgeving en de deontologische code, een kritische reflectie over de rol van de media en de ontwikkelingen in het vakgebied. De commissie waardeert het dat de opleiding veel aandacht besteedt aan attitude-ontwikkeling.

De **praktijkleerlijn** brengt omgevingsbewustzijn, vaardigheden en attitude samen. De praktijkleerlijn bouwt gradueel op van praktijksimulatie over praktijkoefening in een beperkt-complexe omgeving tot praktijk in het werkveld. In het eerste deeltraject ligt de nadruk op het vergaren en verwerken van kennis en worden journalistieke vaardigheden toegepast binnen een printcontext. In het tweede deeltraject maken studenten een krant en online-producten. Ook werken studenten aan het Erasmix-magazine (diepgaandere artikels) en de Erasmix-website (radio- & tv-producten). In het derde deeltraject wordt er gewerkt aan geschreven, radio, tv en online-opdrachten en is de inhoud toegespitst op de internationale-Europese dimensie. De student loopt verder stage in een journalistieke omgeving buiten de school. Tot slot moet de student zijn professionele competentie bewijzen in een individueel afstudeerproject.

De opleiding heeft met het **Erasmix**-magazine en de Erasmix-website twee eigen media gecreëerd die studenten toelaten de journalistieke producten die ze tijdens hun opleiding maken te publiceren. De commissie vindt beide initiatieven een meerwaarde voor de opleiding. Ze bieden studenten immers een platform om hun journalistieke producten met het publiek te delen. Toch meent de commissie dat de opleiding op dit vlak ambitieuzer mag – en moet – zijn. Op dit moment lijken deze media immers vooral een publiek portfolio. Door enkele eenvoudige ingrepen zou de oefencontext dichter kunnen aansluiten bij de journalistieke realiteit. Zo lijkt het de commissie zinvol het profiel en de doelgroep voor zowel het magazine als de website scherp af te bakemen. Ook ontbreekt er nog een redactionele lijn. Door te werken met een reëel publiek, kan ook interactie met dit publiek ontstaan, feedback verzameld worden en nagegaan worden of het publiek ook effectief bereikt wordt.

Meer algemeen is de commissie van mening dat het belangrijk is om studenten te verplichten om hun journalistieke producten in functie van

een **bepaald medium en een bepaalde doelgroep** uit te werken. Op dit moment wordt dit nog te vaak beperkt ingevuld als 'iets voor de medestudenten' of wordt de nadruk enkel gelegd op formatanalyse, zonder dat hierbij noodzakelijk ingegaan wordt op het inhoudelijk profiel van een medium en de concrete doelgroep waarvoor een bepaald stuk gemaakt wordt. Door hier meer aandacht aan te besteden, zouden de studenten volgens de commissie immers nog beter voorbereid worden op de doelstelling van afstudeerprojecten die publiceerbaar of uitzendbaar zijn.

Naast het versterken van de eigen media, vindt de commissie een sterkere samenwerking met andere **bestaande media** een valabel alternatief. Ze waardeert dat de studenten via het opleidingsonderdeel 'Journalistiek Actief Buiten de School' en de dubbele stage in contact komen met de reële journalistieke contexten, maar meent dat nog meer van de simulatieoefeningen ook in een reële context kunnen worden gekaderd. Ook beveelt de commissie aan om studenten nog sterker te stimuleren hun netwerk buiten de schoolmuren al tijdens de opleiding uit te bouwen in functie van hun latere loopbaan.

De opleiding doet een aantal aanzetten rond crossmedialiteit, maar zou hier nog sterker op moeten focussen. Een hedendaagse journalist moet immers in een crossmediale wereld kunnen werken. Daarvoor moet hij niet alleen een journalistiek product kunnen publiceren op een digitaal platform, maar moet hij zich ook bewust zijn van de impact van de technologische ontwikkelingen op het denken en werken van de journalist. Hierbij is het bijvoorbeeld belangrijk om te weten hoe een nieuwsdag zich ontrolt en welke rol ieder platform kan spelen in een wereld waar nieuws vaak via Twitter de wereld wordt ingestuurd. Minstens even belangrijk is het om in te gaan op de veranderende verhouding tussen de journalist en zijn doelpubliek. Online krijgt het publiek immers meer mogelijkheden om een actieve rol op te nemen. Dit biedt nieuwe kansen en uitdagingen voor de journalist waar iedere student, onafhankelijk van het gekozen medium op voorbereid moet worden.

De commissie waardeert dat de studenten zowel in de tweede opleidingsfase (een inloopstage van 6 weken) als in de derde opleidingsfase (een meewerkstage van 12 weken) een **stage** kunnen lopen. Dit is uniek in Vlaanderen. Door deze stages krijgen de studenten de kans om kennis te maken met twee verschillende werkcontexten, al dan niet binnen het zelfde medium. Zo krijgen zij een realistisch beeld van de tewerkstellingsmogelijkheden na de opleiding en leren zij de verworven competenties

toepassen binnen een reële context. Studenten ontvangen een syllabus waarin verwachtingen en richtlijnen zijn uitgeschreven. De stageplaats wordt in de regel door de student zelf gekozen en het takenpakket wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de stagecoördinator. Wel dienen de beoordelingscriteria scherper geformuleerd te worden (zie *Generieke kwaliteitswaarborg 3*) om studenten en stagebegeleiders nog beter te informeren en te sturen in functie van de doelstellingen van de opleiding.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding naar aanleiding van de vorige visitatie inspanningen geleverd heeft om van Brussel een **profile-ringselement** te maken. Zo werd onder andere een opdracht ontwikkeld waarbij studenten in groepjes een Brusselse wijk intrekken, analyseren en op basis hiervan later ook journalistieke producten maken. Er wordt intensief samengewerkt met de zogenoemde Flagey-media. Ook wordt aandacht besteed aan de aanwezigheid van de Europese Unie. De commissie waardeert deze inspanningen. Brussel is immers een zeer interessante context voor een journalist. Zo is het een van de steden met de meeste buitenlandse correspondenten en is de EU er gevestigd, net als heel wat andere internationale organisaties en bedrijven. Op basis van haar gesprekken met de verschillende betrokkenen en inzage van de gerealiseerde journalistieke producten, besluit de commissie evenwel dat het kosmopolitische karakter van Brussel nog niet echt tot het DNA van de opleiding behoort. Hoewel oefeningen zoals het analyseren van een Brusselse wijk of het samenwerken met de Flagey-media zeker zinvol zijn, ziet de commissie deze eerder als het werken binnen een lokale/regionale – zij het interculturele – context. Ook in andere journalistieke producten wordt sterk gefocust op Vlaamse media en Vlaamse topics. EUrasmix past daarentegen wel helemaal binnen een profilering van de opleiding in het kosmopolitische Brussel. De commissie beveelt aan om verder in deze richting te werken en internationale aspecten in meer opdrachten te integreren. Zo kan een journalistiek stuk voor de BBC of Le Monde volgens de commissie een interessante insteek zijn om studenten te verplichten hun referentiekader te verbreden. Er kan voorts dieper ingegaan worden op het internationaal medialandschap en de machtsverhoudingen die daar spelen. Ook in stukken voor De Standaard of Brussel Deze Week kan aan studenten gevraagd worden om een lokale problematiek te vergelijken met de situatie in andere Europese landen of kunnen de gevolgen voor België van een Europese beslissing of een buitenlands nieuwsfeit besproken worden.

De commissie waardeert het dat studenten binnen het curriculum de **ruimte krijgen** om zich – naar eigen keuze – eerder te verdiepen in een

medium of thema, dan wel te verbreden en van meerdere thema's en media te proeven. Deze aanpak laat ambitieuze studenten toe om veel uit de opleiding te halen, maar de vrijheid die studenten geboden wordt om zelf keuzes te maken, biedt tot op zekere hoogte ook ruimte voor studenten om bepaalde (deel)competenties te ontwijken. Zo werd door de studenten aangegeven dat ze bijvoorbeeld in groepswerk het actief gebruik van het Frans wel eens overlaten aan anderen omdat ze zich onvoldoende zeker voelen bij het gebruik van deze taal. De commissie beveelt aan om maximaal te bewaken dat de nagestreefde competenties door alle studenten geoefend worden. Zoals aangegeven, biedt de gekozen aanpak voor de ambitieuze student ruimte tot verdieping. De commissie beveelt evenwel aan om het initiatief hiertoe niet enkel bij de student te leggen maar om de betere studenten ook actief uit te dagen zich te verdiepen en het maximum uit de opleiding te halen.

Er is de voorbije jaren geïnvesteerd in professionalisering en studentgerichte onderwijsvernieuwing. Dit heeft geleid tot een **breed spectrum aan werkvormen** die studenten vaak aanzetten tot zelfstandig en actief leren. De werkvormen lopen parallel met de inhoudelijke leerlijnen en evolueren van sterk begeleidend-anticiperend-probleemgestuurd naar meer autonoom-remediërend-projectmatig. Naast interactieve hoor- en werkcolleges maakt de opleiding gebruik van probleemgestuurd onderwijs. Deze aanpak van de opleidingsonderdelen 'Journalistieke Praktijk' vindt de commissie een sterk punt van de opleiding. Studenten formuleren in kleine groepjes vanaf het eerste jaar oplossingen voor gestelde problemen in een context van media en/of journalistiek. Zij worden hierbij begeleid door een docent-coach. Deze aanpak laat toe om in toenemende mate een beroep te doen op eigen initiatief en creativiteit, zelfwerkzaamheid, professionele maturiteit en leiderschap van de studenten. Deze werkvorm dient als opstap naar het projectwerk en het afstudeerproject tijdens het afstudeerjaar.

In het didactisch concept is de rol van de docent die van begeleider-mentor die ondersteunt en stimulerend begeleidt. Ter ondersteuning van diverse opleidingsonderdelen worden helpdesks en monitoraten georganiseerd. Op verzoek van studenten of op initiatief van docenten wordt extra vakinhoudelijke begeleiding ingepast. De commissie waardeert de didactische aanpak en de variatie in gebruikte werkvormen.

De opleiding wordt afgesloten met een **afstudeerproject** waarin de studenten individueel moeten bewijzen dat ze een publiceerbaar of uitzendbaar journalistiek product kunnen maken. Ze kunnen het hele jaar aan deze

opdracht werken en via helpdesks feedback vragen aan hun docenten. Voor de deadline worden er drie weken vrijgemaakt om het afstudeerproject af te werken. De commissie waardeert dat de opleiding afgesloten wordt met een afstudeerproject. Wel beveelt de commissie aan om de ambitie om een publiceerbaar of uitzendbaar product te maken nog actiever na te streven. In de praktijk blijken immers relatief weinig afstudeerprojecten ook effectief tot een publicatie te leiden of uitgezonden te worden. Door hier nog meer nadruk op te leggen worden de studenten immers verplicht om rekening te houden met alle elementen die cruciaal zijn om een journalistiek product gepubliceerd of uitgezonden te krijgen, zoals onder andere relevantie, aansluiting bij het medium en de doelgroep en correct taalgebruik. Ook suggereert de commissie om te overwegen een element van tijdsdruk op te nemen in het afstudeerproject. Vergelijkbare journalistieke producten moeten immers in de praktijk vaak in een kort tijdsbestek afgewerkt worden, waar een student aan het afstudeerproject veel meer tijd kan besteden. De commissie beveelt verder aan om te bewaken dat de aandacht voor verantwoording niet te groot wordt in verhouding tot de productie van het journalistieke product zelf.

Naar aanleiding van feedback van studenten werd werk gemaakt van het verbeteren van de kwaliteit van het **cursusmateriaal**. De opleiding streeft naar gestandaardiseerd cursusmateriaal met een ECTS-fiche en een studie-informatiefiche. Die informeert de student over de examenleerstof, de opbouw van het examen, voorbeeldvragen en studietips. Elke cursus wordt gevalideerd door een inhoudelijke peer review en (voor de niet-taaldocenten) een taalreview. De opleiding maakt ook gebruik van digitale tools zoals intranet en het leerplatform Desiderius. De commissie waardeert deze inspanningen om de kwaliteit van het cursusmateriaal te verhogen. Zij heeft wel vastgesteld dat het cursusmateriaal zich in een aantal gevallen beperkt tot neerslagen van presentaties. Ook heeft ze vastgesteld dat het in veel cursusmateriaal ontbreekt aan referenties. Hoewel zij vernomen heeft dat sommige docenten deze referenties wel tijdens hun lessen benoemen, vindt de commissie het voor een opleiding Journalistiek belangrijk dat zorgvuldig omgegaan wordt met bronverwijzingen. Dergelijke verwijzingen kunnen studenten ook stimuleren om zich in bepaalde aspecten te verdiepen als zij daar interesse in hebben.

De voorbije jaren heeft de opleiding op diverse vlakken geïnvesteerd in **internationalisering**. De opleiding is lid van EJTA (European Journalism Training Association) en VNOJ (Vlaamse en Nederlandse Opleidingen Journalistiek). Daarnaast heeft de opleiding bilaterale akkoorden met een

tiental partnerinstellingen in binnen- en buitenland. Deze akkoorden vormen onder meer de basis voor Erasmus-mobiliteit. In 2011-2012 waren er vier uitgaande Erasmusstudenten en één student die een stage liep in het buitenland (op 32 afstuderende studenten). De commissie waardeert de recente toename op het vlak van studentenmobiliteit en moedigt de opleiding aan om hierop verder in te zetten. In het kader van 'Internationalisation at home' werd de samenwerking met de eigen internationale postgraduaatsmodule CLASS (Communication and Languages As Strategic Skills) uitgediept. In 2011-2012 kozen 18 inkomende studenten binnen deze postgraduaatsopleiding voor de optie Journalistiek. De commissie vindt het goed dat een aantal docenten inspanningen leveren om deze studenten actief te betrekken in het eigen onderwijs.

Personeel

In 2012-2013 telt het opleidingsteam veertien lectoren (die samen 426 studiepunten verzorgen), negen gastdocenten (voor 59 studiepunten), een studie- en trajectbegeleider, een medewerker kwaliteitszorg en een studio-manager. Samen beschikken zij over 7,25 VTE aanstelling en begeleiden ze 144 studenten. De commissie heeft vastgesteld dat het om een gedreven en vakbekwaam team gaat, dat dicht bij de studenten staat.

De commissie waardeert de recente keuze om te investeren in een extra voltijdse aanstelling. Hoewel deeltijdse docenten een waardevolle inbreng hebben, wordt de opleiding toch in de eerste plaats gedragen door voltijdse docenten. Met deze uitbreiding beschikt de opleiding volgens de commissie over een kleine, maar aanvaardbare groep van kerndocenten die de opleiding dragen.

De opleiding beschikt over een voldoende breed spectrum aan deskundigheden binnen het docententeam en dit zowel met betrekking tot de theoretische kaders als op het vlak van de journalistieke praktijk. Zestien personeelsleden beschikken over journalistieke ervaring in functies zoals hoofdredacteur, eindredacteur, nieuwsmanager of redactiechef. Het valt de commissie op dat de opleiding vooral beschikt over docenten met expertise op het vlak van traditionele nieuwsredacties in print en tv. Op het vlak van radio en nieuwe media is een versterking noodzakelijk. De opleiding is zich hiervan bewust. De commissie beveelt ook aan om te onderzoeken of het spectrum van media waaruit gastdocenten uitgenodigd worden, kan verbreed worden om studenten bewuster te maken van het feit dat ook buiten de traditionele kwaliteitsmedia journalistieke functies bestaan.

Voor het optimaliseren van kennis en competenties via bijscholing binnen het vakgebied neemt de docent het initiatief. Indien financieel haalbaar, komt de opleiding tegemoet. Voor de ontwikkeling en het up-to-date houden van de pedagogische bekwaamheid nemen de hogeschool (Onderwijsinnovatiedag) en het departement (Broodjes Dansaert) het initiatief. De opleiding investeert ook in lidmaatschap van (inter)nationale beroepsverenigingen (VNOJ, VVOJ, VVJ, EJTA), het bijwonen van (inter)nationale conferenties en studiedagen en actieve participatie in organisaties als de Nacht van de Journalistiek en het World Journalism Education Congres 2013. De commissie stelt deze initiatieven die het personeel toelaten om zich zowel vakinhoudelijk als didactisch bij te scholen op prijs.

Studentenbegeleiding

De niet-vakinhoudelijke begeleiding richt zich op studieproblemen voorkomen, signaleren en oplossen, en op de studieloopbaan van de student. De commissie stelt vast dat deze begeleiding goed uitgebouwd is en aansluit bij de noden van de studenten.

Op campusniveau wordt via de LEMO-test (tot 2011-2012 Lassi-test) en een instaptoets Nederlands informatie verzameld over het studieprofiel van de individuele student. Er worden tevens campussessies rond studievaardigheden, examenplanning en examenvorbereiding aangeboden. Het lijkt de commissie zinvol om te onderzoeken of er een meer structurele plaats in het uurrooster voorzien kan worden voor deze sessies, zodat er voldoende tijd is voor deze sessies en deze niet samenvallen met andere lessen. Na de semesterexamens nodigt de studiebegeleider studenten met twee of meer onvoldoendes uit voor een gesprek om oorzaken te detecteren en een remediëring uit te werken. De opleidingstaalbewaker zorgt voor taalbegeleiding. Voor extra taalremediëring op maat van de vaak meertalige instroom wordt structureel samengewerkt met het Huis van het Nederlands. De student vindt er individuele ondersteuning én taalsessies georganiseerd op campusniveau. De studenten met wie de commissie sprak zijn tevreden over de begeleiding die ze krijgen.

Sinds 2012-2013 voorziet de campus in een permanentie voor studie-, student- en trajectbegeleiding met extra aandacht voor eerstejaars, late instromers en studenten met een individueel traject. De trajectbegeleider begeleidt de student in zijn studieloopbaan en bij het samenstellen van een optimaal studietraject. Bij ongekwalificeerde uitstroom wordt een individueel evaluatiegesprek gepland. Studenten kunnen bij de studenten-

voorzieningen terecht voor psychosociale begeleiding. De ombuds staat de studenten bij indien er geschillen zijn in verband met het studiecontract of het onderwijs- en examenreglement. De commissie waardeert dat de ombuds geen rol speelt in het onderwijs van de opleiding om zo de onafhankelijkheid te waarborgen. Als gevolg hiervan dient wel extra aandacht besteed te worden aan het bekendmaken van deze functie. Het zeer kleine aantal vragen dat de ombuds krijgt, hangt ongetwijfeld samen met de lage drempel om docenten rechtstreeks aan te spreken, maar is mogelijk ook een gevolg van een minder grote bekendheid van de ombudspersoon.

De commissie begreep dat er plannen bestaan om een studentenvolgsysteem uit te werken, zodat de verschillende begeleidende diensten en de docenten zicht kunnen krijgen op de volledige studieloopbaan van de student. De commissie ziet de voordelen hiervan in om studenten op te volgen doorheen de opleiding en problemen tijdig op te merken en te remediëren. Ze meent evenwel dat waakzaamheid geboden is om de privacy van de student te waarborgen en te bewaken dat informatie enkel geraadpleegd kan worden door degenen die deze informatie nodig hebben in het kader van hun begeleidingsopdracht.

Voorzieningen

De opleiding wordt aangeboden in de gebouwen aan de Zespenningensstraat, Campus Dansaert. De campus beschikt over de nodige leslokalen. Deze campus beschikt ook over een multimediaal redactielandschap, semiprofessioneel audio- en videomateriaal, pc- en Mac-omgeving, radio- en tv-studio en acht montagecellen. In aanloop naar 2012-2013 is geïnvesteerd in de professionalisering van de studio's en de redactieruimte. Voor groeps- en projectwerk kunnen de studenten gebruik maken van 'bijenkorfokaaltjes'. De computerlokalen zijn buiten de lesmomenten vrij toegankelijk. Studenten surfen op het gratis netwerk Urbizone.

Voor studie, overleg en opzoekwerk kunnen de studenten terecht in het studielandschap met eigen cursusdienst en ontleenbalie voor audiovisueel materiaal. Naast een klassieke bibliotheek met handboeken en naslagwerken, zijn er kranten, magazines en vakbladen beschikbaar. Studenten hebben er ook vrije toegang tot diverse digitale platformen, databases en informatiekkanalen, zoals Mediargus.

De studenten zijn over het algemeen tevreden over de beschikbare infrastructuur. De commissie heeft vastgesteld dat de studenten heel begripvol

zijn voor hun opleiding. In bevragingen is enkel de score voor computer-infrastructuur wat minder positief. Zij gaan bijvoorbeeld ook zelf op zoek naar oplossingen als er een tekort aan materiaal is doordat verschillende groepen opdrachten moeten afwerken tegen eenzelfde deadline. Hoewel de kwaliteit van de aangeboden materialen voldoet en de commissie vindt dat met beperkte middelen adequate keuzes werden gemaakt, meent zij wel dat er verder dient geïnvesteerd te worden in onder andere voldoende redactieruimte, montagecellen en camera's.

Zoals eerder aangegeven, heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding moet vormgegeven worden met beperkte middelen, zowel wat betreft personeel als materiële voorzieningen. De commissie betreurt het daarom dat er nauwelijks structureel samengewerkt wordt met verwante opleidingen binnen de instelling zoals de master Journalistiek en de opleidingen van het RITS. De analyse dat binnen het RITS de nadruk op het medium ligt, terwijl binnen de bacheloropleiding het medium slechts een middel is, is correct. Dit neemt evenwel niet weg dat er ongetwijfeld inhoudelijke raakpunten zijn en dat uitwisseling tussen studenten van beide opleidingen, bijvoorbeeld in de vorm van gemeenschappelijke projecten, voor beide partijen een meerwaarde zou bieden. Ook wat betreft infrastructuur en docenten zijn er zonder twijfel raakvlakken waardoor samenwerking zou toelaten de beperkte middelen efficiënter in te zetten. Ook ziet de commissie heel wat potentieel in een nauwere samenwerking met de masteropleiding Journalistiek van de Erasmushogeschool Brussel. Daarnaast kan het potentieel van Brussel nog verder benut worden door samenwerkingsverbanden met andere Nederlandstalige en Franstalige onderwijsinstellingen die onderwijs verschaffen over of onderzoek doen naar Journalistiek.

Curriculumontwikkeling

De opleiding heeft de voorbije jaren hard gewerkt om het programma te ontwikkelen. Uit de gesprekken met diverse betrokkenen en de aangeleverde informatie leidt de commissie af dat problemen gesignaleerd worden en dat deze over het algemeen ook aangepakt worden door de opleidingsverantwoordelijken. De jongste jaren is het programma meermaals hervormd en bijgestuurd. Kleine afzonderlijke opleidingsonderdelen worden geclusterd en geïntegreerd en er worden duidelijke leerlijnen opgebouwd. Inhouden worden bijgestuurd, werkvormen aangepast, docenten vervangen en voorzieningen uitgebreid. Studenten en docenten gaven concrete voorbeelden van hoe deze inspanningen helpen om de kwaliteit van de opleiding te verhogen. Deze dynamiek zorgt ervoor dat de kwali-

teit van de opleiding jaar na jaar toeneemt. De commissie waardeert deze stapsgewijze aanpak. Deze aanpak kan de minder scherpe explicitering van het profiel van de opleiding (zie *Generieke kwaliteitswaarborg 1*) evenwel niet volledig compenseren. Wanneer het programma vanuit een helikopterperspectief en vanuit een langetermijnvisie zou bijgestuurd worden, zouden bijsturingen immers niet alleen bijdragen tot het verbeteren van vastgestelde werkpunten, maar ook direct kunnen bijdragen tot het realiseren van deze langetermijnvisie. Ook door de curriculumwijzigingen meer vorm te geven vanuit de vooropgestelde leerresultaten, zou volgens de commissie hiertoe bijdragen.

De commissie waardeert de inspanningen die de opleiding levert om de docenten, studenten, alumni en het werkveld te betrekken bij de evaluatie en verbetering van de kwaliteit van de opleiding. De resonantiecommissie met vertegenwoordigers van het werkveld geeft geregeld input over de kwaliteit van de opleiding en de verwachtingen van het werkveld. Studenten en afgestudeerden worden regelmatig bevroegd. Docenten overleggen regelmatig. Gastdocenten krijgen sinds kort een aantal uren toegekend om deel te nemen aan overleg. De commissie waardeert dat op deze manier de actieve betrokkenheid van gastdocenten bij opleidingsoverleg kan gewaarborgd worden. Ook vindt de commissie het goed dat docenten via peer review het materiaal van hun collega's beoordelen en zo samen aan kwaliteitsverbetering werken.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding er goed in geslaagd is om de sterktes die bij de vorige visitatie vastgesteld zijn te behouden en dat zij inspanningen geleverd heeft om de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie te implementeren. De aandacht voor een grondige achtergrondkennis werd onder andere versterkt door het invoeren van 'Actua De Week'. De suggestie om de Brusselse context meer te benutten heeft zich vertaald in een sterkere samenwerking met (regionale) Brusselse media. Ook zijn eerste stappen gezet rond internationalisering. Zoals hoger aangehaald, kan het benutten van Brussel als kosmopolitische stad volgens de commissie nog versterkt worden. Op die manier kan ook de internationalisation at home nog verder uitgebouwd worden. Verder is ook gewerkt aan het opstarten van projectmatig wetenschappelijk onderzoek ter ondersteuning van de opleiding.

Leeromgeving

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, het personeel en de voorzieningen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving vormen.

Het doorstroomrendement wordt berekend op basis van de voltijdse studenten. Het gaat om ongeveer drie kwart van de totale studentenpopulatie. De drop-out-ratio bij deze groep studenten bedraagt 23,7% na een eerste academiejaar en 11,4% na twee academiejaren, en ligt 2,7% onder het Vlaams gemiddelde.

De opleiding geeft aan dat zij het slaagcijfer in de eerste opleidingsfase te laag vindt. Op basis van resultaatanalyse worden extra inspanningen geleverd inzake gerichte studiebegeleiding om dé struikelblokken bij uitstek af te ronden, zonder daarbij aan kwaliteit in te boeten. Desondanks blijft de vaststelling dat studenten afhaken of het niet halen door een onjuist profiel, onvoldoende (journalistieke) gedrevenheid of onvoldoende potentieel. Anderzijds blijkt dat zowat alle studenten die een volwaardig tweede jaar aanvatten zonder veel problemen het diploma behalen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau als voldoende.

Op basis van de gesprekken met alle betrokkenen, het cursusmateriaal, de toets- en evaluatieopgaven en de ingekeken afstudeerprojecten, meent de commissie dat de opleiding haar doelstellingen in voldoende mate realiseert. De opleiding levert generalisten af die naast een goede basis in de geschreven pers, afhankelijk van hun keuzes tijdens de opleiding in meer of mindere mate ook kennis hebben gemaakt met tv-, radio- en online journalistiek. De brede basis die de studenten verwerven tijdens de opleiding helpt hen om binnen een breed spectrum van jobs aan de slag te kunnen. Gezien de hoge eisen die het werkveld aan de afgestudeerden stelt, meent de commissie dat de lat zeker niet lager gelegd mag worden, en mogelijk zelfs nog een tikkeltje hoger zou kunnen worden gelegd.

Toetsing

De commissie waardeert het goed uitgewerkte toetsbeleid. Centraal in het toetsbeleid staat het toetsplan. Het toetsplan visualiseert de relaties tus-

sen leerresultaten/gedragsindicatoren, opleidingsonderdelen en leerdoelen. Het toetsbeleid is opgevat als een instrument dat toetsing en evaluatie kadert binnen het onderwijsconcept van de opleiding, en vooral een concreet houvast wil bieden aan de docent om te komen tot valide en transparante toetsing. Sinds kort lichten de docenten elkaars toetsing kritisch door. Het streefdoel is om te komen tot een gestandaardiseerde verantwoording voor elk individueel examen.

Er wordt gebruik gemaakt van een gevarieerd palet aan evaluatiemethodes: schriftelijke en mondelinge examens, permanente evaluatie, portfolio, peer en self-assessment, presentatie en verslag. De beoordeling, de toetsing en de examinering van de studenten is over het algemeen valide, betrouwbaar en transparant volgens de commissie. Uit de evaluatieopgaven en verbeterleutels die de commissie heeft ingekeken, meent zij dat de studenten in voldoende mate de nagestreefde competenties verwerven en kunnen aantonen. Toch ziet de commissie nog ruimte voor verbetering. Ze beveelt aan om, zeker in de beginfase van de opleiding, meer nadruk te leggen op inzicht en minder op kennisreproductie. In dit kader kunnen openboekexamens overwogen worden. Ook suggereert de commissie om voor het meten van attitudes te onderzoeken of bestaande instrumenten, zoals de SAM-schaal een bijdrage kunnen leveren tot het nog beter evalueren van de resultaten van de opleiding.

De opleiding geeft aan bij de toetsing van de integrale opleidingsonderdelen de nadruk te leggen op de professionaliteit van de prestaties en de publiceerbaarheid-uitzendbaarheid van de bijbehorende journalistieke producten. Dat geldt zowel voor de projecten (groepswork) als voor de stage en het afstudeerproject (individueel). Ze betreft daartoe deskundigen uit het werkveld als externe beoordelaar. Ook externe opdrachtgevers en project-partners worden desgevallend geconsulteerd. De beoordeling door deze externe professionals betreft vooral het professioneel handelen en de attitude van de student. In alle gevallen berust de eindevaluatie-coördinatie bij een docent, titularis van het opleidingsonderdeel. De commissie waardeert deze aanpak.

De stage in de derde opleidingsfase wordt door de opleiding gezien als integrale proeve van bekwaamheid waarbij de verworven competenties worden afgetoetst aan de eisen van het journalistiek-redactionele werkveld. Samen met de stagementor beoordeelt de docent-stagebegeleider de stage aan de hand van een vast sjabloon. Ook de student-stagiair wordt hierbij betrokken. De evaluatie van het afstudeerproject is in handen van een ex-

terne jury, die bestaat uit professionele journalisten-(hoofd)redacteurs uit diverse media. De commissie waardeert de betrokkenheid van het werkveld bij de beoordeling van de stage en het afstudeerproject. Ze heeft evenwel vastgesteld dat de beoordelingscriteria vrij algemeen gedefinieerd zijn en niet worden vertaald in gedragsindicatoren. Dit laat veel vrijheid aan de beoordelaar om de criteria volgens de eigen inzichten te operationaliseren en biedt dus geen waarborgen dat er steeds consistent beoordeeld wordt. Bovendien kunnen onvoldoendes voor bepaalde competenties gecompenseerd worden door goede scores op andere beoordelingscriteria, waardoor studenten die bepaalde competenties niet beheersen, toch kunnen slagen. Dit laatste geldt ook voor een aantal andere opleidingsonderdelen. De commissie beveelt aan om zeker voor de stages en het afstudeerproject een beperkt aantal kerncompetenties te definiëren die essentieel zijn om te kunnen slagen. Een onvoldoende beoordeling op deze competenties zou dan ook niet gecompenseerd mogen worden door andere sterkere cijfers.

De afstudeerprojecten die de commissie ingekeken heeft, getuigen van een voldoende niveau om af te studeren op bachelorniveau. De commissie vindt wel dat de toegekende scores vaak vrij hoog liggen in verhouding tot de kwaliteit van het werkstuk. Mogelijk heeft dit te maken met het feit dat ook aan het einde van het programma nog een relatief groot gewicht wordt toegekend aan procesbeoordelingen. De commissie vindt het in de loop van een opleiding zeker verantwoord om het leerproces te beoordelen en niet alleen het resultaat, maar bij 'Stage 2' en het afstudeerproject lijkt het de commissie zinvol om enkel het resultaat te beoordelen. De opleiding streeft immers naar een publiceerbaar of uitzendbaar product en een journalist die klaar is voor de arbeidsmarkt. Volgens de commissie kan dit het best bewaakt worden door de student aan het eind van de opleiding enkel te beoordelen op de producten die hij aflevert.

De commissie heeft van de studenten vernomen dat zij over het algemeen tevreden zijn over de feedback die zij van hun docenten krijgen. Bij enkele gastdocenten stelden zich in het verleden problemen op dit vlak, maar de commissie vernam tot haar tevredenheid dat de opleiding in deze gevallen actie ondernomen heeft. Ook werd opgemerkt dat examenresultaten soms langer dan het in de procedures voorziene aantal weken op zich laten wachten. De commissie dringt erop aan dat de voorziene termijnen worden nageleefd. Het is immers belangrijk dat studenten snel na hun examen feedback krijgen over hun prestaties.

Gerealiseerd niveau

In het voorjaar van 2012 organiseerde de Erasmushogeschool Brussel een alumni-enquête bij afgestudeerden van de voorbije vier jaar. 79% van de respondenten vond binnen de zes maanden een job, waarvan zowat de helft in de journalistiek. Een op vijf afgestudeerden gaat als freelancer aan de slag. De alumni zijn erg tevreden over het niveau van hun job. 81% van de respondenten werkt op bachelorniveau, 12,5% geeft aan op masterniveau te werken.

Ongeveer 40% van de afgestudeerden volgde na afloop van de bachelor Journalistiek nog een bijkomende opleiding, waarbij de masteropleidingen duidelijk goed scoren. Van de afgestudeerden van 2011 studeerden 13 van de 36 afgestudeerden (36%) verder, waarvan 9 in een master. Nagenoeg alle studenten die een master gestart zijn (8/9) zijn hiervoor geslaagd.

De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, gaven ook aan tevreden te zijn over de kwaliteit van de afgestudeerden. Zij vinden dat de kwaliteit van de afgestudeerden de voorbije jaren stelselmatig is toegenomen. Afgestudeerden met de juiste attitude beschikken over de nodige vaardigheden om vrij snel inzetbaar te zijn. De stage biedt voor werkgevers een gelegenheid om kennis, vaardigheden en attitude van een student te leren kennen. Een positieve stage resulteert geregeld in een eerste werkaanbieding.

Diplomarendement

Het diplomarendement en de drop-out-ratio voor de opleiding zijn berekend aan de hand van het benchmarkrapport dat door de Datawarehouse Hoger Onderwijs is aangeleverd. De data hebben betrekking op de periode 2006-2009. Jaarlijks halen gemiddeld 33 studenten het diploma. Gemiddeld 41,6% van de studenten behaalde binnen de 3 jaar een diploma. Dat is 6,5% meer dan het Vlaams gemiddelde. Het aantal studenten dat afstudeert na vier jaar (zo'n 12%) is vergelijkbaar met het Vlaams gemiddelde. De commissie vindt deze cijfers redelijk gezien de context waarin de opleiding werkt.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Journalistiek, conform de beslisregels, voldoende.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Werk de eigen profilering van de opleiding meer uit en zorg dat deze gedeeld en uitgedragen wordt door alle betrokkenen.
- Speel een proactieve rol in het uitzoeken van hoe de rol van de journalist zich in de toekomst zal ontwikkelen.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Besteed bij het benoemen van de concrete opdrachten ook aandacht aan de bredere toepasbaarheid van de bereikte leerresultaten.
- Bewaak maximaal dat de nagestreefde competenties door alle studenten geoefend worden.
- Daag de betere studenten actief uit om hun kennis en competenties te verdiepen en om het maximum uit de opleiding te halen.
- Neem de leerstof die tot de eindtermen van het secundair onderwijs behoort, niet binnen het programma op, maar bied deze indien nodig extra-curriculair aan om zo ruimte in het programma vrij te maken om meer verdieping en/of verbreding te bieden zodat de studenten aan het einde van de opleiding nog beter opgeleid zijn.
- Benut het kosmopolitische karakter van Brussel nog sterker in de opleiding.
- Ga sneller over van pure feitenkennis naar analyse en kadering van de actualiteit.
- Besteed minder studiepunten aan feitenkennis, ten voordele van verdieping van die kennis.
- Streef de ambitie om een publiceerbaar of uitzendbaar product te maken in het kader van het afstudeerproject nog actiever na en waak erover dat de aandacht voor verantwoording niet te groot wordt in verhouding tot de productie van een journalistiek product. Voeg mogelijk ook een element van tijdsdruk toe aan het afstudeerproject.
- Neem meer bronverwijzingen op in het cursusmateriaal.
- Bak het profiel en de doelgroep voor het magazine en de website Erasmix scherp af.
- Laat nog meer van de simulatie-oefeningen in een reële context uitvoeren.
- Stimuleer de studenten nog sterker om hun netwerk buiten de schoolmuren al tijdens de opleiding uit te bouwen in functie van hun latere loopbaan.

- Verplicht studenten nog vaker om hun journalistieke producten in functie van een bepaald medium en een bepaalde doelgroep uit te werken, met niet alleen een formatanalyse, maar ook een analyse van het inhoudelijk profiel van een medium en de concrete doelgroep waarvoor een bepaald stuk gemaakt wordt.
- Investeer verder in het versterken van de expertise op het vlak van radio en online binnen de opleiding en onderzoek of het aantrekken van gastdocenten uit andere sectoren waar journalisten terecht komen zinvol is om studenten bewuster te maken van de brede mogelijkheden die bestaan en hen hierop voor te bereiden.
- Onderzoek of er een meer structurele plaats in het uurrooster kan worden voorzien voor de campussessies in het kader van de studiebegeleiding.
- Investeer verder in de materiële voorzieningen, onder andere in voldoende redactieruimte, montagecellen en (semi-)professionele camera's.
- Werk structureel samen met verwante opleidingen binnen en buiten de eigen instelling, zowel op inhoudelijk als logistiek vlak. Denk hierbij in de eerste plaats aan de master Journalistiek van de Erasmushogeschool Brussel en de opleidingen van het RITS.
- Ontwikkel het curriculum sterker vanuit de langetermijnvisie van de opleiding.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Leg bij de toetsing sneller de nadruk op inzicht en minder op kennisreproductie.
- Onderzoek of voor het meten van attitudes bestaande instrumenten zoals de SAM-schaal een bijdrage kunnen vormen tot het nog beter evalueren van de resultaten van de opleiding.
- Definieer voor de stages en het afstudeerproject een beperkt aantal kerncompetenties die essentieel zijn om te kunnen slagen en waarvoor gedragsindicatoren uitgewerkt zijn. Zorg ervoor dat een onvoldoende beoordeling op deze competenties niet gecompenseerd kan worden door andere sterkere punten.
- Verminder bij de stage en het afstudeerproject het gewicht van procesbeoordelingen ten voordele van productbeoordeling.
- Bezorg de examenresultaten. Waak erover dat de voorziene termijnen voor het meedelen van examenresultaten worden geleefd.

HOGESCHOOL PXL

(voorheen XIOS Hogeschool Limburg)

Bachelor Journalistiek

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Bachelor Journalistiek

Op 19 en 20 maart 2013 werd de Bachelor Journalistiek van de PXL Hogeschool (vroeger XIOS Hogeschool Limburg) in het kader van een onderwijsvisiteatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. Deze samenvatting geeft een momentopname van de situatie, zoals vastgesteld tijdens het bezoek aan de opleiding.

Profilering

De professionele Bachelor Journalistiek was op het moment van de visitatie één van de opleidingen van het departement Handelswetenschappen en Bedrijfskunde van de XIOS Hogeschool Limburg. Vanaf het academiejaar 2013-2014 fuseert de hogeschool met de Provinciale Hogeschool Limburg tot de Hogeschool PXL. De opleiding telt in 2012-2013 47 eerste inschrijvingen en in totaal 124 studenten. De opleiding realiseert daarmee een marktaandeel van acht procent.

De opleiding kiest voor het opleiden van multi-inzetbare generalisten, die thuis zijn in geschreven, tv-, radio- en onlinejournalistiek. De opleiding is goed ingebed in de Limburgse context en heeft vanuit een Euregionaal perspectief meer oog voor het Duits dan de andere Vlaamse opleidingen. In de toekomst wil de opleiding zich sterker profileren rond storytelling.

Programma

Het programma bestaat uit drie opleidingsjaren van telkens 60 studiepunten en bouwt op zes inhoudelijke fundamenteën: journalistiek, media, maatschappij, communicatie, toegepaste informatica en vreemde talen. Journalistieke attitudes en het internationale/het interculturele worden doorheen de fundamenteën verweven. Deze fundamenteën worden doorheen de opleiding steeds meer geïntegreerd. Zo worden opdrachten geregeld beoordeeld door zowel talendocenten als vakdocenten. Ook investeert de opleiding in attitudeontwikkeling doorheen de opleiding. Zestien attitudes vormen een geheel van opleidingsonderdeeloverschrijdende doelstellingen die de gewenste professionele identiteit vormgeven.

De opleiding start met een algemeen vormend eerste jaar. Er is aandacht voor taalbeheersing, actualiteit en deontologie. In het eerste jaar wordt bij oefeningen vooral gewerkt aan de hand van het medium print. In het tweede opleidingsjaar wordt veel aandacht besteed aan het ontwikkelen van technieken voor print-, radio-, tv- en onlinejournalistiek. In de tweede helft van de opleiding wordt de journalistieke praktijk intensief gesimuleerd. De redactieoefeningen vormen een sterk punt van de opleiding. In de tweewekelijkse projecten leveren de studenten aan het einde van elke periode een krant, audio- en beeldreportages en onlinestukken af. Daarnaast worden er ook redactionele weken georganiseerd. Tijdens zo een week werken de studenten elke dag aan een ander medium. Aan het einde van de dag wordt een afgewerkt product verwacht: een radio-actualiteitenprogramma, een krant, een online nieuwssite of een televisiereportageprogramma. De opleiding heeft met de website XIOSkrant.be een eigen medium dat studenten toelaat de journalistieke producten die ze tijdens hun opleiding maken te publiceren. Dit is een waardevol initiatief. Het biedt studenten immers een platform om hun journalistieke producten met het publiek te delen.

Vaak ligt bij oefeningen de nadruk te sterk op de technische aspecten en is een sterkere focus op de kwaliteit van het journalistieke verhaal noodzakelijk. Ook is er te weinig aandacht voor het werken binnen een redactionele lijn en een concrete doelgroep. Die aandacht is er wel bij journalistieke opdrachten in het kader van JouBox, waarbij studenten zelf op zoek moeten gaan naar opdrachten voor het echte werkveld. De JouBox vormt een portfolio van de uitgevoerde opdrachten.

De opleiding kiest voor één langere stage (14 weken) aan het eind van de opleiding. Studenten ontvangen een handleiding waarin verwachtingen en

richtlijnen zijn uitgeschreven. Elke stageplek wordt onder meer getoetst op de competentiegerichtheid van het takenpakket, zodat een degelijke inhoudelijke inbreng en zelfstandigheid gegarandeerd worden. Jaar na jaar wordt de begeleiding geoptimaliseerd. Het wekelijks verslag en de terugkomdag na een maand stage zijn zinvolle verbeteringen die recent ingevoerd zijn.

Er is de voorbije jaren geïnvesteerd in professionalisering en studentgerichte onderwijsvernieuwing. Dit heeft geleid tot een breed spectrum aan werkvormen die studenten vaak aanzetten tot zelfstandig en actief leren. Naast hoorcolleges wordt vooral gekozen voor werkvormen in kleine groep waarbij de studenten intensief begeleid worden. Via wekelijkse actualiteiten worden studenten verplicht de actualiteit te volgen. Het cursusmateriaal is over het algemeen behoorlijk van kwaliteit.

Via de buitenlandprojecten komt iedere student in contact met de Duitse en/of Franse realiteit. De keuzeopleidingsonderdelen Internet Research Techniques en International Media Landscape worden gezamenlijk aangeboden aan de eigen en de inkomende Erasmusstudenten. In 2011-2012 was er slechts één uitgaande Erasmusstudent (op 23 afstuderende studenten).

Beoordeling en toetsing

Er wordt een variatie aan toetsvormen gebruikt. Naast traditionele examens aan het eind van het trimester of semester wordt gewerkt met simulatieopdrachten en authentieke opdrachten. Via de JouBox wordt getoetst of studenten buiten de opleiding journalistiek actief zijn. Bij groepswerk wordt ook gebruik gemaakt van peerevaluatie. De beoordeling van de stage wordt gebaseerd op het evaluatieformulier dat aan het einde van de stage wordt ingevuld door de stagebegeleider en op het stageverslag waarin de student zijn stageproces zelfstandig moet beschrijven en er (zelf)kritisch over moet reflecteren. Positief is dat de beoordelingscriteria bij de stage op voorhand worden meegedeeld en dat studenten verplicht worden aan de hand van de beoogde competenties over hun leerproces te rapporteren. Dit laat toe de stage goed te beoordelen in functie van de geformuleerde doelstellingen.

Ondanks de inspanningen om competenties en deelcompetenties toe te wijzen aan de verschillende opleidingsonderdelen, ontbreekt evenwel nog een echt toetsbeleid waarbij een duidelijke link tussen nagestreefde leerresultaten, didactisch concept en gebruikte evaluatiemethodes wordt ge-

legd en waarbij gewaakt wordt over de betrouwbaarheid en de validiteit van de beoordeling en toetsing. In de praktijk blijkt dat de nadruk te sterk op procesevaluatie ligt, waardoor niet systematisch nagegaan wordt of alle competenties aan het eind van de opleiding door de studenten verworven zijn. Een uitzondering vormt de beoordeling van attitudes. In alle opleidingsonderdelen waarbij attitudes deel uitmaken van het eindcijfer, wordt op een gemeenschappelijke schaal gescoord.

Begeleiding en ondersteuning

De opleiding wordt aangeboden in de gebouwen aan de Vilderstraat in Hasselt. De campus beschikt over de nodige leslokalen. De studenten kunnen er ook gebruik maken van een ruim redactielokaal, vier montagecellen, inspreekcellen en een eenvoudige nieuwsdesk-televisiestudio. In de telefoonruimtes kunnen studenten (internationale) telefoongesprekken voeren. De mediatheek heeft een groot arsenaal van moderne audiovisuele apparatuur ter beschikking dat door de studenten gratis ontleend kan worden. De opleiding beschikt over een efficiënt uitleensysteem. In de bibliotheek beschikt men over een kleine journalistieke collectie met een aantal recente referentie- en studieboeken.

Bij de begeleiding van studenten wordt ernaar gestreefd om de studenten efficiënt te begeleiden en hen als partner nauw te betrekken bij hun studietraject. Deze begeleiding is goed uitgebouwd en sluit aan bij de noden van de studenten. Bij de start van de opleiding maakt de student kennis met het mentoraat. In het eerste trimester wordt dit opgenomen in het lessenrooster. Nadien wordt het mentoraat niet meer ingeroosterd, maar worden de studenten wel nog uitgenodigd voor een individueel gesprek over de behaalde resultaten. Voor (studie)problemen en vragen die de mentor niet kan oplossen, kunnen studenten terecht bij de algemene studiebegeleidster. De begeleiding op basis van een kerntalentenanalyse vormt een sterk punt. De ombudspersoon treedt op als bemiddelaar bij geschillen tussen studenten en personeelsleden.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

De studenten worden intensief begeleid doorheen de opleiding ter ondersteuning van hun leerproces. De studenten verwerven in de opleiding een behoorlijke algemene kennis en de nodige technische vaardigheden zowel voor de geschreven pers als voor tv-, radio- en onlinejournalistiek. Het nagestreefde eindniveau wordt evenwel onvoldoende geconcretiseerd in de beoordeling en toetsing. De meeste opdrachten bieden onvoldoende

journalistieke kwaliteit om te waarborgen dat de beoogde leerresultaten bereikt worden.

De XIOS Hogeschool Limburg bevraagt geregeld haar alumni. De responsratio is wel vrij laag. Uit de bevraging van alumni die afstudeerden in 2010 en 2011 blijkt dat de respondenten snel werk vinden. Of de job aansluit bij de opleiding, wordt in algemene termen bevraagd. De opleiding haalt hier dan ook weinig concrete informatie uit. Tijdens de visitatie gaven alumni aan dat weinig jaargenoten in de journalistiek terechtkomen. Ook vertegenwoordigers van het werkveld geven aan dat zij tijdens de stage een niet onbelangrijk deel van de studenten aan het eind van de opleiding niet klaar vinden voor de journalistiek.

OPLEIDINGSRAPPORT JOURNALISTIEK

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Bachelor in de Journalistiek aan de XIOS Hogeschool Limburg (vanaf 2013-2014 Hogeschool PXL). De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 19 en 20 maart 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, lesgevers, studenten, alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, opdrachten en de examenvragen ingekeken. Tevens is door

de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals o.a. de les- en zelfstudielokalen, de opnamestudio's, het redactielokaal en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De Bachelor Journalistiek was op het moment van de visitatie één van de opleidingen van het departement Handelswetenschappen en Bedrijfskunde, dat samen met vijf andere departementen de XIOS Hogeschool Limburg vormt. Vanaf het academiejaar 2013-2014 fuseert de hogeschool met de Provinciale Hogeschool Limburg tot de Hogeschool PXL.

De voormalige afstudeerrichting van de opleiding Communicatiebeheer evolueerde naar aanleiding van de bachelor-masterhervorming naar een zelfstandige professionele bacheloropleiding Journalistiek. De opleiding telt in 2012-2013 47 eerste inschrijvingen en in totaal 124 studenten. De opleiding realiseert daarmee een marktaandeel van acht procent.

Op departementaal niveau ligt de beleidsverantwoordelijkheid bij de Departementsraad, voorgezeten door het departementshoofd. In dit beslissingsorgaan zijn (verkozen) personeelsleden, studenten en werkveld vertegenwoordigd. De opleiding wordt aangestuurd door het opleidingshoofd die in de uitvoering wordt ondersteund door de verantwoordelijke voor kwaliteitszorg. De betrokkenheid van het personeel wordt bewerkstelligd via de Opleidingsraad, waarin alle lesgevers van de opleiding vertegenwoordigd zijn. De Kwaliteitscommissie bereidt de opleidingsraad voor. De studenten hebben inspraak via de Studentencommissie Als derde overlegpartner wordt het werkveld geconsulteerd, onder andere in de Werkveldcommissie.

Het zelfevaluatierapport vormde een informatieve, maar weinig zelfkritische basis voor de gesprekken tijdens de visitatie. Het rapport beperkte zich tot een feitelijke beschrijving van de opleiding. Daarnaast moet een zelfevaluatierapport ook de weerslag zijn van een grondige zelfevaluatie. Dit aspect was onvoldoende uitgewerkt. De gesprekken met alle betrokkenen vormden wel een waardevolle aanvulling op het zelfevaluatierapport.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau als voldoende.

De opleiding heeft samen met de andere bacheloropleidingen Journalistiek gedurende drie jaar gewerkt aan het opstellen van een **domeinspecifiek leerresultatenkader**. Dit kader is tevens vergeleken met het Nederlandse model en werd inhoudelijk en structureel aangepast. Ook journalistenvereniging VVJ en Fonds Pascal Decroos werden betrokken. Ten slotte werd het leerresultatenkader internationaal afgetoetst aan de Tartu-declaration van de European Journalism Training Association. De commissie meent dat het domeinspecifiek leerresultatenkader een degelijke basis vormt om de opleidingsdoelstellingen vorm te geven.

De opleiding Journalistiek presenteert zich in het zelfevaluatie-rapport als praktijkgericht, met nadruk op het opleiden van flexibele, nieuwsvaardige en betrouwbare journalisten. Afgestudeerden moeten verhalen kunnen zoeken, vertellen en verpakken voor print, radio, televisie en online. De opleiding koos ervoor de 13 domeinspecifieke leerresultaten uit het domeinspecifiek leerresultatenkader over te nemen als **opleidingsspecifieke leerresultaten**. De enige toevoeging was de expliciete vermelding van het Duits, rekening houdend met het Euregionaal kader waarin de opleiding zich situeert. De leerresultaten zijn de hoofdcompetenties die de opleiding nastreeft. Het uitgewerkte profiel werd ter goedkeuring voorgelegd aan lectoren, werkveld en studenten. De beoogde opleidingsspecifieke leerresultaten sluiten aan bij de eisen die het **Vlaamse kwalificatieraamwerk** wat betreft niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bacheloropleiding.

De opleiding heeft het opleidingsspecifieke leerresultatenkader **vertaald** in deelcompetenties die ingedeeld worden volgens twee lijnen. Enerzijds wordt aangegeven of de deelcompetenties algemene competenties, algemene beroepsgerichte competenties dan wel beroepsgerichte competenties zijn. Anderzijds wordt per opleidingsonderdeel aangegeven of de competentie op inleidend, uitdiepend of gespecialiseerd niveau wordt nagestreefd. De commissie waardeert de inspanningen om het domeinspecifiek leerresultatenkader te vertalen naar hanteerbare instrumenten binnen de opleiding.

Op het verplicht aanbieden van Duits na, **profileert** de opleiding zich verder inhoudelijk niet. Wel geeft de opleiding in het zelfevaluatie-rapport aan zich te profileren door de manier waarop zij tot deze leerresultaten wil ko-

men. Het gaat dan in de eerste plaats door de nadruk op het aanbieden van ondersteunende opleidingsonderdelen om de studenten een brede basis te bieden. Hierbij streeft de opleiding ernaar wel steeds de link te leggen met de journalistiek. Ten tweede wordt ook belang gehecht aan het stapsgewijs opbouwen van het onderwijs via simulatie naar authentieke opdrachten. Ten derde kiest de opleiding voor het opleiden van multi-inzetbare generalisten, die thuis zijn in print-, tv-, radio- en online journalistiek. Ten slotte worden de studenten centraal gesteld in het onderwijsverhaal. De commissie vindt deze profilerings-elementen adequaat, maar vindt deze aanpak niet sterk differentiërend tegenover andere professionele bacheloroopleidingen Journalistiek. Een element van de profilering dat niet geëxpliciteerd wordt in het zelfevaluatierapport, maar wel bleek uit de gesprekken met alle betrokkenen is de sterke regionale gerichtheid. De commissie pleit ervoor sterker te mikken op nationale media.

De commissie meent dan ook dat de profilering van de opleiding **verder** kan **verscherpt** worden. Zo bleek noch uit het zelfevaluatierapport, noch uit de gesprekken een geëxpliciteerde en gedeelde visie te bestaan over het type journalist dat de opleiding wil afleveren en over de rol die deze journalist in de maatschappij moet spelen. De commissie beveelt aan helder te benoemen (1) welk type journalist de opleiding wil afleveren en de functies die hij moet kunnen vervullen in de media, (2) welke rol deze journalist in de maatschappij moet spelen en (3) op welke manier deze journalist zijn carrière kan uitbouwen. Bij het beantwoorden van deze vragen vindt de commissie het ook belangrijk om te expliciteren of de opleiding zich bewust beperkt tot traditionele nieuwsmedia, dan wel ook wil voorbereiden op media voor specifieke niches of meer op infotainment gerichte media.

In de toekomst wil de opleiding zich sterker profileren rond storytelling. Ze wil de studenten in de eerste plaats opleiden tot het herkennen en vertellen van een goed verhaal, en de mediums-specifieke vertaling hieraan ondergeschikt maken. De commissie moedigt de opleiding aan deze invalshoek te vertalen in de doelstellingen en het programma. Het is ook raadzaam aan te geven hoe de opleiding op dit vlak onderscheidend wil zijn.

De commissie heeft uitgebreid met alle betrokkenen van gedachten gewisseld over de verwachtingen van het **werkveld**. De commissie stelt vast dat het werkveld veeleisend is en van de opleiding verwacht dat zij direct inzetbare journalisten aflevert, die beschikken over een solide uitgangspositie om in een redactionele omgeving door te groeien tot de moeilijker genres, zoals de politieke of onderzoeksjournalistiek. Er wordt van hen verwacht

dat zij naast een ruim pakket van journalistieke vaardigheden, ook over een brede achtergrondkennis, een goede taalbeheersing en de juiste attitude beschikken. De commissie heeft vastgesteld dat de doelstellingen aansluiten bij deze eisen die vanuit het werkveld worden gesteld aan de opleiding.

De opleiding voert tweemaal per jaar overleg met het werkveld en houdt rekening met de wensen van het werkveld bij het invullen van het curriculum. Zonder afbreuk te doen aan de individuele verdienste van de leden van de werkveldcommissie en aan de waarde van de individuele gesprekken die het opleidingshoofd voert met eind- en hoofdredacteurs van nationale media, meent de commissie dat de opleiding baat zou hebben bij een ambitieuzere samenstelling van de werkveldcommissie. Een kritische werkveldcommissie, met een minder regionale inslag, die de lat hoog legt voor de opleiding, zou de opleiding immers scherper houden en bijdragen tot de ontwikkeling van de kwaliteit van de opleiding.

De commissie stelt vast dat ook het werkveld geen helder beeld heeft van hoe het takenpakket van de journalist zich zal ontwikkelen en hoe zijn rol in de maatschappij zal veranderen. De visitatiecommissie vindt het dan ook belangrijk dat de opleiding een **proactieve rol** speelt in deze debatten en constant reflecteert over hoe zij studenten het best kan voorbereiden op de snel wijzigende omstandigheden waarin de journalist zal moeten werken. Dit gebeurt vooralsnog relatief weinig.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces als voldoende.

De opleidingsspecifieke leerresultaten zijn **vertaald** in doelstellingen per opleidingsonderdeel. Zo maakt de opleiding duidelijk op welke manier elk opleidingsonderdeel bijdraagt tot het realiseren van de leerresultaten. De commissie heeft evenwel in een aantal gevallen opgemerkt dat de ECTS-fiches niet helemaal up-to-date waren. Ze raadt de opleiding aan hier de nodige aandacht aan te besteden.

De **samenhang** van het programma wordt nagestreefd door het werken met zes inhoudelijke fundamenteën: journalistiek, media, maatschappij, communicatie, toegepaste informatica en vreemde talen. Journalistieke attitudes en het internationale/het interculturele worden doorheen de fundamenteën verweven. De opbouw van het programma start met een

algemeen vormend eerste structureel programmadeel (eerste 60 studiepunten). In het tweede programmadeel wordt veel aandacht besteed aan het ontwikkelen van technieken voor print-, radio-, tv- en online journalistiek. In de tweede helft van dit jaar en de eerste helft van het derde programmadeel wordt de journalistieke praktijk intensief gesimuleerd. De opleiding wordt afgesloten met een stageperiode van veertien weken. De zes fundamentele en twee transversale thema's worden doorheen de opleiding steeds meer geïntegreerd. De commissie waardeert het frequente overleg tussen docenten en de afstemming die tussen de verschillende opleidingsonderdelen wordt gerealiseerd. Zo worden opdrachten geregeld beoordeeld door zowel talendocenten als vakdocenten. De commissie heeft geen indicaties gekregen dat de studeerbaarheid van het programma een probleem vormt. Ze waardeert dat de opleiding inspanningen doet om de studeerbaarheid van het programma te bewaken.

De samenhang van het programma kan verder verbeterd door transfereerbare competenties meer als dusdanig te benoemen en te kaderen. Zo heeft de commissie vastgesteld dat in het begin van de opleiding heel wat journalistieke vaardigheden aangeleerd worden aan het hand van het medium print, terwijl deze vaardigheden eigenlijk mediumonafhankelijk zijn. Ook brengt de opleiding veel vaardigheden vooral aan binnen de context van traditionele nieuwsredacties. Door de toepassingsmogelijkheden van deze vaardigheden in het brede journalistieke metier en zelfs in infotainment en in heel wat communicatiefuncties sterker te belichten, zouden studenten bewuster gemaakt kunnen worden van de bredere relevantie van wat ze tijdens de opleiding leren.

De commissie heeft de **inhoud en de vormgeving van het programma** grondig bestudeerd. In het curriculum wordt veel aandacht besteed aan een brede algemene vorming. In de tweede schijf van de opleiding ligt de nadruk sterk op het technisch onder de knie krijgen van de print-, tv-, radio- en onlinejournalistiek. Verhalen leren vertellen komt hierdoor in de verdrukking. De commissie waardeert dat de opleiding dit zelf heeft vastgesteld en inspanningen levert om het programma te heroriënteren richting storytelling. In het nieuwe curriculum zal aandacht niet louter gaan naar deze technische vaardigheden en zullen studenten de keuze moeten maken voor welke media zij deze technische vaardigheden willen aanleren. De commissie pleit ervoor om het goed, correct en kwalitatief leren vertellen van een sterk verhaal centraal te stellen doorheen het hele curriculum. Om dit te bereiken, kan de opleiding best starten met eenvoudige formats, en pas wanneer de student weet welk verhaal hij wil bren-

gen, stap voor stap tot complexere formats komen. Er kan hierbij gedacht worden aan een lezersbrief in plaats van een opiniestuk of column of een kort interview op basis van één vraag en twee bijvragen, in plaats van een uitgebreide reportage. Een kanttekening bij deze hervorming is wel dat het werkveld de technische handigheid die de studenten doorheen het huidige programma aanleren expliciet als sterkte benoemt. Aantonen dat het verminderen van dit element gecompenseerd wordt door betere allround journalisten, wordt dus een belangrijke uitdaging voor de opleiding.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding uitgedaagd wordt door de combinatie van de **hoge verwachtingen** (zie *Generieke kwaliteitswaarborg 1*) aan de ene kant en het **instroomniveau** aan de andere kant. De voorbije jaren zette zich een trend door van een sterk groeiende TSO-instroom (tot 40 %) en een dalende ASO-instroom (tot 51 %). Zowel de achtergrondkennis als de taalbeheersing blijken, zeker bij de studenten met een TSO-achtergrond, lacunes te vertonen. De commissie waardeert dat de opleiding openstaat voor een diverse instroom en via intensieve begeleiding inspanningen levert om de studenten maximale slaagkansen te bieden, zowel binnen het curriculum als daarbuiten. Zo leggen de studenten instaptoetsen af voor Nederlands en vreemde talen. De lectoren gebruiken de eindscores als leidraad in hun onderwijs. Specifiek voor Duits wordt een vakantiecursus aangeboden in de week voor de start van het academiejaar.

De commissie stelt tegelijk vast dat het bijspijkeren van voorkennis die eigenlijk voorondersteld zou mogen worden, in het programma ten koste gaat van verdieping. Wanneer studiepunten bijvoorbeeld gebruikt worden voor het herhalen van spelling en grammatica, kunnen deze immers niet meer benut worden om de journalistieke taalvaardigheid van studenten te verfijnen. De commissie pleit er niet voor om studenten met minder voorkennis aan hun lot over te laten. Wel beveelt ze aan om leerstof die tot de eindtermen van het secundair onderwijs behoort, niet binnen het programma op te nemen, maar indien nodig **extra-curriculair** aan te bieden. Het is aan de opleiding om te bepalen hoe ver zij hierin gaat, maar de commissie ziet op dit vlak mogelijkheden voor Nederlands, Frans en Engels, maar ook voor de algemene vorming die aangeboden wordt. Een dergelijke oefening kan volgens de commissie de nodige ruimte in het programma vrijmaken om meer verdieping te bieden zodat de studenten aan het einde van de opleiding beter opgeleid zijn.

Het gedreven en op de voet volgen van de **actualiteit** beschouwt de opleiding als een basisattitude van de student Journalistiek. In het eerste en

tweede jaar leggen de studenten wekelijks actualiteitsaf. In het derde jaar wordt de actualiteitskennis van studenten binnen de redactievergaderingen getest. De commissie waardeert dat de opleiding investeert in attitudevorming en een goede kennis van de actualiteit.

De commissie vindt ook de aandacht voor de **deontologie** van de journalist in de opleiding goed. Aan de hand van een aantal cases worden de studenten opmerkelijk gemaakt op de ethische aspecten van de rol die de journalist speelt in de maatschappij en ze maken kennis met de deontologische regels van het vak. Ook in de redactie-oefeningen wordt aandacht besteed aan deontologie. De opleiding beschikt ook over een deontologische adviesraad. Wel heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding weinig nadruk legt op het expliciteren van de gebruikte bronnen bij opdrachten. Het lijkt de commissie zinvol om hier meer aandacht aan te besteden omdat het correct gebruik van bronnen cruciaal is in kwaliteitsvolle journalistiek.

Praktijkgerichtheid is een van de doelstellingen van de opleiding. Vanaf de tweede helft van het tweede jaar wordt er gewerkt aan de hand van projecten waarin een **redactie gesimuleerd** wordt. De studenten werken in twee soorten praktijkgerichte projecten. In de tweewekelijkse projecten leveren de studenten aan het einde van elke periode een zelfgemaakte krant, zelfgemaakte audio- en beeldreportages en online-stukken af. Daarnaast worden er ook redactionele weken georganiseerd. Tijdens zo een week werken de studenten elke dag aan een ander medium. De dag start met een redactievergadering waar onderwerpen en invalshoeken besproken worden. Daarna gaan de studenten aan de slag om hun journalistiek eindproduct te maken. Voor tv is dit vaak in groepjes van drie studenten. Voor andere media werken de studenten meestal individueel. Aan het einde van de dag wordt een afgewerkt product verwacht: een radio-actualiteitenprogramma, een krant, een online nieuwssite of een televisiereportageprogramma. In de loop van de dag kunnen extra deadlines afgesproken worden voor specifieke onderdelen, zodat de student ook ervaring kan opdoen in stresserende situaties. De studenten krijgen tijdens deze projecten de rol van journalist of van chef. De lectoren zijn op de redactievergaderingen wel aanwezig, maar beperken zich tot bijsturen. De commissie vindt deze simulatie-oefeningen een belangrijke sterkte van de opleiding. Door een aantal aanpassingen kunnen deze oefeningen evenwel nog veel beter bijdragen tot het realiseren van de nagestreefde leerresultaten. Ten eerste is een sterkere focus op de kwaliteit van het journalistieke verhaal noodzakelijk. Waar de feedback nu vaak eerder technisch van aard is, zou deze

primair moeten ingaan op de opbouw van het verhaal in functie van het eindproduct en de doelgroep die wordt beoogd. Ten tweede zou iedere opdracht duidelijker omschreven kunnen worden, waarbij een redactionele lijn en een concrete doelgroep gedefinieerd worden. Door hier meer aandacht aan te besteden, zouden de studenten volgens de commissie immers beter voorbereid worden op de doelstelling van afstudeerprojecten die publiceerbaar of uitzendbaar zijn. Deze aanbeveling geldt meer algemeen voor alle simulatie-opdrachten doorheen de opleiding.

De opleiding heeft met de website **XIOSkrant.be** een eigen medium gecreëerd dat studenten toelaat de journalistieke producten die ze tijdens hun opleiding maken te publiceren. De commissie vindt dit een waardevol initiatief. Het biedt studenten immers een platform om hun journalistieke producten met het publiek te delen. Toch meent de commissie dat de opleiding op dit vlak ambitieuzer mag – en moet – zijn. Op het moment van het bezoek leek deze website immers vooral een publiek portfolio. Door enkele eenvoudige ingrepen zou de oefencontext dichter kunnen aansluiten bij de journalistieke realiteit. Zo lijkt het de commissie ook hier zinvol het profiel, de doelgroep en de redactionele lijn scherp af te bakenen.

De commissie waardeert de inspanningen van de opleiding om de studenten naast de simulatie-oefeningen ook kennis te laten maken met de **praktijk**. Via de langere stage en de **JouBox** maakt de student tijdens de opleiding kennis met authentieke contexten. Ook wordt de nodige aandacht besteed aan het werken als freelancer. Toch is er nog ruimte om de praktijkgerichtheid nog te versterken. De commissie beveelt aan om studenten nog vaker en sneller in de opleiding te verplichten om authentieke opdrachten te maken. Door te werken met een reëel publiek, kan ook interactie met dit publiek ontstaan, feedback verzameld worden en nagegaan worden of het publiek ook effectief bereikt wordt. De commissie waardeert de ambitie om de resultaten van opdrachten in het kader van de opleiding vaker gepubliceerd te krijgen. Dit gebeurt immers veel te weinig. Hierbij is het van belang dat niet enkel getracht wordt gemaakte opdrachten te publiceren, maar ook om opdrachten zo te definiëren dat de kans op publicatie zo groot mogelijk wordt.

De commissie waardeert het dat de studenten voor de JouBox zelf op zoek moeten gaan naar opdrachten voor het echte werkveld. De JouBox vormt een portfolio van de uitgevoerde opdrachten. Studenten moeten gedurende 84 uur voor minstens 4 opdrachtgevers een opdracht uitwerken. De journalistieke producten die hieruit komen, worden door de opdrachtge-

ver beoordeeld. De opleiding gaat enkel na of de student voldoende tijd besteed heeft aan deze opdrachten. De commissie pleit ervoor om voor de verplichte opdrachten voor de JouBox enkel journalistieke producten te aanvaarden en andere vormen van contact met het werkveld (zoals het volgen van een studiedag) niet in rekening te brengen.

De opleiding kiest voor één langere **stage** (14 weken) aan het eind van de opleiding. Studenten en alumni waarderen deze kans om voeling te krijgen met het werkveld. Zo krijgen zij een realistisch beeld van de tewerkstellingsmogelijkheden na de opleiding en leren zij de verworven competenties toepassen binnen een reële context. Studenten ontvangen een handleiding waarin verwachtingen en richtlijnen zijn uitgeschreven. Elke stageplek wordt onder meer getoetst op de competentiegerichtheid van het takenpakket, zodat een degelijke inhoudelijke inbreng en zelfstandigheid gegarandeerd worden. De studenten gaan in principe zelf op zoek naar een stageplaats. Studenten oefenen zo om te solliciteren en hun zelfstandigheid wordt hierdoor aangescherpt. Het hele stageproces verloopt onder supervisie van een stagecoördinator die de student op voorhand begeleidt en naar een geschikte stageplaats gidst. Tijdens de stage blijft hij het aanspreekpunt voor stagiair en stagegever. Wel pleit de commissie ervoor de stageplaatsen sterker op voorhand te screenen om de kwaliteitscontrole van de stageplaatsen sterker in de hand te houden. Ze waardeert het dat er gewerkt wordt met een kleine groep van stagebegeleiders vanuit de opleiding die elk maximum zes studenten begeleiden. Jaar na jaar wordt deze begeleiding geoptimaliseerd. Het invoeren van een wekelijks verslag is een zinvolle aanvulling om de stage beter op te kunnen volgen. De commissie vindt het een sterk punt van de opleiding dat studenten in deze rapportage verplicht worden te reflecteren over het eigen functioneren in relatie tot de doelstellingen van de stage. Dit stimuleert studenten om hun opdrachten in het kader van de stage expliciet te koppelen aan de nagestreefde competenties. Ook de terugkomdag die na de eerste maand stage georganiseerd wordt door de opleiding, vindt de commissie een goed initiatief. Zo een dag biedt immers veel mogelijkheden om de ervaringen uit de stage te koppelen aan de inhoud die in de opleiding aangeboden worden. Ook voor het bijsturen van de studenten zodat ze de doelstellingen van de stage zo goed mogelijk bereiken, is een terugkomdag zinvol.

De opleiding heeft de voorbije jaren veel geïnvesteerd in **attitudeontwikkeling** doorheen de opleiding. Zestien attitudes vormen een geheel van opleidingsonderdeeloverschrijdende doelstellingen die de gewenste professionele identiteit vormgeven. Deze attitudes worden systematisch getoetst

(zie *Generieke kwaliteitswaarborg 3*). Een van de belangrijke attitudes is een zelfkritische houding. De docenten geven aan dat het niet vanzelfsprekend is om studenten te brengen tot diepgaande zelfreflectie. De commissie bevestigt deze vaststelling. Ze meent wel dat de opleiding studenten nog beter kan ondersteunen bij hun zelfreflectie. Door hen vanaf het begin van de opleiding kaders aan te bieden voor hun zelfreflectie, kunnen studenten geholpen worden om zichzelf stap voor stap beter te leren kennen.

De opleiding hecht terecht veel belang aan **taalbeheersing**, zowel van het Nederlands als van het Frans, Engels en Duits. Bij de concrete implementatie blijkt in het onderwijs van het Nederlands de nadruk nog te vaak te liggen op grammaticaal correct taalgebruik, eerder dan op het ontwikkelen van een journalistiek taalgevoel, onder meer met oog voor de impact die de gebruikte taal heeft op het brengen van een boodschap, zowel voor het grote publiek als voor de betrokkenen.

Bij de **vreemde talen** (Frans, Engels en Duits) wordt de leerlijn zorgvuldig opgebouwd doorheen de opleiding met een grote mate van integratie van de talige en de journalistieke vorming aan het eind van de opleiding als resultaat. De commissie vindt deze integratie van journalistieke vorming met het vreemdetalenonderwijs een voorbeeld voor collega-opleidingen. Een belangrijke sterkte van de opleiding zijn het tweedaagse bezoek aan Aken of Keulen in het tweede opleidingsjaar en het project buitenland-journalistiek in het derde opleidingsjaar waarin alle studenten gedurende een week een groot aantal journalistieke opdrachten krijgen, waarbij ze zowel informatie moeten vergaren in de lokale taal als Nederlandstalige journalistieke stukken moeten maken. Studenten en alumni geven aan dat deze buitenlandse verplaatsingen kantelpunten in de opleiding vormen. Om deze leerlijn in de opleiding nog verder uit te bouwen, zou ook in het eerste jaar een bezoek aan bijvoorbeeld Brussel of Luik met een aantal journalistieke opdrachten kunnen toegevoegd worden. De commissie waardeert het verder dat twee Engelstalige keuze-opleidingsonderdelen aangeboden worden, waarin studenten verplicht worden samen te werken met inkomende Erasmusstudenten.

De commissie waardeert de plannen van de opleiding om in het nieuwe curriculum een **bachelorproef** op te nemen. Ze heeft begrepen dat de opleiding dit in de eerste plaats doet omdat ze hiertoe verplicht wordt vanop hogeschoolniveau en de meerwaarde van een individueel afstudeerproject naast de stage niet direct inziet. De commissie ziet in de invoering van de bachelorproef evenwel een interessante aanleiding om een afstudeerpro-

ject in te voeren waarin de studenten individueel moeten bewijzen dat ze een publiceerbaar of uitzendbaar journalistiek product kunnen maken. Door hier sterk de nadruk op te leggen worden de studenten immers verplicht om rekening te houden met alle elementen die cruciaal zijn om een journalistiek product gepubliceerd of uitgezonden te krijgen, zoals onder andere relevantie, aansluiting bij het medium en de doelgroep en correct taalgebruik. De commissie heeft vastgesteld dat in het overgrote deel van de opleiding veel nadruk gelegd wordt op begeleiding en op het proces om tot een product te komen. Zij vindt dit goed, maar pleit ervoor om dit in de bachelorproef niet te doen. Om van de bachelorproef een echt afstudeerwerk te maken, lijkt het de commissie immers zinvol om de nadruk te leggen op het initiatief van de student en op het journalistiek product dat hij aflevert (zie ook *Generieke kwaliteitswaarborg 3*).

Er is de voorbije jaren geïnvesteerd in professionalisering en studentgerichte onderwijsvernieuwing. Dit heeft geleid tot een **breed spectrum aan werkvormen** die studenten vaak aanzetten tot zelfstandig en actief leren. Naast hoorcolleges wordt vooral gekozen voor werkvormen in kleine groep waarbij de studenten intensief begeleid worden. Via wekelijkse actuaties worden studenten verplicht de actualiteit te volgen. Met projecten en buitenlandse reizen wordt de journalistieke realiteit gesimuleerd. De opleiding wordt afgesloten met een stageperiode. Via de JouBox worden studenten verplicht ook buiten de school journalistiek actief te worden. De commissie heeft tijdens het bezoek aan de opleiding het cursusmateriaal ingekeken. Zij vindt dit over het algemeen behoorlijk van kwaliteit, maar niet altijd even goed aansluiten bij de doelstellingen en doelgroep van de opleiding. De opleiding maakt ook gebruik van het elektronisch leerplatform Dokeos. De studenten kunnen gebruik maken van zelfstudiepakketten Explo: The Language Focus en Software Nederlandse Spelling. Hoewel de commissie de gebruikte variatie aan werkvormen en het studiemateriaal waardeert, mist zij een geëxpliciteerd didactisch concept dat de keuze voor concrete werkvormen en de opbouw van het programma didactisch stuurt.

De voorbije jaren heeft de opleiding op diverse vlakken geïnvesteerd in **internationalisering**. De opleiding is lid van EJTA (European Journalism Training Association) en VNOJ (Vlaamse en Nederlandse Opleidingen Journalistiek). Via de buitenlandprojecten komt iedere student in contact met de Duitse en/of Franse realiteit. In het kader van 'Internationalisation at home' werd de samenwerking met de eigen internationale module JOINT (JOurnalism INTernational) uitgediept. De keuzeopleidingsonderdelen In-

ternet Research Techniques en International Media Landscape worden gezamenlijk aangeboden aan de eigen en de inkomende Erasmusstudenten. De commissie vindt het goed dat de studenten op deze manier in contact komen met buitenlandse studenten. Daarnaast heeft de opleiding bilaterale akkoorden met een aantal buitenlandse partnerinstellingen. Deze akkoorden vormen onder meer de basis voor Erasmus-mobiliteit. In 2011-2012 was er één uitgaande Erasmusstudent (op 23 afstuderende studenten). De commissie beveelt aan studenten sterker te stimuleren deel te nemen aan uitgaande studentenmobiliteit in het kader van Erasmus.

Personeel

In 2011-2012 telde het opleidingsteam 21 lectoren (die samen 347 studiepunten verzorgen) en 4 gastdocenten (voor 91 studiepunten). De verhouding staf-student was in dat academiejaar 1 op 15,5. De commissie heeft vastgesteld dat het om een gedreven team gaat, dat dicht bij de studenten staat.

De opleiding beschikt over een voldoende breed spectrum aan deskundigheden binnen het docententeam voor het aanbieden van theoretische kaders. Een deel van de lectoren beschikt ook over journalistieke ervaring in diverse functies bij radio, tv of print. Via gastdocenten en occasionele gastsprekers uit de praktijk wordt deze expertise aangevuld. Toch vernam de commissie van studenten en alumni dat een versterking van de praktijkbreng in de opleiding wenselijk is. De commissie beveelt dan ook aan om meer mensen die met twee voeten in de praktijk staan en vanuit die ervaring studenten kunnen enthousiasmeren en inspireren te betrekken bij de opleiding. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan eigen alumni. In functie van de vernieuwde focus op storytelling is het ook van belang docenten aan te trekken met specifieke expertise op dit vlak.

De commissie stelt vast dat de opleiding beschikt over een kleine groep van kerndocenten die de opleiding draagt. Ondanks de grote betrokkenheid en de inspanningen van deze groep kerndocenten, meent de commissie dat de kritische massa aan de kleine kant is om alle ontwikkelingen in het vakgebied en in de praktijk goed op te volgen. De grote betrokkenheid bij het implementeren van het programma en het begeleiden van de studenten lijkt in de weg te staan van een helikopterblik en de nodige afstand om de sterktes en de zwaktes van de opleiding goed in te schatten. De commissie beveelt daarom aan om een 'kritische vriend' in te schakelen om de opleidingscoördinatoren bij te staan bij het hervormen van het cur-

riculum en het implementeren ervan. De commissie denkt hierbij aan een externe die een heel goed zicht heeft op de eisen van het werkveld en de ontwikkelingen in het vakgebied en in wie de opleiding een groot vertrouwen stelt.

Voor het optimaliseren van kennis en competenties via bijscholing binnen het vakgebied neemt de lector het initiatief. Indien financieel haalbaar, komt het departement tegemoet. Voor de ontwikkeling en het actueel houden van de pedagogische bekwaamheid nemen de hogeschool en het departement initiatieven. Zij kunnen een postgraduaat en andere nascholingen volgen. Ook worden er geregeld workshops aangeboden aan de docenten. De commissie stelt deze initiatieven die het personeel toelaten om zich zowel vakinhoudelijk als didactisch bij te scholen op prijs. Waar de lectoren wel over voldoende didactische competenties beschikken, meent de commissie dat de opleiding als geheel een gedeeld en geëxpliciteerd didactisch concept mist (*zie eerder*). Lectoren worden daardoor te weinig didactisch aangestuurd en geven vooral vanuit hun eigen inzichten vorm aan de opleidingsonderdelen die ze aanbieden. Mogelijk kan de onderwijskundige dienst van de XIOS Hogeschool Limburg de opleiding op dit vlak de nodige ondersteuning bieden.

Studentenbegeleiding

Bij de niet-vakinhoudelijke begeleiding wordt ernaar gestreefd om de studenten efficiënt te begeleiden en hen als partner nauw te betrekken bij hun studietraject. De commissie stelt vast dat deze begeleiding zeer goed uitgebouwd is en aansluit bij de noden van de studenten.

Nieuwe studenten worden uitgenodigd voor een introductiedag net voor de start van het academiejaar. Daar wordt de student verwelkomd en legt hij instaptoetsen af voor de vreemde talen en Nederlands. Bij de start van de opleiding maakt de student kennis met het mentoraat. In het eerste trimester wordt dit opgenomen in het lessenrooster. Tijdens deze lessen krijgt de student praktische informatie, worden afspraken overlopen, krijgt hij begeleiding bij het plannen, organiseren en studeren en is er ruimte voor een individueel gesprek. In het tweede en derde trimester wordt het mentoraat niet meer ingeroosterd, maar worden de studenten wel nog uitgenodigd voor een individueel gesprek over de behaalde resultaten. Als de opleiding bij de studenten een nood aan informatie ontdekt, worden extra sessies ingericht. Studenten die afwijken van het modeltraject of die EVC- of EVK-aanvragen willen indienen, kunnen voor informatie en begeleiding bij de trajectbegeleider terecht.

Voor (studie)problemen en vragen die de mentor niet kan oplossen (bijvoorbeeld bij psychosociale problemen of het aanvragen van faciliteiten) kunnen studenten terecht bij de algemene studiebegeleidster. Zij heeft een lokaal ter beschikking, 'de stille werkruimte', waar studenten, zoals de naam suggereert, in stilte kunnen studeren. De commissie vindt in het bijzonder de begeleiding op basis van een kerntalentenanalyse een sterk punt. Studenten worden zo gestimuleerd om niet alleen te focussen op wat misloopt, maar ook aandacht te besteden aan hun sterke punten. Studenten die zich willen uitschrijven, worden aangespoord contact op te nemen met de studiebegeleider en het studentensecretariaat vraagt hen naar de reden van uitschrijven.

De ombudspersoon treedt op als bemiddelaar bij geschillen tussen studenten en personeelsleden. De ombudspersoon fungeert ook als contactpersoon tussen studenten en personeel, en verwijst waar nodig door. Het aantal vragen dat de ombudsdienst krijgt van studenten journalistiek is beperkt. Over het algemeen wordt in overleg een oplossing gevonden. Bij informatieve vragen kunnen de studenten vaak ook terecht bij docenten of de studie- of trajectbegeleider.

Voorzieningen

De opleiding wordt aangeboden in de gebouwen aan de Vilderstraat in Hasselt. De campus beschikt over de nodige leslokalen. De studenten kunnen er ook gebruik maken van een ruim redactielokaal, vier montagecellen, inspreekcellen en een eenvoudige nieuwsdesk-televisiestudio. In de telefoonruimtes kunnen studenten (internationale) telefoongesprekken voeren. De commissie is over het algemeen tevreden over de beschikbare infrastructuur. De mediatheek heeft een groot arsenaal van moderne audiovisuele apparatuur ter beschikking dat door de studenten gratis ontleend kan worden. De opleiding beschikt over een efficiënt uitleensysteem. Mogelijk kan de toegankelijkheid van het materiaal nog vereenvoudigd worden door het materiaal op voorhand elektronisch aan te laten vragen. In het redactielokaal beschikken de studenten over de meeste Vlaamse en een aantal buitenlandse bronnen. Ze beschikken er ook over digitale toegang tot Mediargus, Belga PressAgenda en De Standaard Online. Deze toegang is evenwel beperkt tot on campus gebruik. In de bibliotheek beschikt men over een kleine journalistieke collectie met een aantal recente referentie- en studieboeken.

Curriculumontwikkeling

De opleiding heeft de voorbije jaren hard gewerkt om het programma te ontwikkelen. Uit de aangeleverde informatie en de gesprekken met alle betrokkenen leidt de commissie af dat problemen gesignaleerd worden en dat deze over het algemeen ook aangepakt worden door de opleidingsverantwoordelijken. De jongste jaren is het programma meermaals hervormd en bijgestuurd, onder andere naar aanleiding van de vorige onderwijsvisie. Er werd een nieuw competentieprofiel uitgewerkt, de JouBox werd ingevoerd om studenten vroeger in de opleiding in contact te brengen met de journalistieke praktijk, er werden inspanningen geleverd om het werkveld en studenten beter te betrekken bij de interne kwaliteitszorg en de inkomende Erasmusstudenten komen meer in aanraking met de eigen studenten. Studenten en docenten gaven concrete voorbeelden van hoe de inspanningen helpen om de kwaliteit van de opleiding te verhogen. Deze dynamiek zorgt ervoor dat de kwaliteit van de opleiding jaar na jaar toeneemt. Ten tijde van het visitatiebezoek werd de laatste hand gelegd aan een grondige curriculumhervorming. De commissie waardeert deze stapsgewijze aanpak. Toch bood deze aanpak op het moment van het visitatiebezoek onvoldoende waarborgen voor de kwaliteit van het eindniveau van de opleiding.

De commissie waardeert de inspanningen die de opleiding levert om de docenten, studenten en het werkveld te betrekken bij de evaluatie en verbetering van de kwaliteit van de opleiding. De werkveldcommissie met vertegenwoordigers van het werkveld geeft geregeld input over de kwaliteit van de opleiding en de verwachtingen van het werkveld. Zoals hoger aangegeven, meent de commissie dat de opleiding ambitieuzer mag zijn bij de samenstelling van de werkveldcommissie. Studenten worden regelmatig bevraagd. Ook de docenten overleggen geregeld in groep of bilateraal. Alumni worden via een centrale alumni-enquête bevraagd, maar deze bevraging blijkt weinig gedetailleerde feedback op te leveren. De commissie beveelt aan werk te maken van het actiever betrekken van de alumni zodat hun feedback op de opleiding kan gebruikt worden om de kwaliteit van de opleiding te verbeteren.

Leeromgeving

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, het personeel en de voorzieningen een onderwijsleeromgeving vormen waarin gewerkt wordt aan het verwerven van de beoogde leerresultaten. Studenten wor-

den intensief begeleid en krijgen continu feedback. Zoals de opleidingsverantwoordelijken terecht hebben vastgesteld, ligt de nadruk wel te sterk op de verpakking van het journalistiek verhaal in print-, radio-, tv- en online journalistiek, waardoor het journalistiek verhaal zelf minder aandacht krijgt. Toch krijgen studenten heel wat oefenmogelijkheden in binnen- en buitenland om in een redactiecontext te leren werken. In het nieuwe curriculum wordt meer aandacht besteed aan storytelling. De commissie rekent erop dat de implementatie van de plannen zal bijdragen tot het wegwerken van de vastgestelde tekortkomingen. Zij meent dat daartoe wel een versterking van het team van lectoren noodzakelijk zal zijn op het vlak van werkveldexpertise en storytelling.

Het programma blijkt veeleisend, maar de opleiding neemt de nodige maatregelen om de studeerbaarheid te bewaken. De studenten ontvangen in het eerste en tweede opleidingsjaar per trimester een periodeboek. Dit is een document waarmee de student zijn werkdruk kan inschatten en makkelijker kan plannen.

Het doorstroomrendement wordt berekend op basis van de voltijdse studenten. Het gaat om ongeveer 63 procent van de totale studentenpopulatie. De drop-out-ratio bij deze groep studenten bedraagt bijna dertig procent na een eerste academiejaar en nog eens zeven procent na twee academiejaren. De commissie vindt deze uitval hoog voor een opleiding die de studenten zeer intensief begeleidt.

De opleiding beschikt niet over gedetailleerde analyses op opleidingsniveau van het studierendement in functie van de vooropleiding van de studenten. Uit cijfers voor individuele opleidingsonderdelen blijken vooral studenten met een vooropleiding TSO te falen. De commissie beveelt aan om de studierendementen meer in detail te analyseren en de resultaten hiervan te gebruiken bij het informeren van toekomstige studenten over hun slaagkansen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau als onvoldoende.

Zoals aangegeven onder Generieke Kwaliteitswaarborg 2, worden studenten intensief begeleid doorheen de opleiding ter ondersteuning van hun leerproces. De studenten verwerven in de opleiding een behoorlijke algemene kennis en de nodige technische vaardigheden zowel voor de geschreven pers als voor tv-, radio- en online journalistiek. De commissie stelt evenwel vast dat het nagestreefde eindniveau onvoldoende geconcretiseerd wordt in de beoordeling en toetsing. De meeste opdrachten die de commissie heeft ingezien bieden onvoldoende journalistieke kwaliteit om te waarborgen dat de beoogde leerresultaten behaald worden.

Toetsing

Ondanks de inspanningen om competenties en deelcompetenties toe te wijzen aan de verschillende opleidingsonderdelen, ontbreekt nog een echt toetsbeleid waarbij een duidelijke link tussen nagestreefde leerresultaten, didactisch concept en gebruikte evaluatiemethodes wordt gelegd en waarbij gewaakt wordt over de betrouwbaarheid en de validiteit van de beoordeling en toetsing. Wel wordt gebruik gemaakt van een voldoende gevarieerd pakket van evaluatievormen. Er wordt gebruik gemaakt van examens, simulatieopdrachten en een aantal authentieke opdrachten. Via de JouBox wordt getoetst of studenten buiten de opleiding journalistiek actief zijn. Bij groepswork wordt ook gebruik gemaakt van peerevaluatie. De beoordeling van de stage wordt gebaseerd op het evaluatieformulier dat aan het einde van de stage wordt ingevuld door de stagebegeleider en op het stageverslag waarin de student zijn stageproces zelfstandig moet beschrijven en er (zelf)kritisch over moet reflecteren. De commissie vindt het positief dat de beoordelingscriteria bij de stage op voorhand worden meegedeeld en dat studenten verplicht worden aan de hand van de beoogde competenties over hun leerproces te rapporteren. Dit laat toe de stage goed te beoordelen in functie van de geformuleerde doelstellingen.

De opleiding streeft naar een stapsgewijze overgang van examens naar permanente evaluatie en van productevaluatie naar een combinatie van product- en procesevaluatie. Bij opleidingsonderdelen die gericht zijn op het verwerven van competenties, wordt vooral procesevaluatie toegepast. De commissie waardeert de aandacht voor procesevaluatie, maar vindt dat de procesevaluatie ten koste gaat van productevaluatie. Het is niet alleen belangrijk om het proces te beoordelen maar ook systematisch na te

gaan of de competenties aan het eind van de opleiding door alle studenten verworven zijn. Zoals eerder aangegeven, gebeurt dit volgens de commissie te weinig. Naast het bewaken van het journalistiek niveau bij de opdrachten die studenten moeten afleveren, is de commissie van mening dat een bachelorproef een goed instrument kan zijn om een duidelijke eindstreep te tekenen voor de opleiding en te bewaken dat iedere student dit eindniveau behaalt. De commissie beveelt aan om bij de beoordeling van de bachelorproef ook een externe jury met prominente vertegenwoordigers uit het werkveld te betrekken.

Uit bevragingen die de opleiding in het verleden uitvoerde, bleek dat de journalistieke attitudes van alumni kunnen versterkt worden. Om hieraan tegemoet te komen, stelde de opleiding een attitudeschaal op waarin zestien journalistieke attitudes omschreven worden. Deze attitudes vormen een geheel van opleidingsonderdeeloverschrijdende doelstellingen die de gewenste professionele identiteit vormgeven. In alle opleidingsonderdelen waarbij attitudes deel uitmaken van het eindcijfer, wordt op deze schaal gescoord. Van de lector wordt verwacht dat hij het attitudecijfer motiveert aan de hand van de attitudeschaal en een evaluatieformulier. De commissie vindt deze aanpak van de beoordeling van attitudeontwikkeling een sterk punt van de opleiding.

Lectoren geven aan het begin van ieder opleidingsonderdeel informatie over de puntenverdeling. Er wordt ook geïnvesteerd in feedback per opleidingsonderdeel, door middel van mondelinge en schriftelijke evaluaties en de competentiematrix. Per trimester is er een inblikmoment om feedback te krijgen bij de examens. Studenten en alumni hebben grote waardering voor de grote inspanningen die de docenten doen om feedback te geven bij de opdrachten en examens.

Gerealiseerd niveau

De XIOS Hogeschool Limburg bevraagt geregeld haar alumni. De responsratio is wel vrij laag. Uit de bevraging van alumni die afstudeerden in 2010 en 2011 blijkt dat de respondenten snel werk vinden. Of de job aansluit bij de opleiding, wordt in algemene termen bevraagd. De opleiding haalt hier dan ook weinig concrete informatie uit. Het verrast de commissie dat de opleiding nauwelijks inspanningen levert om zicht te krijgen op waar de afgestudeerden terecht komen na de opleiding. Deze informatie is immers cruciaal om te beoordelen of de opleiding haar doelstellingen realiseert en waar mogelijk dient bijgestuurd te worden.

Tijdens de visitatie gaven alumni aan dat weinig jaargenoten in de journalistiek terechtkomen. Ook vertegenwoordigers van het werkveld geven aan dat zij tijdens de stage een niet onbelangrijk deel van de studenten aan het eind van de opleiding niet klaar vinden voor de journalistiek. De commissie vindt dit zorgwekkend. Ze beveelt aan uit te zoeken welke factoren hieraan ten grondslag liggen.

De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, merken op dat er grote verschillen zijn in de kwaliteit van de afgestudeerden met wie ze te maken krijgen. Afgestudeerden met de juiste attitude beschikken over de nodige vaardigheden om vrij snel inzetbaar te zijn. De stage biedt voor werkgevers een gelegenheid om kennis, vaardigheden en attitude van een student te leren kennen. Een positieve stage resulteert geregeld in een eerste werkaanbieding.

Diplomarendement

Het diplomarendement binnen de opleiding is berekend aan de hand van het benchmarkrapport dat door de Datawarehouse Hoger Onderwijs is aangeleverd. De data hebben betrekking op de periode 2006-2012. Jaarlijks halen gemiddeld 31 studenten het diploma. Een derde van de studenten behaalde binnen de 3 jaar een diploma. Dat ligt rond het Vlaams gemiddelde. Ook het aantal studenten dat afstudeert na vier jaar (zo'n 14,3%) is vergelijkbaar met het Vlaams gemiddelde. De commissie vindt deze cijfers redelijk gezien de context waarin de opleiding werkt.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	O

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als onvoldoende, is het eindoordeel van de opleiding Journalistiek, conform de beslisregels, 'voldoende met beperkte geldigheidsduur'.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Benoem helder (1) welk type journalist de opleiding wil afleveren en de functies die hij moet kunnen vervullen in de media, (2) welke rol deze journalist in de maatschappij moet spelen en (3) op welke manier deze journalist zijn carrière kan uitbouwen.
- Expliciteer of de opleiding zich bewust beperkt tot traditionele nieuws-media, dan wel ook wil voorbereiden op nichemediën of meer op infotainment gerichte media.
- Beperk de focus niet tot Limburg
- Wees ambitieuzer bij de samenstelling van de werkveldcommissie.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Besteed de nodige aandacht aan het up-to-date houden van de ECTS-fiches.
- Benoem de transfereerbare competenties meer als dusdanig en maak studenten zo bewuster van de bredere relevantie van wat ze tijdens de opleiding leren.
- Stel het leren herkennen en vertellen van een goed verhaal centraal doorheen het hele curriculum.
- Bied begeleiding voor studenten met minder voorkennis extra-curriculair aan als het gaat om leerstof die tot de eindtermen van het secundair onderwijs behoort en niet binnen het programma.
- Besteed meer aandacht aan het correct gebruik van bronnen.
- Kader iedere opdracht binnen een concrete context, zodat studenten weten binnen welke redactionele lijn en voor welke concrete doelgroep zij een journalistiek product maken.
- Ontwikkel Xioskrant.be verder in functie van een betere simulatie van de journalistieke realiteit, door het profiel, de doelgroep en de redactionele lijn scherp af te bakenen en streef naar een reëel publiek.
- Verplicht studenten vaker en sneller in de opleiding om authentieke opdrachten te maken.
- Aanvaard voor de verplichte opdrachten binnen de JouBox enkel journalistieke producten.
- Ondersteun studenten nog beter bij hun zelfreflectie, door hen de nodige kaders aan te bieden.
- Leg bij het onderwijs van het Nederlands de nadruk sterker op het ontwikkelen van een journalistiek taalgevoel.
- Benut de invoering van de bachelorproef om een afstudeerproject te

creëren waarin de studenten individueel moeten bewijzen dat ze een publiceerbaar of uitzendbaar journalistiek product kunnen maken.

- Expliciteer het didactisch concept dat de keuze voor concrete werkvormen en de opbouw van het programma didactisch stuurt.
- Stimuleer studenten sterker om deel te nemen aan uitgaande studentenmobiliteit.
- Versterk de praktijkinbreng in de opleiding, onder meer door meer mensen die met twee voeten in de praktijk staan en vanuit die ervaring studenten kunnen enthousiasmeren en inspireren te betrekken bij de opleiding.
- Schakel een 'kritische vriend' in om de opleidingscoördinatoren bij te staan bij het hervormen van het curriculum en het implementeren ervan.
- Overweeg om het ruime aanbod van audiovisueel materiaal nog toegankelijker te maken door het op voorhand elektronisch aan te laten vragen.
- Betrek alumni actiever bij de opleiding, onder andere in het kader van de interne kwaliteitszorg.
- Analyseer de studierendementen meer in detail en gebruik de resultaten hiervan bij het informeren van toekomstige studenten over hun slaagkansen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Ontwikkel een echt toetsbeleid waarbij een duidelijke link tussen nagestreefde leerresultaten, didactisch concept en gebruikte evaluatiemethodes wordt gelegd en waarbij gewaakt wordt over de betrouwbaarheid en de validiteit van de beoordeling en toetsing.
- Ga systematisch na of de nagestreefde competenties aan het eind van de opleiding door alle studenten verworven zijn. Benut de bachelorproef hierbij om een duidelijke eindstreep te trekken.
- Betrek een externe jury met prominente vertegenwoordigers uit het werkveld bij de beoordeling van studenten, bijvoorbeeld bij de bachelorproef.
- Doe inspanningen om zicht te krijgen op waar de afgestudeerden terecht komen na de opleiding.

PLANTIJN HOGESCHOOL

(vanaf 2013-2014 AP Hogeschool, Antwerpen)

Bachelor Journalistiek

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Bachelor Journalistiek

Een commissie van onafhankelijke experts heeft op 14 en 15 mei 2013 de Bachelor Journalistiek van de AP Hogeschool Antwerpen (voorheen Plantijn Hogeschool) op haar kwaliteit geëvalueerd. Hieronder vind je de belangrijkste bevindingen van de commissie. Dit rapport geeft een momentopname van de situatie, zoals vastgesteld tijdens het bezoek aan de opleiding.

Profilering

De professionele Bachelor Journalistiek maakte op het moment van de visitatie samen met de opleiding Communicatiemanagement deel uit van het Departement Communicatie van de Plantijn Hogeschool. Na de fusie van Artesis Hogeschool en Plantijn Hogeschool tot AP op 1 oktober 2013 is de opleiding Journalistiek één van de opleidingen binnen het departement "Management en Communicatie" van de AP Hogeschool, Antwerpen. De opleiding Journalistiek wordt aangeboden in Antwerpen. De opleiding telt in 2012-2013 129 eerste inschrijvingen en in totaal 323 studenten. De opleiding realiseert daarmee een marktaandeel van 21 procent.

De opleiding beschrijft zich als praktijkgericht, gericht op samenwerking met bedrijven en organisaties, op het opleiden van sterke persoonlijkhe-

den en op talentontwikkeling. Ook kiest de opleiding voor een brede, algemene aanpak en leidt ze generalistische journalisten op die zowel een redactioneel sterk radioproduct, tv-product als printproduct kunnen maken. De opleiding biedt studenten wel de mogelijkheid om zich doorheen de opleiding te specialiseren en te verdiepen volgens hun interesses en talenten.

Programma

De opleidings specifieke leerresultaten werden verdeeld over acht leerlijnen die doorheen het programma ontwikkeld worden. Deze leerlijnen zijn zorgvuldig opgebouwd en leiden tot actieve samenwerking over opleidingsonderdelen heen. Het gaat om 'Informatie verzamelen en beoordelen', 'Vreemde talen', 'Tekstproductie', 'Audio, audiovisuele productie en crossmedia', 'Grafiek en fotografie', 'Planning, organisatie en teamwork', 'Mediabewustzijn' en 'Maatschappij en actualiteit'. De leerlijnen tonen een gradueel leerproces in kennisverwerving, training van vaardigheden en professionele attitude. Ook de dwarsverbanden tussen de leerlijnen worden goed gelegd. Het programma bestaat uit drie opleidingsjaren van telkens 60 studiepunten. Na een algemeen vormend eerste opleidingsjaar leren studenten stapsgewijs vaardigheden in meer complexe en gespecialiseerde contexten. Vooral via de praktijkgerichte opleidingsonderdelen wordt het niveau geleidelijk aan opgedreven op vlak van complexiteit, mate van zelfstandigheid en kwaliteitsvereisten. Vanaf het tweede jaar bieden een aantal keuzeopleidingsonderdelen studenten de ruimte vorm te geven aan hun eigen leertraject. In het derde jaar kiezen de studenten een major radio, televisie of gedrukte media en kunnen aldus kiezen voor verdieping in een medium. Doorheen de opleiding besteedt de opleiding de nodige aandacht aan een brede algemene kennis, het verwerven van vreemde talen en het ontwikkelen van stemgebruik en presentatietechnieken.

Studenten zijn vanaf de eerste dag bezig met journalistieke praktijk. In het eerste jaar schrijven ze nieuwsberichten voor radio en krant en een kort nieuwsitem voor tv. Bovendien leren ze hoe de verschillende media verschillende genres inzetten om hun doel(groep) te bereiken. Studenten lopen al een proefstage bij de drie opleidingsmedia: ze maken een nieuwsitem voor Flash-tv, een programma voor CRAP en schrijven een stuk voor (de site van) Den Triangel. Verder werken eerstejaarsstudenten per semester gedurende twee lesvrije weken in een kleine redactie aan een project. Ze moeten taken verdelen, plannen, eigen en mekaars werk evalueren, problemen en eventuele conflicten oplossen. Lectoren coachen dat proces.

In het tweede jaar wordt de complexiteit van de opdrachten verhoogd. Per semester nemen de studenten deel aan één vakoverschrijdende workshop. Ze werken intensief in redacties samen om hun opdrachten te plannen, te organiseren en tegen de strikte deadlines klaar te hebben. In het derde jaar specialiseren de studenten zich in een medium en zijn het beroepsactieve journalisten die de opdrachten geven, coachen bij de uitvoering en evalueren. Er wordt hier maximaal gewerkt met alumni van de opleiding. Zij fungeren als rolmodel voor de studenten. Tijdens de redactieperiode werken studenten binnen hun major in redactieteams aan meerdere interne en externe opdrachten. Intern werken de studenten aan CRAP, Flash en Den Triangel. De externe opdrachten die studenten moeten uitvoeren, worden door de opleiding geselecteerd in functie van het maatschappijbewustzijn en de actualiteitszin van de studenten. Dat journalistieke producten echt gepubliceerd worden, legt extra druk op de schouders en werkt zeer motiverend.

In het derde opleidingsjaar kunnen studenten kiezen voor een stage van 8 (standaard), 13 of 16 weken. De langste stage is voorbehouden voor studenten die stage lopen in het buitenland. Met die variatie speelt de opleiding in op de vraag van stageplaatsen. De opleiding bezit een uitgebreid stagedatabestand. De opleiding kiest zelf stageplaatsen voor de studenten. Op die manier kan de opleiding de kwaliteit van stageplaatsen en de match tussen de student en zijn stageplaats maximaal bewaken. Studenten kunnen ook een stageplaats voorstellen. De opleiding volgt het leerproces van de stagiairs nauwgezet op. Studenten informeren de hogeschoolmentor wettelijk digitaal over het stageverloop en de stagewerkzaamheden. Ze doen dat met een kort verslag en een taken- en productenlijst. De studenten moeten ook op minstens drie vaste momenten reflecteren over hun eigen handelen via zelfevaluatierapporten. Met de bedrijfsmentor heeft de hogeschoolmentor een tussentijds evaluatiegesprek en aan het einde evalueert hij op de stageplaats zelf de stage. Na afloop van de stage verwerken de studenten hun ervaringen in een stageportfolio.

De opleiding maakt gebruik van een breed spectrum aan werkvormen. Naast hoorcolleges wordt vooral gekozen voor werkvormen in kleine groep waarbij de studenten intensief begeleid worden. Via tweewekelijkse actualiteiten worden studenten verplicht de actualiteit te volgen. Via het Zelfstandig Aangemaakt Profiel worden studenten verplicht ook buiten de school journalistiek actief te worden. De kwaliteit van het cursusmateriaal wordt goed bewaakt.

De opleiding ziet internationalisering als een uitbreiding van de eigen expertise, interculturele ervaring en persoonlijkheidsontwikkeling. Studenten participeren in het tweede opleidingsjaar aan het Forum of European Journalism Students. In het derde opleidingsjaar kunnen studenten deelnemen aan Erasmus Belgica, een internationale uitwisseling of een internationale stage. Vooral internationale studieverblijven zijn populair. In 2012-2013 studeerden 18 van de 60 afstuderenden een periode in het buitenland (30 procent). Het opleidingsonderdeel European Media Policy wordt in het Engels aangeboden aan lokale en internationale studenten.

Beoordeling en toetsing

Een werkgroep van lectoren heeft een evaluatiebeleid uitgewerkt. Dit beleid gaat ervan uit dat het onderwijs gericht is op het bevorderen van competenties. De opleiding maakt gebruik van een competentiegericht evaluatie-instrument dat ontwikkeld werd vanuit het onderzoeksproject “Competentiecartografie”. Evaluaties zijn belangrijk om te meten of de student de beoogde competenties behaalt. De opleiding streeft er wel naar om de evaluaties binnen de juiste perken te houden, zodat er voldoende tijd blijft voor de leerprocessen zelf. Evaluaties worden ook maximaal ingezet als aanleiding voor leerprocessen.

De opleiding hanteert een veelheid aan evaluatievormen die goed afgestemd zijn op de beoogde leerresultaten. Doorheen de jaren neemt het aantal opdrachten toe, worden ze complexer en reëler en nemen de studenten meer verantwoordelijkheid op in een team. Er gaat veel aandacht naar procesevaluatie, maar via klassieke examens en journalistieke producten worden ook de producten goed geëvalueerd. Studenten geven ook aan dat de toetsing transparant gebeurt en dat zij de nodige feedback krijgen. De opleiding kiest niet voor een individuele bachelorproef. Via de stage, waarvan de kwaliteit goed bewaakt wordt, en de redactieweken krijgt de opleiding zicht op de competenties die de studenten doorheen de opleiding hebben verworven.

Begeleiding en ondersteuning

De opleiding wordt aangeboden in de gebouwen op Campus Meistraat in Antwerpen. De accommodatie wordt goed onderhouden en voorziet in voldoende opleidingsspecifieke voorzieningen. De radiostudio van CRAP is goed uitgerust en mooi gelegen boven het onthaal. Ook de tv-studio is goed uitgerust. De opleiding beschikt ook over 40 werkplekken voor AV-montage (met Avid, iMovie, Audacity en Adobe CS) en drie redactieruimtes, maar

slechts in één lokaal heerst een echte redactiesfeer. Studenten kunnen verder gebruik maken van de fotostudio en kunnen heel wat audiovisuele apparatuur ontlenen. Het Educatief Multimediaal Informatiecentrum is een combinatie van bibliotheek, computerwerkruimte en mediatheek. Studenten kunnen er gebruik maken van een ruime fysieke en digitale collectie.

De studie- en studietrajectbegeleiding gaat uit van de visie dat afspraken, niveaureisten en deadlines moeten gehaald worden, maar studenten worden hierbij wel maximaal ondersteund. Studenten krijgen in het begin van het academiejaar een kalender waarin een roadmap is opgenomen met alle contactpersonen en hun functies. In eerste lijn zijn de lectoren het eerste aanspreekpunt voor de studenten. Studenten zijn hier over het algemeen heel tevreden over. Willen zij extra begeleiding, dan kunnen ze terecht bij de studentenbegeleiders. Voor studietrajectbegeleiding kunnen studenten terecht bij de stafmedewerker. Voor studenten met inhoudelijke vragen werd een systeem van peerteaching opgezet waarbij laatstejaarsstudenten onder begeleiding bijles geven aan eerstejaarsstudenten voor een aantal struikelvakken. Voor meer gespecialiseerde hulp verwijzen de studiebegeleiders door naar de Sociale Voorzieningen van de hogeschool. De ombudspersoon is een lector van de opleiding Communicatiemanagement. Vragen zijn meestal van praktische aard. Examenbetwistingen komen nauwelijks voor.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

De opleiding realiseert haar doelstellingen. Ze levert generalisten af die bovendien, afhankelijk van hun keuzes, een specialisatie hebben in tv, radio en gedrukte media. Bij het afstuderen hebben ze aangetoond goede journalistieke producten te kunnen maken in diverse genres en voor een variërend doelpubliek.

Uit een enquête bij alumni van 2011 blijkt dat de meeste afgestudeerden zich goed voorbereid voelen op het beroep en loven de praktijkgerichtheid. Ook vinden ze dat ze de competenties die de opleiding beoogt, goed tot zeer goed beheersen. Deze enquête leert ook dat 42% van de respondenten onmiddellijk start met werken. 80% werkt voltijds en 78,6% heeft een vast contract. 58% van de afgestudeerden studeert verder. Ook uit het onderzoek "Competentiecartografie" bleek dat 65% van de alumni nadien nog studeren in diverse cursussen en opleidingen: 14,7% haalt een masterdiploma en 17,7% een bijkomend bachelor-diploma.

Ook de vertegenwoordigers van het werkveld zijn tevreden over de kwaliteit van de afgestudeerden. Zij vinden dat de kwaliteit van de afgestudeerden de voorbije jaren stelselmatig is toegenomen. Afgestudeerden met de juiste attitude beschikken over de nodige vaardigheden om vrij snel inzetbaar te zijn. De stage biedt voor werkgevers een gelegenheid om kennis, vaardigheden en attitude van een student te leren kennen. Een positieve stage resulteert geregeld in een eerste werkaanbieding. Ook uit een bevraging van stagementoren blijkt dat zij erg tevreden zijn.

OPLEIDINGSRAPPORT JOURNALISTIEK

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Journalistiek aan de Plantijn Hogeschool in Antwerpen (vanaf 2013-2014 AP Hogeschool, Antwerpen). De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 14 en 15 mei 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie-rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, lesgevers, studenten, alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, journalistieke stukken van studenten en de examenvragen

ingekeken. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidingsspecifieke faciliteiten, zoals o.a. de studio's, de redactielokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De Bachelor Journalistiek maakte op het moment van het bezoek samen met de opleiding Communicatiemanagement deel uit van het Departement Communicatie van de Plantijn Hogeschool. De opleiding Journalistiek wordt aangeboden in Antwerpen.

De voormalige afstudeerrichting van de opleiding Communicatiebeheer evolueerde naar aanleiding van de bachelor-masterhervorming naar een zelfstandige professionele bacheloropleiding Journalistiek (180 studiepunten). De opleiding telt in 2012-2013 129 eerste inschrijvingen en in totaal 323 studenten. De opleiding realiseert daarmee een marktaandeel van 21 procent.

De opleidingscoördinator is verantwoordelijk voor het dagelijks beleid van de opleiding. Hij overlegt met coördinatoren en lectoren over inhoud, organisatie en vormgeving van het programma en is het eerste aanspreekpunt voor collega's en studenten. De departementsraad, waarin lectoren, studenten en werkveld vertegenwoordigd zijn, zet het beleid uit voor het hele departement. Lectoren overleggen per leerlijn en in adhocwerkgroepen. Via een klankbordgroep wordt het journalistieke werkveld betrokken bij de opleiding. Studenten hebben inspraak via de departementale studentenraad.

De commissie stelt het op prijs dat het zelfevaluatierapport zich niet beperkt tot een beschrijving van de opleiding, maar ook blijk geeft van zelfkritiek en pistes voor de toekomst formuleert. Ook het gedetailleerde overzicht van de verbetermaatregelen die genomen werden op basis van het vorige visitatierapport, wordt gewaardeerd door de commissie. De gesprekken met alle betrokkenen verliepen bovendien in een open atmosfeer en vormden een waardevolle aanvulling op het zelfevaluatierapport.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau als goed.

De opleiding was een van de trekkers voor het opzetten van het overleg met de andere Vlaamse bacheloropleidingen Journalistiek. Gedurende drie jaar hebben de zes bacheloropleidingen Journalistiek samen gewerkt aan het **domeinspecifiek leerresultatenkader**. Bij het uitwerken van dat kader is het werkveld, meer in het bijzonder de journalistenvereniging VVJ en het onderzoekfonds Fonds Pascal Decroos, actief betrokken. Internationaal is het kader vergeleken met het Nederlandse model en werd inhoudelijk en structureel afgetoetst aan de Tartu-declaration van de European Journalism Training Association. De commissie meent dat het domeinspecifiek leerresultatenkader een behoorlijke basis vormt om de opleidingsdoelstellingen vorm te geven.

De opleiding was van 2007 tot 2010 actief betrokken bij het onderzoeksproject “Competentiecartografie” dat binnen het departement werd uitgevoerd. Met een combinatie van kwalitatieve technieken (analyse stageverslagen en diepte-interviews stakeholders) en kwantitatieve technieken (inhoudsanalyse vacature-berichten en grootschalige webenquête bij alumni) werden taken, beroepsrollen en competentieprofielen van journalisten en communicatieprofessionals in kaart gebracht. De resultaten van dit onderzoek werden gebruikt bij het opstellen van het domeinspecifiek en opleidingsspecifiek leerresultatenkader. De commissie stelt het op prijs dat de opleiding via dit project haar doelstellingen zorgvuldig gebaseerd heeft op de verwachtingen van het werkveld.

De opleiding onderschrijft het domeinspecifiek leerresultatenkader. De beoogde opleidingsspecifieke leerresultaten sluiten dan ook aan bij de eisen die het **Vlaamse kwalificatieraamwerk** wat betreft niveau en oriëntatie stelt aan een professionele bacheloropleiding. De opleiding heeft daarbovenop een aantal eigen accenten gelegd in haar **opleidingsspecifieke leerresultaten**. Zo splitst ze bepaalde leerresultaten op in deel-leerresultaten en voegt ze formuleringen toe. Hierdoor zijn de leerresultaten concreter gemaakt, waardoor ze bruikbaar en meetbaar worden en sluiten ze beter aan bij de verwachtingen van het werkveld. Ook wordt de essentie van het leerresultaat telkens samengevat in een kernwoord. De commissie vindt dat deze vertaalslag opmerkelijk goed gemaakt is.

De opleiding zet 'een goede zoekstrategie' en 'het optimaal benutten van de nieuwe informatietechnologieën' extra in de verf en hecht veel belang aan interviewvaardigheid, contactvaardigheid en anderstalige informatie zoeken en beoordelen. Ook wordt benadrukt dat elke bachelor Journalistiek de vaardigheden moet bezitten om zowel een redactioneel sterk radioproduct, tv-product als printproduct (magazine, krantenartikel, websiteartikel,...) te maken en dat in een complexe context (onder tijdsdruk, met juiste invalshoek, inhoud, opbouw en toon, mogelijk crossmediaal of multimediaal, ...), op het gebied van fotografie, lay-out en grafische vormgeving eenvoudige formats moet kunnen maken om een journalistiek verhaal te vertellen en informatie moet kunnen verspreiden over meerdere platformen (crossmedialiteit).

Een aantal algemene competenties (zoals samenwerkingsgerichtheid, zelfstandigheid, leergierigheid en initiatiefzin) uit het domeinspecifiek leerresultatenkader, wordt door de opleiding geconcretiseerd, wat de stap naar bevorderen en evalueren van de competentie vergemakkelijkt. Inspiratie werd gehaald uit competentiewoordenboeken (bijvoorbeeld van de Vlaamse overheid) en -modellen die in het werkveld worden gebruikt. Sommige competenties kregen een ruimere omschrijving dan in het leerresultatenkader (niet enkel creativiteit in het bedenken van invalshoeken maar ook in het uitwerken van opdrachten). Ook werden enkele extra competenties toegevoegd.

De opleiding beschrijft zich als praktijkgericht, gericht op samenwerking met bedrijven en organisaties, op het opleiden van sterke persoonlijkheden en op talentontwikkeling. Ook kiest de opleiding voor een brede, algemene aanpak en leidt ze generalistische journalisten op, maar biedt ze studenten wel de mogelijkheid om zich doorheen de opleiding te specialiseren en te verdiepen volgens hun interesses en talenten. Hoewel de commissie deze elementen op zich relevant vindt, meent ze dat deze elementen zouden moeten vertaald worden naar een geëxpliciteerde en door alle lectoren gedeelde **overkoepelende visie**. Dit geldt zowel voor de visie op hoe het werkveld zich in de toekomst verder zal ontwikkelen als voor de didactische visie. De commissie beveelt aan helder te benoemen welk type journalist de opleiding wil afleveren en de functies die hij moet kunnen vervullen in de media en op welke manier deze journalist zijn carrière kan uitbouwen. Bij het beantwoorden van deze vragen vindt de commissie het ook belangrijk om te expliciteren waar de opleiding de grenzen legt van de journalistiek. Gaat het om traditionele nieuwsmedia, nichemedia, meer op infotainment gerichte media of ook om bedrijfsjournalistiek en copywri-

ting? Ook op didactisch vlak pleit de commissie ervoor om een overkoepelend didactisch concept te formuleren dat duidelijke sturing geeft aan de docenten bij het kiezen van werk- en evaluatievormen en expliciteert waarom de opleiding het programma vormgeeft zoals ze dat doet.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding naast relevante nationale contacten ook over een **sterk regionaal netwerk** beschikt. Er zijn goede contacten met diverse media en de opleiding zoekt ook actief naar samenwerking met maatschappelijke organisaties. De commissie stelt het sterk op prijs dat de opleiding aandacht besteedt aan de rol van de journalist in de maatschappij: welke rol is dat, hoe neemt de journalist zijn verantwoordelijkheid tegenover de maatschappij op, met welke invloeden wordt hij geconfronteerd en hoe ziet het werkveld er uit? Wat zijn de juridische en deontologische gevolgen daarvan op zijn handelen?

De commissie heeft uitgebreid met alle betrokkenen van gedachten gewisseld over de verwachtingen van het **werkveld**. De commissie stelt vast dat het werkveld veeleisend is en van de opleiding verwacht dat zij direct inzetbare journalisten aflevert die beschikken over een solide uitgangspositie om in een redactionele omgeving door te groeien tot de moeilijker genres, zoals bijvoorbeeld de politieke of onderzoeksjournalistiek. Ook wordt van hen wel verwacht dat zij naast een ruim pakket van journalistieke vaardigheden, over een brede achtergrondkennis, een goede taalbeheersing en de juiste attitude beschikken. De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingsspecifieke leerresultaten aansluiten bij deze eisen die vanuit het werkveld worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. De commissie heeft vernomen dat de opleiding een pro-actieve rol wil spelen met betrekking tot de evoluties in het werkveld. Ze juicht toe dat de opleiding hierin wil investeren en stelt vast dat het werkveld hiervoor open staat. De commissie heeft wel vastgesteld dat de opleiding deze ambitie nog maar in beperkte mate waarmaakt. Zo zou de opleiding bijvoorbeeld rond sociale media en de impact op de journalistiek een pro-actievere rol kunnen innemen.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces als goed.

De opleidingsspecifieke leerresultaten werden verdeeld over acht leerlijnen die doorheen het programma ontwikkeld worden. De commissie vindt dat

deze leerlijnen zorgvuldig opgebouwd zijn en heeft vastgesteld dat deze tot actieve samenwerking over opleidingsonderdelen heen leiden. Het gaat om 'Informatie verzamelen en beoordelen', 'Vreemde talen', 'Tekstproductie', 'Audio, audiovisuele productie en crossmedia', 'Grafiek en fotografie', 'Planning, organisatie en teamwork', 'Mediabewustzijn' en 'Maatschappij en actualiteit'. Elke leerlijn werkt aan één of meerdere leerresultaten. De leerlijnen tonen een gradueel leerproces in kennisverwerving, training van vaardigheden en professionele attitude. Ook de dwarsverbanden tussen de leerlijnen worden goed gelegd. De leerlijnen worden vertaald in gedrags-indicatoren in de ECTS-fiches van opleidingsonderdelen. De relatie tussen opleidingsonderdelen en leerresultaten wordt samengevat in een leerresultatenmatrix.

Naast de leerlijnen, die geen een-op-een-relatie met de individuele opleidingsonderdelen kennen, is het programma opgesplitst in zeven domeinen. Ieder opleidingsonderdeel wordt toegewezen aan één van deze domeinen. Het gaat om redactionele vaardigheid, journalistieke technieken, journalistieke context, maatschappelijk referentiekader, media en communicatie, mediatechnieken, journalistieke praktijk.

Na een algemeen vormend eerste opleidingsjaar leren studenten stapsgewijs vaardigheden in meer complexe en gespecialiseerde contexten. Vooral via de praktijkgerichte opleidingsonderdelen wordt het niveau geleidelijk aan opgedreven op vlak van complexiteit, mate van zelfstandigheid en kwaliteitsvereisten. Vanaf het tweede jaar bieden een aantal keuzeopleidingsonderdelen studenten de ruimte vorm te geven aan hun eigen leertraject. In het derde jaar kiezen de studenten een major radio, televisie of gedrukte media en kunnen aldus kiezen voor verdieping in een medium.

Het schematisch overzicht geeft een goed beeld van de globale opbouw van het programma. Toch vindt de commissie de transparantie van het programma nog niet optimaal. De keuze om zowel met leerlijnen als met domeinen te werken maakt de structuur onnodig complex. Ook wordt door de naamgeving van de opleidingsonderdelen de opbouw te weinig zichtbaar gemaakt.

Centraal in de opleiding staat de **praktijkgerichtheid**. De opleiding biedt de studenten heel wat oefenmogelijkheden. Deze oefenmogelijkheden zijn goed opgebouwd doorheen de opleiding. De commissie waardeert het ook dat studenten hierbij voor diverse doelgroepen moeten werken en verschillende formats oefenen. Bij de geschreven journalistiek zou volgens

een aantal studenten nog meer kunnen geoefend worden op korte nieuwsstukjes. Een deel van de oefenmogelijkheden wordt geboden binnen de opleidingsmedia Den Triangel, Flash-tv en Campusradio CRAP. Den Triangel verschijnt maandelijks op 5000 exemplaren en wordt door de studenten verdeeld in de omgeving van de school. De commissie waardeert dit. Zo komen de studenten immers rechtstreeks in contact met hun lezers. Voor de opleidingstelevisie Flash maken studenten een wekelijks programma dat intern op de campus loopt. Opleidingsradio CRAP zendt elke middag live uit met muziek, nieuws en interviews. Studenten kunnen vanaf het eerste jaar oefenen binnen deze media.

Studenten zijn vanaf de eerste dag bezig met journalistieke praktijk. In het **eerste jaar** schrijven ze nieuwsberichten voor radio en krant en een kort nieuwsitem voor tv. Bovendien leren ze hoe de verschillende media verschillende genres inzetten om hun doel(groep) te bereiken. Studenten lopen al een proefstage bij de drie opleidingsmedia: ze maken een nieuwsitem voor Flash-tv, een programma voor CRAP en schrijven een stuk voor (de site van) Den Triangel. Bij die opdracht kunnen ze voor ondersteuning en/of feedback bij laatstejaarsstudenten terecht. Verder werken eerstejaarsstudenten per semester gedurende twee lesvrije weken in een kleine redactie aan een project. Ze moeten taken verdelen, plannen, eigen en mekaars werk evalueren, problemen en eventuele conflicten oplossen. Lectoren coachen dat proces. In Project 1 Mediabad dompelen ze zich onder in de media: ze analyseren en vergelijken de berichtgeving in kranten, magazines, radio- en tv-nieuwsuitzendingen in het Nederlands, Frans en Engels en ze trekken daar conclusies uit. Over een opgelegd onderwerp maken ze een tv-voixpop. In Project 2 Onderzoeksjournalistiek verdiepen de studenten zich in een actueel onderwerp. Ze researchen, zoeken een goede invalshoek om het onderwerp te benaderen, voelen respondenten aan de tand. Ze zorgen bovendien voor een fotoreeks over het onderwerp.

In het **tweede jaar** wordt de complexiteit van de opdrachten verhoogd. Per semester nemen de studenten deel aan één vakoverschrijdende workshop. Studenten lichten in groepjes een Antwerpse wijk door aan de hand van een tv- en een radioreportage voor een specifieke doelgroep. Ze maken ook een magazine voor studenten over de aanwezigheid van een land in Antwerpen. Voor beide opdrachten doen de studenten alles zelf. Ze staan zelf in voor formatting, research (met bijzondere aandacht voor alternatieve, nieuwe informatiekanalen zoals Twitter), interviewen, filmen, schrijven, fotograferen en monteren. Ze werken intensief in redacties samen om hun opdrachten te plannen, te organiseren en tegen de strikte deadlines klaar

te hebben. De elfde week van elk semester is lesvrij. Dan werken redacties exclusief aan de opdracht. De lectoren van de betrokken componenten coachen intensief. Een jury van alle betrokken lectoren gaat tijdens een afsluitende evaluatie in discussie met de studentenredacties.

In het **derde jaar** specialiseren de studenten zich in een medium en zijn het beroepsactieve journalisten die de opdrachten geven, coachen bij de uitvoering en evalueren. Er wordt hier maximaal gewerkt met alumni van de opleiding. Zij fungeren als rolmodel voor de studenten. Tijdens de redactieperiode werken studenten binnen hun major in redactieteams aan meerdere interne en externe opdrachten. Elke redactie werkt autonoom tegen strikte deadlines. Werktempo en taakverdeling bepalen de studenten zelf. Ze vergaderen regelmatig met hun lector-coach. De lectoren multimedia ondersteunen de technische aspecten. De redactiechefs (studenten) lossen samen met de coördinator (lector) organisatorische problemen op. Intern werken de studenten aan CRAP, Flash en Den Triangel. Zo maken studenten bijvoorbeeld twee maal per week een live-uitzending. De ene uitzending richt zich op een Radio 1-publiek, de andere op een studentikoos publiek. De externe opdrachten die studenten moeten uitvoeren, worden door de opleiding geselecteerd in functie van het maatschappijbewustzijn en de actualiteitszin van de studenten. Zo wordt bijvoorbeeld het jaarverslag gemaakt voor de sociale onderneming Levanto. Ook wordt jaarlijks een videoverslag gemaakt van het festival Mano Mundo. Dat journalistieke producten echt gepubliceerd worden, legt extra druk op de schouders en werkt zeer motiverend.

Studenten kunnen kiezen voor een **stage** van 8 (standaard), 13 of 16 weken. De langste stage is voorbehouden voor studenten die stage lopen in het buitenland. Met die variatie speelt de opleiding in op de vraag van stageplaatsen. De opleiding bezit een uitgebreid stagedatabestand. De opleiding kiest zelf stageplaatsen voor de studenten. De commissie vindt dit zinvol omdat de opleiding op die manier de kwaliteit van stageplaatsen en de match tussen de student en zijn stageplaats maximaal kan bewaken. Studenten kunnen ook een stageplaats voorstellen. De stagecoördinator evalueert de stageplaats en het voorgestelde programma dan vooraf. Jaarlijks beoordelen begeleiders en studenten elke stageplaats op relevantie en kwaliteit. Centraal staat de garantie dat de student tijdens zijn stage ook effectief journalistieke werkzaamheden vervult. De opleiding volgt het leerproces van de stagiairs nauwgezet op. De hogeschoolmentor staat in voor de eerstelijnszorg van studenten, school en stageplaats. Studenten informeren hem wekelijks digitaal over het stageverloop en de stagewerk-

zaamheden. Ze doen dat met een kort verslag en een taken- en productenlijst. De studenten moeten ook op minstens drie vaste momenten reflecteren over hun eigen handelen via zelfevaluatierapporten. Op basis van de portfolio's die de commissie heeft ingezien, meent zij dat de diepgang van deze zelfreflectie niet altijd even groot is. De commissie waardeert het dat de opleiding reeds initiatieven neemt om de reflectie te versterken. Met de bedrijfsmentor (dit is de begeleider op de stageplaats) heeft de hogeschoolmentor (meestal telefonisch) een tussentijds evaluatiegesprek en aan het einde evalueert hij op de stageplaats zelf de stage. De commissie waardeert dit. Na afloop van de stage verwerken de studenten hun ervaringen in een stageportfolio. Daarin situeren ze de stageplaats binnen de mediacontext en lichten ze hun taken toe. De student analyseert daarvoor zijn taken- en productenlijsten en de zelfevaluaties. Ook moet de student een analyse en zelfreflectie over twee concrete cases uit de stage maken: een minder succesvolle ervaring en een succesrijke ervaring. De oorzaken, worstelingen en eventuele oplossingen komen aan bod. Ook reflecteert de student over verbanden tussen die ervaringen en zijn opleiding. De commissie vindt dat de aanpak van de stages goed uitgewerkt is.

Doorheen de opleiding wordt voorts de nodige aandacht besteed aan het aanleren van **technische vaardigheden** zoals audiovisuele technieken, ICT-toepassingen en montage. De commissie is in het bijzonder onder de indruk van de aandacht voor fotografie. Studenten leren goede foto's te maken en de juiste beelden selecteren voor hun journalistieke producten.

Voorts worden studenten verondersteld een eigen **portfolio** samen te stellen. In het tweede en derde opleidingsjaar werken de studenten aan het Zelfstandig Aangemaakt Profiel (ZAP). Studenten verdienen drie studiepunten met een of enkele externe opdrachten naar keuze die ze buiten de schooluren uitvoeren. Ze krijgen slechts minimale begeleiding vanuit de opleiding en moeten de opdrachten zelfstandig uitvoeren. De commissie waardeert deze aanpak. Ze pleit er wel voor om het ZAP te beperken tot journalistieke opdrachten. Nu kunnen studenten bijvoorbeeld ook de uren die ze besteden aan het begeleiden van zwakkere eerstejaarsstudenten in rekening brengen voor het ZAP. Hoewel de commissie deze initiatieven waardeert, vindt ze dat ze geen plaats hebben in een journalistiek portfolio.

Naast de praktijkgerichte vorming wil de opleiding de studenten een **brede algemene kennis** bijbrengen. Daarvoor worden opleidingsonderdelen zoals 'Filosofie', 'Recht', 'Psychologie' en 'Sociologie' aangeboden. De commissie waardeert het dat deze opleidingsonderdelen over het algemeen

journalistiek ingevuld worden. Psychologie zou volgens de studenten nog wel meer journalistiek ingevuld kunnen worden. Voor Maatschappelijke thema's werken studenten gedurende twee weken per semester vanuit de verschillende opleidingsonderdelen rond één actueel thema. Zo leren ze met verschillende brillen kijken naar één topic en krijgen ze aandacht voor verbanden tussen kennisdomeinen. Binnen het keuzeblok Themajournalistiek kunnen studenten zich verdiepen in een bepaald journalistiek domein. Ze kunnen kiezen tussen sport, lifestyle en cultuur. Hoewel andere domeinen wat meer aan bod komen in de verplichte opleidingsonderdelen, lijkt het de commissie toch zinvol studenten ook de mogelijkheid te laten om te kiezen voor politieke of economische journalistiek.

De opleiding wil journalisten met een scherpe **actualiteitszin** en met zicht op de historische context opleiden. Bij het aanbieden van de historische context, zou de nadruk volgens de studenten wel sterker mogen liggen op de recente geschiedenis. Het volgen van de actualiteit wordt in de eerste twee opleidingsjaren tweewekelijks getoetst. Ook tijdens de projectweken moeten studenten zich verdiepen in het nieuws en in het opleidingsonderdeel Actualiteit verdiepen de studenten zich uitgebreid in een domein naar keuze. Ook worden actuele thema's geïntegreerd in de rest van de opleiding. In Journalist in interactie en Mediacontext wordt aandacht besteed aan de juridische en deontologische aspecten van het journalistiek beroep. Ook in de redactie-oefeningen wordt aandacht besteed aan deontologie. De commissie waardeert dit.

De commissie vindt het goed dat de opleiding werkt aan **stemgebruik en presentatietechnieken**. Studenten kunnen in het tweede of derde jaar van hun opleiding het keuzevak 'Stemtraining' volgen. Dit opleidingsonderdeel wordt door een logopedist gegeven. Wegens de kostprijs wordt dit opleidingsonderdeel slechts voor twee groepen van 20 studenten aangeboden. Studenten radio en televisie krijgen hierbij voorrang. Toch blijkt dat niet iedere student die dit wil dit opleidingsonderdeel kan volgen. De commissie heeft begrip voor het feit dat het inhuren van een logopedist duur is, maar vindt het onaanvaardbaar dat niet alle studenten, en vooral de studenten met een major radio of televisie, stemtraining kunnen volgen binnen de opleiding. De commissie pleit ervoor om het opleidingsonderdeel stemgebruik verplicht te maken voor radio- en televisiestudenten. Een goed stemgebruik en een keurige uitspraak zijn immers cruciaal om als journalist aan de slag te kunnen. De commissie pleit ervoor om creatief om te gaan met de beschikbare middelen. Een leerkracht dictie kan bijvoorbeeld ongetwijfeld studenten een goede basis op het vlak van stemgebruik en presen-

tatietechnieken bijbrengen. Hierop kan dan verder gebouwd worden door de vaklectoren radio en televisie via individuele feedback. Studenten die bijkomend nood hebben aan logopedie moeten hier vroeg in de opleiding op gewezen worden, maar de verantwoordelijkheid voor het volgen van logopedie kan bij de student gelegd worden.

De opleiding hecht terecht veel belang aan het beheersen van **vreemde talen**. Frans en Engels zijn verplicht doorheen de hele opleiding. Aan het begin van de opleiding wordt een instaptoets georganiseerd voor Frans. Wie nood heeft aan extra begeleiding, wordt doorverwezen naar een Centrum voor Volwassenenonderwijs dat op dezelfde campus gehuisvest is. Doorheen de opleiding wordt in toenemende mate gefocust op specifieke taalnoden van een journalist. Er wordt zowel gewerkt rond schriftelijke als mondelinge taalvaardigheid. Bovendien leren studenten werken met anderstalige bronnen. Sinds 2012 gaan de tweedejaarsstudenten op studiereis naar Namen voor een bezoek aan het Waals parlement, redacties, aan musea en voor straatinterviews. De uitstap wordt voorbereid tijdens de lessen Frans. Studenten kunnen in het tweede en derde jaar als keuzevak Spaans of Duits volgen.

De commissie waardeert het dat de opleiding continu werkt aan het groei-proces van de student doorheen de opleiding. Hierbij heeft de opleiding veel aandacht voor algemene competenties en attitudeontwikkeling. De commissie waardeert in het bijzonder dat de opleiding specifiek aandacht besteedt aan groepsdynamica. Bij de workshops in het tweede opleidingsjaar wordt een docent specifiek betrokken om de groepsdynamiek op te volgen en de studenten hierover feedback te geven. Daarenboven wordt ook gebruik gemaakt van peerassessment om studenten bewust te maken van de groepsdynamiek en hun rol daarin. Deze aandacht voor het groei-proces van de student past in het streven van de opleiding naar het opleiden van sterke persoonlijkheden.

De commissie heeft vastgesteld dat enkele lectoren onderzoek doen naar bedrijfsjournalistiek en dat in de opleiding keuze-opleidingsonderdelen bedrijfsjournalistiek en copywriting aangeboden worden. De commissie vindt het zinvol dat studenten kennis kunnen maken met aspecten van de professionele communicatie. In een opleiding journalistiek is het voor de commissie wel cruciaal dat dergelijke opleidingsonderdelen in de eerste plaats gericht zijn op het beter begrip door de journalist van de werkwijze van voorlichters en de reflectie hoe de journalist zich hier tegenover verhoudt. Gezien de beperkte beschikbare personeelsmiddelen beveelt de

commissie de opleiding aan te heroverwegen of de keuze voor het investeren in bedrijfsjournalistiek opportuun is in functie van het onderbouwen van de bachelor in de journalistiek.

De opleiding maakt gebruik van een **breed spectrum aan werkvormen**. Naast hoorcolleges wordt vooral gekozen voor werkvormen in kleine groep waarbij de studenten intensief begeleid worden. Via tweewekelijkse actualiteiten worden studenten verplicht de actualiteit te volgen. Via projecten en de eigen media wordt de journalistieke realiteit gesimuleerd. De opleiding wordt afgesloten met een stageperiode. Via het Zelfstandig Aangemaakt Profiel worden studenten verplicht ook buiten de school journalistiek actief te worden. Hoewel de commissie de gebruikte variatie aan werkvormen waardeert, mist zij een geëxpliciteerd didactisch concept dat de keuze voor concrete werkvormen en de opbouw van het programma didactisch stuurt.

De meeste lectoren creëren een eigen **cursus** of syllabus. Sommige cursusteksten zijn uitsluitend digitaal beschikbaar. In andere vakken gebruiken men handboeken. Daarnaast hanteren de lectoren presentaties, websites, beeldmateriaal en audiofragmenten. Een lectorenwerkgroep boog zich over het cursusmateriaal en stelde een 'databank gebruikt cursusmateriaal' samen met een overzicht van alle cursusmateriaal, van syllabi tot digitale dragers. Binnen de leerlijnen bespreken lectoren de kwaliteit van het voorliggende cursusmateriaal. Ook werd een 'checklist cursusmateriaal' opgesteld om lectoren te helpen bij het opstellen van kwaliteitsvol cursusmateriaal. De commissie stelt deze inspanningen om de kwaliteit van het cursusmateriaal te bewaken op prijs. De opleiding maakt ook gebruik van E-campus. Dat digitale platform geeft toegang tot e-mail, persoonlijke en publieke documenten, cursussen, educatieve pakketten, intranet en het eigen administratief dossier. De studenten zijn over het algemeen tevreden over dit platform. De communicatie verloopt evenwel niet altijd optimaal. De commissie beveelt aan er goed over te waken dat de informatie steeds bij de juiste studenten terecht komt. Het leerplatform zou nog meer als leermiddel kunnen ingezet worden. Zo kan gedacht worden aan het aanbieden van leerpaden en het benutten van discussiefora.

De opleiding ziet **internationalisering** als een uitbreiding van de eigen expertise, interculturele ervaring en persoonlijkheidsontwikkeling. De opleiding is lid van EJTA (European Journalism Training Association) en VNOJ (Vlaamse en Nederlandse Opleidingen Journalistiek). Lectoren nemen verder deel aan internationale congressen, gaan op werkbezoek bij buitenlandse opleidingen en ontvangen collega's in Antwerpen. Een aantal lec-

toren geeft ook gastcolleges in het buitenland. Via een onderzoeksproject wordt samengewerkt met de Al Quds Universiteit in Jeruzalem. Studenten participeren in het tweede opleidingsjaar aan het Forum of European Journalism Students. In het derde opleidingsjaar kunnen studenten deelnemen aan Erasmus Belgica, een internationale uitwisseling of een internationale stage. Vooral internationale studieverblijven zijn populair. In 2012-2013 studeerden 18 van de 60 afstuderenden een periode in het buitenland (30 procent). In de keuze van partnerinstellingen streeft de opleiding naar kwaliteit eerder dan kwantiteit. Een degelijk aanbod aan praktijk- en redactieoefeningen binnen de journalistieke specialisatie is voorwaarde voor mogelijke uitwisseling. Jaarlijks worden de samenwerkingsverbanden geëvalueerd en worden nieuwe contacten gelegd met partnerscholen met een gelijkaardig journalistiek en praktijkgericht programma. De commissie waardeert dit. Zij vindt de participatiegraad aan internationale studentenmobiliteit hoog. Wel beveelt de commissie aan om voor de studenten die niet deelnemen aan langdurige studentenmobiliteit internationale in-put te versterken. Het opleidingsonderdeel European Media Policy wordt in het Engels aangeboden aan lokale en internationale studenten samen, maar ook dit is optioneel voor studenten. De commissie beveelt aan om een buitenlandse studiereis te overwegen waarbij alle studenten journalistieke opdrachten moeten maken in een ander land.

Personeel

In 2012-2013 telde het opleidingsteam 28 lectoren (die samen 544 studiepunten verzorgen), 2 praktijklectoren (voor 35 studiepunten) en 4 gastprofessoren (voor 81 studiepunten). Samen vertegenwoordigen zij een omkadering van 11,53 VTE. De verhouding staf-student was in dat academiejaar 1 op 28. De commissie heeft vastgesteld dat de lectoren met enthousiasme hun opdracht uitvoeren, maar dat er wel veel van hen gevraagd wordt. Er werd meermaals aangegeven dat de druk op het personeel zich op een kritisch punt bevindt. Ondanks de extra middelen die gegenereerd worden via externe opdrachten, vormt de huidige omkadering het minimum dat noodzakelijk is om de opleiding met de gewenste kwaliteit aan te bieden. Een vermindering van personeel zou zonder twijfel een negatieve impact hebben op de kwaliteit van de opleiding.

De opleiding beschikt over een breed spectrum aan deskundigheden binnen het docententeam. Een deel van de lectoren beschikt over journalistieke ervaring in diverse functies bij radio, tv, online of print media. Via enkele gastprofessoren wordt deze expertise aangevuld. De commissie

pleit ervoor om het aantal lectoren of gastprofessoren dat nog steeds met twee voeten in de praktijk staat, te verhogen. Enerzijds fungeren deze lesgevers immers als rolmodel en anderzijds kunnen zij onmiddellijk nieuwe evoluties uit hun praktijk vertalen naar het onderwijs. De commissie stelt het grote aantal gastsprekers op prijs. Globaal beschikt de opleiding over een competent team van lesgevers dat zowel over de nodige theoretische kennis als over praktijkervaring beschikt. De commissie beveelt wel aan de expertise rond crossmedialiteit en actuele ontwikkelingen op het vlak van nieuwe media uit te breiden en in de praktijk meer te benutten.

De lesgevers beschikken over de nodige didactische capaciteiten. Voor het uitbouwen van een loopbaan staan kwaliteitsnormen voorop. Het departement reikt daartoe diverse professionaliseringsmogelijkheden aan, zoals een didactisch salon waarin collega's met elkaar kennis en good practices delen, een tweejaarlijkse ontmoetingsdag voor lectoren Journalistiek, een jaarlijkse (Plantijn-)Dag van het leren, gericht op didactiek. Ook het volgen van andere bijscholingsactiviteiten wordt aangemoedigd. Ook in functioneringsgesprekken wordt ingegaan op de professionaliseringsactiviteiten van de lectoren, evenals de resultaten van de studententevredenheidsenquêtes en koesterpunten en aandachtspunten.

Studentenbegeleiding

De studie- en studietrajectbegeleiding gaat uit van de visie dat afspraken, niveauvereisten en deadlines moeten gehaald worden, maar studenten worden hierbij wel maximaal ondersteund. Studenten krijgen in het begin van het academiejaar een kalender waarin een roadmap is opgenomen met alle contactpersonen en hun functies. In eerste lijn zijn de lectoren het eerste aanspreekpunt voor de studenten. Studenten zijn hier over het algemeen heel tevreden over. Willen zij extra begeleiding, dan kunnen ze terecht bij de studentenbegeleiders. Die bieden onder andere de mogelijkheid om een vrijwillig digitale leer- en motivatietest (LEMO-test) af te leggen na de januari-examens, met automatisch gegenereerde feedback over sterke en zwakke punten en tips om aan die zwakke punten te werken. Voor studietrajectbegeleiding kunnen studenten terecht bij de stafmedewerker. Studenten met specifieke noden kunnen individuele aanpassingen krijgen om het studeren haalbaar te maken. Voor studenten met inhoudelijke vragen werd een systeem van peerteaching opgezet waarbij laatstejaarsstudenten onder begeleiding bijles geven aan eerstejaarsstudenten voor een aantal struikelvakken. De commissie waardeert dit initiatief en moedigt de opleiding aan dit verder uit te bouwen. Voor meer

gespecialiseerde hulp verwijzen de studiebegeleiders door naar de Sociale Voorzieningen van de hogeschool. De ombudspersoon is een lector van de opleiding Communicatiemanagement. Vragen zijn meestal van praktische aard. Examenbetwistingen komen nauwelijks voor.

De commissie heeft vastgesteld dat de diversiteit van de Antwerpse samenleving zich nog maar zeer beperkt vertaalt naar de studentenpopulatie van de opleiding. Ze waardeert dat de opleiding een aantal initiatieven neemt om de diversiteit in de opleiding te vergroten. Ze moedigt de opleiding aan hierin te blijven investeren.

Voorzieningen

De opleiding wordt aangeboden in de gebouwen op Campus Meistraat in Antwerpen. De accommodatie wordt goed onderhouden en voorziet in voldoende opleidings specifieke voorzieningen. De radiostudio van CRAP is goed uitgerust en mooi gelegen boven het onthaal. Ook de tv-studio is goed uitgerust. De opleiding beschikt ook over 40 werkplekken voor AV-montage (met Avid, iMovie, Audacity en Adobe CS) en drie redactieruimtes, maar de commissie ziet op dit vlak nog mogelijkheden. Een echte redactiesfeer heeft zij immers maar in één lokaal vastgesteld en ze heeft vernomen dat eenvoudige pc-lokale wel vaker dienst doen als redactieruimte. Een eigen plek voor de studenten waar ze bij wijze van spreken dag en nacht journalistieke opdrachten kunnen uitvoeren, zou volgens de commissie bijdragen tot de motivatie van de studenten. Studenten kunnen verder gebruik maken van de fotostudio en kunnen heel wat audiovisuele apparatuur ontlenen.

Het Educatief Multimediaal Informatiecentrum is een combinatie van bibliotheek, computerwerkruimte en mediatheek. Het EMI is 60 uur per week geopend en bemand. Studenten kunnen er gebruik maken van een ruime fysieke en digitale collectie. Ze hebben er onder andere toegang tot Mediargus en LexisNexis en fysiek tot twaalf Belgische en internationale kranten.

De commissie heeft vernomen dat met de fusie van de hogeschool met de Artesis Hogeschool een aantal opleidingen zullen verhuizen. De commissie hoopt dat hierbij rekening gehouden zal worden met mogelijke synergieën tussen verschillende opleidingen. Ze hoopt eveneens dat er rekening gehouden wordt met de specifieke noden van de opleiding Journalistiek en dat de verhuisplannen niet zullen leiden tot een grotere druk op de

beschikbare infrastructuur. Het is immers belangrijk dat de studenten tijdens hun opleiding veel kunnen oefenen om zowel de journalistieke als de benodigde technische vaardigheden goed onder de knie te krijgen.

Curriculumontwikkeling

Een curriculumwerkgroep heeft enkele jaren geleden, op basis van een grondige analyse van de behoeften van het werkveld (project Competentiecartografie) en benchmarking met andere opleidingen, doelstellingen geformuleerd en deze vertaald naar het opleidingsprogramma. Via zeven clusters van opleidingsonderdelen en later acht leerlijnen werd (en wordt) de samenhang en opbouw van het programma gestroomlijnd en wordt er continu gewerkt aan kwaliteitsverbetering. De leerlijnwerkgroepen waren op het moment van de visitatie de centrale organen waar het curriculum verder ontwikkeld wordt. Daarnaast worden ook geregeld thematische werkgroepen opgericht zoals bijvoorbeeld over cursussen, ECTS, internationalisering en evaluatie. De commissie waardeert de dynamiek in deze werkgroepen, maar ze mist een duidelijke aansturing van deze werkgroepen op opleidingsniveau. De commissie vindt het immers noodzakelijk dat op dat niveau continu geëvalueerd wordt hoe het vakgebied evolueert, welke evoluties vertaald moeten worden in het programma en binnen welke leerlijnen deze evoluties aan bod moeten komen. Zoals eerder aangegeven, vindt de commissie dat een helder didactisch concept ertoe kan bijdragen dat iedere leerlijnwerkgroep en iedere docent niet alleen weet aan welke competenties hij moet werken, maar ook aangestuurd wordt op didactisch vlak. Nu worden al deze verantwoordelijkheden bij de opleidingscoördinator neergelegd, terwijl het de commissie zinvol lijkt een orgaan aan te stellen dat instaat voor het aansturen van de opleiding. Op basis van de informatie die de commissie van alle betrokkenen verkreeg, vervullen noch de werkvergaderingen of de personeelsvergaderingen, noch de IKZ-werkgroep deze rol.

De opleiding doet de nodige inspanningen om met alle betrokkenen in overleg te gaan. Ze heeft een klankbordgroep die zich tweemaal per jaar met afgevaardigden van het journalistieke werkveld buigt over noden van het werkveld en competenties die van studenten verwacht worden. Studenten worden geregeld online bevraagd en kunnen ook informeel en formeel via de departementale studentenraad hun input geven over de kwaliteit van de opleiding. Alumni worden betrokken als gastspreker, maar ook via een alumnivereniging die jaarlijks drie activiteiten organiseert.

Leeromgeving

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, het personeel en de voorzieningen een goede onderwijsleeromgeving vormen waarin studenten veel kansen krijgen. Via een zorgvuldige opbouw worden de studenten voorbereid op de journalistieke praktijk. Vanaf het begin van de opleiding wordt de journalistieke realiteit in de opleiding gebracht. Geleidelijk aan worden studenten meer en meer verplicht om binnen authentieke contexten opdrachten uit te voeren. Recente ontwikkelingen in de journalistiek zouden evenwel nog consistentier in de opleiding geïntegreerd kunnen worden.

Op basis van haar gesprekken met studenten en alumni besluit de commissie dat het programma veeleisend is. Door een goede planning, is het wel haalbaar. Het eerste jaar is vooral theoretisch gericht. Ook in het tweede jaar worden nog heel wat theoretische opleidingsonderdelen aangeboden. Het aantal praktijkopdrachten neemt evenwel ook al sterk toe. Deze combinatie maakt dit tweede jaar volgens de studenten het zwaarste van de opleiding. In het laatste jaar ligt de nadruk grotendeels op praktijkopdrachten, waardoor de studenten zich daarop kunnen focussen. In de bevraging van studenten over individuele opleidingsonderdelen wordt telkens gepeild naar de benodigde studietijd.

Het doorstroomrendement wordt berekend op basis van de voltijdse studenten. Het gaat om ongeveer twee derde van de totale studentenpopulatie. De cijfers die ter beschikking gesteld worden door het Datawarehouse Hoger Onderwijs slaan op de periode 2006-2009. De opleiding stimuleert impliciet het voltijdse modeltraject. De drop-out-ratio bij deze groep studenten bedraagt ongeveer 32 procent na een eerste academiejaar en nog eens twaalf procent na twee academiejaren. De drop-out is voor de referentieperiode hoger dan die van de andere Vlaamse opleidingen Journalistiek. De opleiding geeft aan dat zij sinds een curriculumherziening die in 2006-2007 gestart is verbetering van het doorstroomrendement vaststelt.

De opleiding volgt de studieresultaten op in functie van de vooropleiding van de studenten. In de periode 2009-10 tot 2012-13 blijkt dat ongeveer 45 procent van de studenten een vooropleiding in het ASO heeft. Van hen slaagt meer dan 60 procent in het eerste jaar. KSO-studenten vormen 3 tot 15 procent van de populatie. Van deze groep slaagt ongeveer de helft van de studenten in het eerste jaar. De overige studenten komen vooral uit het TSO en een enkeling uit het BSO. Hun slaagpercentage fluctueert

tot maximum 21 procent na het eerste jaar. Hoewel de opleiding heel wat inspanningen doet om studenten goed te informeren over de eisen van de opleiding en extra begeleiding aanbiedt, geven deze cijfers aan dat de opleiding nog verder moet investeren in informatie en begeleiding om de slaagkansen van beginnende studenten met een zwakke vooropleiding te verhogen, zonder evenwel het niveau te laten zakken. De commissie waardeert het dat de opleiding zich hiervan bewust is en dat zij een traject aan het uitwerken is dat over vier jaar gespreid wordt. Op die manier kunnen studenten met een zwakkere vooropleiding zich in hun eerste opleidingsjaar focussen op een beperkter aantal opleidingsonderdelen en wordt er ruimte gecreëerd om de tekorten in voorkennis bij te werken.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau als goed.

Op basis van de gesprekken met alle betrokkenen, het cursusmateriaal, de toets- en evaluatieopgaven en de journalistieke producten die de studenten maken, meent de commissie dat de opleiding haar doelstellingen realiseert. De opleiding levert generalisten af die bovendien, afhankelijk van hun keuzes, een specialisatie hebben in tv, radio en gedrukte media. Bij het afstuderen hebben ze aangetoond goede journalistieke producten te kunnen maken in diverse genres en voor een variërend doelpubliek.

Toetsing

Een werkgroep van lectoren heeft een evaluatiebeleid uitgewerkt. Dit beleid gaat ervan uit dat het onderwijs gericht is op het bevorderen van competenties. Evaluaties zijn belangrijk om te meten of de student de beoogde competenties behaalt. De opleiding streeft er wel naar om de evaluaties binnen de juiste perken te houden, zodat er voldoende tijd blijft voor de leerprocessen zelf. Evaluaties worden ook maximaal ingezet als aanleiding voor leerprocessen. Die aanpak moet de werklast voor docenten ook haalbaar houden. Belangrijk is dat de evaluaties voldoende discriminerend zijn, zodat een duidelijk onderscheid gemaakt wordt tussen studenten die de competenties behaald hebben en de studenten voor wie dit niet geldt. Ook moeten oordelen consistent toegekend worden, onafhankelijk van de beoordelaar. De opleiding slaagt hier goed in. Ze maakt hierbij gebruik van een competentiegericht evaluatie-instrument dat ontwikkeld werd vanuit het onderzoeksproject “Competentiecartografie”.

De commissie heeft de toetsopgaven, verbeterseleutels en werkstukken van studenten ingezien. Zij besluit dat de toetsing over het algemeen in overeenstemming is met het uitgewerkte evaluatiebeleid. De opleiding hanteert een veelheid aan evaluatievormen die goed afgestemd zijn op de beoogde leerresultaten. Doorheen de jaren neemt het aantal opdrachten toe, worden ze complexer en reëler en nemen de studenten meer verantwoordelijkheid op in een team. Er gaat veel aandacht naar procesevaluatie, maar via klassieke examens en journalistieke producten worden ook de producten goed geëvalueerd. Studenten geven ook aan dat de toetsing transparant gebeurt en dat zij de nodige feedback krijgen.

De opleiding kiest niet voor een individuele **bachelorproef**. De commissie respecteert deze keuze. Ze heeft vastgesteld dat de opleiding via de stage, waarvan de kwaliteit goed bewaakt wordt, en de redactieweken zicht krijgt op de competenties die de studenten doorheen de opleiding hebben verworven. Toch lijkt het de commissie zinvol om een integrale eindbeoordeling op te nemen in het opleidingsprogramma. Dit hoeft geen bachelorproef te zijn, maar zou gekoppeld kunnen worden aan de beoordeling van het portfolio van de studenten. Zo zou het Zelfstandig Aangemaakt Profiel van de studenten uitgebreid kunnen worden tot een portfolio waarin de studenten de producten opnemen die ze doorheen de opleiding hebben gemaakt. Door dit portfolio aan een – deels externe – jury te laten presenteren zou een integrale eindbeoordeling gemaakt kunnen worden waarbij iedere student individueel aantoonde de beoogde leerresultaten verworven te hebben. Voor de student zou dit een mooie afsluiter van de opleiding kunnen zijn en mogelijk ook een moment om vooruit te kijken naar de eerste stappen in het journalistiek beroep.

Bij de **redactieweken** wordt elk resultaat van groepswork afzonderlijk geëvalueerd. De coach en de multimedialelectoren evalueren zowel proces als product. De procesbeoordeling is individueel en komt vooral van de lector-coach die regelmatig individuele inzet en betrokkenheid van studenten opvolgt en bespreekt. De productbeoordelingen zijn zowel individueel als collectief. Bij de productevaluatie is altijd een journalist betrokken.

Naast de redactieweken, speelt de beoordeling van de **stage** een centrale rol bij het inschatten of de student de beoogde leerresultaten verworven heeft. Hierbij gebeurt de beoordeling in samenspraak tussen de hogeschoolmentor en de bedrijfsmentor. Er werd hiervoor een uitgebreid, maar hanteerbaar instrument opgemaakt. De hogeschoolmentor houdt van elke stagestudent een stagedossier bij met stageprogramma, stagecontract, be-

oordeling van de bedrijfsmentor, de zelfevaluaties, de taken- en productenlijst en het stageportfolio. Voor het stage-evaluatiegesprek beschikt de hogeschoolmentor over een digitaal evaluatieformulier dat de bedrijfsmentor vooraf ontvangt en dat in samenspraak wordt ingevuld. Zowel bedrijfsmentor als student geven hun mening over het verloop van de stage. Na de eindevaluatie vindt op de redactie tussen de hogeschoolmentor en de student nog een gesprek plaats waarin ze de opmerkingen overlopen. De evaluatie van het stageportfolio gebeurt op basis van een checklist. De hogeschoolmentor en een tweede lezer beoordelen alle criteria en zetten die beoordelingen om in numerieke scores die tot een eindscore leiden.

Gerealiseerd niveau

Een enquête bij alumni van 2011 leert dat 42% van de respondenten onmiddellijk start met werken. 80% werkt voltijds en 78,6% heeft een vast contract. 58% van de afgestudeerden studeert verder. Een waaier van vervolgopleidingen komt voor. Communicatiewetenschappen en Internationale politiek staan vooraan, maar ook Filmstudies, Meertalige professionele communicatie, Cultuurmanagement of Montage, Audiovisuele technieken of Animatiefilm. Ook uit het onderzoek "Competentiecartografie" bleek dat 65% van de alumni nadien nog studeren in diverse cursussen en opleidingen: 14,7% haalt een master-diploma en 17,7% een bijkomend bachelor-diploma.

Uit het alumni-onderzoek blijkt dat de meeste afgestudeerden zich goed voorbereid voelen op het beroep en de praktijkgerichtheid loven. Ook vinden ze dat ze de competenties die de opleiding beoogt, goed tot zeer goed beheersen. Het positieve beeld wordt bevestigd door de alumni met wie de commissie sprak.

Ook de vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie sprak, gaven aan tevreden te zijn over de kwaliteit van de afgestudeerden. Zij vinden dat de kwaliteit van de afgestudeerden de voorbije jaren stelselmatig is toegenomen. Afgestudeerden met de juiste attitude beschikken over de nodige vaardigheden om vrij snel inzetbaar te zijn. De stage biedt voor werkgevers een gelegenheid om kennis, vaardigheden en attitude van een student te leren kennen. Een positieve stage resulteert geregeld in een eerste werkaanbieding. Ook uit een bevraging blijkt dat de stagementoren erg tevreden zijn.

Diplomarendement

Het diplomarendement voor de opleiding is berekend aan de hand van het benchmarkrapport dat door de Datawarehouse Hoger Onderwijs is aangeleverd. De data hebben betrekking op de periode 2006-2012. Jaarlijks halen gemiddeld 66 studenten het diploma. Van de cohortes 2006-2007 tot en met 2008-2009 behaalde ongeveer 31 procent van de instromende studenten het diploma na drie jaar. Dit ligt lager dan hun medestudenten aan andere Vlaamse opleidingen, waar dit ongeveer 35 procent is. 7 tot 10 procent van de studenten haalt het diploma na 4 academiejaren.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	G
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	G
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	G

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als goed en generieke kwaliteitswaarborg 3 als goed, is het eindoordeel van de opleiding Journalistiek, conform de beslisseregels, goed.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- Expliciteer een door alle lectoren gedeelde overkoepelende visie voor de opleiding, waarin aangegeven wordt hoe de opleiding kijkt naar evoluties in het werkveld, welk type journalist ze wil afleveren, de functies die de afgestudeerde moet kunnen vervullen in de media en op welke manier deze journalist zijn carrière kan uitbouwen. Expliciteer ook waar de opleiding de grenzen van de journalistiek legt.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- Verhoog de transparantie van het programma.
- Besteed bij de geschreven journalistiek meer aandacht aan korte nieuwsstukjes.
- Overweeg binnen het keuzeblok Themajournalistiek ook de mogelijkheid politiek of economie aan te bieden.
- Leg de nadruk bij de historische context sterker op de recente geschiedenis.
- Heroverweeg of de keuze voor het investeren in bedrijfsjournalistiek opportuun is in functie van het onderbouwen van de bachelor in de journalistiek, rekening houdend met de beperkte beschikbare personeelsmiddelen.
- Expliciteer het didactisch concept om de keuze voor concrete werkvormen en de opbouw van het programma didactisch sterker te sturen.
- Waak erover dat de informatie steeds bij de juiste studenten terecht komt.
- Benut het elektronisch leerplatform nog meer als leermiddel.
- Bewaak dat ook studenten die niet deelnemen aan langdurige studentenmobiliteit voldoende internationale input krijgen. Overweeg bijvoorbeeld een buitenlandse studiereis waarbij alle studenten journalistieke opdrachten moeten maken in een ander land.
- Verhoog het aantal lectoren of gastprofessoren dat nog met twee voeten in de praktijk staat.
- Breid de expertise uit rond crossmedialiteit en actuele ontwikkelingen op het vlak van nieuwe media.
- Bied studenten een redactieomgeving waar ze bij wijze van spreken dag en nacht journalistieke opdrachten kunnen uitvoeren
- Bewaak dat bij de fusie van de hogeschool met de Artesis Hogeschool rekening gehouden wordt met mogelijke synergieën tussen verschillende opleidingen en met de specifieke noden van de opleiding Journalistiek.

- Stel ter ondersteuning van de opleidingscoördinator een orgaan aan dat instaat voor het aansturen van de opleiding, waarbinnen continu geëvalueerd wordt hoe het vakgebied evolueert, welke evoluties vertaald moeten worden in het programma en binnen welke leerlijnen deze evoluties aan bod moeten komen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Overweeg een integrale eindbeoordeling op te nemen in het opleidingsprogramma.

De commissie heeft vernomen dat sinds haar bezoek een aantal plannen voor aanpassingen in lijn met de genoemde suggesties zijn opgesteld. De commissie meent dat dergelijke initiatieven een positieve bijdrage kunnen leveren aan de gesignaleerde aandachtspunten.

BIJLAGE

Personalia van de leden
van de visitatiecommissie

Commissie 1

Hans Laroes (1955) was jarenlang (2002/2011) hoofdredacteur van NOS-nieuws in Nederland en in die tijd verantwoordelijk voor de integratie van de verschillende media in 1 grote organisatie en voor de complete digitalisering van de NOS. Hij is opgeleid aan de School voor de Journalistiek in Utrecht. Hans Laroes werkt nu zelfstandig; hij leidt binnen de Europeanen Broadcasting Union een project dat de waarde en betekenis van publieke omroep in de digitale eeuw helpt verstevigen. Laroes is ook voorzitter van de Nederlandse (deontologische) Raad voor de Journalistiek.

Jan Jagers (1979) studeerde aan de Universiteit Antwerpen en promoveerde er in 2006 tot doctor in de politieke en sociale wetenschappen. Vandaag is hij deeltijds verbonden aan de Vrije Universiteit Brussel, waar hij onder meer het vak journalistiek schrijven geeft, en werkt hij als freelancejournalist, in hoofdzaak voor het weekblad Knack.

Pieter Knapen (1959) studeerde politieke en sociale wetenschappen en godsdienstwetenschappen aan de KU Leuven. Hij startte zijn loopbaan als onderzoeker aan het departement Politieke Wetenschappen van de KU Leuven en stapte in 1988 over naar de VRT, waar hij achtereenvolgens journalist, hoofdredacteur en directeur kwaliteitszorg en beroepsethiek was. Van 2010 tot 2013 was hij directeur communicatie aan de KU Leuven. Sinds eind 2013 is hij directeur van het leermiddelennetwerk KlasCement bij het Vlaams Agentschap voor Onderwijscommunicatie. Pieter Knapen is sinds 2006 ook lid van de Raad voor de Journalistiek.

Tammy Schellens (1969) is doctor in de pedagogische wetenschappen en is verbonden als professor aan de vakgroep onderwijskunde van de Universiteit Gent. Zij heeft een onderwijsopdracht voor de opleidingsonderdelen “didactische werkvormen” (derde bachelorjaar) en “Onderwijstechnologie” (eerste masterjaar); zij is ook verantwoordelijk voor een aantal vakken in de specifieke lerarenopleiding (vakdidactiek psychologie, vakdidactiek psychologie en pedagogische wetenschappen en didactiek gedrags- en maatschappij- wetenschappen. Haar onderzoek richt zich op het gebruik van innoverende didactische werkvormen, onderwijstechnologie en de effecten van computerondersteund samenwerkend leren (CSCL) en de randvoorwaarden die de positieve impact ondersteunen.

Margo Ombelets (1990) studeerde in 2013 af als bachelor Journalistiek aan de Xios Hogeschool Limburg (nu PXL). Met haar eindwerk ‘Leven met de

ziekte van Duchenne' raakte ze geslecteerd voor de wedstrijd 'Actuatalent'. Ze was jongerenredactrice bij het project 'De 327' van de VRT. Ze liep stage bij de redactie van 'De Slimste Gemeente' bij productiehuis Woestijnvis en op de webredactie van het weekblad Humo. Na haar stage bleef ze werken als webredactrice en marketingmedewerkster van Humo.

Commissie 2

Ludo Permentier (1950) studeerde Germaanse filologie aan de KU Leuven. Nadat hij vijftien jaar les had gegeven in een middelbare school, stapte hij in de journalistiek als cultuurredacteur bij Het Nieuwsblad en later bij De Standaard. Daar werd hij uiteindelijk taalbewaker-opleider. Hij schreef voor zijn collega's het Stijlboek van De Standaard, dat in veel opleidingen journalistiek wordt gebruikt als leerboek. In opdracht van de Nederlandse Taalunie schreef hij de Leidraad in het Groene Boekje (uitgave 2005). Hij was enkele jaren redacteur bij woordenboekenuitgever Van Dale. Momenteel is hij deeltijds praktijkassistent bij de vakgroep Communicatiewetenschappen van de UGent en werkt hij deeltijds bij de dienst Communicatie van de Nederlandse Taalunie. Wekelijks verschijnt van hem een column over taal in De Standaard. Hij is het Vlaamse jurylid bij het Groot Dictee der Nederlandse Taal.

Antonia Aelterman (1951) studeerde aan de Universiteit Gent en promoveerde er in 1995 tot doctor in de pedagogische wetenschappen. Ze is gepromoveerd op het onderwerp "De academische lerarenopleiding. De ontwikkeling van een curriculumconcept als antwoord op maatschappelijke uitdagingen en een verruimde professionaliteitsopvatting". Zij was hoofd-docent aan Universiteit Gent tot 30 september 2013. Sinds 1 oktober is ze met pensioen. Antonia Aelterman was aan de Universiteit Gent belast met een aantal algemeen onderwijskundige opleidingsonderdelen in de specifieke lerarenopleiding en in de master pedagogische wetenschappen. Opleidingsdidactiek was één van de opleidingsonderdelen waarvoor zij verantwoordelijk was. Dit sluit aan bij haar onderzoek dat vooral betrekking had op het functioneren van leraren en hun professionele ontwikkeling. Als opleidingsvoorzitter van de specifieke lerarenopleiding was ze o.m. belast met de ontwikkeling en evaluatie van het curriculum. Kwalityezorg is hierin een belangrijk element. Zij was lid van de werkgroep lerarenopleiding van de VLIR en nam deel aan diverse stuurgroepen voor beleidsondersteuning van het departement onderwijs. Zij was regelmatig lid van visitatiecommissies van de VLIR en de VLHORA.

Jean Philip De Tender (1965) studeerde af als licentiaat tolk Engels - Modern Grieks aan de Erasmus Hogeschool te Brussel. Daarnaast haalde hij een diploma journalistiek aan het Instituut voor Journalistiek. Hij werkt intussen ruim 25 jaar voor VRT. Hij begon als redacteur en producer van de meest uiteenlopende programma's en was gedurende zeven jaar netmanager van Eén. Momenteel is hij als manager televisie verantwoordelijk voor alle VRT-televisienetten. Daarnaast is hij voorzitter van het EBU TV Committee en doceert hij het vak "mediacontext en televisiemanagement" aan het RITS. In 2012 schreef hij het boek "Alles is een verhaal". Sindsdien geeft hij vaak voordrachten in binnen- en buitenland over storytelling en creativiteit.

Margo Smit studeerde Nederlandse Taal- en Letterkunde en Vergelijkende Literatuurwetenschap. Daarna volgde ze een Master of Arts in Communication aan Stanford University, en werkte bij The (Longview, Wa. USA) Daily News. Nadien werkte ze bij diverse nieuws- en actualiteitenrubrieken. Tot juni 2009 werkte ze als programmamaker voor de KRO-TV-programma's Reporter en Profiel. De uitzending over Ayaan Hirsi Ali leverde haar een nominatie voor de Prix Europa (TV current affairs 2005) op. In 2009 trad ze toe tot ICIJ, het International Consortium of Investigative Journalists. Nu is ze onafhankelijk (onderzoeks)journalist en (parttime) directeur van de Nederlands-Vlaamse Vereniging van Onderzoeksjournalisten VVOJ. Sinds najaar 2008 is ze tevens als praktijkdocent TV-journalistiek verbonden aan de Master Journalistiek van de Rijksuniversiteit Groningen en gastdocent aan diverse opleidingen. Ook is ze sinds 2010 lid van de jury van de Daniel Pearl Award (edities 2010, 2011, 2013), was dat in 2010 van de Global Shining Light Award en in 2012-2013 van de M.J. Brusseprijs jury.

Zico Saerens (1991) studeerde in 2013 af als bachelor in de journalistiek aan de Arteveldehogeschool. Zijn bachelorproef "Een nieuwe partner op latere leeftijd" werd geselecteerd voor de wedstrijd Actua-Talent van Actua TV. Hij liep stage op de VRT-nieuwsdienst bij het consumentenprogramma "Volt" en ook op de redactie van het Canvas-programma "Docview". Momenteel volgt hij een postgraduaat in de internationale researchjournalistiek en werkt hij op de onlineredactie van de VRT-nieuwsdienst.

Alexander Vandebek (1990) studeerde in 2013 af als bachelor in de journalistiek aan de Arteveldehogeschool. Hij liep stage bij de radiozender MNM en de Nederlandse kwaliteitskrant NRC Handelsblad. Momenteel werkt hij op de webredactie van Radio 1.

